

MEDIMURJE U DRUGOM SVJETSKOM RATU

Vladimir Kalšan

IMPRESSUM

Nakladnik: Savez antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske
Za nakladnika: Franjo Habulin
Predgovor: mr. sc. Ivan Fumić
Recenzije: prof. dr. sc. Mira Kolar, prof. dr. sc. Ivo Goldstein
Fotografije: Povjesni odjel Muzeja Međimurja Čakovec
Grafička priprema i tisk: Letis, Pretetinec
Naklada: 1000 primjeraka

ISBN: 978-953-75872-5-3

CIP zapis dostupan u računalnome katalogu
Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu
pod brojem 000000.

Čakovec 2015.

**Knjiga se izdaje u povodu 70. obljetnice
oslobodenja Međimurja 1945.-2015.**

Vladimir Kalšan

MEDIMURJE U DRUGOM SVJETSKOM RATU

Čakovec, 2015.

MEĐIMURJE U DRUGOM SVJETSKOM RATU

Knjiga Međimurje u II. svjetskom ratu autora Vladimira Kalšana temeljiti je prikaz zbivanja tijekom II. svjetskog rata u tom dijelu Hrvatske. Autor je veoma minuciozno obradio sve aspekte života i djelovanja mađarskih okupatora, kao i stanovnika Međimurja. Njegov rad se temelji isključivo na povijesnoj gradi pribavljenoj iz mađarskih, njemačkih i hrvatskih izvora. Time ova knjiga dobiva na vrijednosti kao trajan povijesni dokument.

Za Međimurje kao ekonomski veoma razvijenu oblast bili su zainteresirani mnogi, a osobito Mađari i Austrijanci. Zbog toga je Međimurje kroz povijest često mijenjalo vlasnike. Hrvati koji to područje nastanjuju već od sedmog stoljeća nove ere bili su stalna konstanta toga dijela Europe. Iako su bili izloženi snažnim utjecajima stranih sila, što se osobito odrazilo na području jezika i kulture, svoj nacionalni identitet nisu nikada izgubili.

Pokušaj Madara da 1918. godine prisvoje Medimurje djelomice je spriječen otporom stanovništva, ali još više hrvatskom vojskom koju je tada predvodio bivši austro-ugarski časnik Slavko Kvaternik.

Izbijanjem II. svjetskog rata, odnosno okupacijom Jugoslavije u travnju 1941. godine, kada su sile osovine Njemačka i Italija počele komadati tu državu, Mađari kao osovinski saveznici iskoristili su priliku da prisvoje Medimurje, Baranju i dio Vojvodine. Okupatorska tvorevina zvana Nezavisna Država Hrvatska niti je imala snage niti mogućnosti da se tim podjelama odupre. Mađari koji su u travnju 1941. godine okupirali Medimurje, slično talijanskim okupatorima u Primorju i Dalmaciji najprije su pokušali nekim pogodnostima pridobiti simpatije naroda. Međutim kada Hrvati Medimurja kao i u drugim dijelovima okupirane Hrvatske, osim izuzetaka, nisu prihvatali nametnuti im jezik, kulturu i vlast, okrenuli su se prokušanim metodama okupatora.

Većina Hrvata Međimurja pružala je otpor od samog početka, najprije pasivno, a kasnije i aktivnim učešćem u narodnooslobodilačkoj borbi. U opširnom prikazu dato je vidno mjesto ponašanju katoličkih svećenika tijekom okupacije Međimurja. U svakom slučaju pozitivno je to što su ti svećenici ostali dosljedni i nastojali služenjem misa na hrvatskom jeziku sačuvati nacionalni identitet stanovništva. Ipak treba istaći i to da se svećenstvo baš nije pretrglo u pobuni protiv metoda okupatora kada nisu bili crkveni interesi u prvom planu.

Kada se govori i piše o pokretu otpora u Međimurju tijekom II. svjetskog rata mora se imati u vidu da Međimurje nema velikih šuma, a niti velikih brda koji bi omogućili lakšu partizansku borbu. Osim toga madarske vlasti su cijelo Međimurje premrežili vojnim, policijskim i žandarmerijskim posadama, što je izuzetno otežavalo veće okupljanje, a time i djelovanje. Ne smije se zaboraviti ni dio Mađara koji su zdušno pomagali okupatora, kao i one odnarođene Hrvate, koji su iz osobnih interesa također stupili u službu okupatora. Radikalne mjere okupatora protiv stanovništva također su imale određenog odraza. No upravo radicalizacija presje, uz poraze madarske vojske na teritoriju Sovjetskog Saveza kod Staljingrada 1943. godine, jačao je bunt i otpor stanovnika, prvenstveno Hrvata.

Prelazak rijeke Drave da bi se došlo do Kalnika, zasigurno nije bio lak zadatak. Okupator je oduzeo sva plovila, a osim toga posebno zaposjeo riječne prelaze pa je trebalo i pameti i hrabrosti da se sve te teškoće savladaju.

Akcije poduzimane na teritoriju Međimurja iziskivale su veliko naprezanje, hrabrost i snalažljivost. U tome su Međimurci također pokazali da su dorasli svim teškoćama. Naravno da je bilo i neuspjeha, ali su uspjesi bili tako značajni da su većinu Hrvata pokrenuli na otpor. U tome i jeste bit tih akcija, jer za velike vojne operacije stvarnih mogućnosti nije bilo.

Nakon oslobođenja Međimurja prišlo se obraćunu s onima koji su počinili zločine i to ne zato što su bili Mađari ili Hrvati, kao što sada govore hrvatski nacionalni ekstremisti, već isključivo zato jer su počinili zločine. To pokazuju i navedene sudske odluke. Ipak, podosta je zločinaca izbjeglo zaslужenu kaznu. Njihovi sljednici svim sredstvima nastoje negirati zločine svojih prethodnika i falsificatima dati prikaz povijesti toga vremena u sasvim drugačijem svjetlu.

*Ivan Fumić,
11. ožujka 2015.*

I.

UVOD

Medimurje je najsjevernija hrvatska županija smještena između rijeka Mure i Drave. Na istoku i djelomice na sjeveru graniči s Republikom Mađarskom, a na zapadu i djelomice na sjeveru s Republikom Slovenijom. Na jugu Drava dije li Medimurje od Varaždinske i Koprivničko - križevačke županije. Medimurje je zaokružena topografska cjelina koja ima 730 četvornih kilometara površine i 116.225 stanovnika, dakle gotovo 165 stanovnika na četvorni kilometar. Smješteno je na dodiru dviju velikih morfoloških cjelina: istočnih Alpa i Panonske nizine. Gornje Međimurje ima izrazite osobine niskog pobrda, te je početak slovenskih gorica. Najviši vrh Medimurja je Mohokos i ima 344,5 metara nadmorske visine. Donje Medimurje karakterizira nizinski reljef blago nagnut prema istoku, u smjeru otjecanja vodenih tokova. Nagib najbolje ilustrira činjenica što je Nedorlišće na 171. metru, a Kotoriba na 136 metara nadmorske visine. U različitim povijesnim izvorima Medimurje se spominje kao Insula inter Muram et Dravam, Insula Muro Dravana, Insula, Murinsel, Murakoz, Međimorje i na kraju kao Međumurje. Potrošeno je mnogo truda kako bi se utvrdilo i objasnilo ime. Najozbiljnije tumačenje ponudio je dr. Zvonimir Bartolić utvrdivši da je stari hrvatski termin medimorje sinonim za otok. Takav pak pristup najjaču potvrdu nalazi u latinskom nazivu Medimurja. Prema tome Međimurje nije kraj između Mure (Medumurje), kako su podrijetlo tog toponima tumačili stariji autori, nego otok između Mure i Drave.

Gotovo cijelim tijekom svoje povijesti, od prvog pisanog spomena 1203. godine, Medimurje je u administrativnom smislu bilo dijelom mađarske županije Zala, a u crkvenom smislu sastavni dio Zagrebačke biskupije/nadbiskupije. Do 1918. godine tek je u dva navrata, od 1785. – 1790., te od 1848. – 1861. imalo hrvatsku administraciju. Uglavnom zahvaljujući katoličkoj crkvi Međimurje je sačuvalo hrvatski nacionalni identitet. Obilježja "otoka" između Mure i Drave Međimurju nisu pridavana samo zbog specifičnog geografskog položaja, već i zbog političke, ekonomске, kulturne, pa tako i upravne zasebnosti, zbog političko - povijesnih okolnosti nekad jače, a nekad slabije naglašene. Kroz povijesni razvoj vidljiv je administrativni kontinuitet Međimurja, iako je uprava mijenjala nacionalni predznak. Svoje teritorijalne pretenzije na Međimurje Mađarska je

pokušala ostvariti kroz izgradnju upravnog aparata. Iako su Mađari u drugoj polovini 19. i početkom 20. stoljeća dobro organizirali upravu, sudstvo i cjelokupan javni život i iako se njima činilo da će trajno zadržati svoj utjecaj u Međimurju, onoga časa kada su ga morali napustiti 1918. godine srušio se i svaki njihov politički utjecaj. Sličan scenarij, ali u drugim uvjetima, odigrao se tijekom II. svjetskog rata. Unutar “novog europskog poretka” mislili su da će ponovo i trajno zaузeti barem nekadašnje svoje “južne krajeve” među koje je uz Baranju, Bačku i Prekmurje spadalo i Međimurje.

Međimurju i Međimurcima pristupili su oprezno, glumili su dobrohotnost i nastojali stvoriti prilike koje bi bile bolje od onih u Kraljevini Jugoslaviji. Do 1943. godine ukupne gospodarske prilike u Međimurju bile su dobre, mnogo bolje nego u NDH. Međimurci su uglavnom trpjeli Mađare, a otpor njihovoj vlasti bio je sporadičan. Međutim, tada se dogodila katastrofa mađarske II. armije na Donu u kojoj je izginuo veliki broj Međimuraca, a okrenula se i ukupna ratna sreća koja je prisilila Mađare da vode drugačiju gospodarsku politiku. Restrikcije su bile sve veće i sve obuhvatnije, a nezadovoljstvo Mađarima postalo je javno. S druge strane brzo se razvijao NOP, te Međimurci odlaze u partizane na Kalnik. Mađari tada napuštaju svoju dotadašnju politiku prema Međimurcima i nastupaju sa svom okupatorskom brutalnošću.

Dosadašnja literatura o tom periodu međimurske povijesti nažalost je jednostrana i govori uglavnom s gledišta NOP-a kao ratnih pobjednika. Ona se najčešće bavi djelatnošću Komunističke partije Hrvatske i njezinih organizacija u Međimurju, partizanskim djelovanjima ili pak stradanjima Međimuraca. Ta međinjena potakla na istraživanje i drugih aspekata života u Međimurju u vremenu od 1941. do 1945. godine. Od arhivske grude najbogatiji i najznačajniji fond koji se odnosi na to razdoblje nalazi se u Povijesnom odjelu Muzeja Međimurja Čakovec. Zanimljivo je da Županijski arhiv u Zalaegerszegu (ZML) u Mađarskoj, uopće ne posjeduje arhivsko gradivo koje se odnosi na II. svjetski rat. Osobito vrijedni podaci nalaze se u lokalnom tjedniku Murakoz, odnosno Megyimurje koji je do sredine 1944. godine redovito izlazio u Čakovcu.

II.

UOČI II. SVJETSKOG RATA

1. PRILIKE U MEĐIMURJU

Meduratna službena mađarska politika guvernera Miklosa Horthyja nikada nije priznala rezultate mirovnog sporazuma u Versaillesu, niti se odrekla revizionističke politike. Afirmirajući historijsko pravo, ta se politika nije zaustavljala samo na takozvanim mađarskim "južnim krajevima" – Prekmurju, Međimurju, Baranji i Bačkoj, već se proširila na čitavu Hrvatsku. Mađarska je u svom Ustavu zadržala monarhijski oblik vladavine, iako nije imala kralja, zbog potrebe da teorija o "zemljama krune sv. Stjepana" dobije potrebnu društvenu i političku potporu. Svoj vrhunac revizionistički je pokret u Mađarskoj dosegao 1936. godine. Tada je značajni dio djelatnosti prebačen preko granice u krajeve za koje su teritorijalne aspiracije bile najizraženije. U Nagykanizsi je 1936. godine podignut veliki spomenik na kojem su ispisana imena "okupiranih" mjesta i međimurskih, koje treba priključiti Mađarskoj.¹

Međimurje je u svemu tome dobilo poseban tretman. Mađari su, naravno, već nakon 1861. godine tvrdili da Međimurci nisu Hrvati. Nisu, doduše ni Mađari, već slavensko pleme koje se ovdje naselilo i razvijalo se kroz povijest nezavisno od Hrvata te se prema tome Međimurci ne mogu smatrati dijelom hrvatskog naroda. Jezik kojim govore Međimurci, tvrdili su, nije hrvatski, jer postoje značajne razlike između kajkavštine i "međimurskog" jezika. Mađarski su se revizionisti u ostvarivanju svojih ciljeva u Međimurju mogli osloniti tek na malobrojne gradane mađarskog podrijetla. Mađarska manjina brojila je samo desetak obitelji, što je u odnosu na gotovo sto tisuća ljudi koliko je stanovnika Međimurje brojilo 1941. godine bilo doista zanemarivo.² Ali su zato svesrdnu podršku našli kod "mađarona". Bili su to Hrvati koji su zahvaljujući kućnom odgoju u mađarskom duhu, školovanju ili poslovnim aktivnostima bili vezani uz Mađarsku i Madare. U

1 Spomenik je srušen nakon II. svjetskog rata, spremljen i ponovno postavljen 1998. godine.

2 Međimurje je tada imalo 96.499 stanovnika, a kao za materinji jezik njih se 93.690. izjasnilo za hrvatski, 1.297 mađarski, 800 slovenski, 302 njemački, 410 ostali jezici., R. Horvat: Poviest Međimurja, Zagreb 1944., str. 300.

Čakovcu je 1937. godine osnovana "Mađarska kulturna zajednica". Najveći broj članova činili su čakovečki mađaroni. Pod maskom kulturnoga društva stvorena je vrlo dobro organizirana politička organizacija s jasnim ciljem povratka Međimurja u krilo madarske države. Za predsjednika bio je izabran Oto Pečornik³.

Oto Pečornik

Mađarska je kulturna zajednica nakon normalizacije odnosu između Kraljevine Jugoslavije i Mađarske 1939. godine u Čakovcu legalizirana, a zatim je postala veoma agresivna. Od upravnih i školskih vlasti zatražila je uvođenje paralelnih mađarskih razreda u čakovečkoj pučkoj školi. U tim nastojanjima naravno nije uspjela, ali i to dovoljno govori o atmosferi koju su stvorili u gradu.

Mađaroni su s oduševljenjem prihvatali mađarske revizionističke ciljeve. Kao i u vrijeme Austro-Ugarske Monarhije i sveobuhvatnih napora za mađarizacijom Međimurca i sada su se uhvatili teorije o "međimurskom narodu". "Međimurski narod" doduše nije mongolskoga podrijetla kao Mađari, tvrdili su, ali nije niti dio hrvatskoga naroda.

Mađarska kulturna zajednica se povezala s revizionističkom organizacijom "Međimurska sveza" iz Budimpešte. U "Međimursku svezu" su se učlanili Međimurci koji su nakon 1918. godine napustili Međimurje i nastanili se u Budimpešti. Vodili su je Franjo Csuri, ministarski savjetnik u penziji, Franjo Majhen, stolarski obrtnik i Stjepan Zadravec, vojni biskup. U Budimpešti je na hrvatskom jeziku (međimurskoj kajkavštini) izlazio list "Topol" koji je vrlo agresivno propagirao priključenje Međimurja Mađarskoj. Izdavao ga je također međimurski negativ Josip Loparić. U rujnu 1938. godine biskup Stjepan Zadravec obratio se preko Radio Budimpešte Međimurcima i međimurskoj javnosti "u ime svih Mađara koji žive izvan mađarske domovine." U to vrijeme njegov je govor bio dočekan vrlo neprijateljski u prorežimskom tjedniku "Medjimurje".⁴ Međutim, prilike su se brzo mijenjale, a općoj klimi neizvjesne političke budućnosti svoj je dio svakako dodao i tjednik "Medjimurje" kojega je preuzeo mađaron i član Mađarske kulturne zajednice Ljudevit Balkanji.

Stjepan Zadravec

Hrvatski nacionalisti krili su se u desnom krilu Hrvatske seljačke stranke, u podružnici Matice hrvatske, u Gradanskom športskom klubu u Čakovcu, u Hrvatskom orlu, u katoličkim kulturnim društvima i drugdje. U Međimurju je bilo malo Nijemaca te su se odlučili organizirati s varaždinskim Nijemcima. U listopadu 1940. godine u Varaždinu je održana osnivačka skupština "Društva za kulturnu suradnju s Njemačkom". Skupštini su prisustvovali Stjepan Kacun, Fredi Majerščak, Franjo Fink i Artur Lukaj iz Čakovca.

3 Roden je u poznatoj i bogatoj čakovečkoj gradanskoj obitelji. Bio je neprikosnoveni voda međimurskih mađarona. Za vrijeme rata bio je gradonačelnik Čakovca, zastupnik kotara Čakovec u Skupštini županije Zala, zastupnik kotara Čakovec u mađarskom parlamentu i predsjednik kotarske organizacije Magyar elet part. Za vrijeme vojne uprave bio je predsjednik "Vijeća dvadesetorice" i šef terorističke organizacije "Štuka". Vlasnik i urednik lista "Murakoz", odnosno "Megymurje".

4 Radio je objavio cijelom svijetu..., Medjimurje, 28. rujna 1938., str. 3.

Posljedice četverogodišnjih užasnih stradanja ljudi na frontovima I. svjetskog rata, ali i kod kuće bile su teške, te su u Čakovcu i Medimurju izazvale bunt sa snažnim nacionalnim i socijalnim nabojem. Ta takozvana "Medimurska revolucija" s kojom su se Madari krvavo obračunali konačno je završila vojnom intervencijom hrvatske vojske na Badnjak 1918. godine. Nakon kapitulacije Austro-Ugarske Monarhije i formiranja Države Slovenaca, Hrvata i Srba 1918. godine linija razgraničenja među zaraćenim zemljama povučena je rijekom Dravom pa je Medimurje i dalje ostalo pod mađarskom vlašću. Početkom studenoga 1918. došlo je u Medimurju do spontanog bunta naroda protiv Mađara s kojima su se oni okrutno obračunali. Nakon proglašenja prijekog suda mađarske su kaznene ekspedicije po medimurskim selima pobile preko 100 ljudi. Medimurje je uz pomoć cijele Hrvatske zbacilo mađarski jaram i bilo priključeno matici zemlji. U tim prijelomnim trenucima mađarski i madaronski dio Čakovca, u koji su se sklonili svi medimurski ratni profiteri, nastojao je svim silama zaustaviti neumitno i zadržati vlast Mađara.

dr. Ivan Novak

Hrvatske su postrojbe protjerale Mađare, a nova vlast na čelu s dr. Ivanom Novakom cjelokupnom je javnom, gospodarskom i kulturnom životu utisnula snažan hrvatski pečat.⁵ Dr. Ivan Novak i "Prosvjetno društvo za Medimurje" u novom ozračju stvorili su uvjete za dje-lovanje Čakovečkog kulturnog kruga. Činili su ga skladatelj Josip Štolcer Slavenski, slikar Ladislav Kralj Medimurec, etnomuzikolog dr. Vinko Žganec, pjesnik Nikola Pavić i političar i publicist dr. Ivan Novak. Njihova je pojava i djelovanje od neprocjenjivog značaja za Čakovec i Medimurje. Crpeći svoju umjetničku inspiraciju iz naroda, narodne pjesme i ljepote svoga kraja, te noseći trajno

5 Ivan N. Novak (Macinec 22. 05. 1884. – Čakovec 20. 02. 1934.). Hrvatski narodni preporoditelj i najistaknutiji borac za hrvatsku nacionalnu ideju u Medimurju. Pučku školu završio je u Macincu, gradansku u Čakovcu, a gimnaziju u Varaždinu. U Varaždinu, u tiskari Pretzer, izučio je tiskarski zanat. U Budimpešti je već 1904. godine. Tu ureduje listove "Crvena sloboda" i "Socijalist", 1905. suraduje u Zagrebu s listovima "Pobratim", "Nova snaga", "Mlada Hrvatska" i "Hrvatski radnik". Godine 1907. položio je maturu i u Zagrebu upisuje Pravni fakultet. Iste godine nošen političkom maticom razradio je plan o oslobođenju Medimurja od Mađara, te u Zagrebu izdao brošuru "Istina o Medimurju". U njoj je pomno opisao i ocijenio prilike u Medimurju, napao tadašnju pravašku politiku i iznio tezu o odgoju narodne inteligencije. Odlučno se suprotstavljujući madarizaciji Medimurja tražio je najprije kulturno, a potom i teritorijalno pripojenje Medimurja matici zemlji. Postao je urednik "Hrvatskog daka". Završava pravo i doktorira istovremeno u Zagrebu i Budimpešti. Godine 1914. radio u Prelogu kao odvjetnički pripravnik, a 1918. u Zagrebu ureduje "Glas Slovenaca Hrvata i Srba" – protuhabsburški antiratni list. Godine 1918. tiska brošuru "Samoodređenje i Madari". Član je Narodnog vijeća Države SHS, te predsjednik Narodnog vijeća za Medimurje. Dr. Novak je u to vrijeme član Narodnog vijeća u Zagrebu te traži da hrvatska vojska zauzme Medimurje. Na Badnjak 1918. godine hrvatska je vojska ušla u Medimurje i protjerala Mađare. Bio je to i veliki trijumf dr. Ivana Novaka. On je kao gradanski povjerenik za Medimurje, imenovan 2. siječnja 1919. godine, organizirao cjelokupni javni i politički život u Medimurju udarivši su jaki hrvatski pečat. Bio je javni bilježnik i čakovečki odvjetnik. Godine 1929. godine kralju Aleksandru je vratio sva ordena. Umro je u Čakovcu 1934. godine. Velebni spomenik kojega krasiti lav kipara Frana Kršinića podignut mu je na čakovečkom groblju 1936. godine. Kada je Horthyev mađarski režim 1941. godine okupirao Medimurje pripadnici mađarske terorističke skupine "Štuka" su ga teško oštetili. Razbijen je i lav, djelo kipara Frana Kršinića, u komadima je pronaden 1998. godine u podrumima nekadašnjeg madarona Josipa Muncija, u kojemu je nekada atelje imao akad. kipar Aleksandar Schulteiss. Grobnica je obnovljena 1997. godine sredstvima Gradskog poglavarstva, a lav 1998. uz obilježavanje 150. obljetnice pohoda bana Jelačića i 80. obljetnice priključenja Medimurja matici zemlji.

njegovo duhovno bogatstvo, učinili su ga nezaobilaznim dijelom hrvatske i svjetske kulturne baštine.

U isto vrijeme društveni, sportski i ukupni javni život je bio u Čakovcu vrlo razvijen. Javni, društveni i sportski život grada izrazito je bio bogat i svojim bogatstvom nadilazio mnoge, znatno veće sredine. Povjereništvo Matice hrvatske u Čakovcu je počelo djelovati već u listopadu 1920. godine. Intenzivni kazališni i glazbeno scenski amaterizam predvode katolička društva "Branimir" i "Katarina Zrinska" te diletaantska sekcija Čakovečkog športskog kluba. Do početka II. svjetskog rata na ovim prostorima čakovečki su kazališni amateri postavili na scenu desetke kazališnih predstava i opereta, zatim organizirali brojna gostovanja, te ugostili u Čakovcu tada poznate kazališne družine, glazbene sastave i pojedince.⁶

Sportskim životom grada dominirao je Čakovečki športski klub (ČŠK). Dje-lovalo je preko sekcija. Već 1919. godine osnovana je nogometna sekcija, kasnije poznata čakovečka Češka. Do 1934. godine, kada su u gradskom parku otvoreni bazeni i kada je osnovana plivačka i vaterpolo sekcija, ČŠK je 1923. godine osnovao atletsku i 1924. godine hazena sekciju. Kada je 1926. godine u Čakovec iz Murske Sobote došao Geza Legenstein, neformalno sjedište ČŠK preseljeno je u njegovu kavanu "Royal", danas poznatu kao Gradsku kavanu.⁷

Franjo Punčec

Iste 1926. godine ČŠK je dobio stolnotenisku i tenisku sekciju. Teniska sekcija je kasnije iznjedrila Franju Punčeca, istaknutog tenisača, Davis cup igrača i sudionika najvažnijih svjetskih turnira. Dvije godine kasnije kao sekcija ČŠK osnovan je i "Čakovečki koturaški motor klub". Posljednja sekcija koju je ČŠK osnovao bila je šahovska 1933. godine.

Naravno, posebni pečat sportskom životu dala su sokolska društva. Sportska društva pod nazivima "Hrvatski orao" i "Hrvatski sokol" organiziraju se u Čakovcu i Medimurju već 1919. i 1920. godine. Nakon uvodenja diktature 6. siječnja 1929. godine sva sokolska društva dobivaju jaki unitaristički, jugoslavenski predznak. Do izgradnje

Sokolskog doma u Čakovcu čakovečki su sokolaši preko zime vježbali u dvorani Starog grada. Sokolski dom je svečano otvoren 1. prosinca 1938. godine. Odluka o gradnji donesena je još 1931. godine. Bila je to prva javna sportska dvorana u gradu. Imala je i pozornicu, galeriju, društvene prostorije i urede te garderobe s tuševima. U dvorani se pored sportskih mogao izvoditi i glazbeno-scenski program.⁸

Nakon dugih rasprava, uz izuzetan napor načelnika apotekara Milana Nötiga, te udovoljivši vrlo rigoroznim uvjetima, 23. rujna 1934. godine Čakovec je napokon dobio status grada. U tom času imao je površinu od 1309 hektara u što se

6 Vladimir Kalšan: Javni i društveni život Čakovca 1850–1940., katalog izložbe, Čakovec 1996., str.21-23.

7 U svojoj kavani Geza Legenstein je često organizirao različite priredbe i koncerte. Tu je prvi puta javno nastupala i njegova kćerka Lili Čaki Legenstein, poznata zagrebačka subreta, koja je u to vrijeme studirala na Umjetničkoj akademiji u Budimpešti.

8 Posveta Sokolskog doma u Čakovcu, Novosti, Zagreb, 3. prosinca 1938.

ubrajalo i pet prigradskih naselja. Bila su to naselja Putjane, Buzovec, Martane, Pitomača i marof Globetka s ukupno 1167 stanovnika. Sam grad Čakovec brojio je 5.025 stanovnika, dakle ukupno je Čakovec s prigradskim naseljima brojio 6192 stanovnika.

Uz gradsko poglavarstvo na čelu s mr. pharm. Milanom Nötigom u Čakovcu je tada bilo sjedište kotarske oblasti, kotarskog suda, porezne uprave, redarstvenog ureda, te odjeli finansijske policije i carinarnice. U gradu je bila bano-vinska bolnica, vojarna s mjesnim zapovjedništvom, nekoliko školskih ustanova od dječjeg vrtića i pučke škole do učiteljske škole s internatom, te rimokatolička župa i židovski rabinat.⁹

Bez sumnje najznačajniji događaj u gospodarskom razvoju Čakovca u prvoj polovini 20. stoljeća dogodio se 1932. godine kada je grad dalekovodom dobio jeftinu i sigurnu opskrbu električnom energijom iz hidrocentrale Fala u današnjoj Sloveniji. Sva su veća čakovečka poduzeća odmah bila priključena na trofaznu izmjeničnu struju iz Fale. Mnogi pak su vlasnici manjih poduzeća i obrtničkih radionica nabavili suvremene strojeve i brzo proširili i unaprijedili proizvodnju. Od obrtničkog i trgovačkog središta Čakovec se preko noći pretvorio u industrijski grad u kojem je dominirala proizvodnja tekstila i prehrambena industrija.¹⁰

Osobito je bila jaka tekstilna industrija gdje je prednjačila tvrtka "Braća Graner" s gotovo tisuću zaposlenih radnika, pa potom tvrtka "Samuel Neumann nasljednici", "Prva medimurska tkaonica" i "King". Tvrtke prehrambene industrije prevodili su "Čakovečki mlinovi", zatim "Vajda", tvrtka za promet jajima, divljači, purana, konja, te tvornica konzervi i "Tvornica kandita i čokolade". U Čakovcu i Kotoribi bile su pilane, a Šenkovicu, Mihovljancu i Belici radile su ciglane. U Prelogu je bila "Tvornica cementne robe". U Peklenici i Murskom Središtu radili su rudnici ugljena, a u Peklenici i Selinci vadila se nafta. Mreža štedionica, uglavnom lokalnog značaja i u rukama medimurskih Židova, pružala je različite bankarske usluge. Prometno, cestama i željeznicom, Međimurje je bilo odlično povezano s ostalim krajevima još krajem 19. stoljeća.¹¹

Obrtništvo u Međimurju ima dugu tradiciju, a pred II. svjetski rat imalo je važnu ulogu u ukupnom gospodarskom životu, osobito u velikim donjomedi-murskim trgovinama Prelogu, Kotoribi, Donjoj Dubravi i Goričanu gdje nije bilo značajnije industrijske proizvodnje. U Međimurju je pred II. svjetski rat djelovalo gotovo 800 obrtnika. U čakovečkom kotaru 1940. godine bilo je 416 obrtnika različitih struka, a u preloškom kotaru 1933. godine 372 obrtnika.¹²

Poljoprivreda je ipak bila dominantni oblik privredovanja pred početak II. svjetskog rata. Agrarnom reformom nakon I. svjetskog rata nestali su veleposjedi, a agrarni su interesenti došli u posjed 16.875 katastarskih jutara obradivih

9 Rudolf Horvat: Poviest Međimurja, Zagreb 1944., str. 302.

10 "100 godina – 1893. – 1993." – monografija DP Elektra Čakovec, Čakovec 1993., str. 43.

11 Mira Kolar-Dimitrijević: Socijalne karakteristike stanovništva sjeverozapadne Hrvatske uoči drugog svjetskog rata, Sjeverozapadna Hrvatska u narodnooslobodilačkoj borbi i socijalističkoj revoluciji. Varaždin 1976. str. 23.

12 Franjo Cimerman: Obrt u Međimurju, Čakovec 1998., str. 129 i 213.

površina. I pored toga osnovna je značajka poljoprivrede bila sitni seljački posjed. Godišnji prihodi sa zemlje nisu mogli podmiriti troškove otplate, kamata i poreza. Seljak je bio ovisan o trgovačkom i bankarskom kapitalu. Osnovna poljoprivredna kultura bila je kukuruz, koji je bio i glavna krušarica. Između dva svjetska rata površine pod pšenicom neprestano su se povećavale. Godine 1929. pod pšenicom je bilo samo 568 hektara, a 1934. već 4.034 hektara. Smanjivale pak su se površine kulture zobi jer se neprestano smanjivao broj konja. Za govedarstvo je značajno što je čak 80 % krava služilo i za tegljenje. U Gornjem Međimurju veće su površine bile pod vinogradima i voćnjacima. Uz voćni i lozni rasadnik Vukanovec isticalo se nekoliko vrsnih vinogradarskih obitelji, osobito obitelji Murai, Terbocz, Krauthaker i Fodroczy.

Za razumijevanje ukupne atmosfere u gradu Čakovcu indikativna je činjenica što je 16. lipnja 1936. godine osnovano Dobrotvorno društvo pod imenom "Noćne ptice". Društvo je okupilo najuglednije čakovečke gradane. U pravilima stoji da je svrha društva materijalno pomaganje siromašnih građana Čakovca i to prvenstveno davanjem živežnih namirnica, odjevnih predmeta i ogrijeva, a tek u drugom redu davanje novčane pomoći. Sredstva za djelatnost prikupljala su se od članarine, od darova i zapisa, te od zabava i društvenih priredbi. Za predsjednika društva izabran je Josip Strahonja, trgovac željeznom robom, za potpredsjednika dr. Milan Žigić, odvjetnik, za tajnika dr. Pavao Kovač odvjetnik, a za blagajnika Ignac Antonović, posjednik. U Upravnom odboru sjedili su dr. Aleksandar Bujanić, liječnik, Đuro Derenčin, veterinar, Rudolf Ebenšpanger, trgovac, Eugen Meider, mesar, mr. pharm. Milan Noethig, apotekar i čakovečki gradonačelnik i Vilim Neumann, industrijalac. U Nadzorni odbor izabrani su Mijo Behojnik, trgovac, Hinko Gottlieb, činovnik i Oskar Šafran, činovnik. Do 1941. godine kada su mađarske okupacijske vlasti zabranile rad "Noćnih ptica" u društvu je bilo učlanjeno 153 ugledna čakovečka građana. Među njima bilo je nekoliko poslovnih žena: Elizabeta Bertoš, Ivka Gold, Ilonka Halasz, Jelisava Pollak, Olga Sende i Ilonka Stoeger.

Ono što je svakako zanimljivo je što su članovi "Noćnih ptica" bili ljudi najrazličitijih političkih uvjerenja, te što su nakon mađarske okupacije jedni završili kao suradnici mađarskih i njemačkih okupatora, neki se morali odseliti iz Međimurja, neki su otišli u partizane na Kalnik, a mnogi su završili u nacističkim koncentracijskim logorima. Dobrotvorno društvo "Noćne ptice" nastojalo je obnoviti rad u rujnu 1945. godine, ali to tadašnje vlasti nisu dopustile.

U stranačko-političkom životu Međimurja uoči II. svjetskog rada dominirala je Hrvatska seljačka stranka (HSS). Iako je u svojim rukama imala novine (tjednik "Medjimurje") kojega je gotovo pretvorila u svoj bilten, Jugoslavenska radikalna zajednica (JRZ) nije se mogla suprotstaviti HSS-u. Ostale političke stranke koje su legalno djelovale u političkom

Josip Strahonja

životu bile su posve marginalne. Lijevi, radnički i komunistički pokret značajnije je uporište imao u razvijenom sindikalnom pokretu u radničkom Čakovcu te u nekim selima donjeg Međimurja iz kojih je veliki broj ljudi radio u Zagrebu. Osim toga u međimurskom HSS-u je bilo dominantno lijevo krilo, što je osobito došlo do izražaja kada su, nakon odlaska dr. Odića u Zagreb, vodstvo HSS čakovečkog kotara preuzeли Franjo Barić iz Mačkovca i Vid Radiković iz Mihovljana.

Na parlamentarnim izborima održanim 11. prosinca 1938. godine lista dr. Mačeka dobila je u Međimurju 16.547 glasova, a vladina lista (Stojadinovićeva Jugoslavenska radikalna zajednica) 1.513 glasova. U čakovečkom kotaru Mačekova je lista dobila 8.401 glas, a vladina 802 glasa. U preloškom kotaru Mačekova je lista dobila 8.146 glasova, a vladina 711. Za zastupnike su izabrani: u čakovečkom kotaru odvjetnik, dr. Ante Odić (HSS), predsjednik kotarske organizacije, kasnije osobni tajnik dr. Vladka Mačeka, a u preloškom kotaru Ivan Petković (HSS) iz Preloga.

2. STUPANJE MAĐARSKE U RAT

Izbori održani 1939. godine u Mađarskoj označili su opći pomak mađarske politike u desno. Većinu u parlamentu dobila je Magyar elet part (MEP) stranka desnog centra, a glavna oporbena stranka postala je stranka "Strelasti križ", stranka otvorene fašističke orijentacije. Socijaldemokrati i Stranka malih posjednika imali su mali broj mandata i gotovo nikakav utjecaj u javnom životu.

Miklos Horthy i njegov glavni stožer su pod jakim pritiskom Hitlera odlučili uzeti aktivnog učešća u napadu na Jugoslaviju u travnju 1941. godine. Mađarska je inače 12. prosinca 1940. godine s Jugoslavijom potpisala "Pakt o vječnom prijateljstvu". Predsjednik vlade grof Teleky Pal, znao je da to znači ulazak Mađarske u rat, što je on neprestano htio izbjegći. Zbog toga je u noći između 2. i 3. travnja 1941. godine izvršio samoubojstvo. Na položaju predsjednika vlade naslijedio ga je Bardossy Laszlo. Mađarske trupe uzele su aktivnog učešća u napadu na Jugoslaviju: 11. travnja okupirale su Baranju i Bačku, a potom su 16. travnja ušle u Prekmurje i Međimurje. Sovjetski Savez pokušao je diplomatiskim naporima, vraćanjem zastave zarobljene 1849. godine kod Vilagosa i teritorijalnim ustupcima u Erdelju Mađarsku privoljeti na neutralnost u budućem njemačkom napadu. Međutim, pet dana nakon njemačkog napada, 27. lipnja 1941. godine Mađarska je ušla u rat protiv Sovjetskog Saveza.

Nijemci su, naravno, tražili aktivnu potporu svojih saveznika. U siječnju 1942. godine mađarska je vlada poslala Drugu mađarsku armiju na istočni frontu. Te

Bardossy Laszlo

su postrojbe, ukupne snage oko 200 tisuća vojnika, kao i njihove prateće službe, na položaje stigle u ljeto 1942. godine i stavljene pod njemačko zapovjedništvo.

3. USTAŠKA VLAST U MEĐIMURJU

Njemački su zrakoplovi 6. travnja 1941. godine u sklopu općeg napada na Kraljevinu Jugoslaviju napali i Čakovec. Grad doduše nije bio bombardiran već su strojnicama iz zrakoplova gadani glavni željeznički kolodvor i čakovečka vojarna. Jugoslavenska se vojska ranije povukla preko Drave dignuvši u zrak most kod Varaždina. Skele na Dravi kod Donje Dubrave i Preloga su potopljene. Teško su oštećeni i mostovi na Muri kod Murskog Središća i Kotoribe. U dvije kolone, u Međimurje je 7. travnja 1941. godine ušla njemačka okupacijska vojska. Jedna je kolona ušla preko privremeno osposobljenog mosta preko Mure kod Murskog Središća, kojeg su dan ranije u zrak digli jugoslavenski inženjeri, a druga je dolazila iz pravca Ljutomera. Obje su njemačke kolone u Čakovec, predvodene svojim međimurskim simpatizerima, ušle u ranim poslijepodnevnim satima. Pozdravio ih je čakovečki apotekar Teodor Košak.¹³ Oko 16 sati zapovjednik njemačke vojske pred zgradom je Gradske poglavarstva proglašio Međimurje njemačkim okupacijskim područjem, naglasivši da će se tu uspostaviti vlast buduće hrvatske države. Bio je to mig hrvatskim nacionalistima da uspostave svoju vlast. Dan kasnije, 8. travnja, u Čakovcu je oformljen Ustaški stožer za Međimurje.

Josip Tuksar

Antun Matasović

Na njegovu čelu bio je apotekar Teodor Košak, a članovi su bili Ivan Starčević, ravnatelj bolnice u Čakovcu, javni bilježnik dr. Ante Gligo, profesor Učiteljske škole u Čakovcu Antun Matasović, predsjednik Kotarskog suda u Čakovcu Blaž Tomas, te braća Valent i Josip Tuksar iz Gornjeg Kraljevca. U tijeku svoje osmodnevne vladavine uspjeli su obaviti sljedeće: Izdali su Proglas o osnivanju Nezavisne Države Hrvatske, plakatirali naredbe o održavanju javnoga reda i pokoravanju novoj vlasti i o ograničavanju kretanja. Izdali su jedan broj lista "Slobodno Međimurje" koje je uz spomenute naredbe sadržavalo i nekoliko propagandnih članaka. U sve industrijske pogone i trgovine postavili su svoje povjerenike. Kako je u međuvremenu u Zagrebu uspostavljena ustaška vlast, a Čakovec određen garnizonским mjestom, započele su pripreme za prihvat hrvatske vojske. Izdan je proglašen o obvezatnoj predaji oružja i vojne

nju javnoga reda i pokoravanju novoj vlasti i o ograničavanju kretanja. Izdali su jedan broj lista "Slobodno Međimurje" koje je uz spomenute naredbe sadržavalo i nekoliko propagandnih članaka. U sve industrijske pogone i trgovine postavili su svoje povjerenike. Kako je u međuvremenu u Zagrebu uspostavljena ustaška vlast, a Čakovec određen garnizonским mjestom, započele su pripreme za prihvat hrvatske vojske. Izdan je proglašen o obvezatnoj predaji oružja i vojne

¹³ Teodor Košak magistar farmacije, vlasnik ljekarne k "Srcu Isusovu", u općinskoj zgradi na Aleksandrovu trgu. Došao u Čakovec iz Zagreba 1927. Šef ustaškog stožera 1941. godine u Čakovcu. Nakon madarske okupacije 1941. otišao prvo u Varaždin, a potom u Zagreb.

opreme. Uhićeno je nekoliko građana koji su odbili stupiti u hrvatsku vojsku, te nekolicina čakovečkih trgovaca koji su prodavali materijale za madarske zastave. Poštanske marke Kraljevine Jugoslavije pretiskali su u gornjem dijelu natpisom "Država Hrvatska", u sredinu stavili ustaški grb, a donjem dijelu marke otisnuli natpis "Medimurje".¹⁴

Ustaše su spremni dočekali ulazak njemačke vojske u Međimurje. Desetak dana prije njemačkog napada na Jugoslaviju dvanaest mladića bilo je naoružano i smješteno u čakovečkoj gostionici Gredelj. Na tavanu su imali instaliranu radiostanicu. Kada su tijekom 6. travnja postrojbe jugoslavenske vojske napustile Međimurje ustaše su zaposjele čakovečku vojarnu. Oni su 7. travnja organizirali doček njemačke vojske i održavali red na skupu na kojem je njemački zapovjednik proglašio Međimurje njemačkim okupacijskim područjem.

Dvanaestorica mladića nosila su uniforme koje su našli u vojarni. Nisu imali crne ustaške odore. Nikoga nisu hapsili, čuvali su red i mir u gradu kao policija. Zapovijedali su im dvojica ustaša koji su došli iz Zagreba.

Uoči dolaska madarske vojske Teodor Košak je skupio hrvatske nacionaliste i pred gradskim poglavarstvom im održao govor. Naglasio je da će uskoro Međimurje okupirati madarska vojska i da se oni povlače preko Drave odakle će organizirati borbu i ponovo priključiti Međimurje Hrvatskoj. Dio mladića otisao je kući, a dio je ih je prešao u NDH.¹⁵

14 Rad V. kolone u Medimurju u vremenu od 1941. – 1945., str. 10, MMČ, PO inv. br. 476

15 Izjava Stjepana Vidovića iz Mihovljana, MMČ, PO, inv. broj 1884.

III.

MAĐARSKA OKUPACIJA

Prvih dana hrvatske administracije mađaroni su suradivali s ustašama, ali se već nakon 10. travnja ograju od njih. Jedna madaronska delegacija predvodena Mijom Sočićem-Murakozyjem bila je u zapovjedništvu njemačke vojske u Murskom Središću i uspjela dobiti dopuštenje za odlazak u Mađarsku na pregovore o mađarskoj okupaciji Međimurja. Međimurski su mađaroni u Budimpeštu poslali tri svoje delegacije, dvije iz Čakovca i jednu iz Preloga. Jednu čakovečku i prelošku delegaciju primio je i predsjednik vlade Laszlo Bardossy. Pregovori su bili uspješni, a 16. travnja mađarska je okupacijska vojska zaposjela Međimurje. Bio je to II. bataljun 17. puka iz Nagykanizse. Zapovjednik je bio major vitez Farkas Odön. Njegovi časnici bili su poručnik Szente Laszlo i potporučnik Orbely Elemer.¹

Mađarska je okupacija prekinula osmodnevnu hrvatsku ustašku administraciju u Međimurju proglašenu 8. travnja. Okupacijska vojska odmah se smjestila u vojarne u Čakovcu i u Prelogu. Zajedno s redovnom vojskom u Međimurje su ušle i specijalne postrojbe zadužene za čuvanje granice.²

Horthyjeva Mađarska odmah je u Međimurju uvela vojnu upravu koja je obavljala svu upravnu, sudsku i vojnu vlast. Na čelu joj je bio pukovnik Timar Zsigmond, a njegov je zamjenik bio kapetan Botar Kalman. Vojna je uprava trajala do kolovoza 1941. godine, a formalno je i plakatima objavljena 9. srpnja 1941. godine. Kako članovi vojne uprave nisu poznавали prilike u Međimurju, oformljen je savjetodavni organ – Vijeće dvadesetorice – sastavljen uglavnom od čakovečkih mađarona. Vijeće dvadesetorice bio je savjetodavni organ za poslove koji spadaju u nadležnost civilne uprave, a izdavalо je i uvjerenja o lojalnosti stanovništva. Vrlo kratko vrijeme predsjednik Vijeća dvadesetorice bio je Ignac Antonović, a potom Oto Pećornik. Gotovo svi članovi Vijeća dvadesetorice bili su za vrijeme Kraljevine Jugoslavije članovi Mađarske kulturne zajednice u Čakovcu.

“Hrvatsko društvo Međimuraca” u Zagrebu uputilo je 22. travnja 1941. godine pismeni prosvjed poglavniku NDH dr. Anti Paveliću zbog mađarske okupacije

1 Rad V. kolone u Međimurju u vremenu od 1941. –1945., MMČ, PO, inv. broj 476, str. 100.

2 MMČ, PO inv. broj 902.

**Mađarska vojska ulazi u Čakovec
16. travnja 1941. godine**

**Upravni odbor Hrvatskog društva
Međimuraca u Zagrebu 1941. godine**

Ignac Antonović

Međimurja. Pored ostaloga Međimurci pišu: "Vijesti koje nam stižu od naših domova o zaposjedanju Međimurja po mađarskoj vojsci veoma su uznemirile sav međimurski svijet, kako u samom Međimurju, tako i nas koji živimo u Zagrebu. Kako nam prava svrha zaposjedanja Međimurja nije potpuno jasna, jer miroljubivi Hrvati - Međimurci ničim nisu ugrozili interesu naših susjeda Mađara, niti čime drugim dali povod zaposjedanju, prisutnost mađarske vojske u Međimurju predstavlja za nas opasnost da budemo odcijepljeni od ostale braće Hrvata okupljenih u Hrvatskoj Državi. Međimurje je oduvijek bila hrvatska zemlja, a narod koji živi u Međimurju je hrvatski narod ne samo po jeziku i kulturi već i po svojim osjećajima. Zbog toga taj narod ne želi živjeti u zajednici s jednim stranim narodom" - posebno ističu Međimurci okupljeni u HDM. Na kraju predsjednik Grga Kraljić i tajnik Vinko Nedeljar u ime cjelokupnog članstva pozivaju dr. Pavelića da ne dopusti da dio domovine pripadne strancima, već da Međimurju omogući razvitak i procvat u krilu Hrvatske Države.³ Pavelić i NDH svojim mlakim diplomatskim akcijama nisu uspjeli Međimurje priključiti NDH, a kada su ogorčeni zagrebački Međimurci krenuli na Markov trg da demonstriraju svoje nezadovoljstvo, policija ih je grubo zaustavila i silom raspršila.

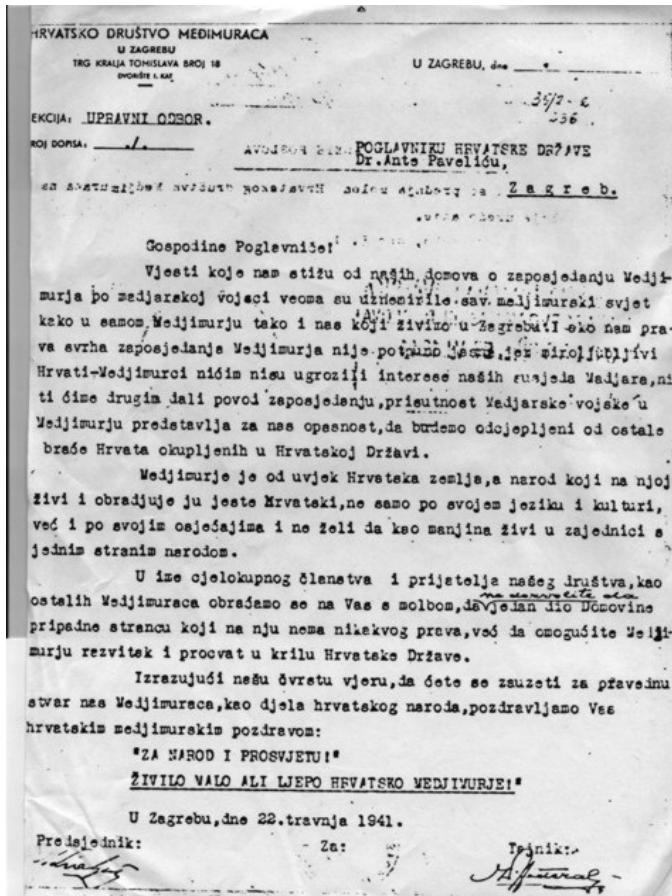
U prvi mah nakon mađarske okupacije Međimurce su osobito ozlojedile mađarske zastave koje su odmah istaknute na javnim mjestima, školama, općinskim zgradama, željezničkim stanicama i kućama istaknutih mađaraca. Čekala se samo prva prilika za protuakciju hrvatskim zastavama. To se dogodilo dana 30. travnja koji se u Jugoslaviji slavio kao Dan Zrinskih i Frankopana i bio državni praznik. U mnogim selima mađarske su se zastave poderane naše na tlu, a umjesto njih zavijorile su se hrvatske zastave. Osobito u Draškovcu,

Grga Kraljić

³ MMČ, PO, inv. broj. 1890.

Svetoj Mariji, Donjem Vidovcu, Kotoribi i Belici. S ovom hrabrom gestom Madari su se energično obračunali te uhitili oko 100 ljudi, uglavnom učitelja, općinskih službenika i istaknutijih pripadnika Hrvatske seljačke stranke. Bili su zatvoreni u Starom gradu u Čakovcu, maltretirani i pušteni, a dio njih je odveden u Szombathely i tamo bio kratko zatvoren.⁴

Pismo vodstva HDM u Zagrebu poglavniku Anti Paveliću

Radilo se o rijetkoj javnoj demonstraciji protiv madarske okupacije koju je organiziralo hrvatsko činovništvo i inteligencija u Medimurju. Uglavnom su passivno čekali što će se dogoditi i strpljivo podnosili svakodnevne uvrede, prijetnje, pa čak i fizičke napade Madara i madarona. Bili su uvjereni da će vlasti NDH diplomatickim sredstvima izboriti priključenje Međimurja.

⁴ Mladen Kos: Jedno sjećanje na godinu 1941. u Medimurju. Hrvatski kajkavski kalendar, Čakovec 1994., str. 151-153.

U Budimpešti su 28. svibnja 1941. godine prekinuti pregovori o granici koje su vodili predstavnici mađarske i hrvatske vlade. Pregovori su prekinuti jer mađarska strana nije bila voljna Hrvatskoj ustupiti Međimurje. Mađarska vojska je još 16. travnja zaposjela Međimurje, a Slavko Kvaternik je već idućeg dana u Zagrebu izjavio da postupci Mađara u Međimurju jasno pokazuju da tu namjeravaju ostati. U međuvremenu mađarska je vlada izrazila spremnost da prepusti Međimurje Hrvatskoj, ako hrvatska strana odobri Mađarskoj bescarinski prolaz tereta do luke Sušak. Kako su Nijemci prihvatali mađarsku ponudu kao realnu osnovu za pregovore, oni su započeli 27. svibnja. Idućeg su dana zbog promijenjenog stava mađarske strane pregovori bili prekinuti. Poznato je da su vlada i glavni stožer mađarske vojske imali različite stavove o problemu takozvanih "Mađarskih južnih krajeva". Vojska je bila za klasičnu okupaciju, pacificiranje i stvaranje uvjeta za uvođenje civilne uprave, a vlada je bila za osiguravanje strateških i gospodarskih interesa. Važnu riječ u vojci imao je Stjepan Zadravec, mađarski vojni biskup, inače rođen u Čakovcu. Nakon prekida pregovora Mađari više nisu ozbiljno ni mislili razgovarati s vladom NDH.

Vlada Nezavisne Države Hrvatske formulirala je 30. lipnja 1941. godine svoje stavove u vezi s pitanjem Međimurja. Još 28. svibnja mađarski su pregovarači došli u Zagreb s uputom da u pregovorima od hrvatske strane zatraže da prizna mađarsko povijesno pravo na Međimurje i mađarski suverenitet nad Međimurjem. Zauzvrat Mađari su bili spremni, uz odredene uvjete, prepustiti upravu nad Međimurjem NDH. Hrvatski su pregovarači zatražili bezuvjetnu predaju Međimurja NDH. Mađari su tada prekinuli pregovore i vratili se u Budimpeštu. Potom su predložili nagodbu pod slijedećim uvjetima:

1. Mađarska uprava na pruzi Kotoriba - Čakovec - Macinec - Središće ob Dravi
2. Oslobođenje od tranzitne takse na pruzi Gyekenyes - Zagreb - Rijeka,
3. Formiranje slobodne zone za mađarsku robu u nekoj jadranskoj luci,
4. NDH mora pristati na zamjenu stanovništva hrvatske i mađarske nacionalnosti.

Vlada u Zagrebu je 30. lipnja odgovorila Mađarima da je spremna pregovarati o svim ponuđenim pitanjima, s time da se pitanje suvereniteta nad Međimurjem riješi kasnije. Do toga vremena NDH je bila spremna priznati Mađarskoj samo povijesno pravo na Međimurje. S tako utvrđenim stavovima za pregovore u Budimpešti će s Mađarima razgovarati ministar vanjskih poslova Mladen Lorković. Vlada NDH, priznajući Mađarskoj povijesno pravo na Međimurje, htjela odmah dobiti upravu u Međimurju u svoje ruke. Vjerovala je da čvrsto postavljene mađarske uvjete može u pregovorima olabaviti. Međutim, u Mađarskoj su prevladale militarističke snage koje su odbacile pregovore i pripremile akte o vojnoj okupaciji, a potom i o aneksiji Međimurja.

Mađarski vojni zapovjednik Međimurja pukovnik Timar Zsigmond proglašio je 9. srpnja 1941. godine Međimurje mađarskim okupacijskim područjem. Time je energično razriješio sve diplomatske igre mađarske i Vlade NDH oko pripadnosti Međimurja. Proglašenje Međimurja mađarskim okupacijskim područjem bilo je u taj čas protivno interesima mađarske vlade kojoj je na čelu bio Laszlo Barossy, te pokazuje izrazito veliki utjecaj glavnog stožera mađarske vojske. Njemački veleposlanik u Budimpešti Erdmannsdorff odmah je zatražio prijam kod

mađarskog zamjenika ministra vanjskih poslova Voernlea kako bi dobio informacije iz prve ruke. Voernle ga je izvijestio da je Vlada NDH nedopustivo odugovlačila pregovore o Međimurju vjerujući u arbitražu osovinskih sila u svoju korist. Izvijestio ga je i o tome da su u Čakovcu pronadene "crne liste" radi kasnijeg proganjanja stanovnika mađarskog podrijetla. Naravno, sve su to bile optužbe bez ikakva pokrića. Vlada Nezavisne Države Hrvatske reagirala je istoga časa i mađarskom veleposlaniku u Zagrebu Marossyju uručila protestnu notu. U noti Ministarstvo vanjskih poslova NDH ponovilo je čitav tijek dogadaja od raspada Jugoslavije i ulaska njemačke vojske u Međimurje. Posebno je naglašeno da su se hrvatske vlasti u Međimurju 10. travnja, na dan proglašenja NDH, stavile na raspolaganje Vladi NDH u Zagrebu, a stanovništvo je Međimurja oduševljeno pozdravilo stvaranje hrvatske države. Svugdje je u Međimurju vladao red i mir. Red i mir u Međimurju vlada i od kada je tu mađarska vojska. Narod strpljivo čeka da se prilike razriješe u korist NDH. Žbog svega toga Vlada NDH je uložila odlučan protest mađarskoj vlasti zbog postupka pukovnika Timara u Čakovcu. Traži da se mađarska vlast ogradi od postupaka pukovnika Timara i proglaši ga neobaveznim za Mađarsku te ubrza diplomatsko razrješenje spora.

Na velikim plakatima pisanim mađarskim i iskvarenim hrvatskim jezikom (iskonstruiranom medimurskom kajkavštini) stajalo je:

Oglas, po naredbi magjarskog kraljevskog honvedskog zapovjedništva stupilo je u život soldačko ravnanje po celoj meri i to od danes u noći od 0 vure u vu kotaru Csaktornya i Perlak. S tim se je Megjimurje konačno i za nevek vrnulo majki zemli Magjarskoj. Prosi se stanovništvo kotara da si odgovarajuč u ovom radosnom dnevnu okinči svoje hiže zastavama majke Magjarske. Upozoravam općinstvo kotara kaj se zvlada i da se pristojno ponaša jer bim sakoga nereda najoštrelje sprečil.

Csaktornya 9. juniuša 1941.

Timar Zsigmond m. k. pukovnik,
kotarski vojni zapovjednik.⁵

⁵ Grupa autora.: Međimurje 1919. – 1959., Čakovec 1959., str. 144. Plakat je tiskan na mađarskom jeziku i na medimurskoj kajkavštini. Datacija na kraju Timarova teksta na medimurskoj kajkavštini je pogrešna. Umjesto 9. srpnja stoji 9. lipnja.

Hirdetmény.

A m. kir. honvédség vezérkari főnökének rendele
tése ma éjjel 0 órától a katonai közigazgatás a csáktornyai
és perlaki járásokban teljes mértékben életbe lépett.

Ezzel Muraköz véglegesen és mindenkorra visszakerült Magyarországhoz.

Felkérem a járás lakosságát, hogy az örömnaphoz
mélióan lobogózza fel és diszítse fel házait.

Figyelmeztetem a járás közönségét
hogy őrizze meg önuralmát. minden kile-
gést, rendbontást a legerélyesebben fojtok el.

(Csáktornya, 1941. július hó 9-én.)

Timár Zsigmond s. k.
M. Kir. Honvéd
Katonai Közigazgatás
Csáktornya

OGLAS.

Po naredbi magjarskog kraljevskog honvedskog zapovedništva stupilo je
v život soldacko ravnanje po celoj metri i to od danes u noći od 0 vure u u kotaru
Csáktornya i Perlak.

**S tim se je Megjimirje konačno i za navek vr-
nulo majki zemli Magjarskoj.**

Prosim se stanovništvo kotara da si odgovarajuć u ovom radošnom
dnevu okineti svoje hiže zastavama majke zemle Magjarske.

Upozoravam općinstvo kotara kaj se zvlada i da se pristojno
ponaša jer bum sakoga nereda najoštreše sprečil.

Csáktornya 9. juna 1941.

Timár Zsigmond v. t.
M. Kir. Honvéd
Katonai Közigazgatás
Csáktornya

Mađarske okupacijske vlasti provere su 31. srpnja 1941. godine masovna uhićenja hrvatske inteligencije i činovništva u Međimurju. Uhićeni su i svi oni službenici koji su odbili položiti prisegu mađarskoj državi. Nakon proglaša o uvođenju mađarske vojne uprave 9. srpnja, mađarski su vojni organi istoga dana zatvorili sve javne urede. Pukovnik Timar Zsigmond hrvatskim je službenicima ponovio da uvođenje vojne uprave konačno razrješava pitanje pripadnosti Međimurja. Ono se vratilo u "tisućgodišnju mađarsku zajednicu". Slijedit će uvođenje civilne uprave pa hrvatsko činovništvo nema više što tražiti u Međimurju. Unatoč proglaša hrvatsko je činovništvo ostalo u Međimurju, zalazilo u urede, ali rješavati nije moglo ništa. Nakon proglaša od 9. srpnja čakovečki su mađaroni osnovali terorističko udruženje "Štuka" kojemu je osnovna zadaća bila terorom zaplašiti hrvatsku inteligenciju i činovništvo i na taj ih način prisiliti da napuste Međimurje. Skidali su hrvatske trobojnica i natpise i vješali mađarske zastave, razbijali prozore istaknutih Hrvata, a na udaru je posebice bio franjevački samostan. Teror "Štuke" kulminirao je u razbijanju nadgrobnog spomenika dr. Ivanu Novaku na čakovečkom groblju.⁶

Kada se ni terorom hrvatsko činovništvo i inteligenciju nije uspjelo zastrašiti i natjerati da napusti Međimurje, u Čakovec je došao dr. Zarubay Lorant iz Zalaegerszega. U međuvremenu oduzeti su hrvatskom činovništvu ključevi ureda, a kada ono ni tada nije napustilo Međimurje, dr. Zarubay je, na osnovu ranije sastavljenih "crnih lista", naredio žandarmeriji da uhititi hrvatsko činovništvo. Uhićeno je ukupno 99 osoba i dovedeno u dvorište čakovečke Učiteljske škole. Tu im je kazano da su internirani i da će biti odvedeni u jedan logor u unutrašnjosti Mađarske. Onaj pak koji bi izrazio želju da bi radije prešao u NDH, morao je potpisati tiskanicu, u kojoj je bilo navedeno da pristupa nepozvan i izjavljuje da dobровoljno napušta Međimurje, da se više nikada neće vratiti i da prema Mađarskoj nema više nikakvih potraživanja. Oni koji su potpisali tiskanicu dobili su rok od 3 do 20 dana u kojem su trebali napustiti Međimurje. Tek nakon toga hrvatska je inteligencija i činovništvo počelo napuštati Međimurje. Ustvari, deportacija hrvatskih službenika iz Međimurja započela je 2. kolovoza 1941. godine. Okupacijske su vlasti mađarskim državljaninom smatrale onu osobu koja je 1921. godine bila za vičajna u Hrvatskoj, a na području je Međimurja stanovaла neprekidno najmanje 10 godina. Svi oni koji nisu ispunjavali te kriterije morali su napustiti Međimurje.

U varaždinskom tjedniku "Hrvatsko jedinstvo" započela je 7. kolovoza 1941. godine žestoka kampanja protiv mađarske okupacije Međimurja. U to je vrijeme već bilo posve jasno da su svi diplomatski napori Vlade NDH za povlačenjem mađarske vojske iz Međimurja ostali bez uspjeha. Mađari su čvrsto uspostavili svoju vlast. U velikom broju tekstova "Hrvatsko jedinstvo" piše o povijesti, gospodarstvu, kulturi, školstvu i vjerskom životu donoseći niz statističkih podataka koji govore o hrvatskom karakteru Međimurja. Pored toga pozorno se pratilo sve što se zbivalo u Međimurju, posebice velika akcija Mađara i međimurskih mađara na prikupljanju potpisa na peticiji za pripojenje Međimurja Mađarskoj. Vojno

zauzeće Međimurja bila je tek prva stepenica. Druga je bila aneksija, a za nju je mađarska vlada trebala pred svojim saveznicima Njemačkom i Italijom imati opravdanje, tim više što je Mađarska bila među prvim zemljama koja je priznala Nezavisnu Državu Hrvatsku. Plan o sabiranju potpisa na peticiji izradili su javni bilježnik u Letenju dr. Czempesz Denes i čakovečki mađaronski prvak Oto Pećornik. Mađaroni nisu s istinom krenuli u prikupljanje potpisa jer bi odziv bio porazan. Stanovništvo su na potpis davane prazne liste uz objašnjenje da se radi o peticiji kojom se traži odčepljenje Međimurja od Zagrebačke nadbiskupije. Pored toga, zavisno od prilika u mjestu gdje su prikupljali potpise, tumačeno je mještanim da se radi o molbi za dodjelu soli, petroleja ili drugih namirnica. Akcija je i pored toga nailazila na slab odziv. Mađaroni su bili prisiljeni koristiti silu, a i falsificirali su nekoliko tisuća potpisa. "Plebiscit", kako su ga Mađari nazvali ovaj postupak, ipak je poslužio svrsi. Uspjeli su njime uvjeriti Nijemce o mađarskom karakteru Međimurja te ga i formalno anektirati 16. prosinca 1941. godine.⁷

"Življenje medjimurskog naroda je zadnjih tri mesece bilo puno straha i nemira. Od vremena kak su naši honvedi, po zapovedi našeg najvišešega soldačkog Gospodara, aprila 16.-ga stupili prek Mure i došli u Csaktornyu, niti jednu vuru ne smo meli mira. Naši honvedi su s jakom, ali poleg toga z blagom rokom pazili red, ali domaći glasi, koji stiha šapčeju, su s tem više zmešali mir ludem. Činovnici, koji su ostali od starih vremen, su z velikom silom šteli zadržati spomenek na okupaciju od dvajstje let, pak so s sakojačkim glasima, koje su dobili od prek Drave, šteli obrnuti mišlenje naroda po svojim interesima. A to niti ne bilo teško. Horvatska štampa je nesmetano dohajala s svojimi novinama u Međimurje i oni, koji su prisegli na stara vremena, su mirne duše mogli delati, kaj bi se njihova velika horvatska misel ostvarila. S prodekalnice su verniki poslušali samo horvatske misli i ludi stare uprave i školstva su bez zapreke mogli zvršavati svoje posle.... V školaj se bo skorom hapil magjarski navuk, pre sodu se već deli magjarska pravica i medjimurski dečki bodo u jesen pak maršerali na magjersku komandu. Međimurje se povrnulo nazaj, do kraja i u celosti i to već nemreju premeniti nikve agitacije, nikve bombe, nikve makinacije... Međimurje se vrnulo po zakonu, po šegama i po duši knam i ksebi"⁸ U dalnjem tekstu autor Kelemen Ferenc govori o nesigurnosti i strahu potenciranom raznim letcima te o delegacijama madarona koji su u Budimpešti tražili odlučnost vlasti da Međimurje ostane u Mađarskoj. Jedinu sigurnost pružala je mađarska vojska u Međimurju. Nakon obraćuna s Hrvatima Mađari su mogli uvesti civilnu upravu. Došli su mađarski bilježnici, učitelji, suci, a s njima mađarska državna vlast. Ta je vlast omogućila mir i sigurnost pa su se ljudi mogli vratiti svojim svakodnevnim obvezama.

Zbog prekida veza s stranačkim centralama nakon što je izbio rat i u Međimurje ušla mađarska vojska, prestao je organizirani rad političkih stranaka. Vrlo teške prilike koje su vladale u Međimurju u proljeće i ljeto 1941. godine, u vrijeme mađarske vojne uprave, natjerale su prvake HSS-a i istaknutije članove koji su

7 Rad V. kolone, str.18 – 21.

8 Delavni dani – Murakoz 18. 09. 1941.

bili izloženi otvorenom teroru, da se posve povuku s političke scene. Bivši članovi JRZ pak su otvoreno pristali uz Madare.⁹

Mađarske obavještajne službe već su prije okupacije najviše zanimanja iskazale za djelovanje radničkog pokreta u Čakovcu organiziranog u Ujedinjeni radnički savez sindikata (URSS). Uz URS-ove sindikate čiji su članovi bili u stalnom sukobu s malobrojnim, ali dobro organiziranim članovima Hrvatskog radničkog saveza (HRS) koje su zvali "žuti" sindikati, vezala se i organizacija Kotarskog komiteta Komunističke partije Hrvatske Čakovec (KK KPH Čakovec). U donjem Međimurju uporište KPH bilo je u Prelogu i Turčiću. Uoči mađarske okupacije u Međimurju je bilo 77 članova KPH organiziranih u 12 čelija.¹⁰ Organizacija nije bila velika, ali je zbog teških socijalnih prilika i u gradu i na selu imala mnogo pristalica. Sve indicije govore da su mađarske obavještajne službe imale nesigurne podatke o komunističkoj organizaciji u Međimurju. Tek kada je oformljen u Čakovcu ured pod nazivom "Ispostava čakovečkih detektiva" koji je bio specijaliziran za borbu protiv organiziranog otpora, Mađari su uspjeli provaliti u komunističku organizaciju.

Nekoliko dana prije pristupanja Kraljevine Jugoslavije Trojnom paktu u Međimurju je boravio član CK KPH Josip Kraš i članstvo upoznao s opasnošću koja zemlji prijeti od nacističke Njemačke. Sastavljen je i letak u kojem se govorilo o predstojećoj njemačkoj agresiji i pozivalo narod da se odazove u vojsku i pripremi za obranu zemlje. Letak je u Čakovcu bio šapirografiran i razdijeljen. Međutim, otpora Nijemcima i Mađarima nije bilo. Kao i druge stranke nakon mađarske okupacije i KPH u Međimurju je ostala bez kontakata sa svojim višim organima Okružnim komitetom (OK) KPH Varaždin i CK KPH u Zagrebu. Međutim, već koncem travnja 1941. veza je uspostavljena, a Rade Končar, sekretar CK KPH poslao je u Međimurje člana OK KPH Varaždin Stjepana Hajdarevića i instruktora istog komiteta Stanka Zormanu. Oni su u Čakovcu dobili i posao i time im je tu legaliziran boravak.¹¹

Prvi značajniji sastanak članova KPH održan je u šumi Zelenbor između sela Brezja, Lopatinca i Malog Mihaljevca početkom lipnja 1941. godine. Potom je 29. lipnja 1941. godine na istome mjestu održan sastanak na kojem je bilo prisutno tridesetak vodećih međimurskih komunista. Kako je već Njemačka napala Sovjetski Savez odlučeno je da se odlučno krene u pripreme za oružani otpor okupatoru i to prikupljanjem oružja, sabotažama, pisanjem parola, širenjem

9 Za ilustraciju stanja karakterističan je slučaj Ivana Petkovića (Prelog 16. veljače 1894. – Prelog 20. ožujka 1943.), prvaka Hrvatske seljačke stranke u preloškom kotaru i parlamentarnog zastupnika preloškog kotara. Na parlamentarnim izborima 1938. godine Ivan Petković izabran je golemom većinom za zastupnika preloškog kotara. Po mađarskoj okupaciji Međimurja bio je uhićen, te nakon nekoliko dana pušten kući. Ponovo je uhićen 22. prosinca 1941. godine i затvoren u logor Kistarca u Mađarskoj. Iz logora se vratio 1942. godine, ali je bio prisiljen na političku apstinenciju. Umro je 20. ožujka 1943. godine od posljedica torture u logoru. U njegovu kuću u Prelogu zalazili su prvaci HSS Stjepan Radić, Juraj Krnjević, Josip Torbar, poznati seljački pisac Mihovil Pavlek Miškina i mnogi drugi. Javno je pismom objavljenim u tjedniku "Megyimurje" u petak 27. ožujka 1942. potvrdio privrženost mađarskoj domovini, te objavio dio pisma kojega je uputio mađarskom ministru vanjskih poslova protestirajući protiv toga što je bez znanja bio imenovan u Hrvatski sabor.

10 Međimurje 1919. – 1959., str. 57

11 Fašizacija Jugoslavije imala je odraza i u Međimurju MMČ, PO inv. br. 602., str. 10.

propagandnog materijala i drugim sredstvima. Odlučeno je da se oružje čuva pojedinačno, a ne na jednom mjestu. Franjo Hidvegi je dobio zadatak da objavljuje radio vijesti na osnovi vijesti Radio-Moskve. U pogledu pisanja parola bilo je podvojenih mišljenja. Ipak, odlučeno je da se pišu parole, osobito na javnim mjestima u Čakovcu. Sastanak komunista donjeg Međimurja sa sličnim zaključcima održan je potom u šumi Škarje kod sela Turčića. Nakon tih sastanaka ispisane su parole protiv okupatora, dijelili su se letci i propagandni materijal, skupljalo se oružje i novčani prilozi, skrivali se ilegalci koji su morali bježati iz NDH, U Kovachevu vinogradu na Banfiju iznad Štrigove radila je ciklostilna tiskara. Tiskani su letci kojima je narod Međimurja pozivan u borbu protiv Nijemaca i Mađara.¹²

Ove aktivnosti nisu mogle ostati nezapažene. Konspiracija takoder nije bila na osobitoj razini. Mađarske sigurnosne službe, uz pomoć razgranate doušničke mreže, provalile su u organizaciju. Već 5. srpnja 1941. godine uhićena je grupa omladinaca koja je pisala parole po Čakovcu, a 14. srpnja i većina komunista u čakovečkom kotaru. O potpunom nesnalaženju komunista govori nekoliko činjenica. Naime, nakon uhićenja omladinaca – skojevaca na čelu sa sekretarom KK SKOJ-a Josipom Kostolicem nisu poduzeti nikakvi koraci u zaštiti članstva. O uhićenju omladinaca nije bio obaviješten OK KPH Varaždin. Kod blagajnika KK KPH Čakovec Stjepana Fišera pronađen je spisak članova i ljudi koji su davali “crvenu pomoć”. U ruke okupatora pala je veća količina propagandnog materijala i tehnika. Mnogi su se na saslušanju slabo držali. Neki su prešli u ilegalu.

Uhićenici su bili zatvoreni u podrumima čakovečke Učiteljske škole. Istraga je vođena surovim sredstvima i trajala je dva tjedna. Nakon toga uhićenici su odvedeni u Szombathely i tu zadržani oko mjesec dana. Neki su za to vrijeme bili liječeni u vojnoj bolnici. Potom su svi sprovedeni u Györ te nakon toga preko Budimpešte u Pečuh (Pecs). Tu je državni tužitelj, na osnovi materijala dobivenog iz Čakovca, ponovo sproveo istragu, U pritvoru je zadržao samo desetak optuženih, a ostale je pustio da se brane sa slobode.

Novine u Čakovcu objavile su da se već se duže vrijeme pripovijeda o komunističkim organizacijama po selima, a sada je i službeno objavljeno da su organizatori uhićeni. U Čakovcu i okolici je uhićena 41 osoba. Među njima ima i žena. Svi su odvezeni u Pečuh u zatvor državnog tužilaštva. Nakon saslušanja u istražnom zatvoru državni tužitelj je u pritvoru zadržao Martina Pušteka, učitelja iz Domašinca, Vinka Kozjaka strojobravara iz Savske Vesi, Stjepana Hajdarevića pekarskog pomoćnika iz Čakovca, Stanka Zormana slastičara iz Čakovca i četiri Židova: odvjetnika dr. Pavla Kovacha, elektroinženjera Franju Hidvegija, strojobravara Josipa Kostolica i tkalačkog majstora Stjepana Fišera. Ostali su pušteni kućama.¹³

Martin Puštek

12 Isto, str. 11.

13 Letartoztattak a murakozi kommunista-szervezkedes vezetoit”, Murakoz 18. 09. 1941.

Marko Kovač

Karlo Mrazović Gašpar

Ivan Glavina Guksa

Ivan Kalšan

Pečujsko kraljevsko tužilaštvo je 8. studenoga 1941. godine podiglo optužnicu protiv 81 optuženika. Od tога Međimuraca je bilo 62, a Prekmuraca 19. Tridesetorica optuženih Medimuraca bili su komunisti ili pak skojevići. Iz optužnice je vidljivo da istraga nije uspjela utvrditi njihov pravi značaj i ulogu u pokretu otpora. Rasprava na procesu trajala je sedam dana. Izrečene kazne bile su u rasponu od 14 dana do 8 godina zatvora. Najveću kaznu dobio je blagajnik KK KPH Čakovec Stjepan Fišer.¹⁴

Kazne su doista bile blage. Za mnogo manja djela u Hrvatskoj su ljudi osudivani na smrt i strijeljani. Takve kazne bile su dio taktike Mađara kojom se nastojalo pridobiti Međimurce i otupiti oštircu otpora.

Dio komunista, uglavnom iz donjeg Međimurja, uspio je izbjegći uhićenje u srpnju 1941. godine. U međuvremenu dio komunista i simpatizera koji su do rata živjeli u Zagrebu, Beogradu ili drugdje vratio se u Međimurje.¹⁵

Zahvaljujući i njima obnovljen je rad nekoliko komunističkih ćelija, a centar organiziranog otpora iz Čakovca je premješten u selo Turčišće u kotaru Prelog. Veze s višim rukovodstvom u Varaždinu bile su nakon provale u Čakovcu pokidane. U kolovozu 1941. godine u donje Međimurje došli su Prekmurci Vinko Megla Roman i Štefan Kovač, kasniji slovenski narodni heroji. Donijeli su Okružnicu broj 3 CK KPJ pisanu slovenskim jezikom u kojoj je bila formulirana osnovna linija borbe. Sada je došlo do raskola među komunistima. Dio njih tvrdio je da nisu sazreli uvjeti za podizanje ustanka, dok je drugi dio tvrdio da Međimurci nisu dužni slušati direktive iz Slovenije. Tada je Marko Kovač otišao u Zagreb, uspostavio veze, te je nakon toga u Međimurje došao Karlo Mrazović Gašpar. U obilasku ćelija ponovno je proučena Okružnica CKKPJ broj 3. Nakon toga intenziviran je rad komunističke organizacije, a Ivan Glavina Guksa i Ivan Kalšan, preko slovenske veze, odlaze u partizane na Pohorje. Bili su prvi koji su u partizane otišli iz Međimurja. U nekoliko sela osnovani su ilegalni NOO (narodnooslobodilački odbori). Prilike su bile relativno mirne, nikakvih značajnih akcija nije bilo. Mađarske sigurnosne službe su u tišini prikupile podatke o pokretu o donjem Međimurju te u

¹⁴ Optužnica pečuškog kraljevskog tužilaštva protiv komunista i simpatizera od 8. studenoga 1941. godine, MMČ, PO 380 i 381.

¹⁵ U Zagrebu i Beogradu djelovala su od 1936., odnosno 1937. godine regionalna društva Međimuraca koja su bila pod snažnim utjecajem ljevičara.

siječnju 1942. godine uhitile gotovo 50 članova KPH, SKOJ-a i simpatizera. Sude-nje tim uhićenicima održano je u Szombathelyu, a kazne su se kretale od 10 mje-seci do kazne doživotne robije.¹⁶

U ljeto 1942. godine komunistička organizacija čakovečkog kotara polako se oporavlja od udaraca zadanih uhićenjem u srpnju 1941. godine. Čak su uspostavljene veze s Kalničkim partizanskim odredom Hrvatske pa je desetak Medimuraca, uglavnom skojevaca, otišlo u partizane na Kalnik. Veze su uspostavljene i s OK KPH Varaždin, oformljen je KK KPH Čakovec, ali je tada izdajom 22. prosinca 1942. godine uhićeno kompletno rukovodstvo na čelu s političkim sekretarom KK KPH Čakovec Ivanom Lovrecom Đovanijem i organizacijskim sekretarom Vinkom Karlovićem kao i veliki broj simpatizera. Uhićenici su zatvoreni u Starom gradu u Čakovcu, u podrumima Učiteljske škole i čakovečke vojarne. Strašno su mučeni. Njih pedesetak odvedeno je i suđeno im je u Szombathelyu.

Madari više nisu imali nikakvog obzira prema Medimurcima. Drastične ka-zne trebale su biti primjer i Medimurce disciplinirati.

16 Medimurje 1919.– 1959., str. 77.

IV.

MAĐARSKA CIVILNA UPRAVA U MEĐIMURJU, 28.8.1941.-12.4.1945.

1. UREĐENJE UPRAVE

Mađarska vojna uprava trajala je od 16. travnja do 28. kolovoza 1941. godine. Tog 28. kolovoza 1941. godine na svečanoj sjednici u gradskoj vijećnici u Čakovcu vojni upravitelj Međimurja pukovnik Timar Zsigmond predao je civilnu vlast gradskom birovnu (općinskom načelniku) Oti Pečorniku. Timar je pri predaji vlasti zahvalio čakovečkim Madarima na velikoj pomoći koju su mu pružali u tijeku četveromjesečne vojne uprave.¹

U Međimurju su Madari ustrojili dva kotara sa sjedištema u Čakovcu i Prelogu.² Prvi čovjek kotarske uprave nosio je naslov foszolgabiro – kotarski poglavavar. U čakovečkom kotaru bio je to dr. Vida Ferencz. Ostali dužnosnici bili su: Timar Istvan, glavni bilježnik, dr. Domjan Ferencz, kraljevski veterinar, dr. Aprily Imre, kraljevski redarstveni referent za kotar Čakovec, Peredy Nandor, vitez, predstojnik carinarnice u Čakovcu, Szigetvari Imre, kotarski gospodarski inspektor.

U preloškom kotaru kotarski su predstojnici bili: dr. Hertelendy Ferenc, vitez, do veljače 1943. godine kada je postavljen za suca županijskog suda u Zalategerszegu, te Forintos Geza od 1943. do oslobođenja. Kotarski podnačelnici su bili Breznica Istvan, Czinczar Istvan i dr. Monosztori Tibor. Dr. Sebestyen Matyas bio je kraljevski bilježnik u Prelogu. Mihalović Bela je bio kotarski veterinar, a Pafferi Geza agronom u Prelogu. Prvu sjednicu novog poglavarstva Velike općine Čakovec otvorio je dr. Vida Ferencz kotarski predstojnik čakovečkog kotara. Zatim su postavljeni poglavari položili prisegu. Trgovišno poglavarstvo je prvu sjednicu održalo 16. 10. 1941. godine. Na toj sjednici je Oto Pečornik birov trgovinskog poglavarstva preuzeo upravu. Izabrane su i gradske komisije.³

1 Soldačka uprava je odišla, Murakoz 11. 09. 1941., str. 4.

2 Čakovec i Prelog su kotarska središta bili još od 1853. godine, odnosno Silvesterskog patentu izdanog 19.1.1853.

3 Prva sesija novog varaškog poglavarstva u zastupnikov – Murakoz 23. 10. 1941., str 2.

Sjedište Kotarske oblasti u Prelogu 1941. - 1945.

Već ranije ministar unutrašnjih poslova izdao je naredbu po kojoj je reorganizirano upravno ustrojstvo u Medimurju. Mjesto Gornji Pustakovec postalo je dijelom Čakovca. Sjedinjena su mjesta Dunjkovec i Slakovec u Dunjkovec. Pored toga ministar je izdao naredbu o novoj organizaciji uprave (raspored kotara, općina i notarjušija) u takozvanim mađarskim "Južnim krajevima". Radi se o kotarevima Donja Lendava, Čakovec, Lenti, Nagykanizsa i Prelog. Po toj naredbi na prostoru tih 5 kotara samo je Nagykanisza proglašena gradom. Dakle, Čakovec je izgubio status grada kojega je stekao 1934. godine, te je ponovno postao velika općina ili trgovište. Uz njega na prostoru tih pet kotara postojalo je još 12 velikih općina i 51 notarjušija (mala općina). U Medimurju u dva kotara Čakovec i Prelog bilo je 8 velikih općina i 21 općina.

U sve medimurske velike općine i općine postavljeni su bilježnici. Bili su to:

Velika općina Čakovec – Korentsy Endre

Velika općina Nedelišće – Benko Janos

Velika općina Legrad – Harmat Jeno

Velika općina Donja Dubrava – Solymos Antal

Velika općina Kotoriba – Czoma Antal

Velika općina Goričan – Kondorosi Jozsef

Velika općina Donji Vidovec – Koroshegyi Janos Pal

Velika općina Prelog – Viragh Pal

Općina Belica – Kisfaludy Gyula

Općina Podturen – Dobos Sandor

Općina Čakovečka vanjska – Kakossy Geza

Općina Strahoninec – Kveffly Gyula

Općina Mihovljan – Varga Zoltan

Općina Macinec – Kocza Janos

Općina Gornji Mihaljevec – Flachner Ferenc
Općina Vratišinec – Ruszak Istvan (Stjepan Rusak rođen u Donjoj Dubravi)
Općina Sveti Martin na Muri – Szucs Miklos
Općina Mursko Središće – dr. Peter Sandor
Općina Sveti Juraj na Bregu (Lopatinec) – Falka Jeno
Općina Domašinec – Racz Karoly
Općina Dekanovec – Bodnar Dezso
Općina Orešovica – Torma Bela
Općina Hodošan – Hegedus Bela
Općina Mala Subotica – Meszaros Laszlo
Općina Draškovec – Vincze Gabor
Općina Donji Kraljevec – Szentirmai Laszlo
Općina Sveta Marija – Olah Lajos
Općina Sveti Juraj u Trnju – dr. Aszonyi Laszlo⁴

U svibnju 1943. godine bilježničko mjesto je u Štrigovi preuzeo Szabo Jeno. Dana 2. svibnja 1943. Falka Jeno bilježnik Općine Sveti Juraj na Bregu je izvršio samoubojstvo. Za novog bilježnika postavljen je Somogy Bela. Hegedus Kalman bio je bilježnik u Belici nakon lipnja 1944. godine pa do oslobođenja. Kereszhely Janos Pal, općinski bilježnik u Donjoj Dubravi zamijenio je 1944. Solymos Antala. Sudjelovao je u konfiskaciji židovske imovine. Tijekom rata kao bilježnici spominju se i Barabas Geza, bilježnik koji se istaknuo u pljački židovske imovine, dr. Berty Joszef, bilježnik u Čakovcu, član uprave “Hunnie”, Flacher Ferencz, bilježnik u Gornjem Kraljevcu, Kelezsen Istvan te pomoći bilježnik u Čakovcu. Bio je šef komisije Trgovišnog poglavarstva Čakovec za preuzimanje i raspodjelu opljačkanih živežnih namirnica iz židovskih dućana 1944. godine. Bilježnik Neupert Bela istaknuo se u pljački židovske imovine.

2. SUDSTVO

Po naredbi mađarske vlade 21. kolovoza 1941. godine počeli su raditi kotarski sudovi u Čakovcu i Prelogu. Čitav tekst doista malog i neuglednog člančića glasio je: Po naredbi magjarske vlade augustuša 21.-ga so se hapili delati v Čakovcu i Prelogu sudi. Što ima kakšega posla pre sodu, ve si more najti svoju pravicu.⁵

Službene novine tiskale su Naredbu vlade broj 7550/1941. po kojoj su u vraćenim južnim krajevima ponovno na snazi mađarski zakoni privatnog prava za osobe i obitelji. Po toj naredbi od 1. studenoga 1941. godine u punoljetnost se stupa s navršene 24 godine. Onima pak koji su u južnim krajevima već ranije postali punoljetni, prema jugoslavenskom zakonima, punoljetnost se priznaje. Na snagu stupa i mađarsko ženidbeno pravo. To pak znači da je pravovaljani brak moguće sklopiti samo pred državnim voditeljem matice, ili pred drugim državnim

⁴ Medjimurska uprava vredjena – Murakoz 02. 10. 1941., str. 7.

⁵ Sodi delaju, Murakoz 11. 09. 1941., str. 9.

službenikom koji ima po mađarskom ženidbenom pravu za to ovlasti. Naredba priznaje ranije sklopljene brakove u Jugoslaviji. Tom naredbom na snagu stupaju i mađarski zakoni o ozakonjenju i posvojenju.⁶

Za vrijeme okupacije sudenje je u Prelugu obavljao Kotarski sud za civilne parnice kod kojih vrijednost spornog predmeta nije bila veća od 3.000 penga. Sud je sudio i za manja krivična djela. Prizive protiv presuda tog suda rješavao je Sudbeni stol u Nagykanizsi, a revizije protiv presude toga suda rješavala je Kraljevska tabla. U većim civilnim i krivičnim stvarima sudio je u prvom stupnju Sudbeni stol u Nagykanizsi. Prizivni sud za te pravne stvari bio je Kraljevska tabla u Pečuhu, a revizijski sud Kraljevska kurija u Budimpešti. Sudenje po prekršajima spadalo je u nadležnost kotarskog načelstva.

Dr. Simenyi Arpad, veliki sudac je 14. listopada 1941. otvorio prvu mađarsku raspravu pri Kraljevskom судu u Čakovcu. Na otvaranju su se skupili: Dr. Simenyi Arpad, imenovani veliku sudac, voditelj suda, zatim dr. Miggich Geza, imenovani veliki sudac, Veber Jozsef, imenovani grunitovničar, a od strane Kotarskog povlavarstva bio je Szaras Ferenc kao zastupnik državnog tužitelja.⁷

Što se u međuvremenu dogodilo s dr. Simenyi Arpadom nisam mogao sazna-ti, ali već sredinom sljedećeg mjeseca u Čakovcu je prisegu položio novi predsjed-nik. Naime, dr. Pal Antal je kao predsjednik čakovečkog kr. Velikog suda pred cijelom sudačkim zborom položio službenu prisegu. Nakon toga ga je toplim ri-ječima pozdravio dr. Haan Erno predsjednik kr. Sudbenog stola.⁸ Zgrada suda u Čakovcu, podignuta 1903. godine bila je 1941. godine u jadnom stanju. Uostalom kao i sve druge državne zgrade čije je održavanje tijekom Jugoslavije bilo uglav-nom zanemareno. Kako je zima bila na pragu trebalo je obaviti najhitnije poprav-ke, a u temeljitiju obnovu krenuti na proljeće. Na krovu je raslo različito raslinje, trebalo je promijeniti prozore, vrata, žljebove.⁹

Kotarskom судu u Prelugu predsjednik je bio dr. Borsz Dezso, a suci su bili dr. Csany Jozsef, dr. Necsar Jozsef, dr. Haranyi Istvan, dok je sudski bilježnik bio dr. Varga Istvan. Sastav suda u Prelugu pretrpio je manje izmjene tijekom okupa-cije. Dr. Neczar Jozsef u travnju 1943. iz Preloga premješten za suca u Čakovec, a na njegovo je mjesto došao dr. Toby Kalman iz Novog Sada.

3. ŽANDARMERIJA

Žandarmerija u Medjimurju je pripadala Mađarskom kraljevskom III. žan-darmerijskom okrugu sa sjedištem u Szombathelyu (M. kir. Szombathely III. czondar keruelet). Zapovjedništvo okruga raspoređivalo je žandare različitih činova u postaje. Broj žandara u pojedinim postajama je bio promjenjiv i ovi-sio je o veličini i važnosti pojedine postaje i o potrebama u pojedinom trenutku.

6 V povrnenjem Medjimurju stopiju nazaj zakoni magjarskog privatnog prava za peršone i familije, Murakoz 06. 11. 1941. str. 4.

7 Prva rasprava pre čakovskom kr. sodo – Murakoz 16. 10. 1941., str. 9.

8 Predsednik čakovskog velkog suda je položil prisegu – Murakoz 27. 11. 1941., str. 9.

9 Popravljanje sodske hiže – Murakoz 05. 11. 1941., str. 2.

Uoči kakve veće akcije u Međimurje, odnosno Čakovec, dolazilo je i do tri stotine žandara, koji su nakon obavljenе zadaće bili povućeni.¹⁰ Njezinoj efikasnosti pridonosio je i raspored postaja. Prema potrebi iz postaja su žandari vrlo brzo mogli doći do svakog mjesta i u njemu djelovati. Postaje su imale različiti broj žandara, a u slučaju potrebe djelovale su zajednički i ispomagale se. Ako je trebalo u pomoć im je dolazila vojska ili pak pripadnici drugih represivnih organa. U Međimurju je ukupno bilo devet žandarmerijskih postaja, pet u čakovečkom kotaru i četiri u preloškom kotaru.

U kotaru Čakovec žandarmerijske su postaje bile u Čakovcu, Gardinovcu, Macincu (do 1943.) odnosno Nedelišću, Murskom Središću i Štrigovi. U kotaru Prelog postaje su bile u Prelugu, Goričanu, Kotoribi i Donjoj Dubravi. Postaja Prelog imala je posadu od 18 žandara. Zapovjednik je bio časnički namjesnik Polgar Kalman. Postaja Goričan imala je najprije posadu od 8, a kasnije od 20 žandara. Zapovjednik postaje bio je stariji vodnik Cserjes Denes. Njegov zamjenik vrlo opasan čovjek bio je Kiszlagy Istvan. Postaja Kotoriba imala je posadu od 8 do 15 žandara. Zapovjednik je bio stariji vodnik Sostarics Istvan. Postaja Donja Dubrava imala je promjenjiv broj žandara kao i posada u Kotoribi. Zapovjednici su bili časnički namjesnici Morvay Jozsef, Ficzko Jozsef i Havasz Jozsef.

Pomoć redovnoj žandarmeriji bila je Pogranična žandarmerija čiji su pripadnici bili razmješteni po selima uz novoustrojenu granicu na rijeci Dravi i prema Sloveniji. Bili su, dakle, raspoređeni od Donje Dubrave do Trnovca na Dravi i od Trnovca do sela Vešćice kod Razkrižja na Muri. Pogranična žandarmerija je često djelovala kao redovna žandarmerija, a nerijetko je stvari rješavala po hitnom postupku – metkom u leđa.¹¹

4. ŠKOLSTVO

Madari su, kako bi stvorili uvjete za temeljitu madarizaciju, nastojali uništiti sve tragove hrvatskog jezika. Prilikom preuzimanja škola, povjerljivom okružnicom vojnih vlasti, učiteljima je naređeno da prikupe sve knjige pisane jezicima tadašnjih jugoslavenskih naroda. Uz školske udžbenike, knjige školskih knjižnica i nastavna sredstva kao što su globusi, povjesne i zemljopisne karte i drugo, tom su prigodom uništene i poharane i mjesne knjižnice i knjižni fondovi kulturno-prosvjetnih društava i sindikalnih organizacija. Uz prijetnju kaznama za to su vlastima bili odgovorni ravnatelji škola. Knjige su se prikupljale na za to određenim mjestima. Uglavnom su bile odvezene u Mađarsku u tvornice papira na preradu, dio je bio odmah spaljen, a vrlo se mali broj knjiga relativno bogatih školskih knjižnica sačuvao.¹²

Uoči II. svjetskog rata u Međimurju je bilo ukupno 58 pučkih škola, 12.178 školskih obveznika te 11.784 polaznika. Učitelja je bilo ukupno 207, a razrednih

10 Rad V. kolone, str. 51.

11 Isto, str. 57, 190.

12 Franka Bauk, Povijest školstva i prosvjete u Međimurju, Čakovec 1992., str 150.

odjeljenja 214.¹³ Pored pučkih škola u Čakovcu su djelovale srednje škole: Državna učiteljska škola, Gradanska škola, Trgovačka akademija i Šegrtska škola. Šegertske škole djelovale su i u Prelogu, Donjoj Dubravi i Štrigovi.

Krajem kolovoza 1941. godine, paralelno s uvodenjem civilne uprave, u Murskoj Soboti je po naredbi Ministarstva za nastavu i vjere u Budimpešti osnovana "Nastavno-upravna ekspozitura" koja je u nadležnosti imala poslove prosvjete i školstva za "oslobodene krajeve" nekadašnjih županija Vas i Zala. Radilo se o prekmurskim kotarevima Murska Sobota i Lendava, te medimurskim kotarevima Prelog i Čakovec. Zadaća "Nastavno-upravne ekspositure" bila je energična mađarizacija prosvjetnog i ukupnog školskog sustava u okupiranim područjima.

Mađarske su vlasti uglavnom protjerale hrvatske i jugoslavenske učitelje. Oni nisu mogli udovoljiti njihovim nastojanjima za mađarizacijom Međimuraca. Uostalom, mađarizaciju su mogli provesti samo učitelji Mađari. Na svojim su radnim mjestima ostali neki učitelji Međimurci i Prekmurci koji su znali mađarski jezik i koji su prihvatali nove okolnosti posla. U Međimurje je krajem kolovoza i početkom rujna 1941. godine došla mala vojska mađarskih učitelja i profesora. Bilo je i onih koji su završili učiteljsku školu u Čakovcu do 1918. godine, pa i onih koji su službovali u Međimurju do 1918. godine. Neki su se mogli sporazumijevati sa stavnovništвom i učenicima na hrvatskom jeziku, ali je najviše bilo onih koji to nisu mogli ili pak nisu htjeli. Kako nisu imali dovoljno učitelja, Mađari su se odlučili u Međimurju zaposliti učitelje "Slave". To su bili učitelji koji su do travnja 1941. godine službovali u Sloveniji, na području Murske Sobote. Ti su učitelji znali i hrvatski i mađarski. U Međimurju su bili pod paskom mađarskih učitelja.¹⁴

Postojeću razgranatu mrežu škola kakvu su zatekli u Međimurju Mađari su upotpunili jednorazrednim školama u manjim selima i zaseocima s manjim brojem djece. To su učinili kako bi posve nestalo školskih nepolaznika, te kako bi svako dijete čulo mađarsku riječ i naučilo mađarski jezik. Za to doista nisu žalili truda. Pripreme za početak školske godine bile su temeljite i vrlo opsežne. U te je pripreme spadalo i pitanje nastavnog jezika. Naime, na početku školske godine roditelji su se pismenom izjavom morali izjasniti na kojem jeziku žele da njihovo dijete sluša nastavu. Svim sredstvima roditelje se nastojalo prisiliti da se izjasne za mađarski jezik. Traženje roditelja da se izjasne o nastavnom jeziku bila je samo formalna politička gesta koja nije mogla utjecati na već unaprijed određeni mađarski jezik kao nastavni jezik na svim okupiranim područjima. Tamo gdje su roditelji više od 20 učenika tražili nastavu na materinjem jeziku ministarstvo je donijelo odluku da se šest sati tjedno poučava i na materinjem jeziku. Bio je to sve samo ne hrvatski jezik. U veljači 1943. godine službeno je ukinut materinji jezik kao pomoćni jezik. Ostao je samo službeni mađarski jezik.¹⁵

Školska godina je u Čakovcu započela 9. rujna 1941. godine svetom misom i zazivanjem Svetoga duha (Veni Sancte). Svetoj misi su bili nazočni učenici i

13 Arhiv Hrvatskog školskog muzeja u Zagrebu, Fond: Srez Čakovec i Srez Prelog.

14 Franka Bauk, str. 148.

15 Miroslav Kokolj - Bela Horvat: Prekmursko šolstvo od začetka reformacije do zloma nacizma, Murska Sobota 1977., str. 391.

učenice pučke, građanske i trgovačke škole. Potom su svi otišli u dvoranu Pučke škole gdje je govor održao ravnatelj Nagy Karoly. Svečanosti su prisustvovali i birov čakovečki Oto Pećornik i glavni bilježnik Timar Istvan.¹⁶

U svim medimurskim školama, osnovnim i srednjim, nastava je započela 10. rujna 1941. godine na mađarskom jeziku. U školu je krenuo veliki broj djece. Stanje školskih zgrada bilo je loše. Ipak, ima novaca za popravak i izgradnju novih zgrada, kao i za najam školskog prostora.¹⁷

U Državnu građansku školu u Čakovcu upisano je 280 učenika. Od njih čak 173 tražili su pomoć za nabavu knjiga. Državnom pomoći i sredstvima koje su kao socijalnu pomoć prikupile čakovečke gospode, ukupno 2.225 penga, knjige su kupljene, ali je ostalo još mnogo finansijskih problema zbog velike upisnine. Školske vlasti poduzele su korake da se one ukinu ili smanje kako bi se što više djece moglo upisati u školu.¹⁸

Knjiga, odnosno udžbenika na mađarskom jeziku je očito bilo dovoljno, ali ih Medimurci nisu htjeli kupovati, već su čekali da ih učenici dobiju od države. Školske pak upisnine su bile doista nešto na što nisu bili spremni pristati. Iako se to iz dostupnih vreda ne vidi, očito su one bile veliki problem jer su školske vlasti poduzele korake da se one ukinu. Naime, Mađari nikako nisu, barem u to vrijeme, pristajali na standarde niže nego su to bili oni u vrijeme Jugoslavije. Sve je moralno biti bolje nego što je bilo prije njihova dolaska u Međimurje.

U drugoj polovici rujna 1941. godine Mađari su u Čakovcu, po naredbi ministra prosvjete, organizirali dvotjedni tečaj za učitelje iz Međimurja i Prekmurja s ciljem "prenaobrazbe navučitelov". Tečaj je organizirao Rhosoczi Rezso, šef školskog nadzorništva iz Murske Sobote. Za opskrbu 147 učitelja brinuo se povjerenik školskog nadzorništva u Čakovcu i skrbnik Državne učiteljske škole čakovečki učitelj Ivan Krist. Povijest mađarske književnosti na hrvatskom i mađarskom jeziku predavao je sveučilišni profesor dr. Pavao Agaston, rođen u Čakovcu. Tečaj je bio podijeljen u dva dijela. Prvi dio slušali su učitelji koji su dobro govorili mađarski jezik, a drugi dio oni učitelji, uglavnom iz Prekmurja, koji su slabo znali mađarski jezik. Njima je predavano na "međimurskom jeziku" s velikim brojem mađarskih riječi. Toj drugoj grupi bila su u vježbaonici Učiteljske škole organizirana pokazna predavanja, također na "međimurskom jeziku".¹⁹

Učiteljska škola u Čakovcu znatno je kasnila s početkom nastave. Školske zgrade nisu pretrpjele nikakve štete u njemačkom mitraljiranju grada, a poznato je da su u dobrom stanju dočekale mađarsku okupaciju. Mađari su obavljali nekakve radove na adaptaciji škole. U javnosti su kašnjenje nastave nastojali opravdavali tim radovima, ali istina je da su imali probleme s odabirom nastavnog kadra. Još sredinom listopada školske vlasti nisu profesore niti postavile, niti poslale u Čakovec.²⁰ Kako bi obavili bar nekakav posao, odlučili su započeti upis. Objavili

16 "Veni Sancte", Murakoz 11. 09. 1941., str. 4.

17 A Magyar tanito, Murakoz 18. 09. 1941. str. 9.

18 Pomoć za knjige i školarine u školam, Murakoz 25. 09. 1941. str. 9.

19 Zvršil se tečaj za navučitele, koje smo prek zeli od Jugoslavije, Murakoz 02. 10. 1941., str. 8.

20 Preparadija se bo otprla - Murakoz, 16. 10. 1941., str. 4.

su da će do kraja studenoga Učiteljska škola u Čakovcu početi radom. U školu se, u prvi razred, mogu upisati dječaci i djevojčice koji su završili 4 razreda gimnazije ili građansku školu i koji nisu stariji od 18 godina. U više razrede mogu se upisati oni koji su ranijih godina polazili tu školu. U peti razred V. razred će se moći upisati i oni koji su maturirali u gimnaziji. Diploma kad je jednom učenici škole steknu, vrijediti će u mađarskim, međimurskim i prekmurskim školama. Radit će i internat. Siromašna djeca mogu dobiti pomoć.²¹

U vrijeme mađarske okupacije Učiteljska škola je ponovno postala stožerno mjesto mađarizacije Međimurja. Njezini profesori obvezno su sudjelovali u organizaciji tečajeva i seminara o metodama i dinamici mađarizacije, bilo da su se ti tečajevi i seminari održavali u Međimurju ili Prekmurju. Oni su bili različiti jer su bile i različite kategorije ljudi, odnosno učitelja, koji su trebali provesti ciljeve mađarizacije. Učenicima, osobito srednjoškolcima su pored redovne nastave za učenje i usavršavanje mađarskog jezika organizirana ljetovanja u raznim mađarskim gradovima. Cjelokupan odgojno-obrazovni rad karakterizirala je vojnička disciplina. Sve su aktivnosti školskog i vanškolskog rada bile usmjerene na jačanje fizičkih sposobnosti učenika te razvijanju domoljubnih osjećaja za "snažnu i veliku mađarsku domovinu".

Prije rata veliki je broj međimurskih učenika nastavljao srednje školovanje u Varaždinu. Osobito na varaždinskoj gimnaziji. Sada je to bilo nemoguće. Školovanje su mogli nastaviti jedino u Čakovcu na Učiteljskoj školi gdje je nastavni jezik bio mađarski ili pak na srednjim školama u Mađarskoj.

U veljači 1943. ukinute su "Nastavno-upravne ekspoziture" jer su obavile svoju misiju, a organizaciju školstva i prosvjete u anektiranim područjima Ministarstvo za prosvjetu i vjere čini istovjetnom s onom kakva je u ostalim dijelovima Mađarske. U sjedištima županija formiraju se odsjeci koji vode cjelokupnu školsku politiku, upravu i nadzor škola, naravno u skladu s politikom nadležnog ministarstva. Školstvo čakovečkog preloškog i lendavskog kotara u nadležnosti je prosvjetnog odsjeka županije Zala sa sjedištem u Zalaegerszegu.²²

U Prelogu je otvorena Državna poljsko gospodarska narodna škola. Jednokatnu zgradu s gospodarskim zgradama i voćnjakom u centru Preloga država je kupila od Sostarics Lajosa, umirovljenog direktora banke. Za direktora škole 1. siječnja 1943. postavljen je Kupka Gyula, ranije direktor takve škole u županiji Nyitra. Općina Prelog je školi darovala 20 jutara općinske gmajne. Zasluge za osnivanje škole imaju Sostarics Lajos i Viragh Pal, općinski bilježnik.²³

U Međimurju je nastava za više razrede pučkih škola završila 14. travnja, umjesto 15. svibnja 1943. godine. Vlasti su to pravdale potrebama da djeca pomazu pri poljodjelskim radovima.²⁴ Na jesen je po naredbi Ministarstva za vjeru i škole 14. rujna počela Radio škola za učenike na I. programu Radio Budimpešte. Radio škola je organizirana zbog toga što će redovna školska godina započeti tek

21 Preparandija v Čakovcu se otpira. – Murakoz 06. 11. 1941. str. 9.

22 Franka Bauk, 147.

23 V Perlaku bo se odprla "Državna poljsko gospodarska narodna škola" – Murakoz 22. 01. 1943., str. 8.

24 Murakoz 24. 04. 1943., str. 8.

3. studenoga 1943. godine. Napravljen je svakodnevni raspored za djecu od 6 do 10 godina, te od 10 do 14 godina. Zamoljene su one obitelji koje imaju radio prijemnike da za vrijeme emisija prime školsku djecu i omoguće im praćenje radio nastave.²⁵ Postojanje radio škole potvrdio mi je dr. sc. Nikola Janjić, dugogodišnji šef zaraznog odjela Županijske bolnice u Čakovcu, koji je školu pratio zajedno s prof. Dragutinom Tomom, čiji je otac, čakovečki postolar, imao radio.

Na jesen 1943. godine u Štrigovi je otvorena srednja poljoprivredna škola, a za direktora je postavljen Nyerges Ferenc. Josip Filo darovao je školi svoj posjed od oko 30 jutara oranica i livada s kućom i gospodarskim zgradama. U školu su upisivana muška i ženska djeca starosti od 13 do 15 godina u neograničenom broju. Nastavni program bio je sastavljen tako da polaznici dobiju poduku iz svih vrsta seljačkog gospodarenja, od uzgoja stoke, svinja i peradi do radova u voćnjaku, vinogradu i u polju.²⁶

Redovita školska nastava u svim je školama trajala sve kraće. Upisi u sve pučke i srednje škole za školsku 1943./1944. godinu trajali su 28., 29. i 30. listopada, a u cijeloj je zemlji redovna nastava započela 3. studenoga 1943. godine.²⁷ Još početkom studenoga 1941. godine ministar za vjeru i škole postavio franjevca p. Muray Frigyesa za katehetu u Učiteljskoj školi, p. dr. Horvath Athanasa u Trgovačkoj školi i p. Fekete Gezu u Narodnoj školi u Čakovcu. Svi su već zauzeli svoja mesta. Tim mađarskim franjevcima je nadbiskup Stepinac dao jurisdikciju.²⁸

Učitelji i profesori koje su Madari doveli u Međimurje i koji su se osobito istakli u službi bili su:

- **Andorka Lajosne**, dr, učiteljica u Donjoj Dubravi, u svibnju 1943. dobila pohvalnu diplomu
- **Banfai Zita**, učiteljica u Orehovici, u svibnju 1943. dobila pohvalnu diplomu.
- **Bango Ferencz**, Sveti Juraj u Trnju
- **Berecz Sandorne**, 1942/43. učiteljica u Nedelišću
- **dr. Bernath Jozsef**, direktor trgovачke i obrtničke škole u Čakovcu
- **Csonka Istvan**, školski inspektor preloškog kotara je u rujnu 1942. postavljan za direktora pučke škole u Čakovcu.
- **Czinzek Istvan**, direktor škole u Štrigovi i Železnoj Gori 1943. godine. Te je godine imao 73 godine i bio je unaprijeden u viši rang.
- **Devay Gizela**, profesorica latinskog jezika u Građanskoj školi za učenike koji su se upisali u gimnazijalski smjer. – od listopada 1941.
- **Földesine Pataki Margit** učiteljica u Kotoribi , u svibnju 1943. dobila pohvalnu diplomu
- **Haraszti Margit**, učiteljica u Goričanu , u svibnju 1943. dobila pohvalnu diplomu
- **Haris Jolan**, učiteljica u Prelugu , u svibnju 1943. dobila pohvalnu diplomu

25 Radio škola za naše deake – Megyimurje 17. 09. 1943.

26 V Stridovaru se hapila m. kr. polskogospodarska škola – Megyimurje 10. 09. 1943., str. 6.

27 Novembra 3.-ga se hapiju škole, Megyimurje 29. 10. 1943., str. 8.

28 Postavili su katekete, Murakoz 13. 11. 1941. str. 9. Fekete Geza je tijekom 1942. otišao na front u Rusiju, a u veljači 1943. objavljena je vijest da je ranjen te da leži u bolnici u Budimpešti. Već sredinom veljače 1943. bio je u Čakovcu te s Pajdaškom službom posjetio ranjenike u bolnici u Zalaegerszegu. Horvath Athanas je dobio premještaj u Erszékujvar i u ožujku 1943. napustio Čakovec.

Deca državne narodne škole v Drávavásárhelyu su perje pobirala

Štacija za plučne betege v Nagykanizsi je na početku ovoga leta dala vun prošnju za perje za plučne betežnike. To prošnju je dobila i državna narodna škola v Drávavásárhelyu, pak su mali deaki, skup z onimi z Drávaóhida pobirali perje, štero su goske zgubile, po cestaj i gmajnaj. Nabrali su paklec perja 6 kil i 20 deki i to su poslali za mlađe plučne betežnike v Nagykanizsu. I v penezi je to perje lepa vrednost.

Za te paklec perje je direktor škole dobil ovoga liszta.

Dragi Gospon Direktor!

Jako lepo se zafalim, kaj su školska deca tak lepo pobirala perje za svoje siromašne betežne brate. Dragi Bog bo njih blagoslovil za njihovo plemenito delo.

Vam Gospon Direktor i gospodi navučiteljam se ran tak lepo zafalim za to, kaj Vi naše male megyimurske brate i sestre v takšim rodolubnim i socialnim duhu odhranjuvlete. K vašemu teško-mu poslu prosim božega blagoslova i ostanem z magyarskim ženskim pozdravom

Dr. Krátky Istvánne
predsednica.

Nečemo ve tu s temjanom nakaditi navuči-tele v Drávavásárhelyu, ali naj služi za peldu, kulko dobra moreju selski navučiteli včiniti pre deci, ako je školaju hasnovito v duhu narodne lubavi i s plemenitom dušom.

Im se velke stvari spravljaju z malih, a vala tu i ona starinska reč: penezi ležiju na vulici samo je treba zgledati.

- **Herner Jozsef**, ravnatelj škole u Belici. U veljači 1943. mu umrla kćerka Gabri-jela u 23. godini života. Kćerka je bila učiteljica u Belici.
- **Horvath Zoltan**, direktor Pučke škole u Goričanu 1943.
- **Hribar Ivan**, učitelj u Nedelišću 1942/43.
- **Kaposvari Karoly**, učitelj u Svetoj Mariji, u svibnju 1943. dobio pohvalnu diplomu
- **Klement Vilma** učiteljica u Nedelišću , u svibnju 1943. dobila pohvalnu diplomu
- **Kovacs Sandor**. u svibnju 1943. postavljen za ravnatelja Pučke škole u Štrigovi.
- **Kovacsics Ella**, učiteljica u Čakovcu 1941. – predsjednica Društva madarskih žena
- **Krenuss Ilona**, profesorica Građanske škole u Čakovcu od listopada 1941.
- **Kupka Gyula**, direktor Gospodarske škole u Prelogu 1943. godine
- **Malek Stjepan**, ravnatelj Pučke škole u Prelogu.
- **Mikk Karoly**, ravnatelj Pučke škole u Čakovcu od 1941. Bio je sekretar za narodno školstvo i školski inspektor za treći dio čakovečkog kotara
- **Nagy Karoly**, direktor Građanske škole u Čakovcu od 1941. do 1943. godine.
- **Nagy Ferenc**, učitelj u Donjem Mihaljevcu, u svibnju 1943. dobio pohvalnu diplomu.
- **Nedics Irma**, učiteljica u Cirkovljani, u svibnju 1943. dobila pohvalnu diplomu
- **Nyerges Ferenc**, ravnatelj srednje poljoprivredne škole u Štrigovi, u rujnu 1943.
- **Pal Jeno**, učitelj u Donjem Vidovcu
- **Polanec Franjo**, učitelj pučke škole u Čakovcu, prezime je 1943. godine promjenio u Partenyi.
- **Poliszanski Geza**, ravnatelj Učiteljske škole u Čakovcu od 1941. do 1945. godine, predsjednik odbora za prijem mađarske zastave 9. srpnja 1942. godine. Rođeni Čakovčanin.
- **Preninger Janos**, prvo direktor narodne škole u Pribislavcu, kasnije premješten u školu u Čakovcu. Završio u Budimpešti 1942. godine školu za obranu od zračnih napada. Vodio je tečajeve za obranu od napada iz zraka.
- **Pretsch Ana**, profesorica matematike i fizike na Građanskoj školi u Čakovcu od listopada 1941.
- **Rodik Tivadar**, učitelj u Željeznoj Gori.

- **Sziranyi Jozsef**, direktor škole u Goričanu 1943.
- **Szotory Marta**, učiteljica u Goričanu, 1943.
- **Tiszay Kalman**, ravnajući učitelj u Gardinovcu, unaprijeden u VII pl. razred u siječnju 1943.
- **Toth Mihaly**, ravnatelj škole u Gornjem Mihaljevcu.
- **Zsömborgy Jozsef**, učitelj u Prelugu 1943.
- **Vavroh Paula**, rođena Pećornik, prvo profesorica, a potom ravnateljica Građanske škole u Čakovcu od 1943. do 1945. godine.²⁹

5. ZDRAVSTVO

Većina liječnika u Međimurju bila je u trenutku mađarske okupacije u državnoj službi, a vrlo su rijetki imali, prema mađarskim zakonima, zavičajno pravo u Međimurju. Zbog toga su u srpnju 1941. godine protjerani preko Drave. Potom su po međimurskim selima namješteni brojni mađarski liječnici. Najvećem broju njih bila je to zapravo kazna. Bili su to uglavnom Židovi, specijalisti različitih medicinskih grana koji su se u Međimurju bavili općom praksom. U travnju 1944. godine gotovo su svi odvedeni u koncentracijske logore.

Lijekovima su stanovništvo Međimurja opskrbljivale 4 ljekarne. Po jedna ljekarna bila je u Čakovcu, Prelugu, Donjoj Dubravi i Štrigovi. Vlasnici su im bili domaći ljudi. U Međimurju su djelovale dvije bolnice. Opća bolnica u Čakovcu i Državna očna bolnica u Prelugu. Očna bolnica u Prelugu bila je utemeljena još 1894. godine, a Opća bolnica u Čakovcu 1922. godine.

Bolnica u Čakovcu

29 Podaci su uzeti iz lista Megyimurje godišta 1941., 1942. i 1943. i pojedinih školskih spomenica.

Čakovečka bolnica imala je tri odjela: kirurški, interni i zarazni odjel. U Čakovcu je već 1941. godine najavljena izgradnja još jedne zgrade u kompleksu nekadašnjih upravnih zgrada Čakovečkog vlastelinstva koje su služile kao bolnica. Osim toga planirana je izgradnja i posebne zgrade za plućne bolesti.³⁰ Ravnatelj čakovečke bolnice tijekom madarske okupacije bio je Čakovčanim dr. Mirko Brodnjak.³¹ On je na tom mjestu naslijedio dr. Albina Blašića koji je morao napustiti Međimurje.³² Uz doktora Brodnjaka u bolnici su tijekom rata radila još dvojica madarskih liječnika. Nikakvi novi bolnički objekti nisu tijekom rata bili izgrađeni u Čakovcu.

Zanimljiv je slučaj Državne očne bolnice u Prelogu. Ona je 1894. godine ute-meljena u Prelogu, središtu šireg prostora teško pogodenog trahomom. Koliko je bilo hitno osnovati bolnicu govor i činjenica da je prvu je godinu bolnica radila u iznajmljenoj zgradbi. Tada je, u međuvremenu, u centru Preloga izgrađena nova bolnička zgrada. U bolnicu su na liječenje dolazili bolesnici od trahoma iz cijele države. Međutim, bolnica je smještena u glavnoj ulici u centru Preloga po kojoj se odvija veliki promet. Mnogo je prašine, a sve su bolničke sobe i ambulante okre-nute k ulici. Osim toga, bolesnici lako izadu na ulici i izmiješaju se sa stanovni-cima te mogu zaraziti zdrave. Tijekom godina pokazalo se da je bolnica premala, pa je proširena i na prvi kat susjedne zgrade. Tražilo se već i za Jugoslaviju da se bolnica premjesti u zgradu kotarske uprave (foszolgabirovje) u Solare, u kasno-baroknu zgradu u kojoj je nekada bilo skladište soli, a danas je tu upravna zgrada firme "Komet". Problem očne bolnice potenciran je i činjenicom što je u Prelogu osnovana Državna narodna poljska gospodarska škola kojoj je država kupi-la zgradu u kojoj su na katu i prostori bolnice. Bolnica se iz zgrade koju je držala u najmu morala iseliti prije nego što je radom počela gospodarska škola. Zato je umjesto proširenja kapaciteta bolnica smanjila kapacitet za četiri bolesničke sobe i stan glavnog liječnika. Uz ranije razloge bolnica se mora premjestiti na drugo mjesto i zbog toga što će sada biti u blizini škole. Predlaže se da zamjena zgrada. Bolnica bi se preselila u zgradu kotarske uprave, a kotarska uprava bi dobila zgra-du bolnice u centru Preloga. Kako je na prostoru tadašnje kotarske uprave veliko

30 V Čakovcu budu zidali hižu za zdravje, Murakoz 25. 09. 1941. str. 10.

31 Dr. Mirko Brodnjak rođen je 6. svibnja 1897. u Štrigovi. Bio je prvi Medimurec specijalista - kirurg. Medicinski fakultet je završio 1923. godine u Budimpešti. Tu je odmah završio i specijalizaciju za kirurga. Već 22. siječnja 1924. godine zaposlio se u bolnici u Čakovcu kao asistent dr. Albina Blašića. Čitav svoj radni vijek dr. Mirko Brodnjak proveo je kao kirurg ili kao ravnatelj čakovečke bolnice. Nakon madarske okupacije Međi-murja u travnju 1941. godine bio je postavljen za ravnatelja tadašnje Banovinske bolnice u Čakovcu. Kao ro-deni Medimurec nije morao napustiti Međimurje kao najveći broj drugih liječnika. Nikada se aktivno nije ba-vio politikom, već isključivo svojom strukom. U mirovinu je otisao 1959. godine s mjesta ravnatelja bolnice. Dr. Mirko Brodnjak umro je u Čakovcu 30. svibnja 1967. godine. Pokopan je na gradskom groblju Mihovljani.

32 Dr. Albin Blašić, osnivač i dugogodišnji liječnik i ravnatelj bolnice u Čakovcu rođio se 10. veljače 1886. u Kra-ljevcu. Medicinu je diplomirao 1911. godine u Beču. Jedno je vrijeme radio kao brodski liječnik, a 1919. godi-ne došao je u Čakovec gdje je postavljen za kotarskog liječnika i predavača higijene na Učiteljskoj školi. Bio je ugledni građanin Čakovca, klupski liječnik Čakovečkog športskog kluba, član Ravnateljstva Čakovečko - Međimurske štedionice i gradske zastupnik. Na Badnjak 1922. godine u Čakovcu je svečano otvorena Opća bolnica kojoj je ravnatelj bio dr. Albin Blašić. Dr. Blašić je čakovečkom bolnicom ravnio do dolaska Madara u travnju 1941. godine. Tada je, odbivši položiti zakletvu diktatoru Horthyju, morao napustiti Međimurje. Tijekom 1941. i dijelom 1942. godine bio je ravnatelj bolnice u Gospicu, a tada je postavljen za ravnatelja bolnice u Glini. Bol-nicom u Glini ravnio je do 1960. godine, kada je otisao u mirovinu. Umro je 13. prosinca 1965. godine u Glini.

zemljište (oko 5 jutara) moguće je na tom mjestu dograditi nove paviljone i bolničcu organizirati na suvremen način.³³ Nažalost ni u Prelogu Mađari nisu ništa učinili. Bolnica je u Prelogu na istom mjestu djelovala do ukidanja 1964. godine. U vrijeme madarske okupacije šefovi bolnice bili je doc. dr. Fazekas Tibor, dr. Csilag i dr. Fejer.

Dio mađarskih liječnika koje su okupacijske vlasti namjestile u Međimurju:

- **Dr. Kertesz Endre**, židovske vjere, postavljen je za liječnika u općini Podturen.
- **Dr. Kovacs Istvan**, postavljen za liječnika u Donjem Kraljevcu.
- **Dr. Leganyi Jozsef**, kotarski liječnik u Prelogu,, a u veljači 1943. postavljen za kotarskog liječnika u Čakovcu dok se s vojne službe ne vrati dr. Toth Antal.
- **Dr. Melcher Gyula** se u lipnju 1943. vratio s fronta u preuzeo ponovno svoj posao čakovečkog liječnika. Zajedno s njim vratila se i njegova supruga koja je zajedno s njim radila kao medicinska sestra u vojnoj bolnici u Miskolcu.
- **Dr. Rott Tibor**, židovske vjere (posebno je naglašeno). Postavljen je za liječnika u općini Belica.
- **Dr. Strenger Jozsef**, iz Pečuha postavljen za općinskog liječnika u Kotoribi
- **Dr. Viola Lajos**, postavljen za liječnika u Murskom Središću i za kupališnog liječnika u Vučkovcu.³⁴

6. KULTURA

Mađarske okupacijske vlasti pokušale su dio svojih ciljeva ostvariti i u području kulture. Ono što je njima bilo zanimljivo bili su u prvom redu najznačajniji kulturno-povijesni spomenici u Međimurju. Bili su to Stari grad u Čakovcu i ostaci nekadašnjeg pavlinskog kompleksa u Svetoj Jeleni, danas u Šenkovicu kod Čakovca. Dok je s pavlinskim kompleksom stvar bila jednostavna jer se Prva hrvatska štedionica d.d., vlasnica objekta, spremno odrekla svoga vlasništva, sa Starim gradom situacija je bila posve drugačija.

Nekadašnji pavlinski samostanski kompleks u Šenkovicu Prva hrvatska štedionica je kao vlasnica zemljišta i objekata darovala županiji. Županija je dar primila i obvezala se brinuti za kompleks.³⁵ Kapela koja je svetište nekadašnje pavlinske crkve i 1941. godine je bila u vrlo lošem stanju. Zemljište oko kapele bilo je posve neznatno, tek oko 800 metara kvadratnih. Ostalim, nekada velikim kompleksom oko samostana bila je nakon I. svjetskog rata nadijeljena nekadašnja marofска družina. Zbog toga je Prva hrvatska štedionica, koja je od 1919. godine imala svoju filijalu u Čakovcu, rado poklonila kapelu.³⁶

33 Povekšanje državnog očnog špitala u Perlaku – tekst Sostarics Lajosa, direktora banke u mirovini i predsjednika “Perlaki Jarasi Takarek es Hitelszovetkezeta”, Murakoz 22. 01. 1943., str.1- 2.

34 Podaci iz lista Murakoz i Megyimurje za 1941., 1942. i 1943. godinu.

35 “Zrinsku kapelu pre Sveti Jeleni je dobila varmegija”, Murakoz 18. 09. 1941.

36 Pavlinski samostan su 1376. godine osnovali tadašnji gospodari Međimurja braća Stjepan i Dionizije Lacković. Pavlinima su dali posjed Varhel i pravo korištenja vlastelinskih šuma. Grof Herman Celjski 1420. godine dao je samostanu posjed Šenkovec, a kralj Matija Korvin 1467. godine Mačkovec, te im potvrđio sve ranije stecene posjede i prava. Prvi samostanski objekti sagradeni su još u 14. stoljeću a početkom 15. stoljeća grof Herman Celjski dao je dograditi samostan i preuređiti crkvu. Samostanski kompleks dobio je gotički

Iako je na njih vršen snažan pritisak čakovečki obrtnici odbili su 1941. godine prodati Stari grad državi.³⁷ Spremni su bili i dalje dati dio prostora u najam, ali su odlučno odbili mogućnost prodaje. Svoj stav su pravdali time da novcem od najamnine pomažu svoje ostarjele članove. Država i županija su imale namjeru tu smjestiti svoje urede i muzej. Mađari su najavili dolazak Državne komisije za spomenike kulture (Muemlek Országos Bisottsaga) te inzistiraju da im se Stari grad proda. Tvrde da si za dobivene novce obrtnici mogu kupiti poslovne i stambene prostore koji bi donosili mnogo više novaca.³⁸ Obrtnici su se uspjeli othrvati vlastima i zadržati Stari grad u svom vlasništvu tijekom rata. Godine 1944. u Starom je gradu organiziran mađarski sabirni logor u kojem su zatvarani medimurski i prekmurski domoljubi. Druga važna djelatnost Mađara na kulturnom planu bilo je podizanje spomenika Marku Gašpariću Kilitu i Medimurcima poginulim u mađarskoj vojsci u I. svjetakom ratu. Prigodom svakog otkrivanja spomenika upriličili su velike svečanosti na koje su obvezno dolazili visoki državní, županijski i crkveni dužnosnici.

Spomenik Marku Gašpariću Kilitu u Prelogu

U Prelogu su mađarske vlasti 5. listopada 1941. godine svečano otkrile novi spomenik Marku Gašpariću Kilitu ili Kletušu. Franjevac Marko Gašparić rođen je u Cirkovljani kod Preloga 1810. godine u hrvatskoj obitelji, ali je postao gorljivi Mađar. Kao franjevac najduže je boravio u samostanu u Zalaegerszegu. U mađarskoj revoluciji 1848./49. godine bio je vojni svećenik i potom dušobrižnik

karakter. Josip Bedeković u svojem djelu "Natale solum...", WNS, 1752., spominje grbove grofa Hermanna Celjskog u skupnim samostanskim prostorima. Prije nekoliko godina u svetištu crkve otkrivene su prekrasne gotičke freske, jedinstvene u sjeverozapadnoj Hrvatskoj, a datiraju s početka 15. stoljeća. Samostan je često stradavao u potresima i požarima. Najteže svakako 1695. godine u požaru, te 1738. i 1880. godine u potresima. Od velikog samostanskog kompleksa do danas se sačuvalo samo svetište nekadašnje samostanske crkve. U temeljima je vidljiva i grobnica obitelji Zrinski koju je 1559. godine dao sagraditi Nikola Zrinski Sigetski.

³⁷ Udrženje obrtnika za kotar i grad Čakovec kupilo je čakovečki Stari grad 1933. godine od zagrebačkog konzorcija "Slavonija" d.d.

³⁸ Čakovečki meštri ne budu prodali Zrinyi grad" – Murakoz 25. 09. 1941., str. 7.

generala Moriga Percela. Nakon sloma revolucije bio je uhićen u Osztrogonu, osuđen, te obješen 3. rujna 1853. godine. U Prelugu je 90-ih godina 19. stoljeća postavljen prvi spomenik Marku Gašpariću, ali su ga vlasti odmah 1919. godine srušile. Na svečanost otkrivanja novog spomenika postavljenog pred crkvom u Prelugu došli su grof Teleky Béla i Brand Sándor, veliki župan i podžupan županije Zala, general Horváth Ferenc zastupnik preloškog kotara u parlamentu, katarski predstojnici u Čakovcu i Prelugu dr. Vida János i vitez Hertelendy Ferenc i mnogi drugi mađarski uglednici. U svečanom mimohodu učestvovali su i vojnici paradne postrojbe 17. honvedske regimete koja je bila stacionirana u Prelugu, kao i vatrogasci iz Preloga i okolnih mjesta sa svojim glazbama. Svetu je misu na mađarskom jeziku služio papin prelat Pehm Joszef.³⁹ Zanimljivo je da je propovijed na hrvatski jezik okupljenom narodu prevodio čakovečki franjevac Muray Frigyes. U izveštima sa svečanosti nigdje se ne spominje tadašnji preloški župnik Alojzije Vojvoda, koji je zbog otpora Madarima i madaronima imao velikih neprilika tijekom mađarske okupacije Međimurja. Nakon mise otkrio se spomenik Marku Gašpariću Kilitu. Prvo se izvela mađarska himna, zatim je na mađarskom jeziku recitirala učiteljica preloške pučke škole Silva Kolarek, a potom je veliki govor držao podžupan Brand Sandor.⁴⁰

Na današnjem Franjevačkom trgu u Čakovcu 2. svibnja 1943. godine mađarske su okupacijske vlasti svečano otkrile još jedan spomenik Marku Gašpariću Kilitu (Kletušu). Veliki brončani spomenik "ognjenog fratra" stajao je na visokom kamenom postamentu. U desnoj je ruci držao križ, dok mu je lijeva ruka počivala na sablji. Na otkrivanju Gašparićeva spomenika govorili su veliki župan

³⁹ Pehm Mindszenti Jozsef, kasniji kardinal Mindszeti je još jednom bio u Međimurju. U Čakovcu je gostovao na tribini Međimurskog kulturnog društva. Zanimljivo je da je o njegovu boravku u Čakovcu i govoru na tribini MKD napisan mali članak pod naslovom "Zadnja predstava Kulturnoga Društva v Csaktornya" Mindszenti je izgovorio čisti propagandni govor u sreći Međimuraca što su se ponovo našli u sastavu mađarske države, Murakoz 24. 04. 1943., str. 6.

⁴⁰ V Medjimurju za navek živi duh i domolubnost Gasparics Marka", Murakoz 09. 10. 1941. 5-6.

grof Teleki Bela, gradonačelnik Čakovca i zastupnik u parlamentu Oto Pečornik i mađarski vojni biskup, inače rođeni Čakovčanin Stjepan Zadravec. Autor spomenika bio je kipar Boldogfai Farkas Sandor iz Budimpešte. Spomenik je stajao pred crkvom, na mjestu gdje je nekada bio gradski bunar.⁴¹ Oba spomenika Marku Gašpariću Kilitu srušena su nakon II. svjetskog rata.

Nakon poraza na Donu guverner Horthy je naredio obilježavanje Dana junaka koja se u čast poginulih u I. i II. svjetskom ratu treba u svim sredinama održati zadnje nedjelje u svibnju. U Čakovcu je svečanost 1943. godine održana kraj spomenika građanima Čakovca, palim u I. svjetskom ratu. Spomenik je 1928. godine podigao grad Čakovec u gradskom parku uz palaču Starog grada. Na spomeniku su bile montirane četiri ploče s ukupno osamdeset imena poginulih građana Čakovca.⁴²

U Prelogu je uz veliku svečanost otkriven spomenik vojnicima palim u I. svjetskom ratu. Spomenik je bio podignut u parku današnjeg Trga sv. Florijana.⁴³ Proslava je iskoristena i za predaju državne zastave koju je Velika općina Kiskanizsa predala Velikoj općini Prelog.

Proslava je održana 4. srpnja 1944. godine na Florijanovu trgu u Prelogu i bila je posljednja velika proslava koju su mađarske vlasti organizirale u Medimurju za vrijeme II. svjetskog rata. Uz neizbjegnog vojnog biskupa u penziji Uzdoczy-Zadravetz Istvana, na proslavi su bili i veliki župan grof Teleki Bela, veliki bilježnik dr. Hunyadi Laszlo, zastupnik čakovečkog kotara u parlamentu Oto Pečornik, generalni vikar za Medimurje Ignacije Rodić i mnogi drugi. Delegaciju Kiskanizse vodio je p. Banas Gyula, gvardijan i župnik III. župe u Nagykanizsi sa sjedištem u Kiskanizsi. Na proslavi je prvo biskup Zadravetz odslužio svetu misu, a potom je govorio vitez Horvath Ferenc, generalmajor u penziji i zastupnik preloškog kotara u parlamentu. Nakon njega govorio je p. Banas Gyula koji je prije predaje zastave preloškom kraljevskom bilježniku dr. Sebestyen Matyasu istakao da je upravo toga dana 25. godišnjica "kak je došla prokleta trijanska zapoved".

Nažalost nije se sačuvala niti jedna fotografija spomenika. Tek šturi opis govori da je spomenik lijep, da u sredini ima dva prozora (utora) u kojima su crveni lampaši, a lijevo i desno od njih su ploče s imenima stanovnika Preloga poginulih u I. svjetskom ratu. Sredstva za spomenik namaknuta su dobrovoljnim prilozima. Inače, svečanost posvete spomenika i zastave trebala se održati 30. svibnja 1943. godine, ali je bez uvjerljivog obrazloženja odgodena.⁴⁴

Osim ovih proslava i manifestacija mađarske su vlasti svake godine organizirale proslavu 15. ožujka u čast mađarske revolucije 1848. godine, proslavu rođendana guvernera Miklosa Horthyja 18. lipnja, te proslave 16. travnja Dana oslobođenja Medimurja.

41 Megyimurje 7. 05. 1943., str. 1 i 6.

42 Spomenik su komunističke vlasti srušile sredinom pedesetih godina 20. stoljeća. Dijelovi spomenika spremljeni su, zajedno s pločama, u spremišta Muzeja Medimurja Čakovec. Betonsko postolje spomenika bilo je uništeno eksplozivom. Na inicijativu Matice hrvatske Čakovec spomenik je rekonstruiran i ponovo postavljen 1996. godine.

43 Spomenik je srušen odmah nakon odlaska Madara 1945. godine. Dugi niz godina u parku je ostalo veliko betonsko postolje spomenika.

44 Svetek magyarskog Perlaka, Megyimurje, 9. srpnja 1944. str 1-2.

Postojala je ozbiljna namjera mađarskih vlasti, nažalost neostvarena, da u Starom gradu u Čakovcu osnuju muzej. U travnju 1942. godine otvorena je u Levente domu velika izložba kulturno-povijesnih i etnografskih predmeta. Glavni organizator izložbe bila je prof. Paula Vavroh, rođena Pečornik, rođena u Čakovcu i tada profesorica Gradanske škole.⁴⁵

Da je nakon izložbe nastavljeno prikupljanje muzejske građe govori i činjenica da je Franjo Majhen, stolarski obrtnik u Budimpešti poklonio u svibnju 1943. godine gradu Čakovcu sliku, ulje na platnu, guvernera Miklosa Horthyja, navodno velike umjetničke vrijednosti, za koju je sam izradio okvir.⁴⁶

Kada su sustavno uništili sve međimurske knjižnice s knjižnim fondom na hrvatskom jeziku, Madari su, doduše sa znatnim zaostatkom, u veljači 1943. godine odlučili osnovati u Čakovcu javnu knjižnicu s fondom knjiga na mađarskom jeziku. Knjižnica za posudbu za čitavo Međimurje otvorena je u Domu K. I. O. E. Knjižnica je imala knjige samo na madarskom jeziku. Bile su vjerskog sadržaja, za dake, za radničku mladež, za skaute (cserkese), za leventaše, za mlade djevojke, te međimursku inteligenciju. Za vojнике otvorit će se nešto kasnije posebna knjižnica u vojničkom domu.⁴⁷

45 Paula Vavroh bila je najveći donator kulturno-povijesne građe kada se 1954. godine osniva današnji Muzej Međimurja Čakovec.

46 Megyimurje, 07. 05. 1943., str. 6

47 Megyimurje 05. 02. 1943., str. 1

V.

POLITIČKI I DRUŠTVENI OSLONAC VLASTI

1. MAĐARSKE POLITIČKE STRANKE

A. MAGYAR ELET PART (MEP) – Mađarska stranka života

Bila je u to vrijeme najveća stranka u Mađarskoj. Imala je gotovo tri četvrtine zastupnika u parlamentu. Povijest joj seže u dvadesete godine 20. stoljeća kada ju je pod imenom Stranka narodnog jedinstva (Nemzeti Egyseg Partja) osnovao tadašnji ministar predsjednik grof Bethlen Istvan. Godine 1939. je Imredy Bela reorganizirao stranku i dao joj ime Mađarska stranka života.

MEP je počela organizirati svoju stranačku mrežu u Medimurju početkom rujna 1941. godine kada je u Čakovcu boravio Gašparics Jozsef, tajnik županijskog odbora iz Zalaegerszega. U medimurski odbor stranke imenovani su u čakovečkom kotaru: Stjepan Kovač, fotograf, Dragutin Döring, Ignac Antonović, Mijo Sočić Muraközi, Stjepan Bezeredi, Geza Legenstein, Mikloš Zrinyi, Oto Pečornik, Juraj Posavec, Stjepan Šafarić, Ladislav Salaj, Dragutin Ungar, Mihalj Behojnik i Ivan Škvorc. U preloškom kotaru to su bili Antun Šoštarić, Josip Kos, Ivan Kolarek, Karlo Jedud, Ernest Dolenčić, Eugen Glavina, Alojz Žbulj, Stjepan Čonkaš, Stjepan Belić, Stjepan Zvonarek, Stjepan Pavčec i Stjepan Šoštarec.¹

Gašparics Jozsef je tijekom rujna obišao predsjednike stranačkih ogranačaka u Prelogu, Čakovcu, Dekanovcu, Macincu, Murskom Središću, Štrigovi i Svetom Martinu na Muri. Na hrvatskom i mađarskom jeziku objasnio je osnove mađarske vanjske i unutrašnje politike. U općinama (notarjušnjama) Sveti Martin na Muri, Draškovec, Donji Kraljevec, Hodošan i Sveti Juraj u Trnju organizirao je stranačke odbore od po 14 članova. Svugdje su stanovnici Medimurja tražili od Gašparića da se što prije organiziraju prodajno-otkupne zadruge.²

1 Složil se medjimurski odbor vladine stranke”, Murakoz 11. 09. 1941., str. 8.

2 Organizacija magyarske stranke života, Murkoz, 02. 10. 1941. str. 7.

Politički život sve se više budio u Međimurju, a kotarske organizacije MEP održale su 3. studenoga 1941. svoje konferencije u Čakovcu i Prelogu.³

Infrastruktura stranke je u Međimurju bila vidljiva već u rano proljeće 1942. godine. U čakovečkom kotaru bilo je čak 35 mjesnih organizacija. Predsjednik kotarske organizacije bio je Oto Pećornik iz Čakovca, a tajnik Bartol Šohar iz Strahoninca. Oba voditelja stranke u čakovečkom kotaru bili su pohvaljeni "Diplomom vode" koja je sadržavala fotografije oslobođenih krajeva. Pored njih nešto kasnije diplomu su dobili i Stjepan Bezeredi, Geza Legenstein, Ignac Mekovec iz Čakovca, Vinko Crnčec iz Nedelišća, Albert Krauthaker iz Štrigove, Valent Jaklin iz Macinca i Jakob Hatlak iz Miklavca. Predsjednik čakovečke gradske organizacije MEP bio je Kovacs Istvan, čakovečki fotograf. On je dobio odlikovanje "Križ za narodnu obranu". U travnju 1943. je postavljen za voditelja stranke za Kotar Čakovec.⁴

Istaknuti članovi MEP u pojedinim mjestima čakovečkog kotara bili su:

Štrigova - predsjednik Albert Krauthaker

Strahoninec - Andrija Maček

Totovec - Franjo Mozeš

Kuršanec - Đuro Dopša i vitez Josip Jalušić

Križovec - Đuro Wrana, učitelj

Gornji Pustakovec - Stjepan Šoltić

Pribislavec - učitelj Ivan Preninger, rodom iz Dobrovnika u Sloveniji. U Čakovcu je organizirao školu za obranu od napada iz zraka.

Sivica - Drk Martin

U preloškom kotaru osnivač stranke bio je Horvat Ferencz, general u miru i zastupnik u parlamentu. Najveći broj članova u kotaru, njih 460, bio je učlanjen u proljeće 1942. godine. Predsjednik je bio Mijo Vuk iz Preloga. Po mjestima donjeg Međimurja stanje organiziranosti stranke bilo je različito:

Donja Dubrava - tu je bilo samo nekoliko članova. Njihov se rad uopće nije osjetio u mjestu.

Dekanovec - 16 članova, a istaknuti su bili Ivan Grbovec i Antun Drvodelić.

Donji Hrašćan - 5 članova

Donji Kraljevec - 80 članova. Organizator Remuš Zadravec.

Donji Pustakovec - 4 člana

Donji Vidovec - 17 članova. Organizator Đuro Kedmenec.

Draškovec - 18 članova, a organizatori su: Josip Gašparić, Ignac Sokač i Josip Hunjadi.

Goričan - 15 članova. Organizatori Ivan Novak, Stjepan Golenja i Ivan Vadlja.

Kotoriba - organizator gostioničar vitez Stjepan Čizmešija, vitez, nepoznat broj članova. U Kotoribi je predsjednik bio Stjepan Čizmešija i tajnik Far-kas Alajos. U stranci je bilo mnogo činovnika i učitelja. Oni su osnovali Purgerski kasino te su intenzivno radili na uključivanju lokalnih obrtnika i trgovaca za koje su držali da će se učlaniti u stranku.⁵

Legrad - organizator Dragutin Aurel, nije poznat broj članova.

³ Prva sesija međimurske organizacije MEP – Murakoz 27. 11. 1941., str. 4

⁴ Megyimurje 09. 04. 1943., str., 6

⁵ Delo MEP-a v Kotoribi – Murakoz 20. 11. 1941. str. 7

Oporovec – organizacija je imala 5 člana. Bili su to Stjepan Petrić, Jeronim Sokač, Tomo Mihocek, Bolto Fileš i Tomo Petrić.

Podturen – organizator je Stjepan Šantek Nije poznat broj članova.

Prelog – 40 članova. Predsjednik Antun Šoštarić, istaknuti članovi dr. Matija Šebestijan, Josip Kos, Antun Ružman, vitez Franjo Belić-Muray, Mijo Bećlić, vitez Stjepan Zvonarek.

Sveta Marija – organizator Valent Oreboveč je organizirao stranku po naredbi NOP-a.

Sveti Juraj u Trnju – organizator Ivan Kramarić iz Čehovca, nepoznat je broj članova.

Sveti Križ – organizator Đuro Vrana, učitelj.

U Međimurju je MEP djelovala od početka okupacije pa do sredine listopada 1944. godine kada je većina članova prešla u njilašku stranku. Program stranke MEP bila je postupna mađarizacija Međimuraca. Židovsko pitanje stranka je mislila riješiti nakon rata, a do tada sva trgovina, industrija, obrt i promet moraju prijeći u ruke nežidova. Organizacija stranke bila je vrlo labava.

B. NYLASKERESZTES PART – Stranka Strelasti križ - njilaši.

Stranka je od samog početka, od 1941. godine djelovala na cijelom prostoru Međimurja. U Čakovečkom kotaru predsjednik stranke bio je Lambert Karoly iz Čakovca. Stranka je značajniju organizaciju imala u Općini Belica gdje je predsjednik stranke bio August Baksa, a tajnik Lovro Hadeljan.

U Preloškom kotaru stranka je bila mnogo bolje organizirana i imala je veći broj članova, jedno vrijeme čak 220. Predsjednik kotarske organizacije bio je Đuro Balent (Balint Gyula) iz Preloga. Stranku su organizirali i vodili uglavnom Mađari koji su namješteni kao činovnici ili učitelji.

Donja Dubrava – 16 članova. Organizatori su bili Mađari: Sonfay György i Kereszthegy Janos Pal.

Donji Kraljevec – 10 članova, organizator željezničar Ivan Poruci.

Donji Vidovec – 18 članova, organizator učitelj Pál Jenő.

Draškovec – 12 članova, organizatori su bili Valent Pintarić iz Male Subotice i Franjo Toth.

Hemuševec – 1 član, Rok Habuš.

Goričan – organizator Stjepan Pongrac, 17 članova.

Kotoriba – organizator Nad Vjekoslav, nepoznat broj članova.

Oporovec – 14 članova.

Prelog – 30 članova, funkcionari su bili Mađari Janos Zsiros, dr. Domjan Gyula, Pafery Geza, Zsembogi Jozsef.

Strelec – nepoznati broj, organizatori su bili Valent Pintarić i Albert Horvat.

Sveta Marija – organizator podbilježnik Peterfalvi, nepoznat broj članova.

Sveti Juraj u Trnju – 5 člana, organizatori učitelj Banga Ferenc i pisar Franjo Novak⁶

Pučem uz pomoć njemačke vojske u listopadu 1944. godine stranka je preuzela vlast odlučno odbivši Horthyjevu kapitulaciju. Vladu je sastavio predsjednik Sallasy Ferencz. Njilaška stranka bila je izrazito fašistička stranka, a program je

⁶ Rad V. kolone, str. 109.

doslovno kopirala od Hitlerove nacional-socijalističke stranke. Unatoč postojanju upravnih vlasti, njilaši su postali stvarni gospodari prilika u Međimurju. Sva se vlast usredotočila u njihovoj stranci Kada su u listopadu 1944. godine njilaši preuzeeli vlast u Mađarskoj dio članova MEP u Međimurju prešao je u njilaše.

2. DRUŠTVA

MAĐARSKA DRUŠTVA

ZRINYI GRUPA VITEŠKOGA REDA

U Čakovcu je u subotu 1. studenoga 1941. godine u velikoj dvorani gradske vijećnice, osnovana Zrinyi grupa viteškoga reda. Tu organizaciju osnovao je guverner Horthy Miklos u spomen na Nikolu Zrinskog Čakovečkog. Činili su je ljudi koji su se u I. svjetskom ratu borili u mađarskoj vojsci. Na osnivanju organizacije u Čakovcu bili su vitez, generalmajor Horvat Ferencz, vitez pukovnik Szeleky Janos, kapetan viteške stolice Zaladske županije te mađarski časnici koji su služili u Čakovcu. O Nikoli Zrinskom govorio je potpukovnik Robogany Ede. Za predsjednika izabran je potpukovnik Kaltroy Antal, a za tajnika društva bio je izabran Nagy Karoly, ravnatelj Pučke škole. Prva javna manifestacija te organizacije bila je bila je u nedjelju 2. studenoga 1941. godine pred spomenikom Nikoli Zrinskom na trgu u Čakovcu i kod kapele nekadašnjeg mauzoleja Zrinskih u današnjem Šenkovicu.⁷

Članovi Zrinyi grupe viteškoga reda su korporativno sudjelovali u svim proslavama i svečanostima koje su mađarske vlasti organizirale u Međimurju. Vrlo aktivni član društva bio je Đuro Posavec iz Mihovljana. Vodstvo organizacije na razini države u Budimpešti definiralo je u planu rada za 1943. godinu da se u Međimurju obnovi mauzolej Zrinskih, popravi spomenik Nikoli Zrinskom u Čakovcu, te izda knjigu o povijesti Međimurja i Zrinskih na međimurskom jeziku.⁸

2. CRVENI KRIŽ

Predsjednik Crvenog križa Čakovečkog kotara bio je dr. Pal Antal, predsjednik Kotarskog suda u Čakovcu. Tijekom kolovoza 1941. godine Crveni križ u Čakovcu je organizirao tečaj za bolničarke. Vodila ga je barunica Biedermann. Tečaj je trajao mjesec dana i sve su ga polaznice uspješno položile kod dr. Mirka Brodnjaka, ravnatelja čakovečke bolnice. Vrlo je teško utvrditi što se događalo s Crvenim križem u Čakovcu jer je društvo Crveni križ ponovno osnovano u rujnu 1942. godine, a 6. veljače 1943. održana je skupština u Gradskoj vijećnici i ponovo je osnovan Mađarski Crveni križ, podružnica za Kotar Čakovec. Sastanak je otvorio sam kotarski predstojnik dr. Vida Ferenc. Potom je govorio dr. Leganyi Jozsef, kotarski liječnik u Prelogu.

Crveni Križ u Prelogu organizirao je 31. siječnja 1943. veliku zabavu gdje je za vojnike prikupljeno mnogo stvari. Do tada ukupno je prikupljeno i podijeljeno

7 Murakoz, 06. 11. 1941., str. 6.

8 Megyimurje, 05. 03. 1943., str. 6.

4.500 penga, 100.000 komada cigareta, 50 pari čarapa i 135 kilograma perja.⁹ Predsjednica filijale Crvenog Križa u Prelogu bila je Sebestyen Matyasa, tajnica Ilonka Glavina, a blagajnica Anica Pelednak.

3. PAJDAŠKA SLUŽBA

Predsjednica društva bila je prof. Paula Vavroh rođena Pečornik. Zadaća društva bila je prikupljanje odjevnih predmeta i drugih stvari za potrebe mađarskih vojnika i ranjenika. Najviše novaca i predmeta prikupljeno je organiziranjem zabava. Velika zabava održana u Leventaškom domu u Čakovcu 20. veljače 1943. Program su davali levantaši i leventašice, a nakon toga je organiziran ples. Prikupljeno je dosta novaca za obitelji vojnika koji su na frontu.¹⁰

Gospode iz Pajdaške službe su 17. veljače obišle ranjenike u bolnici u Zalaegerszegu. Sa sobom su ponijele 254 litara vina koje su prikupili ljudi u Svetom Jurju na Bregu, 16 velikih kolača s makom, orasima i pekmezom, 100 kolača s jabukama, 2740 keksa, 150 drugih kolača, 3 komada štaka, 500 komada knjiga i novina, 200 poštanskih karata i 2.650 cigareta. Pored ostalog svaki je ranjenik dobio 10 cigareta, dakle u bolnici je tada bilo oko 260 ranjenika.¹¹

4. SPORTSKI KLUB ZRINYI

Predsjednik kluba bio je Ivan Hampamer, trgovac iz Čakovca. Najznačajnija sekcija kluba bila je nogometna. Nastupala je pod svojim nekadašnjim nazivom – Čakovečki športski klub (ČŠK, odnosno Csaktornyai sport klub – CsSK). ČŠK je igrao u ligi s nogometnim klubovima južne i jugozapadne Mađarske, te s klubovima takozvanih “Južnih krajeva”. Za ilustraciju već u rujnu 1941. godine ČŠK – Kaposvari Turul 3 : 1. Utakmica je odigrana pred gotovo tisuću gledatelja u Čakovcu. Iako je ČŠK pobijedio novinar, Geza Legenstein, ga je napao zbog loše igre.¹² Utakmica ČŠK – Apatin 1:0 odigrana je u Čakovcu 5. listopada 1941. godine. Gol je dao Ivan Janušić.¹³ Slijedeću utakmicu ČŠK je odigrao u Nagymaszolyu i izgubio s rezultatom 2:0. I Kaposvari Rakoczi pobijedio je ČŠK početkom studenoga u Kapošvaru rezultatom 1:0.

Malo je novinskih vijesti o nogometnim utakmicama ČŠK u 1942. godini. Krajem srpnja u Budimpešti je odigrana utakmica Keramia Budapest – ČŠK, a čakovečka ekipa je ekipa izgubila rezultatom 8:2. U Čakovcu su 12. listopada igrali ČŠK – “Turul” Kaposvar 4:2 (4:1). Novinar Geza Legenstein ističe odličnu igru Franje Benka, kasnije igrača zagrebačkog Dinama koji je dao tri gola.¹⁴ Već u sljedećoj utakmici ČŠK je na gostovanju kod Dombovary VSE izgubio rezultatom 5:0.

Slabi rezultati ČŠK u utakmicama s mađarskim klubovima rezultat su velike razlike u kvaliteti. ČŠK je dobre rezultate imao jedino s klubovima iz Kapošvara.

9 Mirni, tih posli v Perlaku, Megyimurje, 12. 02 1943., str. 7.

10 Zabava naših leventašov , Megyimurje, 26. 02. 1943., str. 6.

11 Naša Pajdaška Služba je pohodila ranjenike v Zalaegerszegu, Megyimurje, 26. 02. 1943. str. 6

12 Murakoz, 18. 09. 1941.

13 Murakoz, 09. 10. 1941., str 9.

14 Megyimurje, 16. 10. 1942. str. 7.

Posljednja nogometna utakmica u Čakovcu u vrijeme rata odigrana je 21. lipnja 1943. godine. Bila je to dobrotvorna utakmica, a čisti prihod darovan je udovici poginulog vojnika Josipa Vukovića. Međutim, nije igrao ČŠK s nekim klubom ili kakvom selekcijom već su igrali "čakovečki električari protiv čakovečkih železničara".¹⁵

MEĐIMURSKO KULTURNO DRUŠTVO

Predsjednik društva bio je Oto Pečornik, a tajnik učitelj Dragutin Miko. Članovi upravnog odbora bili su: Katica Munci, Mijo Horvat, Oskar Šafran, Mijo Sočić - Murakozi, Ivan Kostel, Franjo Strbad, Mijo Tarlaj, Alojz Belovari svi iz Čakovca i Franjo Magdalenić iz Gornjeg Pustakovca,

Društvo je osnovano 10. travnja 1943. Osnovna zadaća društva bila je, kako stoji u osnivačkim dokumentima "da Medimurce vodi u duhu krune sv. Stjepana pri čemu treba paziti na osobine Međimurja". Dakle radilo se o društvu čija je zadaća bila dosljedna madarizacija međimurskih Hrvata. Društvo je imalo šest odjela. Bili su to odjeli za organizaciju i tisak, za prosvjećivanje naroda, za međimurski jezik, za knjige, glazbu i pjesme, za narodno gospodarstvo

i domaći obrt, za narodno zdravlje i odjel za odgoj mладеžи. Ugovoru na osnivačkoj skupštini Oto Pečornik je naglasio da su čakovečki Madari i madarofili takvo društvo htjeli osnovati još 1940. godine za vrijeme Banovine Hrvatske, ali im je to bilo onemogućeno. Umjesto Međimurskog kulturnog društva čakovečki su madaroni 1939. godine legalizirali "Mađarsku kulturnu zajednicu" koju su ilegalno osnovali 1937. godine. Pečornik je pozvao žene, seljake i radništvo da se korporativno organiziraju unutar društva.¹⁶

MAGYAR ASSZONYEK NEMZETI SZOVETSZEGE (MANS) – Narodno udruženje madarskih žena (Društvo madarskih žena).

Osnivačka skupština održana je 23. studenoga 1941. godine u Leventaškom domu, a na skupštinu su došle žene iz Budimpešte i Nagykanizse. Za predsjednicu je bila izabrana Ella Kovačić (Kovacsics), učiteljica. Radilo se o dobrotvornom društvu, o podupiranju sirotinja, ali je društvo sredstva prikupljena dobrotvornim priredbama upotrebljavalo za darove vojnicima. Godišnja skupština održana je 25. ožujka 1943. godine. Izvješće o radu podnijela je Ella Kovacsics. Pomagale su siromasima, širile mađarsku kulturu i znanost, brinule o vojnicima na frontu i njihovim obiteljima. Sudjelovale kod proslave pri spomeniku Zrinskom i kod preuzimanja državne zastave. Od osnivanja do kraja ožujka 1943. dale su dvije zastave vojnicima koji su išli na frontu, 31.000 cigareta, 100 paketa darova, 20 litera ruma. Na poziv Horthyjeve supruge prikupile su 6000 penga za obitelji poginulih vojnika. Organizirale su tečajeve za tkalce, švelje, i pletilje od kukuruzne lušćine. Siromašnoj djeci darovale su: za djevojčice 75 haljina, 24 zimska kaputa, a za dječake 28 odijela i 58 pari cipela. Stalno podupiru 58 siromaha i 4 obitelji čiji

15 Megymurje, 25. 06. 1943., str. 7

16 Osnivačka skupština održana je u Leventaškom domu u subotu 10. 04. 1943., Megymurje, 16. 04. 1943., str. 6.

su hranitelji na frontu. Društvo su novčano pomogli: Društvo za podupiranje obitelji – 400 penga, Društvo Noćnih ftičov – 273 penga, radnici tvornice Neumann 60 penga, Općina Čakovec 200 penga, te Trgovina ugljenom Balogh 77 penga.¹⁷

7. DOBROVOLJNO VATROGASNO DRUŠTVO ČAKOVEC

Predsjednikom DVD Čakovec je odmah po okupaciji umjesto Rudolfa Kropeka izabran mađaron Ladislav Šafran. U Čakovcu je organizirana vatrogasna škola koju su polazili članovi dobroyoljnih vatrogasnih društava iz cijelog Medimurja, a koji su bili Mađarima podobni. Školu je polazilo 60 vatrogasaca. Trajala je 10 dana, a zatim su uslijedili ispit. Mađari su na taj način dobili sebi odan vatrogasni kadar.¹⁸ Sva su vatrogasna društva u Medimurju nastavila rad u vrijeme madarske okupacije.

8. KASINA ČAKOVEC I PRELOG

Predsjednik društva bio je dr. Pal Antal, predsjednik Kotarskog suda u Čakovcu za vrijeme okupacije. Kasina su organizirala dobrovorne priredbe i zabave, a čisti su prihod ustupali društvima koja su se bavila karitativnim poslovima. Za Novu 1942. godinu organizirao je veliku dobrovornu zabavu. Čisti prihod ustupljen je Crvenom križu.

9. BAROS SZOVETSEG ČAKOVEC- Udruženje Baros – Udruženje kršćanskih trgovaca i obrtnika. Društva su osnovana u Čakovcu i Prelogu.

Na osnivačku skupštinu čakovečkog društva došla je delegacija iz Nagykani-zse na čelu s vitezom, predsjednikom Tothom Belom. Kod spomenika banu Nikoli Zrinskom pozdravio ih je čakovečki graditelj Josip Ascherl. Osnivačka skupština održana je u tadašnjem Leventaškom domu 7. rujna 1941. godine. Za predsjednika društva izabran je Mijo Behojnik, trgovac iz Čakovca. U društvo mogao se učlaniti samo kršćanski trgovac ili obrtnik. Baros szovetseg u Prelogu osnovano je 25. travnja 1943. Za predsjednika je izabran Csonkas Janos, trgovac ugljenom i drvima, a potpredsjednici su bili Rody Pal, trgovac iz Preloga i Josip Radmanić, mehaničar iz Kotoribe.¹⁹

10. ORGANIZACIJA FRONTOVSKIH VOJNIKA

Predsjednik društva bio je Kakoszy Geza, bilježnik Općine Čakovečka vanjska. Organizacija frontovskih vojnika okupljala je ratne veterane iz I. svjetskog rata. Djelovala su i neka građanska društva:

11. UDRUŽENJE GOSTIONIČARA

Predsjednik udruženja bio je Stjepan Kacun, gostioničar iz Čakovca.

12. DRUŠTVO OBRTNIKA

Predsjednik je bio Stjepan Šafarić, urar iz Čakovca.

17 Kaj delaju naše žene – Murakoz 02. 04. 1943., str. 6.

18 Fejervergarska škola v Čakovcu, Murakoz 20. 11. 1941. str. 6.

19 Medjimurje 30. 04. 1943., str. 8.

13 . MAĐARSKO KATOLIČKO PJEVAČKO DRUŠTVO

Predsjednik društva bio je Josip Veber, gruntovničar iz Čakovca

14. KIOE - Katoličko društvo obrtničke i radničke mlađeži.

Osnovano je u Čakovcu 21. studenoga 1941. Osnivačka skupština bila je u Katoličkom domu. Nazočan bio dr. Bernath Jozsef, direktor trgovacke i obrtničke škole u Čakovcu, te p. dr. Horvath Athanaz. Za predsjednika je bio izabran Pavao Patafta.²⁰

15. GOSPODARSKO DRUŠTVO U PRELOGU

Osnovano je 18. travnja 1943. Predsjednikom je izabran Angyal Janos, općinski birov, a za potpredsjednike poljodjelci Glavina Istvan i Kolarek Antal. Za tajnika je izabran učitelj Banyai Lajos.²¹

16. LEVENTE

Levente je bila poluvojnička omladinska organizacija. Dužnost joj je bila brinuti se o vojničkom odgoju mlađeži. Organizacijom su rukovodili mađarski časnici uz suradnju leventaških zapovjednika koje su vojne vlasti postavljale u svakoj općini. Članstvo u organizaciji bilo je obvezno za mladiće od 14 do 21 godine starosti, kao i za one do 24 godine ako su bili proglašeni privremeno nesposobnim za vojničku službu. U određene dane mladići su dolazili na vojne vježbe, te su obvezno morali polaziti leventašku školu. U školi su podučavani vojničkoj disciplini, mađarskoj povijesti i pravilima lijepog ponašanja. Dužnost je leventaša bila da se pokoravaju svojim pretpostavljenima, da redovito dolaze na vježbe, da salutiraju kada se svira mađarske himna i Rakoczy marš i kada su pred mađarskom zastavom. Levente je u svoje redove primala i djevojke koje su se dobrovoljno javile u organizaciju. Organizacija je razvila snažnu sportsku aktivnost i međusobno takmičenje općinskih organizacija. Preuzeli su sve nekadašnje sokolske domove i igrališta u Međimurju.

Općina Čakovec, odnosno Oto Pečornik oduzeli su Sokolski dom bivšem Sokolskom društvu i "vratili " ga općini jer je navodno općina pod prisilom morala besplatno dati zemljište za izgradnju doma 1934. godine. I druge su općine konfiscirale sokolane po Međimurju.²²

Na intervenciju viteza general majora u penziji Horvatha Feranca državni vojni voditelj mlađeži donio je odluku da se sokolski domovi koji su se započeli graditi u Kotoribi i Legradu još prije rata, dodijele leventašima i pretvore, naravno završeni, u Levente domove.²³ Predsjednik leventaške organizacije u Čakovečkom kotaru bio je Wolhsein Dragutin, dimnjačarski obrtnik iz Čakovca. Sjedište je organizacija imala u leventaškom domu u Čakovcu. Zapovjednik Čakovečkog kotara do rujna 1942. bio je Hegedus Janos. Nakon njega službu je

20 V Čakovcu se stvoril KIOE, Murakoz, 27. 11. 1941. str. 3.

21 Megyimurje, 30. 04. 1943. str. 8.

22 Negadašnji sokolski dom i elektrana je naša, Murakoz, 11. 09. 1941., str. 8.

23 Megyimurje, 29. 01. 1943., str. 6.

preuzeo Modrovics Nandor. Došao je iz Zalaegerszega. Njegovi pomoćnici bili su Kovacs Lukacs, Botor Vince i Szüts Antal.²⁴ Predsjednik preloške leventaške organizacije bio je dr. Sebestyen Matyas, kraljevski bilježnik. Do rujna 1942. u Prelogu je levantaški zapovjednik bio Lukacs Lajos. Tada je premješten u Zalaszentgrot, a na njegovo je mjesto postavljen Danes Lajos iz Zalaszentgrota.²⁵

Vitez general Beldy Alajos, glavni državni zapovjednik leventaša, došao je 17. travnja 1943. godine u posjet Medimurju. U Svetom Martinu na Muri održana je u njegovu čast počasna vježba u kojoj je učestvovalo preko 350 leventaša i tri trupe leventaških djevojaka. General Beldy je bio vrlo zadovoljan viđenim te je na licu mjesta odlikovao levente zapovjednika u Medimurju (föhadnagy) Nandora Modrovicsa i njegove pomoćnike učitelje Franju Barbarića i Ivana Sobočana, zapovjednike leventaške mlađeži.²⁶

Leventašice su inače najbolje bile organizirane u tekstilnoj tvornici "Braća Graner". Tu ih je organizirala i vodila Zetelaky Tohathi Mariana koja je u svibnju 1943. godine bila odlikovana Križem za obranu naroda i premještena u Zalaegerszeg. Na njezino je mjesto došla profesorica tjelovježbe Polman Erzsebet.²⁷

Leventaši su imali i sportska natjecanja. Ona su bila najbrojnija tokom 1943. godine. U Macincu je 16. svibnja 1943. godine održano veliko sportsko natjecanje leventaških organizacija Međimurja. Leventaši su se natjecali u slijedećim disciplinama:

- Muštranje – vojnički egzercir
- Granate hitati – bacanje ručnih bombi
- Bežati na sto metre – trčanje na 100 metara
- Bežati na dvesto metrov – trčanje na 200 metara
- Bežati na četiristo metrov – trčanje na 400 metara
- Bežati na 4 x100 metrov – štafeta 4 x 100 metara
- Visoko skakati – skok u vis
- Skakati dalko – skok u dalj
- Hitati gvihte – bacanje kladiva.

Najbolji leventaš, bacač kladiva bio Laszlo Bulcsu, sin čakovečkog odvjetnika dr. Laszla Bele.²⁸

24 Novi levente zapovednik – Megyimurje 28. 05. 1943., str. 6.

25 Murakoz 04. 09. 1942

26 Orsački glavni levente zapovednik je pohodil Megyimurje, Megyimurje 21. 05. 1943., str. 7.

27 Megyimurje 21. 05. 1943., str. 7.

28 Laszlo Bulcu, lingvist, poliglot i informatičar rodio se 9. listopada 1922. u Čakovcu. Elektrotehniku je studirao u Budimpešti, a lingvistiku u Zagrebu. Bio je jedan od najbližih suradnika poznatog hrvatskog jezikoslovca Stjepana Ivšića. Od 1955. godine radio je na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, a od 1964. do 1970. godine predavao je u SAD-u. Doktorirao je 1968. godine u Chicagu. Potom je do umirovljenja bio redovni profesor informatike na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Bavio se matematičkom lingvistikom, te pitanjima i problemima strojnog prevodenja. Osnivač je Sveučilišne informatike u humanističkim znanstvenim disciplinama. U svojim radovima iznosi vrlo originalna znanstvena gledišta. Prvi se u Hrvatskoj bavio filologijom tekstova pisanih klinastim pismom te je preveo niz izvornih tekstova iz stare mezopotamske književnosti. Kada je 1934. godine izgrađen bazen, te pri Čakovečkom športskom klubu osnovana plivačka sekcija, László Bulcsú je postao njezin najistaknutiji član. Bio je čak i prvak tadašnje države u plivanju na 100 metara slobodno. Njegova sestra Piroška bila je istaknuta tenisačica Čakovečkog športskog kluba.

B) NJEMAČKA DRUŠTVA

Nijemci su za vrijeme mađarske okupacije Međimurja osnovali dvije svoje organizacije.

1. DEUTSCHER VOLKSBUND

U društvo su se upisivali svi oni Nijemci koji su se prema mađarskim zakonima smatrali mađarskim državljanima. Predstavljali su njemačku manjinu u Mađarskoj.

2. VEREIN DER DEUTSCHEN IN INGARN

U društvo su se učlanjivali oni Nijemci koji se prema mađarskom zakonu o državljanstvu nisu tretirali kao mađarski državljeni. Svi su bili iz Čakovca. Bilo ih je malo ali su bili vrlo agresivni u nacionalsocijalističkoj propagandi. Sastavljali su liste osoba neprijateljski raspoloženih prema nacistima. Na čelu organizacije bio je tapetar Franjo Fink. Članovi društva vrbovali su ljude za rad u Njemačkoj i za njemačku vojsku. Bavili su se i obavještajnim radom kao suradnici Gestapoa. Istaknuti članovi bili su Irena Fink, supruga Franje Finka, bračni par Genoveva i Josip Majhen, Vilim Hildebrandt, August Schmalz, Miroslav Štiglic i Franjo Fischer.²⁹

29 Rad V. kolone, str. 112. – 114.

VI.

VJERSKE PRILIKE U MEĐIMURJU

1. KATOLIČKA CRKVA

ŽUPE I SVEĆENICI

Godine 1941. u Međimurju su bile 22 župe, jedan franjevački samostan i ukupno 35 svećenika. Župu u Čakovec držali su franjevci.

U franjevačkom samostanu je tada bilo sedam fratara: Norbert Žalig, gvardijan, u Čakovec je došao 2. rujna 1941. godine, Andelko Novak je u Čakovec došao 21. srpnja 1941. Stanislav Andelić u Čakovec je došao 1. rujna 1932. Valerijan Sklepić u Čakovec je došao 25. rujna 1941., Bernard Bujanić u Čakovcu je od 30. srpnja 1941., Leto Lukša u Čakovcu je bio od 1. listopada 1941. godine, te Anastazije Balent koji je u Čakovcu bio od 15. srpnja 1941.

U župama prilike su bile sljedeće: u župi Belica od 27. svibnja 1915. godine župnik je bio Pavao Košak. Kapelan je od 15. srpnja 1942. godine bio Stjepan Crnčec. U župi Dekanovec župnik je od 15. svibnja 1934. godine bio Josip Horvat. U župi Macinec župnik je od 1. travnja 1922. godine bio Ivan Gužvinac. Valentin Lehpamer bio je župnik u Nedelišću od 6. ožujka 1922. godine. Njegov je kapelan od 19. srpnja 1939. godine bio Dragutin Gazivoda. U Selnici je župnik od 28. lipnja 1912. godine bio Ignacije Rodić. Njegov kapelan bio je od 15. rujna 1941. godine Ivan Kolenko. U Svetom Jurju na Bregu župnik je od 30. prosinca 1938. bio Josip Volk. U Svetom Martinu na Muri župnik je od 11. prosinca 1936. godine bio Vladimir Pelin. U Štrigovi je župnik od 30. siječnja 1930. godine bio Josip Horvatić. Njegov kapelan je od 1. studenoga 1941. godine bio Josip Cirković. U Razkrižju je upravitelj župe bio Ivan Mareković. U Vratišincu je od 9. srpnja 1919. godine župnik bio Henrik Kroder. U Maloj Subotici je od 18. travnja 1931. godine bio župnik Valentin Malek. Njegov kapelan bio je od 20. rujna 1941. Stjepan Kavran. Župnik u Podturnu od 11. studenoga 1930. godine bio je Josip Kristović. Župnik u Svetom Jurju u Trnju bio je od 29. travnja 1942. Mirko Kočila. Alojzije Vojvoda bio je župnik u Prelugu od 10. kolovoza 1941. godine. Njegov kapelan bio je od 16. siječnja 1942. Franjo Rakun. U Draškovcu je župnik od 15. listopada 1941. godine bio Mirko Gojnik. Stjepan Ošlaj bio je župnik u Goričanu od 5. listopada 1932. godine. Župnik u Kotoribi bio je od 16. ožujka 1937. godine Josip

Baligač. Franjo Balog bio je župnik u Donjem Vidovcu od 19. ožujka 1941. godine. U Svetoj Mariji je od 7. listopada 1924. godine župnik bio Ivan Marciuš. Janko Breznik bio je župnik u Donjoj Dubravi od 31. listopada 1941. godine, a Karlo Gruber bio je župnik u Legradu od 15. siječnja 1941. godine.¹

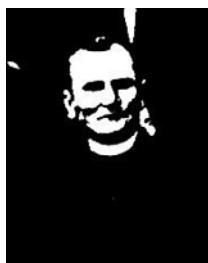

Mirko Gojnik

Popis je vrlo zanimljiv. Pored ostalog jer govori da je 1942. godine u Međimurju djelovalo čak 35 svećenika, šest više nego 1939. godine. Tome treba dodati još i Franju Tkaleca, ranijeg župnika u Gornjem Mihaljevcu koji je otišao u mirovinu, ali je živio u svojoj župi. (Umro je 1943. godine) Na popisu su i svećenici rođeni u Sloveniji koje je nadbiskup Stepinac namještao u župe svoje nadbiskupije kako bi ih zaštitio od progona Nijemaca. Povećanim brojem svećenika u Međimurju nadbiskup Stepinac je onemogućio eventualno slanje mađarskih svećenika.

B) GENERALNI VIKARIJAT ZA MEĐIMURJE

Nakon mađarske okupacije Međimurja u travnju 1941. godine, progona i kasnijeg protjerivanja hrvatskog činovništva i inteligencije iz Međimurja, zagrebački nadbiskup Alojzije Stepinac, naslućujući što će se dogoditi, sredinom lipnja 1941. godine uspostavio je Generalni vikarijat za Međimurje. U kolovozu iste godine imenovao je generalnog vikara. Generalnim vikarom postao je Ignacije Rodić, župnik u Selnici. Istovremeno Rodić je imenovan i počasnim kanonikom Prvostolnog kaptola zagrebačkog.²

Ignacije Rodić

Već 13. kolovoza 1941. godine počeo se voditi Protokol "Generalnog vikarijata za Međimurje". Osnovna zadaća generalnog vikara na okupiranom dijelu nadbiskupije bila je ostvariti redovni život i djelovanje katoličke crkve u Međimurju. Po kanonskom pravu generalni vikar ima u upravljanju redovitu i zamjeničku vlast u duhovnim i materijalnim stvarima. Što se tiče izvršne vlasti ona je na području generalnog vikarijata identična s vlašću dijecezanskog biskupa, osim onoga što dijecezanski biskup može sebi pridržati. Biskupi su si najčešće pridržavali pravo podjeljivanja jurisdikcije stranim svećenicima, ili pak ono za što se po općem pravu traži posebni mandat. Tako je nadbiskup Stepinac sebi pridržao pravo podjele jurisdikcije stranim svećenicima u Međimurju. Imenovavši ga generalnim vikarom nadbiskup Stepinac je naložio Ignaciju Rodiću da sav posao koji će voditi upisuje u posebni Protokol. Rodić je vodio Protokol "Generalnog vikarijata za Međimurje" od 13. kolovoza 1941. do 14. lipnja 1945. godine. Nakon završetka mađarske okupacije Ignacije Rodić se zahvalio na službi generalnog vikara.

1 Popis hrvatskih svećenika koji djeluju u Međimurju 27. kolovoza 1942. godine poslao je generalni vikar Ignacije Rodić Ministarstvu unutrašnjih poslova u Budimpeštu. Fond GVZM, NAZ, sign. 221/42.

2 Ignacije Rodić, (Prelog 1. veljače 1886. – Selnica 11. veljače 1950. godine). Za svećenika bio je zaređen je 28. ožujka 1909. godine u Zagrebu. Kao kapelan službovao je prvo u rodnom Prelogu. Župnikom u Selnici bio je imenovan 28. lipnja 1912. godine. Na toj je dužnosti ostao do smrti 1950. godine.

Franjevački provincijal o. Mihael Troha i Uprava Hrvatske franjevačke provincije sv. Ćirila i Metoda poslala je 2. rujna 1941. godine u Čakovec kao svog komesara (zastupnika provincijala) o. Norberta Žaliga. Njegova je zadaća bila da se brine za samostane Provincije koji su potpali pod madarsku okupacijsku vlast. U "Kronicu" čakovečkog franjevačkog samostana stoji da je o. Norbert Žalig "odmah preuzeo obranu naših samostana od napadaja raznih naših materijalnih i vanjskih neprijatelja".³ Franjevački samostan u Čakovcu imao je važnu ulogu u razdoblju madarske okupacije Međimurja jer su se tu okupljali mnogobrojni međimurski svećenici i dogovarali načine pastoralnog djelovanja u tim teškim vremenima. Pored toga u Čakovcu je bio koncentriran najveći broj Mađara i mađarona. U samostalnu je tada živjelo i djelovalo sedam franjevaca, a madarska franjevačka provincija je 1942. godine poslala još dvojicu. Bili su to Muray Frigyes i Horváth Atanáz koji su kao katehete imenovani za Učiteljsku i Trgovačku školu, i za Gradansku školu. Njima je nadbiskup Alojzije Stepinac dao jurisdikciju u pastoralnom radu. Mađarske su okupacijske vlasti pozvale 21. kolovoza 1941. godine međimursko svećenstvo u franjevački samostan u Čakovcu na polaganje prisege vjernosti mađarskoj vladni regentu Horthyju. Već ranije o toj je namjeri bio obaviješten nadbiskup Stepinac, te je preko Matije Proštenika, kanonika i apostolskog protonotara u Varaždinu 18. kolovoza međimurskom svećenstvu poslao slijedeću poruku: "Kada je već nečovječno nasilje zaprijetilo da hrvatsko pučanstvo liši hrvatskih svećenika, onda je manje zlo ako polože prisegu koja se od njih traži, nego da narod ostane bez utjehe svete vjere. Svećenstvo neka se ograniči samo na propovijedanje evanđelja, dakako na materinskom jeziku kad drugoga ne pozna ni ono ni pučanstvo. Ukoliko bi se u prisezi tražilo da prekinu odnose sa Zagrebačkom nadbiskupijom, neka kažu da toga ne smiju učiniti bez privole Svete Stolice. Ako mađarska Vlada to ishodi, oni će se pokoriti, neka kažu. Ja sam međutim sve poduzeo u Rimu i do sada Mađari nisu mogli uspjeti. U najgorem slučaju mogli bi uspjeti da dobiju privremenu administraciju, ali više ništa dok traje rat".⁴

Na potpisivanje prisege svi su svećenici bili pozvani u franjevački samostan u Čakovcu 21. kolovoza 1941. godine. Mađarske vojne, civilne i crkvene vlasti zastupali su kapetan Bottar Kalman, kotarski predstojnik dr. Vida Ferencz i pater Muray Frigyes, navodni duhovnik mađarske vojske. Mađari su u tekstu prisege posebno naglasili da svećenici ne smiju priznati nikakva imenovanja zagrebačkog nadbiskupa, da ne smiju imati nikakvih veza sa Zagrebom pod prijetnjom najteže kazne, da u Međimurje ne smije doći ni jedan hrvatski svećenik, a da će svećenike namještati biskupija u Szombathelyu.⁵

Ovakav tekst prisege podijelio je međimursko svećenstvo. To tim više što se proširila glasina da niti zakletva vjernosti mađarskoj državi neće pomoći međimurskim svećenicima. Jedanaestorica dijecezanskih svećenika, osim franjevaca, potpisala je prisegu, a jedanaestorica njih to nisu htjeli. To pak znači najmanje dvije stvari. Jedna je da je došlo do ozbiljnih nesuglasica oko toga što u tom

3 Ivan Damiš: Iz prošlosti župe Čakovec, Zagreb, 1994., str. 78.

4 Fond "GVzM", NAZ, sign 70/41.

5 Stjepan Kožul: Spomenica žrtvama ljubavi zagrebačke nadbiskupije, Zagreb 1992., str. 560.

trenutku treba činiti, a druga je da očito svi nisu bili obaviješteni o naputku nadbiskupa Stepinca. Naime, oni župnici koji nisu bili rođeni Međimurci dobili su odmah nakon što su odbili potpisati zakletvu, rok od osam dana da napuste Međimurje. Zbog toga su odmah isti dan poslije podne izrazili spremnost da ipak potpišu zakletvu. Međutim, sad su Mađari odlučno kazali da im je za to kasno i da će na njihova mjesta postaviti mađarske svećenike.⁶

U tom je času nadbiskup Stepinac, koji ne priznaje ratne dobitke Mađara u Međimurju, intervenirao kod hrvatskih vlasti. One su diplomatskim putem uspjele kod mađarskih vlasti izboriti poništenje prisege. Tako su u svojim župama 1941. godine ostali svi međimurski svećenici. Bili su to u Belici Pavao Košak, u Čakovcu o. Andeo Novak, u Dekanovcu Josip Horvat, u Donjoj Dubravi Janko Breznik, u Donjem Vidovcu Franjo Balog, u Draškovcu Vilim Pinter, u Goričanu Stjepan Ošlaj, u Gornjem Mihaljevcu Matej Srša, u Kotoribi Josip Baligač, u Legradu Karlo Gruber, u Lopatincu (Sveti Juraj na Bregu) Josip Volk, u Macincu Ivan Gužvinac, u Maloj Subotici Valentin Malek, u Nedelišću Valentin Lehpmamer u Podturnu Josip Kristović, u Prelogu Alojzije Vojvoda, u Selnici Ignacije Rodić, u Svetoj Mariji Ivan Marciuš, u Svetom Jurju u Trnju Andrija Fišer u Svetom Martinu na Muri Vladimir Pelin, u Štrigovi Juraj Horvatović i u Vratišincu Henrik Kroder. Međutim, bilo bi zanimljivo saznati koji su to župnici u prvi mah odbili potpisati zakletvu. Analogno s postupkom prema hrvatskom činovništvu i primjenom mađarskog zakona o zavičajnosti to bi trebali biti oni koji nisu bili rođeni Međimurci. Ipak, poznato je da zakletvu nisu htjeli potpisati i neki rođeni Međimurci kao što su to bili Franjo Balog i Ivan Marciuš.

C) PROGONI MEĐIMURSKIH SVEĆENIKA

Za odnos međimurskih svećenika prema mađarskoj okupaciji Međimurja i odnos mađarskih okupacijskih vlasti prema svećenicima, te o ukupnoj atmosferi koja je vladala ilustrativan je i indikativan primjer tada mlađog preloškog župnika Alojzija Vojvode. On je 2. svibnja 1941. godine imenovan upraviteljem župe sv. Jakoba u Prelogu gdje je dotada bio kapelan. Dan ranije, 1. svibnja umro je dugogodišnji preloški župnik Ivan Kuhar. Za preloškog pak župnika Alojzije Vojvoda imenovan je 10. kolovoza 1941. godine dekretom generalnog vikara za Međimurje Ignacija Rodića. Alojzije Vojvoda je rođen 4. lipnja 1912. godine u Donjem Vidovcu, a upraviteljem župe u Prelogu imenovan je u vrlo delikatnom trenutku početka mađarske okupacije Međimurja i bahatog i nasilnog ponašanja međimurskih i preloških mađarona. Vojvoda, kao ni najveći broj Međimuraca, nije znao mađarski, a Mađari su tražili mise na mađarskom jeziku. Kada nije dopustio da se mađarska zastava postavi na crkveni toranj, mađaroni su ga napali, oduzeli mu ključeve i sami izvijesili mađarsku zastavu. Odbio je služiti misu 13. svibnja 1941. godine na Pavelićev imandan jer je u Prelogu bilo 1.500 mađarskih vojnika i mnogo budnih mađarona, a 17. svibnja odbio je služiti misu za Horthyjev imen-

⁶ Isto, 561.

dan s obrazloženjem da se još pouzdano ne zna čije je Međimurje. Zbog toga su ga čitavo vrijeme okupacije Mađari i mađaroni proganjali.⁷

Proganjali su i druge svećenike. Franjo Balog, župnik u Donjem Vidovcu nekoliko je puta sjedio u zatvoru jer nije htio na mađarskom jeziku ispuniti krsni list, ili pak je za pjevanja mađarske himne otišao u sakristiju. Na sudu u Pečuhu završio je s velikom novčanom kaznom jer na Dan Sv. Nikole nije služio misu za Horthyja, već po starom međimurskom običaju za mlinare i zlatare. Mirko Gojnik, župnik u Draškovcu u dva je navrata imao sukob s mađarskim vlastima. Prvi puta kada je, umjesto da kao kantora zaposli jednog mađarskog učitelja, zaposlio je kotoripskog kantora Vinka Baloga. Time je otklonio mogućnost da se u crkvi pjevaju mađarske pjesme. Drugi put su ga Mađari optužili za suradnju s komunistima. Čak je kotarski predstojnik u Prelogu Geza Forintos zbog toga najavio njegovo protjerivanje iz Međimurja. Jedva ga je od toga spasila delegacija na čelu s generalnim vikarom Ignacijem Rodićem koja je u Budimpešti intervenirala kod ministra bogoštovlja i nastave. Franjevac o. Leto Lukša rođen u Kotoribi bio je osumnjičen da po Međimurju distribuirala zabranjene hrvatske crkvene časopise i glasnike. Svaki tjedan morao se javljati žandarmerijskoj postaji u Čakovcu. U siječnju 1943. bio je suspendiran kao vjeroučitelj na pučkim školama u Ivanovcu, Pribislavcu i Šenkovcu. Na njegovo vjeroučiteljsko mjesto Mađari su brže bolje namjestili mađarskog fratra o. Anastazija Balenta. Ipak već u svibnju o. Lukša je bio na sudu oslobođen sumnje i ponovo je preuzeo svoje vjeroučiteljsko mjesto. Generalni vikar Ignacije Rodić imao je velikih problema jer je protestirao zbog prikupljanja potpisa kojima se tražilo odcepljenje Međimurja iz sastava Zagrebačke nadbiskupije i pripojenje biskupiji u Szombathelyu. Naime, kada su vidjeli da ne mogu istjerati hrvatske svećenike iz Međimurja, Mađari su odlučili Međimurje pripojiti sombathelyskoj biskupiji. Čak se ozbiljno razmišljalo o osnivanju biskupije u Nagykanzissi. Ignacije Rodić se u propovijedi u Selnici žestoko usprotvio prikupljanju potpisa i zbog toga bio pozvan na saslušanje u Kotarsko poglavarstvo u Čakovec.⁸

Pored toga Mađari su crkveno pitanje u Međimurju nastojali urediti na isti način kao i u Mađarskoj. Naredili su da se u svakoj župi osnuje crkvena općina. Držali su da će preko svojih ljudi u vijećima crkvenih općina moći utjecati na crkvene prilike. Nadbiskup Stepinac je odobrio osnivanje crkvenih općina dobro ocijenivši da one neće ni na što utjecati. Po mađarskom zakonu u Čakovcu je u listopadu 1942. godine osnovana rimokatolička crkvena općina. Za predsjednika je izabran p. Norbert Žalig, gvardijan franjevačkog samostana u Čakovcu. Za svjetovnog predsjednika Rudolf Kropek, za potpredsjednika dr. Mirko Brodnjak, direktor bolnice, zatim Franjo Strbat za tajnika, Franjo Kopjar za blagajnika, a za skrbnika Ivan Habacht. Za kontrolore blagajne izabrani su Franjo Kolaric i Stjepan Benko. Prva sjednica održana je u refektoriju franjevačkog samostana. Autor

⁷ Temeljem denuncijacije i montiranih optužbi komunističke su ga vlasti 1947. godine uhitile te je osuđen na godinu dana robije zbog hrvatskog nacionalizma i navodnog prikrivanja ustaškog odmetnika Ivana Švajhera. Kaznu je izdržao u Staroj Gradiški. Kao začasni prisjednik čazmanskog kaptola Alojzije Vojvoda je umro 1982. godine. Pokopan je u kripti kapеле sv. Stjepana na gradskom groblju u Prelogu.

⁸ Više dokumenata u Fondu GVZM u NAZ

je vijest o tome saznao naknadno, povrijeden što o tome nije bio na vrijeme obaviješten. Očito je da su Mađari u vodstvo općine htjeli instalirati druge ljude. Međutim, nisu uspjeli.⁹

Prvog i drugog kolovoza svake se godine u Čakovcu održava proštenje, odnosno dani Porcijunkule. Tih dana u Čakovec dolazi mnogo ljudi iz cijelog Međimurja i okolnih krajeva. Čak su se uvijek tih dana služile i mise za hodočasnike na mađarskom i slovenskom jeziku. Franjevac o. Bernard Bujanić organizirao je uz Dane Porcijunkule 1943. godine procesiju za mir. Ulicama Čakovca tada je, uz ostale svete pjesme, pjevana i pjesma "Kraljica Hrvata". Mađarske su vlasti tada na nekoliko mjeseci o. Bujaniću zabranile izlazak u grad.¹⁰

Iako su Mađari odustali od protjerivanja međimurskog svećenstva činili su sve da postupno promijene i crkvene prilike u svoju korist. To je bilo naravno vrlo teško jer je jurisdikciju za pastoralno djelovanje mađarskim svećenicima mogao dati samo zagrebački nadbiskup. A on im to naravno, osim onoga što nije mogao izbjegći, nije davao. Franjevački samostan u Čakovcu imao je važnu ulogu u razdoblju mađarske okupacije Međimurja jer su se tu okupljali mnogobrojni međimurski svećenici i dogovarali načine pastoralnog djelovanja. Pored toga u Čakovcu je bio koncentriran najveći broj Mađara i mađarona. Kasnije je uz Muraya Frigyesa i Horvátha Atanáza jurisdikciju dobio i franjevac Fekete Geza. Samo njima kao stranim svećenicima je nadbiskup Alojzije Stepinac dao jurisdikciju u pastoralnom radu. Držao je da je to u tim okolnostima najoportunije i da neće bitno utjecati na ukupni pastoralni rad, niti pak na hrvatske nacionalne interese. Mađari su pokušali i s vojnim dušobrižnicima, preko omladinske poluvojničke organizacije "Levente" značajnije se infiltrirati u vjerski život Međimuraca.¹¹

Čak su, znajući za sklonost Međimuraca hodočašćima i njihovim redovitim odlascima u Mariju Bistriguinicirali tzv. "Međimursko proštenje" te se trudili organizirati masovne posjete tom proštenju u franjevačkom samostanu u Bacsuszsentlaszlu, malom mjestu oko 20 km sjeverno od Nagykanizse. Svi ti naporostali su bez ikakva rezultata. Na to proštenje je odlazio malo Međimurca, iako je putovanje vlakom bilo gotovo besplatno, kao i spavanje i prehrana u samostanu, a redovito je dolazio i vojni biskup Stjepan Zadravec.

D) PASTORALNA KONFERENCIJA MEĐIMURSKOG SVEĆENSTVA

U povodu 850. godišnjice Zagrebačke biskupije, odnosno nadbiskupije, u Prelogu je 6. rujna 1943. godine održana Pastoralna konferencija međimurskog svećenstva. Održavanje konferencije bilo je dio otpora, kao i osnivanje Generalnog vikarijata za Međimurje, koje je međimursko svećenstvo pružalo mađarskim

9 Složila se v Csaktornya magyarska katolička crkvena općina – Murakoz 30. 10. 1942. str. 6

10 Izvještaj Kotarske oblasti za kotare Čakovec i Prelog u Varaždinu Velikoj župi Zagorje o političkim prilikama u Međimurju od 30. rujna 1943. Građa VI., dokument 112, str. 300 – 303.

11 Po naredbi ministra dr. Beresztočy Miklosa 5. prosinca 1943. godine u Međimurje je došlo čak 13 "levente svećenika" u vojničkim odorama. Raspoređeni sunta sljedeći način: po dvojica u Čakovec, Mursko Središće, Hodošan, Prelog, Donji Kraljevec i Donju Dubravu, te jedan u Macinec. Bilo je očito da su poslani u mjesta gdje je veliki broj školske djece, a vojničke odore i zvanje levente svećenika bila je samo forma. Zadaća im je bila madarizacija., Fond GVzM, NAZ, sign. 31/44.

okupacijskim vlastima, te demonstracija pripadnosti Međimurja Zagrebačkoj nadbiskupiji. Među mnogim zaključcima koje je donijela pastoralna konferencija u Prelogu bez sumnje najzanimljiviji su oni koje je predložio Josip Kristović, župnik u Podturnu i dekan Donjomedimurskog dekanata. Kristović je predložio da hrvatski episkopat što skorije izda djelo "Kritička povijest katoličke Crkve u hrvatskom narodu", a zagrebački nadbiskup pokrene izdavanje "Kritičke povijesti Zagrebačke nadbiskupije". Osim stručnih izdanja tih knjiga potrebno je izdati i njihovu pučku verziju kako bi se najširi krug vjernika upoznao s poviješću svoje crkve. Kristović je i pobliže elaborirao što bi sve izdanje "Kritičke povijesti Zagrebačke nadbiskupije" trebalo sadržavati. Uz povijest Zagrebačke nadbiskupije trebalo bi tiskati i album svih crkvi i kapela, nadbiskupskog dvora i Kaptola, Bogoslovije i Dječjeg sjemeništa, župnih dvorova, samostana, povijesnih zgrada, spomenika i crkvenih zavoda, te fotografije svećenika i klerika i faksimile najvažnijih povijesnih vreda. Pored toga predložio je izdavanje nacerta, odnosno pitanja za povijest svake pojedine katoličke župe.¹²

Nedostatak takvih izdanja očito je otežavao borbu međimurskog svećenstva u očuvanju hrvatskih nacionalnih interesa pred mađarskim okupatorima.

E) SUKOBI S NOVOM VLAŠĆU

U trenutku oslobođenja Međimurja u travnju 1945. godine svi su svećenici bili u svojim župama. Oslobođitelje su dočekali s oprezom. U župnim spomenicama nema podataka ni o radosti ni o osobitoj zabrinutosti. Važno je istaknuti da, osim Henrika Krodera, župnika u Vratišincu, nijedan medimurski župnik nakon rata nije bio optužen za suradnju s okupatorima. Kroder je bio osumnjičen kao njemački agent koji je otvoreno suradivao s Nijemcima. OZN-a ga je odmah uhitila. Osuđen je na smrt strijeljanjem na Vojnom sudu zagrebačke vojne oblasti 9. srpnja 1945. godine broj 384/45. Strijeljan je na nepoznatom mjestu.¹³ Nove su komunističke vlasti, kako je vrijeme odmicalo, donosile zakone uperene protiv interesa katoličke crkve. Pored ostalih mjera, crkvu je teško pogodila agrarna reforma. Postupno je dolazilo do sukoba. Svećenici su preko crkvenih odbora i propovjedima u crkvi nastojali paralizirati pojedine akcije novih vlasti. Pored toga svećenici su sustavno bili onemogućavani u obavljanju nastave vjeronauka u osnovnim i srednjim školama. Na temelju zakona o ograničenim područjima svećenici su bili onemogućeni u obavljanju službe u svojim filijalama uz rijeku Muru.

2. ŽIDOVİ

Židovi su se u većem broju u Medimurje i Čakovcu počeli doseljavati u drugoj polovici XVIII. stoljeća, najviše s prostora današnjeg Gradišća u Austriji. Židovsko groblje u Čakovcu je utemeljeno 1794., a sinagoga je izgrađena 1836. godine. Međutim, pojedinačnih doseljenja bilo je i ranije, a postojale su inicijative

12 Fond GVzM, NAZ, sign. 266/43.

13 Dokumenti o protunarodnom radu i zločinima jednog dijela katoličkog klera, Zagreb 1946., str. 290.

o naseljavanju Židova u Međimurju još krajem 17. stoljeća, Naime, na crkvenom sinodu Zagrebačke biskupije održanom 31. listopada 1687. godine osuden je po-kušaj Georgiusa Nagyja, upravitelja posjeda obitelji Zrinski u Međimurju da kraj pavlinskog samostana u današnjem Šenkovcu naseli Židove.¹⁴

Opće je poznato da su feudalni gospodari Međimurja od 1473. do 1540. godine bili obitelj Ernušt, pomaćarenici Židovi koji su na ove prostore došli iz Švedske. Kanonske vizitacije obavljene 1693. godine donose podatak da u Čakovcu postoji jedna židovska kuća. Židovska vjeroispovjedna općina osnovana je 1780. godine. Već 1782. godine spominju se prvi Židovi rođeni u Čakovcu. Ipak, podaci iz popisa stanovništva iz 1786. govore da je u Međimurju, točnije, u Čakovcu, samo jedna židovska obitelj od 6 članova.¹⁵

Čakovečka sinagoga

Popis stanovništva iz 1857. godine govori da je u Međimurju je bilo 357 Židova, a mađarski statistički podaci za 1881. navode u Međimurju 1053 Židova ili 1,5 % svih stanovnika. Samo u Čakovcu živjelo je 431 Židov ili 11, 31 % stanovnika. Godine 1940. u Međimurju je ukupno bilo oko 800 Židova. Da u Europi Židove čeka teška sudbina čakovečki su Židovi mogli vidjeti u studenome 1937. godine kada je kroz grad prošla grupa njemačkih emigranata na putu za Zagreb. Svi su bili Židovi različitih zvanja. Po njihovom izgledu "vidjelo se da su mnogo pretrpjeli".¹⁶

Pod pritiskom Njemačke u Mađarskoj je 1938. godine započeo proces ograničavanja prava Židova. Donošena su razna zakonska ograničenja u pogledu javnopravnih i privatnopravnih poslova koje su mo-

gli obavljati građani židovskog podrijetla. Propisi su ograničavali Židove u stjecanju visokog obrazovanja, ograničen je njihov broj u liječničkim i odvjetničkim komorama, a bilo im je zabranjeno i stjecanje nekretnina. Posebnom zakonskom odredbom isključeni su iz svih državnih službi. Židovom se smatrala svaka osoba kojoj su najmanje djedovi bili židovskog podrijetla. Doduše, postojala su brojna izuzeća od tog temeljnog načela. To su slučajevi gdje su osobe pokrštene prije sedme godine, zatim osobe koje su s arijevcem sklopile brak prije 1939. godine i osobe koje su se osobito istakle u mađarskoj vojsci u I. svjetskom ratu. Isključeni su iz vojne službe, a umjesto toga mogli su biti raspoređeni u radne postrojbe. Od 1939. godine rasa, a ne religija određivala je status nekog čovjeka u Mađarskoj. Antižidovski su zakoni pogadali 6,2 posto stanovništva. Što je više od postotka Židova koji su 1941. klasificirani po kriteriju religije. Iako mađarski rasni zakoni nisu bili tako surovi kao nacistički njemački, ozbiljno su uzdrmali mađarsku ustavnost.¹⁷

14 Dr. Franjo Bučar: Širenje reformacije u Hrvatskoj i Slavoniji, Vjestnik kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinskog zemaljskog arkiva, Godina II., svezak 4. Zagreb, 1900., str 208.

15 Sumarium totius impopulationis in processu Insulano post peractam pro anno 1786., ZML.

16 Medjimurje 13. 11. 1937., str. 4.

17 Hanak Peter: Povijest Mađarske, Zagreb 1995., str. 260.

Uvođenje mađarskih zakona u Međimurju, kao i u ostalim mađarskim "Južnim krajevima" donio je mađarski parlament još u prosincu 1941. godine. Što je rat dulje trajao, svakom novom uredbom broj progonjenih je rastao jer je proširivan krug onih koji su smatrani Židovima. Progoni Židova kulminirali su u vrijeme vlade Stojay Doeme (21. ožujak – 29. kolovoz 1944.) i Sallasy Ferencia (15. listopada 1944. – ožujak 1945.) Tada su, naime, poništena sva izuzeća u vezi "židovskog zakona" koji su donijele ranije vlade.

Do ostavke njegove vlade Bardossya Laszla 8. ožujka 1942. godine u Međimurju su bili uhićeni, proganjani i zlostavljeni Židovi koje su vlasti tretirale kao komuniste. Njima je suđeno zajedno s ostalim komunistima i simpatizerima na pečujskom procesu u svibnju 1942. godine.

Vlada Kallay Miklosa (9. ožujka 1942. – 21. ožujka 1944.) je poostila zakonske propise u vezi s Židovima. Donijeto je nekoliko uredbi koje su onemogućavale Židove u stjecanju i posjedovanju nekretnina, a najvažnija je bila Uredba M. E. 4250/1943. koja je određivala prisilnu mobilizaciju u radne jedinice za potrebe mađarske vojske, a istovremeno je isključila Židove iz vojne službe. Veliki je broj mlađih Židova iz Međimurja na temelju ove uredbe bio odveden u razne radne logore u kojima su obavljali najteže fizičke poslove. Židovi na prisilnom radu bili su odjeveni u svoja civilna odijela, ali su na rukama morali nositi bijele, odnosno žute trake, već prema tome da li su bili pokršteni ili ne. Postupci mađarskih časnika i vojnika prema njima bili su obično grubi i surovi, a zapovjedništvo nad takvim radnim logorima povjeravano je časnicima koji su bili poznati po svom antisemitizmu.

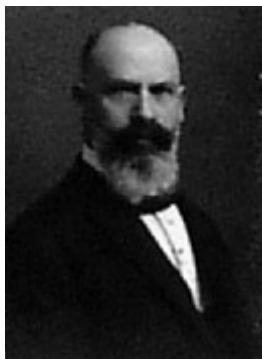
Ipak, zakonski tretman Židova i za Kallayeve vlade bio je mnogo blaži od onoga u Pavelićevoj NDH. Veliki je broj Židova iz Hrvatske, osobito krajem 1941. i početkom 1942. godine bježao u Međimurje i u unutrašnjost Mađarske. Mađarska im vlada nije davala politički azil, već su bili prisiljeni skrivati se i na razne načine pribavljati, često puta i lažne dokumente kojima su dokazivali svoju zavojnost u Madarskoj.¹⁸

Propisi koji su ograničavali Židove u posjećivanju javnih mjesta bili su fakultativne naravi i o njihovoju su primjeni odlučivala općinska ili gradska poglavarstva. Koristeći ovu uredbu Općinsko poglavarstvo Čakovca je 1943. godine odredilo da Židovi ne mogu prije 10 sati ujutro kupovati namirnice na javnoj tržnici te u mesnicama i dućanima. Takoder im je zabranilo uporabu javnog kupališta.

Kada je nakon njemačke okupacije Mađarske u ožujku 1944. godine vladu oformio Stojay Doeme položaj Židova pogoršavao se iz dana u dan. U suglasnosti i po naredbi s njemačkim vlastima grozničavim je tempom donosila antižidovske uredbe, te pripremala i provodila masovna uhićenja i uništenje Židova. Ministar unutrašnjih poslova Remenyi Gabor je po zaklučku vlade izdao tajno naredenje o deportaciji svih Židova s anektiranih područja. Tom su naredbom i Židovi u Međimurju stavljeni van zakona. Vlasti su odmah potom u Čakovcu, Prelogu, Donjoj Dubravi i drugim mjestima zatvorile sve židovske dućane i zapečatile ih. Time su htjeli onemogućiti njemačku vojsku, ali i druge u pljački židovske imovine. Već 6

18 Rad V. kolone, str. 135.

travnja u Čakovcu je uhićen predsjednik Židovske bogoštovne općine dr. Ljudevit Schwarz zajedno s nekoliko uglednih židovskih građana. Bili su prisiljeni sastaviti popis svih članova Čakovečke židovske bogoštovne općine, dakle popis svih međimurskih Židova. Pobrojili su tada ukupno 605 ljudi.¹⁹

dr. Ljudevit Schwartz

Ustavu niti jedan organ vlasti ne smije ući u privatni stan bez prisutnosti dvojice građana, pozvani su Čakovčani da tome činu daju barem formalni legitimitet. Pored toga žandari su novajlje u gradu i nikoga ne poznaju, te ih zato moraju voditi domaći ljudi. Tada je istupio Geza Legenstein, vlasnik kavane "Royal" i poznati čakovečki sportaš, inače član MEP-a i Orbanu skresao u brk da on neće "raditi taj dželatski posao". Odmah je bio izvrijedan i istjeran s trga, a kasnije uhićen i otpremljen u koncentracijski logor Dachau.²⁰

Potom je oformljen veći broj komisija sastavljenih od žandara, mađarskih činovnika i petokolonaša. Ove su komisije, raspoređene po ulicama i mjestima, obilazile židovske kuće i stanove. Zadaća im je bila, dok su žandari odvodili Židove u sinagogu ili zgradu Pučke škole u Čakovcu, napraviti popis cijelokupne zatečene imovine. Čitava je ta akcija u Međimurju trajala dva dana i dvije noći. Članovi komisija koje su obavljale popise židovske imovine koristili su priliku i pokrali mnoge vrijedne predmete, umjetnička djela, nakit i novac. Kako je to postala općepoznata činjenica vlasti su naredile izradu novih popisa., Kako su se krade prilikom popisa svaki puta ponavljale, inventarizacija židovske imovine obavljana je nekoliko puta. Prema procjeni Židovske bogoštovne općine Čakovec vrijednost tada opljačkane židovske imovine iznosila je preko 40 milijuna predratnih dinara.²¹

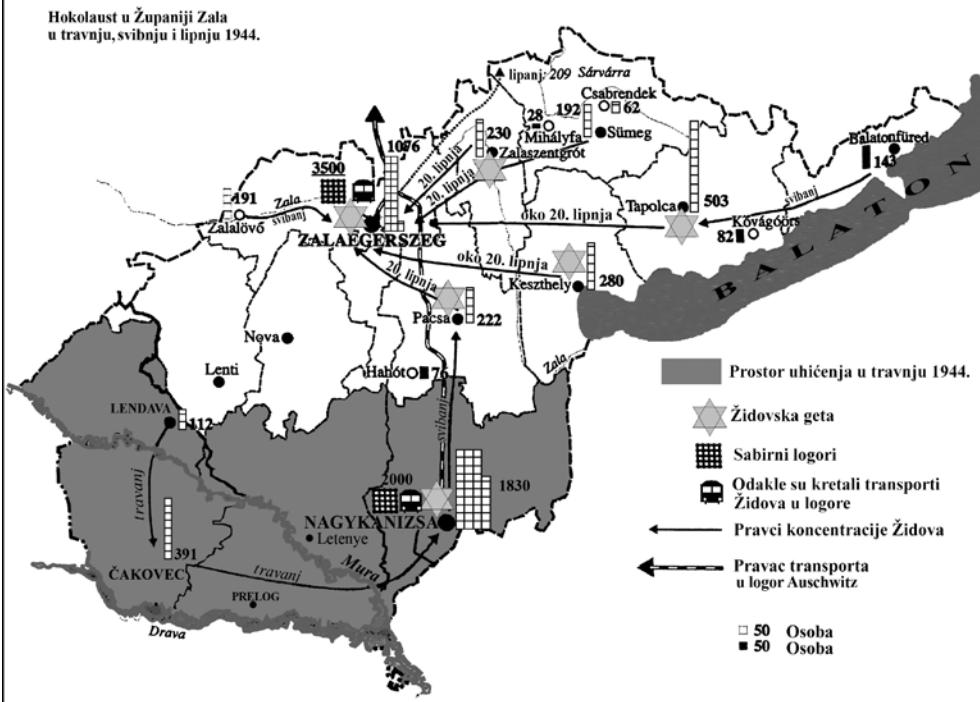
Na sabirnim mjestima zatvoreni su Židovi bili pod jakom žandarmerijskom paskom, bez hrane i vode. Točno 605 međimurskih Židova, muškaraca, žena, djece i staraca, 28. travnja odvedeno je u logor u Nagykanizu. Nekolicina starih

19 Vladimir Kalšan: Gradansko društvo u Međimurju, Čakovec, 2000., str. 89.

20 Preživio je strijeljanje prilikom evakuacije logora. Naime dobio je metak u grudi, pao ranjen u jamu, te se prijavio. Nijemci više nisu imali vremena prekontrolirati da li su mrtvi svi oni koji su bili izvedeni na strijeljanje. Spasili su ga Amerikanci. Izjava Đuro Petek MMČ, PO inv. br. 476a.

21 Fond konfiskacije, Državni arhiv u Varaždinu, Arahivski sabirni centar Čakovec.

Hokolaust u Županiji Zala
u travnju, svibnju i lipnju 1944.

i bolesnih umrla je već na putu za Nagykanizsu. Čakovečki Židovi su u Nagykanizsi bili zatvoreni u objektima srednje gospodarske škole. Tu je obavljena selekcija. Žene s djecom i trudnice, žene iznad 50 godina i muškarce iznad 60 godina odmah su odvojili. Njih su strpali u vagone koji su u Auschwitzu ljude dovezli direktno u plinske komore. Ostale, za koje su držali da još mogu raditi, su strpali u vagone koji su ih vozili također u Auschwitz. Razvrstavanje je ponovno obavljeno kod dolaska u Auschwitz. Neki su umrli tijekom puta, a u koncentracijski logor Auschwitz stigli su 21. svibnja. Gotovo svi medimurski Židovi ubijeni su odmah po dolasku u logor. Koliki su bili razmjeri tragedije medimurskih Židova najbolje govori činjenica da je od blizu 800 članova Čakovečke židovske bogoštovne općine II. svjetski rat preživjelo njih tek sedamdesetak. Najveći broj onih koji su uspjeli preživjeti, nakon 1947. godine napustio je Čakovec i odselio se u Izrael.²²

Prigodom opće deportacije Židova u travnju 1944. godine privremeno su bili pošteđeni samo Židovi iz mješovitih brakova i Židovi Aleksandar Tesler, Fric Graner i Desideri Stern sa svojim obiteljima jer se tvornica "Braća Graner" za njih zaузела kao za neophodno potrebne stručnjake. Ipak, njihovo je kretanje bilo veoma ograničeno, a nekoliko mjeseci kasnije i oni su zajedno sa svojim obiteljima odvedeni u logore.

²² Tibor Gruenwald: Povijest i propast čakovečke jevrejske vjeroispovjedne općine" Tel Aviv 1977. godine. Tibor Gruenwald je sin posljednjeg čakovečkog nadrabina dr. Ilije Gruenwalda.

Regent Horthy izdao je 15. listopada 1944. godine poznatu proklamaciju kojom je objavio kapitulaciju Mađarske. Pučem uz pomoć njemačke vojske vlast je preuzeila njilaška stranka (Nyilaskeresztes part) odlučno odbivši Horthyjevu kapitulaciju. Vladu je sastavio njezin predsjednik Sallasy Ferencz. Njilaška stranka bila je izrazito fašistička stranka, a program je doslovno kopirala od Hitlerove nacionalsocijalističke stranke. Zakone u vezi Židova njilaška je vlada najstrože primjenjivala, a donijela je i čitav niz novih. Jednim od njih sva je židovska pokretna i nepokretna imovina prešla u državno vlasništvo. Što se tiče zakonskog pojma Židova ukinuta su sva izuzeća u dotadašnjim "židovskim" zakonima. Židovima su smatrani i polužidovi, makar bili i pokršteni, te pokršteni Židovi u mješovitim brakovima. Svi zakoni i uredbe koje je donosila Sallasyjeva vlada imali su za cilj pobiti što veći broj Židova. Sve Židove koji su bili na prisilnom radu predali su Nijemcima, a ovi su ih, pored masovnih likvidacija u logorima, koristili i za najteže fizičke poslove u rudnicima, kamenolomima i drugdje. Dvojica čakovečkih Židova, Pavao Špicer i Andrija Rosenberg, zajedno s još 6500 drugih Židova bili su izručeni Nijemcima i odvedeni na rad u rudnike bakra u Boru u Srbiji.²³

Medimurski su njilaši dolaskom Sallasyja na vlast konačno došli do odlučne riječi i pokazali svoje pravo lice. Unatoč postojanju upravnih vlasti, njilaši su postali stvarni gospodari prilika u Međimurju. Sva se vlast usredotočila u njihovoj stranci. Po njihovoj odredbi žute su zvijezde morali na javnim mjestima nositi Židovi u mješovitim brakovima makar bilo pokršteni, kao i svi pokršteni polužidovi. I njima je bilo zabranjeno posjećivanje javnih lokala. Svi kontakti s ostalim građanima bili su im onemogućeni. Ponovo su izvršili inventariziranje židovske imovine, a po obavljenom poslu stvari su podijelili među sobom, zatim ih dali svojim pristalicama, mađarskim činovnicima i časnicima, a dio je prodan čakovečkim trgovcima ili pak otpremljen u Zalaegerszeg.

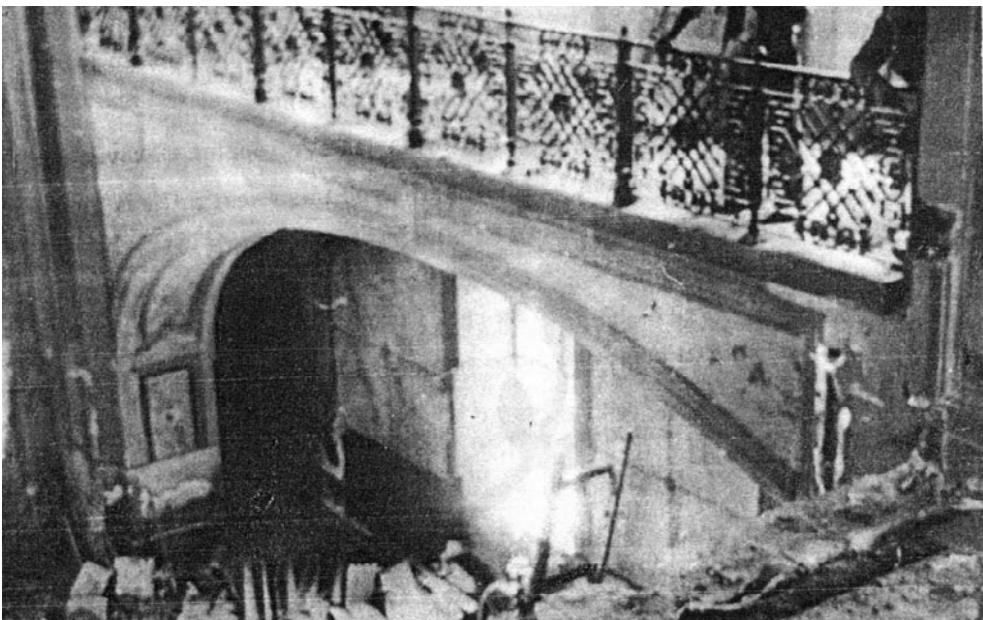
Svi međimurski Židovi iz mješovitih brakova koji su do tada bili pošteđeni, uhićeni su 20. studenoga 1944. godine. Radilo se uglavnom o ženama. Odvedene su u logor u Nagykanizsi, te tu ostale do početka prosinca. Tada se, naime, sovjetska vojska približila Nagykanizsi, pa su se njilaški funkcionari i stražari u logoru u panici razbjježali. Žene su se nakon toga vratile kućama. Međutim, spomenute Židovke iz mješovitih brakova, te još neki polužidovi ponovo su uhićeni 20. siječnja 1945. godine. Odvedeni su u logor u Sarvaru u zapadnoj Mađarskoj. Tu ih je početkom travnja oslobodila Crvena armija.²⁴

Pitanje čakovečke sinagoge danas je ponovno vrlo aktualno u Čakovcu, Naime, inicijativa za podizanje sinagoge pokrenuta je 1834. godine. Židovska je općina na dražbi 1834. godine kupila gradilište od Mihaela Zrne. Vlastelinstvo je odobrilo tu kupovinu. Sinagoga je podignuta 1836. godine.²⁵ Obnovljena je i proširena 1876. godine. Pored same zgrade sinagoge izgrađen je čitav kompleks ko-

23 Rad V. kolone, 212.

24 Isto, 205.

25 Nemeth Laszlo: A Zala Megyei Zsidoság toortenetének leleveltai forrasai 1716. – 1849., Zalaegerszeg 2002., str. 98 i 104.

Rušenje čakovečke sinagoge u svibnju 1944. godine

jega su činile i zgrade Židovske vjeroispovjedne općine, židovske škole, stanovi za rabina, kantora i šaftera (mesara).

Čitav kompleks kojega su činili sinagoga, zgrada Židovske vjeroispovjedne općine sa stanovima i vjeroučna dvorana, nestali su tijekom II. svjetskog rata, te u poslijeratnim urbanističkim i arhitektonskim intervencijama u čakovečko urbano tkivo. Prvo je srušena sinagoga. Sva dostupna literatura, arhivska vredna i fotodokumentacija govore o namjernom rušenju sinagoge na poticaj i u organizaciji čakovečkih njilaša. Rušenje je fotografirano i jasno se vidi da se cijeloviti i dobro očuvani objekt doista ruši. Početku rušenja prisustvovali su brojni čakovečki njilaši na čelu s Otom Pećornikom.²⁶ Nedavno pak se u medimurskoj javnosti pojavila i verzija o direktnom pogotku američke avionske bombe. Tim pogotkom sinagoga je navodno srušena do temelja, a tadašnje njilaške vlasti samo su naredile uklanjanje ruševina. U istom bombardiranju, tvrde pobornici verzije o američkom bombardiranju, do temelja je srušena i kuća rudarskog poduzetnika Josipa Majhena. Amerikanci su tijekom 1944. godine često, bombe preostale od bombardiranja Budimpešte, izbacivali na Čakovec.

Velika, moćna i bogata čakovečka židovska zajednica koja je ostavila dubokog traga u povijesti Međimurja i Čakovca na taj je način sišla s povijesne pozornice. Židovska općina Čakovec nakon holokausta imala je i ima nažalost samo simboličan broj članova. Na mjestu gdje se nekada nalazio židovski kompleks 1997. godine podignuto je spomen-obilježje.

26 Rad V. kolone, str. 136.

VII.

GOSPODARSTVO

“Šparati je rodolubnost, fratiti je izdajstvo domovine!”¹

Tijekom rata državna intervencija u ekonomiju poprimila je do tada nedosegnute razmjere, a industrija i poljoprivreda u prvom je redu morala zadovoljiti vojne potrebe. Velika je većina tvornica bila proglašena “ratnim poduzećima”, trgovina poljoprivrednim proizvodima pak je proglašena državnim monopolom, a uveden je i sustav obvezne isporuke. Ipak, trajno je vladala nestašica hrane. Rationalizacija nije dala željene efekte. Cijelo je vrijeme rata cvjetalo crno tržište. Mađarsko gospodarstvo postupno je podvrgnuto njemačkim interesima i njihovim stalnim zahtjevima. Pojedine industrije radile su više za njemačku nego za mađarsku vojsku. Nijemci su osobito bili zainteresirani za mađarski boksit i nafту te za poljoprivredne proizvode, odnosno hranu. Plaćali su slabo ili ništa. Već 1941. godine bili su Mađarskoj dužni 326 milijuna penga. Mađarska je dijelom finansirala Hitlerov rat.²

U lipnju 1941. godine, na osnovi uredbe mađarske vlade broj 3590/1941., uveden je u Međimurju kao zakonsko sredstvo plaćanja mađarski pengo. Zamjenu su obavljali ovlašteni organi mađarske Narodne banke. Novac se mijenjao u omjeru 10 dinara za 1 pengo. Do investiranja mađarskog krupnog kapitala u gospodarstvo Međimurja nije došlo. Mađarski su se finansijski krugovi zadovoljili za uzimanjem vodećih pozicija u međimurskom gospodarstvu i iz tih pozicija crpili velike plaće i dividende. Njihov prodor izведен je vrlo brzo i lako, jer su vlasnici industrijskih i drugih poduzeća u Međimurju bili uglavnom Židovi. Dio međimurskih poslovnih ljudi bili su mađaroni ili pak otvoreni pristaše Nijemaca. Ovi su suradnju s mađarskim kapitalistima držali svojom domoljubnom dužnošću.³

U ravnateljstvo Čakovečko-Međimurske štedionice d.d. Čakovec ušlo je 1941. godine nekoliko Mađara. Bili su to Terbocz Imre, grof Kereth Karoly, dr. Czempesz Denes, a za ravnatelja je postavljen Tiszler Jozsef iz Nagykanizse.

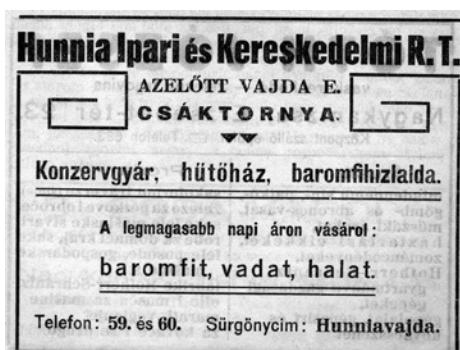
1 Redovita uzrečica na stranicama lokalnih novina u vrijeme rata.

2 Hanak Peter: Povijest Mađarske, Zagreb 1995., str. 264.

3 Međimurje 1919. – 1959., str. 99.

Obzirom na nisku kamatu stopu i slabu zaradu koju su donosili kreditni poslovi, štedionica je osnovala poduzeće pod imenom "Megyimurska zadruga". Zadruga se bavila nabavom poljoprivrednih proizvoda velikim dijelom za potrebe mađarske vojske. Osim Megyimurske zadruge Štedionica je od ranije bila većinski vlasnik poduzeća "Čakovečka javna skladišta", osnovanog još krajem 19. stoljeća. Poduzeće je posjedovalo tri velika drvena magazina kapaciteta 600 vagona robe na glavnem željezničkom kolodvoru u Čakovcu. Izmajmili su ih državnom poduzeću za otkup poljoprivrednih proizvoda "Hombar". Poslovi štedionice naglo su porasli nakon što je početkom 1942. godine sklopljen ugovor s firmom "Vajda" iz Čakovca o kreditiranju proizvodnje velikih količina mesnih konzervi za potrebe mađarske vojske.

Firmu "Vajda" je 1943. godine potpuno preuzeo mađarski kapital istisnuvši Čakovečko - Međimursku štedionicu i obitelj Vajda, te joj promijenio ime u "Hunnia". Naime, židovska obitelj Vajda bila je prisiljena pod vrlo nepovoljnim uvjetima prodati tvrtku. Tijekom okupacije "Hunnia" je mađarskoj vojsci isporučila ukupno 600 tisuća kilograma mesnih konzervi. Nakon rata firma je vratila staro ime i dio proizvodnje.⁴

Reklama tvrtke "Hunnia" 1943. godine

15. kolovoza 1940. godine preuzela proizvodnju u Selnici i Peklenici. Vlasnicima većinskog paketa dionica "Međimurskog petrolejskog d.d." postali su Giuseppe Gigli, Ettore Carapa, Piero Marinelli, Renzo Piga, Ugo Ximenes i Carlo Zammatti iz Rima, N. Brugeman i Paul Holbock iz Hanovera, N. Maurer iz Budimpešte, Niko Ilić, Konstantin Vouk i Zvonimir Spalatin iz Zagreba. U Selnici je tada proizvodnja bila minimalna. Iz četiri bušotine koje su bile u pogonu mjesečno je dobivano samo 600 - 700 kilograma nafte. Odmah je izbušeno 26 plitkih bušotina. Od toga 15 njih bilo je pozitivno. Do kraja godine proizvedeno je ukupno 1.769 tona nafte. U Peklenici istovremeno dnevna je proizvodnja bila 2 - 2,5 tona nafte iz plitkih bušotina.⁵

Po aneksiji Austrije 1938. godine dionice "Međimurskog petrolejskog d.d." prešle su u posjed švicarske grupe "Holdinhand" A. G. CHUR iz Züricha. Tada su prvi puta obavljena opsežna geofizička ispitivanja u Selnici i Peklenici. Bušilo se u Peklenici, ali su sve bušotine bile negativne iako je upotrijebljena tada najmodernija garnitura tipa rotary. Talijanska tvrtka "AGIP" i njemačka tvrtka "Elwerath" A. G. iz Hannovera preuzele su 1940. godine vlasništvo nad "Međimurskim petrolejskim d. d.". Oformile su tvrtku "Jugopetrol" koja je

⁴ Vladimir Kalšan: Gradansko društvo u Međimurju, str. 123.

⁵ Grupa autora :Nafta i plin, časopis Međimurje, br. 12., Čakovec 1987., str. 128.

U svibnju 1943. godine proizvodnju na naftnim izvorima u Selnici i Peklenici preuzeila je mađarsko - njemačka firma “MANAT”. Do listopada 1944. godine, kada je bataljun Kalničkog partizanskog odreda Hrvatske uništio postrojenja, u Selnici je proizvedeno 3.645 tona nafte.

U Međimurju su u to vrijeme bila registrirana dva rudna polja za eksploraciju ugljena. Istočno od pruge Čakovec – Lendava bilo je rudno polje koje je pod zakupom držao rudnik Peklenica, dakle Karlo Vargazon i Mestna hranilnica Maribor, a zapadno od te pruge bilo je polje pod zakupom kompanjona Josipa Kraljića i Josipa Majhena. Za vrijeme mađarske okupacije rudnici ugljena normalno su nastavili rad. Ugljen su dostavljali mađarskoj i njemačkoj vojsci. Predratna godišnja proizvodnja oba rudnika ugljena bila je oko 40.000 tona.⁶

Čakovečki paromlin d.d. je kompletan ušur bio dužan predati u magazine državnog poduzeća “Hombar”.

Do 1939. godine uglavnom je zaokružen proizvodni proces i izgrađeni su svi objekti firme “Braća Graner”. Glavni dioničari Graneri, Viole i Tessleri upravljali su jednom od najvećih tekstilnih tvornica u srednjoj Europi. Zapošljavala je preko tisuću radnika. Proizvodnja je bila stabilna, tržište sigurno, a radničke plaće dobre. Proizvodile su se čarape, pozamanterija i trikotaža. U travnju 1941. godine, firma “Braća Graner” dobila je državnog povjerenika. Bio je to Szoke Zoltan. Znatan dio proizvodnje usmjeren je za potrebe mađarske i njemačke vojske. Kada pak je mađarska država 27. travnja 1944. godine konfiscirala svu imovinu Židova, dotadašnji su vlasnici završili u koncentracijskim logorima. Dio strojeva odvezen je u unutrašnjost Mađarske.

U jesen 1933. godine u proizvodnim prostorima dotadašnje “Prve međimurske tvornice pletene žice i željeznog pokućstva” zagrebački je poduzetnik Josip Brunner započeo proizvodnju u “Prvoj međimurskoj tkaonici d. d.” Pred II. svjetski rat glavni dioničar i direktor postao je Leopold Šlehta. Tvornica je proizvodila uglavnom sirovo platno. Nakon mađarske okupacije tvornica je nastavila radom. Kako je Šlehta vodio i neke poslove u Zagrebu, nastojao je dio robe sakriti od kontrole mađarskog povjerenika. Prilikom jedne takve kontrole Mađari su na tavanu tvornice pronašli skrivenu robu. Šlehta je bio odmah uhićen. Tvornica je bila zatvorena i praktično nije radila do proljeća 1943. godine. Tada su firmu preuzezeli Darvas Lajos i Ivan Svetić iz Murske Sobote. Ponovo su, ali ovaj puta kao vojno poduzeće organizirali proizvodnju od 45 tisuća metara platna mjesечно. Dio je platna odvožen u Svetičevu tvornicu rublja u Mursku Sobotu koja je radila rublje za vojsku, a dio u Darvaseve pogone u Budimpeštu. Zaposleno je dosta radnika, a planiralo se dograditi tvornicu, instalirati nove strojeve i zaposliti još radnika. Namjeravalo se izgraditi bojadisaonicu i osnovati školu za radnike.⁷

Tekstilna tvornica “Samuel Neumann nasljednici” radila je cijelo vrijeme rata. Njezina tkaonica je proizvodila uglavnom za vojne potrebe. I ostali indu-

⁶ Josip Cizar: Razvoj rudarenja, časopis Međimurje, br. 12, 1987., str. 56.

⁷ Hapila se delati v Csaktornya fabrika platna, Murakoz, 19. 03. 1943., str. 8.

strijski pogoni, u prvom redu ciglane i pilane, cijelo su vrijeme rata radili za potrebe mađarske i njemačke vojske.

Reklama tvrtke "Samuel Neumann nasljednici" 1942. godine

Praktični životni problemi vrlo su brzo prisilili lokalne madarske i hrvatske vlasti da sjednu za stol i pokušaju ih riješiti. Na zahtjev većeg broja dvovlasnika, s varaždinske i podravske strane Drave u Varaždinu je 3. prosinca 1941. godine održan sastanak između predstavnika Velike župe Zagorje i predstavnika mađarskih okupacijskih vlasti u Međimurju. Cilj sastanka bilo je uređenje pograničnog prometa. Na sastanku je dogovorenno da dvovlasničke propusnice izdaju općinska poglavarstva Velike župe Zagorje. One se moraju potvrditi u Međimurju pri općinama u kojima se nalaze posjedi, te kod kotarskih vlasti u Čakovcu i Prelogu. Prihodi sa zemljišta mogu se prenijeti preko Drave bez ikakvih pristojbi. Posebne točke dnevnog reda bili su problemi osoba koje su Mađari prognali iz Međimurja, razna potraživanja privatnih osoba kao što su školski dokumenti, novčane odštete i drugo, te problem šverca, osobito na suhom dijelu granice kod sela Šandorovec i Novo Selo na Dravi. Pod kakvim je uvjetima hrvatsko činovništvo početkom kolovoza 1941. godine napustilo Međimurje govori i zahtjev hrvatske strane da im se vrate zakoni koji su ostali u uredima Kotarske oblasti u Čakovcu. Sastanak na kojem su regulirani pogranični problemi održan je i 2. svibnja 1942. godine.⁸

Mađarske vlasti su kao najveći grijeh jugoslavenskog perioda vladavine u gospodarskom smislu isticali uništenje međimurskih šuma i posvemašnje zapoštavljanje stočarstva. Uništenje šuma dovelo je do situacije da u Međimurju čak nedostaje i drva za loženje. Prilike je malo popravila eksploracija ugljena za kojega su Mađari tvrdili da je jako dobar u Peklenici, a nešto slabiji u rudniku u Svetom Jurju na Bregu.

8 Originalni zapisnik nalazio se u Institutu za historiju SKH u Zagrebu. MMČ, PO ima kopiju.

Racionalizacije i čvrsto vođenje gospodarske politike u interesu ratnih naporra brzo su se osjetile u svakodnevnom životu. Ministar trgovine i prometa je svojom naredbom br. 142300/1941. već u listopadu 1941. godine naredio racionalizaciju u potrošnji benzina. Vlasnici motornih vozila mogli su dobiti samo polovicu predviđene količine benzina, ali će im se obračunati kao da su iskoristili cijelu količinu. Prekršiteljima se grozilo kaznom od dva mjeseca zatvora i 8.000 penga.⁹

Svakom poljoprivredniku bilo je izmjerenog zemljište i na osnovi toga, uvažavajući kvalitetu zemljišta, određeno koliko jedinica poljoprivrednih proizvoda mora predati vlastima. Kao naknadu dobivao je bonove kojima je kasnije, kada je iscrpio ono što mu je preostalo po predaji vlastima, podizao takozvana sljedovanja. Kako je to izgledalo vidljivo je bilo već 1941. godine na primjeru proizvodnje kukuruza, najvažnije poljoprivredne kulture u Međimurju.

Svaki gospodar morao je prijaviti površine koje je 1941. godine zasijao kukuruzom i koliki mu je bio urod. Morao je prijaviti i koliko mu je kukuruga ostalo od 1940. godine. Također je morao prijaviti površine koje je obradio iz dijela te koliki mu je bio urod na tim površinama i koliko je morao dati vlasniku zemlje. Svatko je bio obvezan prijaviti urod u općini u kojoj ima oranice i to najkasnije deset dana po berbi. Za to vrijeme ništa se ne smije prodati niti na druge načine otuđiti osim onoga što je potrebno za prehranu. Obrada polja je po Madarima bila primitivna i starinska jer su se ljudi u vrijeme Jugoslavije više bavili politikom nego poljodjelstvom.¹⁰

Dozvolu za kupovanje kukuruza mogao je dobiti samo onaj koji nije imao dovoljno svojega kukuruza za prehranu, te oni koji su imali dozvolu za mljevenje. Dozvole su izdavala općinska poglavarstva. Ona su izdavala dozvole i za one koji su se bavili trgovinom kukuruzom, a nisu imali vlastite površine. S takvim dozvolama moguće je bilo kupovati samo na teritoriji županije i to od gospodara koji su imali manje od 50 jutara zasijanih kukuruzom. Za sve ostale dozvole je izdavala Kancelarija za narodnu prehranu. Dozvola je važila 30 dana. Ako je iskorištena, ispunjena se vraćala općinskom poglavarstvu koje ju je izdalo. Za 600 kilograma kupljenog kukuruza kupac je bio dužan državi predati svinju tešku 150 kilograma. Otkupom kukuruza bavila se tvrtka "Hombar" koja je od države dobila licencu za taj posao. Ona je imala svoje zastupnike koji su imali dozvole za kupovinu. Svaku količinu koja mu se ponudila zastupnik je bio dužan otkupiti. Odmah je sve morao i isplatiti.¹¹

"Murakoz" je prenio vladinu Naredbu br. 8050/1941. o tome koliko se hrane smije držati u privatnim kućama i gostionicama. Po novoj naredbi gospodarstvo koje samo sebe hrani može po osobi držati ukupno 11 kilograma masti, špeka, sala, gušće i kokošje masti, masla i ulja. U drugim gospodarstvima tek po jednu i pola kilograma ukupno po osobi. Gospodarstva koja se sama hrane su ona koja 60 dana hrane svinje prije klanja. Seljačka gospodarstva mogu pridržati po 11 kilo-

9 Benzin na pol menje, Murakoz, 09. 10. 1941. str. 10.

10 Kak se je pokvaril gospodarski život Megjimurja, Murakoz, 18. 09. 1941.

11 Važne vladine naredbe za gospodarenje kuruzom, Murakoz, 16. 10. 1941., str. 8.

grama hrane za radnike na polju. Ostalo moraju u roku od osam dana ponuditi na prodaju zadruzi ili ovlaštenom mesaru.¹²

Do svibnja 1943. godine se platnena i odjeća od štofa kupovala na knjigu, a 11. svibnja je ministar za narodnu opskrbu izdao naredbu po kojoj je točno određeno od kojeg materijala se koliko može kupiti u 1943. godini:

	Muški (kom.)	Ženske (kom.)	Djeca od 2 - 14 g (kom.)
1. Gornji kaput osim platnenog za kišu	1	1	1
2. Odijelo od vunenog štofa, pamuka, lana, konoplje i drugog grubljeg materijala	1	1	1
3. Druga gornja svilena oprava	-	1	1
4. Radnička odijela i fortofi	2	2	1
5. Rublje, gače, košulje, kombineje, osim štrikanog	2	2	2
6. Ženske svilene čarape, ostale čarape	-	9	-
7. Čarape kratke i muške, osim onih do gležnja	6	3	3

Posve je svejedno da li se kupuje gotova odjeća ili materijal koji se nosi krojaču. Ograničenje traje za čitavu godinu bez obzira da li je već što tijekom godine bilo kupljeno. Trgovac je dužan prije prodaje pregledati knjige da li je kupac već što kupio te godine, te koliko je osoba u obitelji. Krojači i krojačice također moraju pozorno voditi knjige. Kapute za kišu (balonere), triko rublje i čarape do gležnja može i dalje kupovati na knjigu, ali samo po potrebi. Stara odijela preokrenuti i ponovo sašiti moguće je bez posebne dozvole.¹³ Istovremeno je započela je kampanja prikupljanja starih, tekstilnih predmeta i robe. Akciju su vodile škole, odnosno učenici i organizacija Levente.¹⁴

Na sjednici županijske skupštine Albert Krauthacker, županijski zastupnik Štrigove u svom je govoru kritizirao način i postupke pri otkupu mlijeka i žita (zrnja), te neprilike koje ljudi imaju. Veliki župan grof Teleky Bela pozvao je Međimurce da sve pritužbe oko eventualnih zloupotreba pri otkupu k njemu pošalju kako bi mogao stvari dovesti u red. Sada pak će poslati posebnu komisiju koja će utvrditi probleme u otkupu mlijeka i žita. Što pak se tiče pecara Teleky još uvijek ne može dopustiti upotrebu malih pecara, već upućuje općine da nabave velike pecare i tako omoguće ljudima proizvodnju rakije.¹⁵

12 Z nova su vredili naredbe za hrane kulko je moći doma meti – Murakoz, 27. 11. 1941., str. 10.

13 Kuliko oprave moći 1943 leta kupiti, Megyimurje 21. 05. 1943., str. 8.

14 V Megyimurju marljivo pobiraju canjke, Megyimurje, 28. 05. 1943., str. 7

15 Megyimurje 05. 03. 1943., str. 6

Mađarska zastava na pola koplja 1942. godine na današnjem Kvaternikovom trgu u Čakovcu

Početkom 1943. godine opća kontrola proizvodnje, potrošnje i predaje državi poljoprivrednih proizvoda dopunjena je uvođenjem gazdinskih knjižica. U njima je pored ostalog stajala i naredba o tome što se treba uzgajati i kako će se kontrolirati to što je proizvedeno.¹⁶ Osim toga zbog pomanjkanja poljoprivredne radne snage u Mađarskoj poduzete su u Međimurju mјere za organizirani odlazak na rad u Mađarsku, npr. na veleposjed Eszeterhazi. Ako se ne bi prijavili dobrovoljno, Međimurci su morati ići prisilno.¹⁷

U svibnju 1943. godine započela je kampanja u novinama "Megyimurje" oko uzgoja svilenih buba. U kampanji kojom nastoje Međimurce pobuditi na uzgoj svilenih buba vlasti se služe istom argumentacijom kao i za vrijeme carice Marije Terezije ističući da se cijeli posao oko svilenih može obaviti nakon što se obave poslovi na polju. Osim toga lišće kojim se svilci hrane mogu brati i djeca.

U proljeće 1943. u Međimurju se pojavila kuga peradi. Izdana je stroga naredba da se slučaj kuge odmah mora prijaviti vlastima, a uginula perad mora se spaliti. Posebno se napominje da se uginula perad, kako bi se spriječilo širenje kuge, ne smije dati Ciganima (Romima).¹⁸

Do ljeta 1943. godine rat je uglavnom bio financiran iz državnog proračuna. Sada se uvode novi porezi, osobito na luksuznu robu, te novi vojnički porez koji

16 Saki gospodar dobi gazdinsku knjigu, Megyimurje 05. 03. 1943., str. 6.

17 Megyimurje 19. 03. 1943., str. 6

18 Megyimurje, 7. svibanj 1943., str. 7.

će plaćati oni koji ne služe vojsku. Posebni porez plaćat će veliki bogataši. Misli uglavnom na Židove, ali i na kršćane koji su se naglo obogatili.¹⁹

Kada je postalo jasno da je žetva 1943. podbacila, vlasti su uvele veliku racionalizaciju u opskrbni i distribuciji kruha i brašna. Dnevno se po osobi moglo dobiti 20 dkg kruha, te mjesечно 4 kg brašna. Posebni režim uspostavljen je za žene s malom djecom i teške fizičke radnike.²⁰

Zbog pojačanog putničkog prometa odlučeno je da se u najkraćem vremenu otvore dvije nove željezničke postaje i to jedna u Čehovcu, a druga u Dunjkovcu. Pored toga, kako su uznapredovali radovi na utvrđivanju granice s Njemačkom, selo Preseka je ostalo bez direktnе veze s Čakovcem te je bilo potrebno sagraditi novu cestu prema Macincu. Ta je cesta vezana na cestu Štrigova – Čakovec. Po red tog započela je gradnja još dvije kraće ceste. Jedna je bila cesta od Nedelišća prema novoj željezničkoj postaji u Dunjkovcu, a druga od Svetog Jurja u Trnju do željezničke postaje u Čehovcu.²¹

Mađari su sagradili i jedan most. Most preko Drave kod Legrada pušten je u promet 20. kolovoza 1943. godine. U upravnom smislu Mađari su 1941. godine Preljoškom kotaru pripojili staro medimursko trgovište Legrad. Legrad je Drava još 1710. godine preselila u Podravinu, a 1931. godine i u upravnom je smislu postao dijelom Koprivničkog kotara. Mađarske su vlasti nastojale što bolje povezati Legrad s Međimurjem te su početkom lipnja 1943. godine odlučile sagraditi most preko Drave. Izgradnja drvenog mosta trajala je skoro tri mjeseca, a gradića ga je mađarska vojna inženjerija. Drvo, hrastovinu za gradnju mosta morala je dati općina Legrad. Most je nažalost srušen u travnju 1945. godine. Srušila ga je mađarska vojska prilikom povlačenja iz Legrada.²²

Oto Pečornik, zastupnik u parlamentu predao je 2. listopada 1942. godine barunu Banffy Danielu, ministru poljoprivrede predstavku o stanju agrarne reforme s prijedlozima kako zadovoljiti mađarske interese u tom pogledu. “Naši ludi šteri imaju agrarne zemle naj mirno počakaju dok se kontrola reši, naši voditelji imaju naroda na brigi i saki megyimurec šteri neje nika skrivil proti magyerskoj domovini i točno spunjava svoje dužnosti more mirno spati, zemla ostane i dale njegva”.²³

Nakon prekida komisija za agrarnu reformu nastavila je rad u travnju 1943. godine. Ona je u Medimurju kontrolirala zemlje koje su pod jugoslavenskim vlastima, putem agrarne reforme, razdijeljene i koje su gazdama ostale u trajnom vlasništvu. Pri kontroli, posebno se naglasilo, vodit će se briga o onima koji su bili vjerni mađarskoj domovini za vrijeme Jugoslavije. Zemlju su najprije trebali dobiti oni Mađari koji su za vrijeme Jugoslavije bili proganjani, ali zemlje će ostati i svim gospodarima starog medimurskog roda protiv kojih nema prigovora što se tiče vjernosti mađarskoj domovini. Komisije će raditi brzo i još će ovo ljeto po-

19 Izgovora ministra financija Lajosa Remeny- Schnellera u Szegedu 27. lipnja 1943, Megyimurje 03. 07. 1943. str. 5 i 6.

20 Zišla je nova naredba za kruha deliti, Megyimurje 02. 07. 1943., str. 7.

21 Megyimurje 28. 05. 1943., str. 7 – 8.

22 Dragutin Feletar, Legrad, Čakovec 1971., str. 132.

23 Agrarna reforma v Megyimurju” – Megyimurje 16. 10. 1942., str. 6.

sao kontrole biti obavljen. Troškove rada komisije snositi će oni kojima se zemlja kontrolira. Same pak dobivene zemlje tretiraju se kao narodni dar. Oni kojima će se potvrditi vlasništvo nad zemljom, ako su što za nju platili za vrijeme Jugoslavije, uzet će se u račun. Za što brži rad komisije posebno su zainteresirani veliki župan grof Teleky Bela i oba parlamentarna zastupnika jer pitanje kontrole agrarne reforme izaziva veliku nesigurnost kod stanovništva. Nesigurnost potenciraju i različite glasine koje bune ljude.²⁴ Nekadašnji sudac Okružnog suda u Nagykáni zsi dr. Greg Jonas od 1942. godine bio je povjerenik za reviziju nekadašnje jugoslavenske agrarne reforme. Zadaća mu bila na osnovi političke pouzdanosti ljudima oduzimati zemlju i dodjeljivati je mađarskim "vitezovima". Na čelu "Agrarne komisije" u Međimurju bio je Oto Pečornik.

Mađari su doista oduzeli zemlju velikom broju Međimuraca koji su do nje došli nakon I. svjetskog rata provođenjem agrarne reforme na nekadašnjem Čakovečkom vlastelinstvu. Oduzeli su je onima koji su bili prohrvatski eksponirani. Tu su zemlju najviše dijelili onim Medimurcima koji su dobili titulu mađarskog viteza.²⁵

Do kraja 1943. godine potpuno su u praksi saživjeli modeli kojima je država cjelokupni gospodarski sustav stavila pod svoju kontrolu. Ti se modeli nisu mijenjali do sloma Mađarske 1945. godine. Provodili su se vrlo temeljito, a osobito su rovo nakon što su vlast u listopadu 1944. godine preuzele njilaši.

24 Hapili se bodo i još ovo leto bodo zvršili posla kontrolu agrarne reforme v povrjenjem Megyimurju, Megyműje 16. 04. 1943., str. 6.

25 Rad V. kolone, str.130 – 132.

VIII.

NOVE PRILIKE U MEĐIMURJU

1. MAĐARI VIŠE NISU SIGURNI

Već sredinom 1943. godine postao je vidljiv novi odnos mađarskih vlasti prema Međimurcima. Naime, iako su Mađari organizirano protjerali hrvatsku inteligenciju i činovništvo iz Međimurja, te čak u tri navrata izvršili masovna uhićenja uglavnom lijevo orijentiranih ljudi, u Međimurju se, u odnosu na okružje, živjelo mnogo bolje. Neusporedivo bolje nego preko Drave u NDH.

U siječnju 1943. godine u lokalnom se listu pojavila vijest da je Vlada NDH izdala "Sivu knjigu" o onome što se u posljednje dvije godine događalo na području Hrvatske. U knjizi se govori o strahovitim nedjelima koje su počinili "... partizanski lopovi koji se skrivaju po planinama te s vremena na vrijeme izlaze na vidjelo dana. Iza njih ostaje glad, nevolja, pusta sela, mrtvaci ni krivi ni dužni. Sve to rade kao da su podivljali. Od partizana jedni plaču za pokojnom Jugoslavijom, a drugi su plaćenici Moskve i htjeli bi uspostaviti komunističku vlast na grobu nekadašnje Jugoslavije. Jadni hrvatski narod sve to mora trpjeti.

Mi građani Mađarske, osobito mi Međimurci mirno sjedimo po svojim kućama i veselo uživamo u onoj sigurnosti koja nam daje život u Mađarskoj. Kad čitamo Sivu knjigu obuzima nas strah i ne možemo vjerovati svojim očima da je moguće da danas u dvadesetom stoljeću postoje ljudi koji bi na tako nemilosrdan način klali i mrevarili svoje bližnje te uživali u njihovim mukama. Po ovom hrvatskom službenom dokumentu kao da su se vratila vremena srednjeg vijeka. Ovi partizani ne zadovoljavaju se, kao što su to nekada činili komiti, opljačkati iznenada ljude pojavitivši se niotkuda, već ljudima sijeku ruke i noge, pale i peku nesretne ljude. Ti ljudi (partizani) su sa sebe skinuli sve ljudsko, to više nisu ljudi već divlje zvijeri žedni krvi koji će uništiti svakoga koji nije s njima.

Već smo više puta govorili o tome kako život kod naših južnih susjeda već dvije godine jako malo vrijedi. Dan na dan stotine ljudi pada od ubojitog oružja, dok je kod nas u Mađarskoj mir kojemu nema para, svaki čovjek ima slobodu i nalazi si kruha. I to ne samo ljudi mađarskoga roda već i svi drugi makar im materinji jezik nije mađarski. Državne vlasti čuvaju domove, obitelji i mirno privredivanje svakom pripadniku ove države bez obzira kojim se jezikom moli Bogu.

Dužnosti također moraju biti jednake. Treba poštivati ovoga blaženog mira koji čuva naše gradove i sela i upravlja našim svakodnevnim poslovima. Taj naš mir ne mogu srušiti strani ljudi koji se uvlače među nas i namjeravaju nas uzbunuti. Mi se moramo držati zajedno i izbaciti strane ljude koji bi htjeli da nas pogode iste nevolje. Treba poštivati blaženi mir i blagoslov koji nam daje život u Mađarskoj. Putnici koji nam dolaze, hrvatska Siva knjiga, a prije toga izjave srpskih ministara, govore da dok drugdje pucaju puške, grme topovi, gore kuće, ljudi umiru i svuda se vodi borba, kod nas u Mađarskoj je mir i svaki čovjek bez straha može obavljati svoje dnevne poslove".¹

Promjene su u svakodnevnom životu bile spore. Različitim mjerama gospodarske politike Mađari su posljedice ratnih prilika u Međimurju sveli na minimum. Ipak, čvrsto su organizirali gospodarski, javni i politički život s naglašenom ulogom represivnih organa. Spomenutim uhićenjima Mađari su držali da će suzbiti svaki otpor i onemogućiti veze s NOP-om u Hrvatskoj. Zbog toga su ona provedena energično, a za vrijeme istrage u čakovečkim zatvorima prema osumnjičenim se grubo postupalo i teško ih mučilo. Mađari takav postupak nisu kriли. Međutim, na samim suđenjima koristili su različite kriterije. Prema rođenim Međimurcima primjenjivali su uglavnom blaže kazne, pogotovo ako se nije sudilo za djela političkog karaktera, već npr. za sabotažu u rudniku ugljena u Murskom Središću.² U tim prvim suđenjima rođeni Međimurci su relativno dobro prošli. Dobili su blaže kazne zatvora, uvjetne kazne, a dosta ih je bilo oslobođeno krivnje. Drugi su kriteriji bili primjenjivani prema onima koji nisu bili rođeni Međimurci. Na sudovima je na njih svaljivana sva krivica. Prikazivani su kao inicijatori svih zala, oni su bili ti koji su neprijateljske ideje donijeli u Međimurje i u ovaj miran i radišan narod unijeli razdor. Za ista djela bili su mnogo strože kažnjavani i većini njih se u mađarskim zatvorima i logorima izgubio svaki trag.

U takvom kontekstu Mađari teško mogu objasniti ono što se dogodilo na Stjepanovo dana 26. prosinca 1941. godine prigodom održavanja zabave u Oreševici. U tom selu na Dravi u Preloškom kotaru došlo je do strahovite tučnjave između mjesnog stanovništva i prisutne mađarske vojske. "Čitavo selo diglo se na mađarske vojnike te su motikama, sjekirama i sličnim isprebijalima vojsku i nadošlo oružništvo i oduzeli im puške i ostalo oružje. Do sukoba je došlo zbog izazivajućeg ponašanja vojske prema okolnom seljaštву".³ Međutim, još zimi 1942./43. godine čakovečki su žandari vodili istragu o mnogo mlađih Čakovčana i stanovnika okolnih sela koji su izbjegli služenju mađarskoj vojsci. U istrazi su krivci pronađeni, uhićeni i odvedeni na vojni sud u Szombathely. Glavni sudac bio je šef suda Glavnog stožera mađarske vojske koji je specijalno zbog toga došao u Szombathely. Suđenje je trajalo tri dana. Dvojica su osuđeni na kaznu doživotnog za-

1 "Horvatska Siva Kniga", tekst je pisan iskvarenom medimurskom kajkavštinom, preveo V. Kalšan, Megymurje, 29. 01. 1943., str. 2.

2 Sabotaža u jami Barbara kod Murskog Središća izvršena 24. prosinca 1941. pod vodstvom inženjera Josipa Hedžeta.

3 Kotarska oblast za kotareve Čakovec i Prelog u Varaždinu Velikoj župi Zagorje u Varaždinu Izvješće za prosinac 1941. - poslano 8. siječnja 1942., SZHUNOBiSR, Grada I, Spektar Zagreb, 1981. dokument broj 244., str. 429-430.

tvora, trojica na po 15 godina, mnogi na zatvor od 5 do 10 godina, itd. Tek su dvojica oslobođeni krivnje.⁴

Kako bi Medimurce čvrsto upregli u kola svojih ratnih napora, pored ostalih mјera, poslužili su se i bjesomučnom propagandom protiv partizana, komunista, boljševika i Sovjetskog Saveza. U travnju 1943. godine izdali su: "Deset zapovedi za obranu naroda" i objavili ih na plakatima i u lokalnom listu. Na iskvarenoj kajkavštini te su zapovjedi glasile:

1. Jedini je naš voditel naš Gospone Governer vitez nagybanyai Horthy Miklos šteri nam je orsaga povekšal. On je bil prvi na svetu šteri je 1919. leta z Szegeđa podigel borbu protiv komunizma, zbudil je naroda z omedlovice, podigel je nazaj našega zrušenoga orsaga i z modrim vladanjem povekšal je našu okrnjenu domovinu skorom na tripot vekšu. Samo v njega se vufaj, kajti on je velki Otec magyarske domovine.
2. Poštuj voditele, štere je modrost prvoga magyarskoga človeka postavila na čelo naroda.
3. Nej trpeti širenje krivih glasov, šeptanje i rušenje vugleda.
4. Prenajdi i dej gori vlastim širitele krivih glasov, šepetače, bunitele i rušitele vugleda.
5. Naj trpeti i daj gori nabijače cen i one šteri si robu na kupe spravljaju, oni kopaju groba narodu.
6. Vmiri one, šteri su slabe vere i batri one, šteri su zdvojni.
7. Živi šparavno po odredjenim porcijam, se kaj se pofrati, slabi naše dične honvede.
8. Potpomaži soldačke familije, ranjenike, taborske invalide, taborske popile i doveice.
9. Odpri oči i vuha, a vusta zaprta drži.
10. Vufaj se, da bodo naši dični honvedi stali na mestu i da bodo na zadnje neprijetela preladali.⁵

Izrazita grubost, surovost i brutalnost bila je osnovna karakteristika u odnosu vlasti prema bilo kakvom pokušaju neposluha ili pri sukobu s važećim propisima. Na smrt strijeljanjem ili vješanjem sudili su i za bezazlene stvari pozivajući se na zakonski članak iz 1930. godine. On im je davao pravo prijekog suđenja za veleizdaju, što su oni u praksi vrlo široko tumačili. Npr. obične krađe počinjene za vrijeme zračne uzbune sudili su pred prijekim sudom. Tako je Mirko Bogdan, 22 godine star, iz Štrigove u rujnu 1942. osuđen zbog krađe u dućanu u Štrigovi na smrt strijeljanjem. Ukrao je gramofon, 12 ploča i kutiju igli. Ili Vendel Dravec i Đuro Filoci, honvedi koji su služili vojsku u Koermendu za vrijeme zračne opasnosti provalili su u vojnički magazin. U Szombathelyu su na prijekom судu osuđeni na smrt strijeljanjem, ali su potom pomilovani i dobili po 10 godina robije.⁶

4 Soldački sod šefa honvedskog generalštaba je odsodil 48 megyimurskih obtoženikov – Megyimurje 9.4.1943., str. 6.

5 Megyimurje 30. 04. 1943., str. 7.

6 Megyimurje 18. 06. 1943. str, 6

Ilustrativan je i slučaj Ignaca Vuka iz Gornjeg Pustakovca, starog 21 godinu. Zbog šverca bio je osuđen na 6 mjeseci zatvora. Kaznu je izdržavao u Nagykánsi. Otuda je pobjegao i skrivaо se kod kuće. Nakon što ga je netko prijavio žandarima bio je uhićen. Kad su ga žandari vodili u Čakovec htio im je pobjeći. Ubijen je pri pokušaju bijega.⁷

Upravo ta grubost i brutalnost mađarske žandarmerije i policije, bilježnika i birova, premreženost svih segmenata društva madarstvom i mađaronštinom, javno i tajno djelovanje raznih suradnika žandarmerije, policije i tajnih službi unosila je nesigurnost i postupno rađala i razvijala otpor Međimuraca prema Mađarima. Kada se pak s jedne strane, preko Drave na Kalniku učvrstio Kalnički partizanski odred Hrvatske, a s druge strane su s istočnog bojišta, s Dona, počeli stizati mrtvački kovčezi s posmrtnim ostacima poginulih Medimuraca koji su se borili u sastavu II. mađarske armije, postupno se počeo mijenjati odnos Međimuraca prema madarskoj vlasti.

Međimurci u mađarskoj vojsci na istočnom bojištu

Mađari su na kapaljku davali vijesti o poginulim Međimurcima. Vijesti o porazima i strašnim gubicima na ruskoj fronti također su bile vrlo šture i zamotane u fraze o junaštvu i silnoj ljubavi Medimuraca za madarsku domovinu. Lokalne novine izrijekom su navele samo petoricu poginulih i to mjesecima nakon njihove pogibije. Bili su to:

1. **Josip Šarić** iz Putjana, sin Roka i Marije rođene Mikulić, poginuo je 28. lipnja 1942. Bio je prvi službeno poginuli Medimurec.

⁷ Mogyimirje 17. 09. 1943., str. 6

2. **Josip Vuković** iz Čakovca, sin Stjepana, poginuo je 15. kolovoza 1942. godine. Posebnu misu mu služio p. Horvath Athanaz 3. veljače. 1943.
3. **Stjepan Posavec**, sin Marije, iz Nedelišća, poginuo 1942. godine. Majka mu je dobila brončanu vitešku medalju početkom siječnja 1943. na školskoj svečanosti.
4. **Ivan Hren**, sin Mihalja, iz Pribislavca. Poginuo je 17. siječnja 1943. godine.⁸
5. **Ivan Pintarić**, sin Stjepana iz Vularije, poginuo je 5. veljače 1943. u 21. godini života. U mađarsku vojsku je pozvan 13. 10. 1941. Na istočnu frontu je sa svojom trupom otišao 2. svibnja 1942.

U ožujku 1943. zbog velikih borbi na istočnom frontu kao i glasina o ogromnim gubitcima mađarske vojske obitelji vojnika tražile su podatke o svojima. Podatke su čak tražili i preko Crvenog križa jer dva mjeseca nitko im nije dao nikakvu obavijest, niti su dobivali pisma. Vlasti su reagirale vrlo nervozno, tvrdeći da je fronta nestabilna i da će čim postane stabilna biti moguće utvrditi gubitke. Ustvari vojne su vlasti krile uništenje mađarske II. armije na Donu.⁹

Na sjednici skupštine Zaladske županije o velikim gubicima mađarske vojske na istočnom bojištu prvi je progovorio veliki župan grof Teleky Bela. Istaknuo je da se "moramo zmisliti na gole grobe, prez sakoga znaka, v šterima na dalekim ruskim polanam počivaju naši sini, šteri su za nas, za našu magyarsku domovinu, za naše bolše življenje, podnesli junačku smrt". Najviše vojnika II. armije bilo je iz Zaladske županije što je priznao i veliki župan Teleky. Posebno priznanje iskazao je jednoj postrojbi koja je 20. ožujka 1943. bila posebno pohvaljena od mađarskog glavnog stožera jer je nadljudskim naporima i uz ogromne gubitke uspjela osigurati povlačenje ostataka II. armije iz okruženja.¹⁰

Dio članova KPH vratio se sredinom 1943. godine s izdržavanja kazni iz mađarskih zatvora i ponovno uspostavljaju prekinute veze. S Kalnika počinju redovito dolaziti u Međimurje terenci, partizani Međimurci i šire vijesti o NOP-u u Hrvatskoj. Međimurci pak odlaze u partizane na Kalnik. U Međimurju se zbog velike koncentracije mađarskih vojnih i žandarmerijskih snaga nije mogla stvoriti slobodna teritorija, niti pak je bilo moguće slobodno kretanje partizana, terezenskih političkih radnika ili pak diverzanata. Ali se zato uspostavljaju baze po međimurskim selima, uglavnom u donjem Međimurju, gdje su borci mogli naći sigurno sklonište, hranu i obavijesti. Pored toga uspostavljaju se stalni prijelazi preko Drave. Međimurci tijekom ljeta postupno u većim grupama odlaze u partizane na Kalnik. Samo iz Turčića te je godine u partizane otišlo 89 ljudi. Prelazili su rijeku Dravu i dobro čuvanu granicu koju je mađarska vojska čak osiguravala električnom žicom pod naponom. Za takav rad u uvjetima duboke konspiracije bila je potrebna masovna potpora naroda. U selima se osnivaju narodnooslobodilački odbori. Diverzanti dižu u zrak vlakove na pruzi Kotoriba - Čakovec. Međimurje počinju prelijetati američki zrakoplovi koji bombardiraju ciljeve oko Budimpešte. Ponekad, kada im preostanu bombe, bacaju ih i na Čakovec. U Čakovcu

8 Megyimurje 28. svibnja 1943. str. 7.

9 Kak se davleju soldački zgubički familijama na glas". Megyimurje, 05. 03. 1943., str. 6.

10 Čuda med njimi je junakov z naše varmegye, Megyimurje 21. 05. 1943. str. 1-2.

je 31. kolovoza 1943. godine prvi puta oglašena zračna uzbuna. Grad su nadlijetali američki zrakoplovi koji su bombardirali vojna postrojenja u Madarskoj. Na zvuk sirene radništvo tekstilne tvornice "Braća Graner" je napustilo tvornicu, a drugog ih je dana poslodavac za to kaznio s po 10 penga globe uz obrazloženje da će se ta sredstva upotrijebiti za fond zračne obrane.¹¹ Gusto posijane mađarske vojničke i žandarmerijske posade više nisu sigurne da ih partizani neće napasti. Prilike su se promijenile i svi su to uvidjeli.

CSÁKTORNYA.

Látképe.

Čakovec, zračni snimak iz 1944. godine

Te promjene koje su se dogadale u Međimurju zapazile su u ustaške vlasti." Oko 15. kolovoza u Međimurje je došlo mnogo mađarske vojske osobito u mesta Pušćine, Macinec, Prelog, Donja Dubrava i Štrigova. Tijekom kolovoza Mađari su se uvelike posvetili osiguranju granice uz rijeku Dravu izgradnjom bunkera. Mađari namjeravaju napustiti Legrad u slučaju ozbiljnih borbi i zauzeti Šandorovec i Novo Selo na Dravi. U Međimurje je stiglo desetak tenkova, mnogo kamiona, protuzrakoplovnih topova, teških strojnica sve u svrhu osiguranja granice na Dravi. Početkom rujna dio je vojske otišao iz Međimurja, ali je u Prelog 14. rujna

¹¹ Tekstilna je tvornica "Braća Graner", kao i druga čakovečka poduzeća, odmah po mađarskoj okupaciji 1941. godine dobila državnog povjerenika, a proizvodnja je uglavnom usmjerena za potrebe mađarske i njemačke vojske. Kada su se radnici pobunili i na tri sata obustavili rad bilo im je zaprijećeno prijekim sudom. S radnicima je i inače grubo postupano, bilo se svakodnevnih šikaniranja te brojnih odbitaka od nadnica za različite ratne fondove. Svi su radnici morali primati tjednik "Muraköz" koji je izdavao poznati mađarom Otto Pećornik, gradonačelnik Čakovca i zastupnik Čakovečkog kotara u mađarskom parlamentu. U tvornici su organizirani tečjejevi mađarskog jezika, a tko ih je odbio pohadati bio je otpušten.

došlo 300 žandara. Tijekom rujna nastavljeno je utvrđivanje granice, sada prema njemačkoj granici i to na potezu rijeka Drava – Macinec – Gornji Mihaljevec. Utvrde je gradila radna služba u kojoj su pretežno bili Židovi. Zanimljivo je da su Mađari i mađaroni u Međimurju negodovali zbog utvrđivanja granice na Dravi, (traže utvrđivanje granice mnogo južnije). Zbog tih radova Mađari su seljacima oduzimali alat, balvane, daske i ostalo bez naknade. Tijekom kolovoza oduzimali su i stoku, a u rujnu konje. Partizani su se počeli prebacivati iz NDH u Međimurje. Koncem kolovoza skupina partizana napada selo Sveta Marija. Tu je poginulo nekoliko mađarskih vojnika i zapaljena je zgrada općine. Sredinom rujna partizani su kod Totovca i Vularije napali radnu četu. Sa sobom su odveli 9 Židova.¹² Izvješće spominje i likvidaciju partizana u Gornjem Pustakovcu u kući Mirka Šarića te uhićenje nekoliko ljudi u Čakovcu s tim u svezi.

2. MEĐIMURSKA ČETA

Rukovodstvo Kalničkog partizanskog odreda i OK KPH Varaždin ocjenjujući političke prilike u Međimurju u rujnu 1943. godine utvrdili su da je vrijeme da se započne s povremenim oružanim i diverzantskim akcijama na području Međimurja. U listopadu 1943. godine u selu Ribnjak na Kalniku osnovana Medimurska četa, zasebna postrojba odgovorna neposredno štabu (stožeru) Kalničkog partizanskog odreda Hrvatske.¹³ U vrijeme osnivanja brojila je 34 boraca. Za zapovjednika imenovan je Janko Cigrovski, komesara Ernest Mezga, njegova zamjenika Ivo Kanižaj, a za obavještajnog oficira Josip Šlibar. Po danu četa se zadržavala u podravskim selima na desnoj obali Drave, a u akcije u Međimurje išla je samo noću. Akcije su, osobito diverzantske, bile uvijek tako planirane da se još iste noći moglo vratiti preko Drave. Naime, ni jedna partizanska postrojba u to vrijeme u Međimurju nije mogla prihvati frontalnu borbu na duže vrijeme ili trajnije zaposjeti neki teritorij. Postojanje Medimurske čete i akcije koje je izvodila u Međimurju bitno su doprinijele suzbijanju mađarske propagande protiv NOP-a, a u mobilizatorskom smislu za odlazak u partizane njezino je djelovanje imalo izuzetno veliki značaj.

Rukovodstvo NOP-a u sjeverozapadnoj Hrvatskoj je na liniji tadašnje generalne politike KPJ i KPH o ustanku kao antifašističkom i patriotskom i oslobođilačkom pokretu. Ono ne govori o klasnoj borbi i socijalističkoj revoluciji.¹⁴ U Međimurju je to značilo oduprijeti se mađarskim okupatorima i njihovim nastanjima da Međimurce posve upregnju u svoje ratne ciljeve.

O Medimurskoj četi, njezinim zadaćama, ali i o ukupnim prilikama na terenu govori izvještaj Štaba II. operativne zone: MEĐIMURSKA ČETA: "Formirana je i broj preko 40 boraca dobro naoružanih. Četa raspolaže sa vrlo dobrim

¹² 30. rujna 1943. Izvještaj Kotarske oblasti za Kotare Čakovec i Prelog u Varaždinu Velikoj župi Zagorje o političkim prilikama u Međimurju Grada VI., dokument 112, str. 300 – 303.

¹³ Dokument o njezinu osnivanju je izgubljen.

¹⁴ Ivo Goldstein: Hrvatska povijest, Zagreb 2003., str. 287.

komandnim kadrom, a sastavljena je od dobrovoljaca. Mađari su, kada su se naše jedinice spuštale na Dravu, doveli u Međimurje nova pojačanja u svrhu osiguranja. Pošto su naše jedinice napustile Podravinu i Mađari su povukli veći dio svojih trupa u Mađarsku. Međimurskoj četi neće biti odmah omogućeno da se održi iz razloga što teren nije podesan i zbog jakih neprijateljskih snaga. Mi smo zamislili da se četa zadržava uz Dravu i povremeno vrši upade u Međimurje, dok se ne stvore uvjeti za njezino stalno zadržavanje. Prema izjavi drugova koji su ovih dana došli iz Međimurja, uvjeti za mobilizaciju su vrlo povoljni i otpor naroda prema Mađarima naglo raste, kažu da ima dosta skrivenog oružja, da neće biti problem za naoružanje boraca".¹⁵

Međimurska četa

O aktivnostima Kalničkog partizanskog odreda nakon 23. listopada 1943. godine nalazi se i podatak da: Odred nije imao značajnijih akcija, jedino je Međimurska četa koja spada pod njegovu komandu izvršila nekoliko prepada na teritoriju Međimurja nakon čega se povukla opet s ovu stranu Drave...".¹⁶

Podatak o borbama koje je Međimurska četa vodila u Međimurju nalazi se i u Izvještaju Zapovjedništva Prvog zbornog područja Glavnom stožeru oružanih snaga NDH o akcijama protiv partizana na području sjeverozapadne Hrvatske u drugoj polovini listopada 1943. godine. U tom izvještaju pisanom 11. studenog

15 17. listopada 1943. Operativni izvještaj Štaba II. operativne zone NOV i PO Hrvatske GŠ NOV i PO Hrvatske, Grada VI., str. 563

16 6. studenoga 1943. Operativni izvještaj Štaba II. operativne zone NOV i PO Hrvatske GŠ NOV i PO Hrvatske, Grada VII., str. 98.)

1943. godine pored ostalog stoji: "Dielovi 2. Kalničke partizanske brigade izvršili su prelaz u Međumurje, gdje su u okolini Čakovca vodili borbu sa mađarskim vojnim odredima".¹⁷

Prvi dokument u kojem se govori o konkretnim aktivnostima Međimurske čete je Naredba jedinicama KPOH od 6. studenoga 1943. o napadu na Koprivnicu. Između ostalog u njemu stoji: "Medimurska četa nalazit će se u Torčecu gdje će sa minerima zajedno srušiti prugu i prokopati cestu". Četa je imala zadaću osigurati napad na Koprivnicu od eventualnog upada neprijatelja s mađarske strane. Pri tom je četa zarobila čitavu domobransku posadu granične karaule.

Prva akcija čete u Međimurju bio je napad na postaju mađarske granične žandarmerije u Donjem Mihaljevcu krajem listopada 1943. godine. Zaplijenjeno je nešto oružja i drugog ratnog materijala, pokidane su telefonske veze i zarobljena su dva mađarska vojnika. Bili su to prvi mađarski zarobljenici koji su nakon saslušanja, preko broda (skele) kod Donje Dubrave predani Mađarima.¹⁸

Tada se, nakon što su oslobođeni Ludbreg i Koprivnica snažna ustaška uporišta, pod partizanskom kontrolom nalazio veći dio Podravine na prostoru od Varaždina do Đurdevca. Ta je okolnost omogućavala Medimurskoj četi trajniji borački u selima uz Dravu odakle su pripremane i izvršavane akcije u Međimurju.¹⁹⁺

Napad na selo Podbrest početkom studenoga 1943. godine bila je svakako najznačajnija akcija Medimurske čete. Prema obavještajnim podacima u Podbrestu je bila mađarska vojna posada jačine pedesetak vojnika i časnika. Bili su smješteni po kućama, te se točno znalo gdje tko stanuje. Na temelju tih saznanja napravljen je plan napada. Međutim, na dan napada, pred večer je u selo došlo još stotinjak vojnika, o čemu partizani nisu bili obaviješteni. Sretna okolnost po partizane bila je ta što je napad počeo prije nego što su se novoprdošli mađarski vojnici uspjeli smjestiti. U žestokom okršaju Mađari su imali desetak poginulih i dvadesetak ranjenih vojnika. U ruke partizana pao je bogat ratni plijen, osobito velike količine sanitetskog materijala. Partizani su imali šestoricu ranjenih, a poginuo je Stjepan Vojvoda iz Kotoribe. U akciji je došlo do nesporazuma u postavljanju osiguranja. Jedna partizanska desetina pod zapovjedništvom Stjepana Poljaka iz Belice imala je zadatak zaposjeti cestu prema Orešovici odakle se očekivala brza pomoć neprijatelju. Zbog guste magle desetina je zaposjela krivi put. Pojačanje neprijatelju je iz Orešovice ipak stiglo i to nama iza leđa. Desetina je s nama izgubila svaku vezu, a kako su Mađari dobili pojačanje iz pravca Orešovice mislili smo da je stradala u borbi. Međutim, sve se dobro svršilo. Desetina se prebacila preko pruge i došla u Belicu, te se nakon dva dana vratila na Kalnik.

U borbi s Mađarima kod Donje Dubrave 1. studenoga 1943. godine četu je pogodio teški gubitak. Od trojice poginulih boraca jedan je bio i četrnaestogodišnji Nikola Weiss Miki. Osim što je bio vrlo hrabar, za četu je bio dragocjen jer je jedini odlično govorio mađarski jezik. Poslije svake akcije u Međimurju četa je

17 Grada VII., str. 150.

18 Izjava Josipa Šlibara, MMČ, PO 443., Kapun-Feletar-Fišer: Zapis i sjećanja, Čakovec 1970., str. 143.

19 Vladimir Kapun: Medimurci na Kalniku, Sjeverozapadna Hrvatska u NOB-u i socijalističkoj revoluciji, Varaždin 1976., str. 570.

brojčano jačala, a uspješne borbe s neprijateljem omogućavale su solidno naoružavanje novih boraca. Kao zasebna postrojba Međimurska je četa djelovala gotovo mjesec i pol dana. Tada su, naime, ustaške snage ponovo preuzele kontrolu nad podravskim selima. Borci Međimurske čete, zajedno sa zapovjednim kadrom, ušli su tada u sastav Varaždinskog bataljuna Kalničkog partizanskog odreda.²⁰

Nikola Weiss Miki

Krajem 1943. i početkom 1944. godine na Dravi se otvara nekoliko stalnih kanala, kojima Međimurci odlaze na Kalnik. Pored "otoka sreće", jednog većeg dravskog spruda između sela Podbresta i Otoka kojim su se Međimurci prebacivali preko Drave na Kalnik još od proljeća 1943. godine, stalna mjesta prijelaza su kod Oporovca, Donjeg Mihaljevca, Donjeg Vidovca i Trnovca te Novog Sela na Dravi gdje je bila suhozemna granica između NDH i Mađarske. Ti prijelazi više nisu jednosmjerni već dvosmjerni jer u Međimurje sve više dolaze diverzanti i terenski politički radnici.

Do osnivanja III. diverzantskog odreda Hrvatske u selu Pobijeniku kod Čazme 9. rujna 1944. godine, čija je II. četa II. bataljuna bila pretežito sastavljena od Međimuraca i uglavnom usmjerena na izvođenje diverzantskih akcija u Međimurju, s obje strane Drave djelovala je specijalna diverzantska grupa Kalničkog partizanskog odreda. Njezine prijelaze u Međimurje osiguravala je grupa boraca Podravaca i Međimuraca, koja je također sudjelovala u diverzantskim akcijama. Tijekom 1943. i 1944. godine prijelazi preko Drave obavljeni su drvenim čamcima.

U lipnju 1944. jedinice NDH su zaposjele Dravu te naredile da se svi čamci otpreme u Ludbreg, što je znatno otežalo prijelaze. Međutim, komunikacije nisu prekidane. Mato Lončarić, jedan od članova grupe koja je osiguravala prijelaze, posudio je veliko korito od jednog seljaka iz sela Dubovice i gotovo dva mjeseca njime je održavan kanal. Tada je nabavljen nekoliko britanskih gumenih čamaca koji su se lako prenosili u rancima i lako stavljali u uporabu.

Zadaci grupe su bili vrlo teški i izuzetno opasni. Grupa je stalno bila u pokretu. U toku jedne noći trebala je doći s borcima s Kalnika, prebaciti ih preko Drave, obaviti borbenu zadaću u Međimurju i dopratiti ih natrag na Kalnik. Sve se to trebalo obaviti do svanuća, a trebalo je prijeći i ceste Varaždin – Koprivnica i Ludbreg – Varaždinske Toplice i željezničku prugu Varaždin – Koprivnica. Na međimurskoj strani ceste Letenje – Čakovec i Kotoriba – Čakovec i željezničku prugu Kotoriba – Čakovec. Sve je te komunikacije neprijatelj pažljivo kontrolirao. Za sve vrijeme rata grupa nije bila razbijena.

Samo je jednom pala u ustašku zasjedu, ali se vještim manevrom, jer je odlično poznavala teren, uspjela izvući iz zasjede. U svom djelovanju grupa je imala veliku podršku naroda koji joj je davao podatke o kretanju neprijatelja i sklanjao je u slučaju neposredne opasnosti. Bilo je i neuspješnih prijelaza. U jednom

20 Naredba Štaba II. operativne zone NOV i PO Hrvatske od 16. studenoga 1943., Grada VII., str. 219.

takvom 18. lipnja 1944. godine poginuo je s grupom boraca Marko Kovač, koji je kasnije proglašen za narodnog heroja.²¹

Međutim, nije sve uvijek bilo tako idealno. Sačuvan je izvještaj koji govori o dezertiranju šest boraca Diverzantskog voda. Bila je to posljedica okršaja u Donjem Pustakovcu u kući Petra Zelenića kada su mađarski agenti 18. travnja 1944. godine otkrili bunker u kojem su se krili partizani. Dezerteri i oni borci koji su pali Mađarima u ruke izdali su lokacije bunkera, ljudi koji su ih hranili, veze i drugo. Dio suradnika morao je pred Mađarima biti prebačen na Kalnik, a šest obitelji iz Donjeg Pustakovca i Palinovca bilo je uhićeno i odvedeno u Čakovec. U Čakovcu u zatvoru su bila zadržana četiri partizanska suradnika. U ruke Mađara pale su veće količine diverzantskog materijala i mnogo propagandnog materijala. Neuspjeh partizana i loše držanje nakon uhićenja vrlo je demoralizirajuće djelovalo na raspoloženje stanovništva. Ne samo simpatizeri i antifašisti nego čak i članovi KPH i SKOJ-a odbijali su jedno vrijeme primati terence i diverzante. Ilegalni NOO bili su raspršeni. Veliki se strah uvukao u narod. Zbog toga je i mađarska mobilizacija novih vojnika u Međimurju u to vrijeme postigla veći uspjeh. Zanimljiv je i dio izvještaja koji govori o postupcima Mađara s poubijanim partizanima. Njih su, naime, fotografirali, ali su im prije toga poderali odijela. Čak su svoje ljudi oblačili u poderana partizanska odijela i vodili ih po selima, pokazujući kakvi su to ljudi.²²

3. MAĐARI MIJENJAJU ODNOS PREMA MEĐIMURCIMA

Bilo je logično očekivati i da će se odnos prema Međimurcima iz osnova promjeniti. Na žestoku reakciju mađarskih vlasti nije trebalo dugo čekati. Podžupan Županije Zala dr. Brand Sándor progglasio je 7. rujna 1943. godine prijeki sud za sve one koji u Međimurju pomažu narodnooslobodilački pokret. Tekst proglosa bio je tiskan u čakovečkom tjedniku "Megyimurje", te na plakatima, a glasio je:

NARODU NA ZNANJE

1. Saki on što se s partizani pusti v kakšu zvezu, da im makar kakšu pomoč da, osobito što njih hrani, njim kakše informacije da, z matrialom pomaže, priličku da se jakše moreju boriti, ili im za to pomoč da, njihove plane na kakši god način pomaže, ili skrivle partizane, šteri su pobegli, ili ranjeni onda

2. Saki on, što zavzedi, da su se de partizani pokazali i to neda za najkrajše vreme na glas za to odredjenim vlastim honvedskim komandam ili žandaram, postane grešnik zbog nevernosti proti zakonu III. z leta 1930. 49 paragraf 1 punktum, dojde pred štarijski sod i bude štrofan

21 Vladimir Kapun: Medimurci na Kalniku, Sjeverozapadna Hrvatska u NOB-u i socijalističkoj revoluciji, Varaždin 1976., str. 558– 559.

22 Izvještaj OK KPH Varaždin za Zagrebačku oblast od 8. lipnja 1944., MMČ, PO inv. br. 339.

S SMRTI NA GALGAJ,

a on što zanemari vlastim na glas dati dobi teškoga rešta.

Zalaegerszeg, 1943. septembra 7ga.

Dr Brand Sandor viceispan Zalavarmegyije²³

I ostale, niže razine vlasti nastojale su različitim mjerama na lokalnoj razini smanjiti opasnost od akcija pripadnika NOP-a. Iz tih se mjera i naredbi vidi veliki strah i posvemašnje nepovjerenje Mađara u Međimurce.

Poglavarstvo velke općine Csaktornya

Broj 5565/1943.

NAZNANJE

Poglavarstvo daje z ovim na glas naredbu foszolgabirovije jarasa Csaktornya broj 9667/943.

1. Od kmice do svetla nišći se nesme po polu zadržati niti hoditi po polskim potam. Od kmice do svetla je smeti hoditi samo po varmegyinskim i orsačkim cestam.
2. Da se kuruza bere, saki gospodar je dužen mam i kuruzinje poseći i dimo spraviti, kuruzinje na zemli spravlјati i držati ne smeti.
3. Nesmeju se ludi v kupe shajati, prek tri človeki, ako nesu jena familija, od kmice do svetla nesmeju skupa dojti.

Što se tih zapovedi nebo držal, ili bo se ponašal proti njih, bo najoštare Štrofan.
Csaktornya, 1943. septembra 20ga. POGLAVARSTVO.²⁴

Mjere represije pojačavale su se iz dana u dan. Bile su kombinirane različitim naredbama viših i nižih razina vlasti. Često su naredbe koje su ograničavale ili onemogućavale redoviti svakodnevni život bile nadopunjavane ili konkretnizirane za pojedine sredine ili prilike. Za ilustraciju po naređenju ministra unutrašnjih poslova bilo je zabranjeno paliti svijeće u spomen na mrtve po grobljima u Međimurju na Dan Svih Svetih 1943. godine. Ljudima je bilo dopušteno biti na

23 Narodu na znanje! 1. Svaki onaj koji se s partizanima upusti u bilo kakvu vezu, pruži im bilo kakvu pomoć, osobito ako ih nahrani, dade informacije, materijalno ih pomogne, omogući im da se mogu bolje boriti, pojaže njihove planove, skriva partizane koji su pobegli ili pak su ranjeni, zatim 2. Svaki onaj koji sazna da su se negdje pojavili partizani i to ne prijavi u najkraćem vremenu za to određenim vlastima, vojnim zapovjedništvima ili žandarmerijskim postajama, krivac je zločina veleizdaje po zakonskom članku 3. od 1930. godine, doći će pred prijeku sud i bit će kažnjeno smrću vješanjem. Onaj pak koji propusti obavijestiti vlasti bit će kažnjen teškim zatvorom. Dr. Brandt Sandor, podžupan Zaladske županije – Megymurje 17. 09. 1943., str. 6.

24 Poglavarstvo velike općine Čakovec, Br. 9667/1943. NAZNANJE. Poglavarstvo ovime objavljuje naredbu načelnika kotara Čakovec broj 9667/1943. 1. Od mraka do svanuća nitko se ne smije zadržavati po polju, niti se kretati poljskim putevima. Od mraka do svanuća smije se kretati samo županijskim i državnim cestama. 2. Kada se pobere kukuruz, svaki je gospodar dužan odmah posjeći i kukuruzovinu, te je odvesti kući. Kukuruzovinu na njivi gomilati i držati je zabranjeno. 3. Više od trojice ljudi, osim ako nisu iz iste obitelji, nesmiju se sastajati, te od mraka do svanuća biti zajedno. Tko se tih naredbi neće pridržavati, ili će djelovati protiv njih, biti će najstrože kažnjen. Čakovec, 20. rujna 1943. Poglavarstvo. Megymurje. 24. 09. 1943. str. 8.

grobljima samo do 17 sati. Inače, ljudi, osobito u donjem Međimurju, na Dan Svih Svetih na groblje odlaze na večer.²⁵

Kotarsko načelstvo u Čakovcu izdalo je obavijest koje je ustvari značilo uvođenje vrlo strogog policijskog sata: "Na polju raditi i voziti se po poljskim putovima slobodno je samo od 9 do 15 sati. Od 15 sati do mraka smije se hodati po selu i voziti samo po županijskim i državnim cestama. Po mraku se po tim cestama smije voziti samo automobilom, a nikako zaprežnim kolima. Na selu nakon 19 sati svaki čovjek mora biti kod kuće, na ulici ne smije biti nitko. Od 19 sati do 6 sati ujutro ne smije se izlaziti van iz sela. U Čakovcu od 23 i 30 do 5 i 30 sati ujutro nitko ne smije biti na ulici, već svi moraju biti kod svoje kuće. Izvan grada Čakovca sa željezničkog kolodvora nakon 15 sati kući se može ići samo po kamenom putu i to više ljudi zajedno. Voznu kartu treba čuvati kao legitimaciju. U Čakovcu sa željezničkog kolodvora može se u grad ići samo po velikoj cesti (tada cesti prema Varaždinu) i Musolinijevom ulicom (danas Šetalište Vladimira Nazora). Onaj koji mora ranije krenuti na kolodvor mora pri općinskom poglavarstvu uzeti dozvolu. Liječnicima i babicama će posebne legitimacije izdati Kotarsko načelstvo Čakovec. Svi koji se toga neće držati bit će oštro kažnjeni. Oni koje će straža uhvatiti jer se nisu držali naredbe bit će legitimirani tek drugi dan. Još se obznađuje da više od tri čovjeka ne smiju zajedno razgovarati, osim za tijednog sajma ili u nedjelju pred crkvom."²⁶

Još jedan od dokaza promjene stanja i odnosa bio je uređenje novog zatvora u čakovečkom Starom gradu u rujnu 1943. godine. Veliki broj prostorija i u fortifikacijskom dijelu i u palači iskorišten je za smještaj zatvorenika i za zatvorske urede. Iako je danas teško sa sigurnošću utvrditi koje su sve prostorije upotrebljavane kao zatvor, jer se svjedoci ne snalaze, zatvor se pouzdano nalazio u prizemnim prostorima fortifikacije jer su tu i danas vidljivi natpisi i poruke zatvorenika. Preživjeli zatvorenici sjećaju se visokih stepenica i dugih hodnika. Očito su ih stražari vodili na drugi kat palače. Svi govore o velikim i visokim prostorijama u kojima su zatvorenici ležali na podu. Ispitivanja i mučenja obavlјana su u podrumima palače. Tu su nakon oslobođenja pronađeni elektroinduktorski uređaji koje su Madari koristili za mučenje zatvorenika.²⁷

Pored pripadnika NOP-a Madari su zatvarali i hrvatske nacionaliste. Tako su početkom studenoga 1943. godine uhitili 9 istaknutih Hrvata te ih odveli u unutrašnjost Madarske To su bili zakleti ustaše Antun Posavec iz Vratišinca i Josip Varga iz Gornjeg Kraljevca, ustaše Franjo Majerić, postolar iz Vratišinca, te Josip Štih čizmar iz Čakovca, Imbro Novak iz Gornjeg Kraljevca, Franjo Novak iz Vra-

25 Ne smeti po cintoraj svetiti – Megymurje 29. 10. 1943., str. 8.

26 Na znanje, Megymurje 19. 11. 1943. str., 7.

27 Elektroinduktorski uređaji se nalaze u Muzeju Međimurja Čakovec. Prije uređenja zatvora u Starom gradu Madari su Međimurce i Prekmurce zatvarali u čakovečkoj vojarni, zgradi Učiteljske škole, u zgradbi žandarmerije, te u zgradbi gradskog redarstva. I nakon uređenja zatvora u Starom gradu ljudi su bili zatvarani i na drugim mjestima. Tako su u travnju 1944. godine prilikom masovnih deportacija međimurski Židovi bili zatvoreni u zgradbi tadašnje Pučke škole i u sinagogi u Čakovcu. Mlađice, vojne obveznike koji su nastojali izbjegći odlazak u vojsku zatvarali su u školskoj zgradbi u Nedelišću.

tišinca, Luka Čuček, željezničar iz Vratišinca, Andrija Žižek iz Krištanovca i Vid Radiković iz Mihovljana.²⁸

Saznanja o ukupnoj atmosferi u Međimurju svakako upotpunjaju i ustaška obavještajna izvješća. Sredinom prosinca 1943. godine ustaški obavještajci iz Međimurja javljaju da je:

Palača čakovečkog Starog grada 1942. godine

U noći između 4. i 5. listopada uhićeno u Čakovcu i Međimurju oko 350 osoba i odvedeno u logor u Sarvar. Uhićenici su uglavnom Hrvati i tek nekoliko Židova. Mnogim uhićenim Hrvatima uručeni su pozivi za služenje vojske. Ti su odvedeni u vojarnu u Čakovcu odakle su vlakom odvezeni u Sarvar. Podatke o uhićenim davali su bilježnici Mikloszvary i Kakossy, te mađaroni Ladislav Šafran, Đuro Juranić, August Antonović, Ladislav Salaj, Dragutin Doering, te seoski birovi. Optuženi su za vezu s partizanima. Uhićenja su izazvala veliko negodovanje u Međimurju. Sredinom prosinca 1943. gotovo svi uhićenici bili su pušteni svojim kućama. Koncem rujna 1943. u Međimurje je došlo mnogo mađarske vojske. Smještena je po čakovečkim školama, u sinagogi i privatnim kućama. Regрутacija mladića godište 1923. obavljena je 3. studenoga 1943. Oko 300 mladića položilo je 28. studenoga 1943. godine zakletvu vjernosti mađarskoj državi. Izvješće spominje dvije diverzije na pruzi Čakovec – Kotoriba. Prva je bila u noći između 25. i 26. listopada kada je na pruzi Čakovec – Kotoriba kod stanice Kraljevec – Prellog postavljena mina na koju je naišao teretni vlak. Lokomotiva i tri vagona bili su uništeni, a sijeno koje su prevozili je izgorjelo. Druga je bila u noći 28. listopada.

28 12. 11. 1943. Izvještaj Ministarstva unutrašnjih poslova NDH Ministarstvu vanjskih poslova NDH o hapšenju Hrvata u Međimurju od strane Madara. Grada VII, str. 176. – 178.

Teretnom vlaku koji je vozio od Čakovca prema Kotoribi i dalje prema Budimpešti na otvorenoj su pruzi otkopčana tri vagona. Na ta tri vagona naletio je njemački brzi transportni vlak koji je prevozio vojsku. Prvih nekoliko vagona se prevrnulo, te je bilo mnogo mrtvih i ranjenih njemačkih vojnika. Diverzije su prouzročile velike štete. Izvješće govori i o ubistvu mađarskog bilježnika Papp Jenoa u Svetom Jurju u Trnju 6. prosinca. Bilježnika Pappa u njegovu su općinskom uredu ubili terenci. Potom su spalili općinsku arhivu. Već 10. prosinca list "Megyimurje" donio je veći članak o tom događaju pod naslovom "Nepoznata banda je nale-tela na notarjušiju u Tuskeszentgyorgy i na smrt strelila notarjuša". U Izvješću se nalazi i podatak da je tvornica "Braća Graner" pretvorena u ratno poduzeće. Za zapovjednika u poduzeću postavljen je Kovacs, pričuvni satnik iz Pečuha. Njegovim dolaskom pooštene su sigurnosne mjere u firmi. Izvješće govori i da je zbog korupcije morao predati ostavku gradonačelnik Čakovca Oto Pečornik. Za načelnika je imenovan Franjo Kopjar. Uložena je žalba Pečornikovih pristaša. Vlasti su otpustile čakovečkog bilježnika Mikloszvarija jer je navodno sudjelovao u ponovnom razbijanju prozora čakovečkog franjevačkog samostana.²⁹

Mađari su se svim sredstvima borili protiv NOP-a. U tom je smislu falsificirali su tobožnji partizanski propagandni letak:

"Megyimurski Narode! Dok smo mi u Bosanskim sumama nasu krv proljevali i zivotinski se patili, dotlen ste se vi ugajali pod mađarima. Mađari su se vami bolje ulagivali, nego svojim vlastitim mađarima, samo zato da zavolite. Svecemo uciniti da vasem danasnjem povoljnem stanju sto prije kraj bude! Dok smo mi gladovali, viste dotlen bjenili od povoljnog života. Viste se ugajali kao bacve. Imacemo brigu da se ove bacve isprazne! Dupe vasih žena i kceri su deblje od ugojenih svinja. Imacemo brigu da i one smrsaju! Mismo u ledenim sumama i gorama, goli i bosi zebli a vi jos i danas imate tople odjece i obuce! Sve cemo ovo svuci s vasih pomagjarenih osoba i tijela! Doksmo mi patili i nasu krv proljevali, dotlen ste vi djecu fabricirali, plodnije nego zecevi! Svecemo uciniti da odnjih mnogo ne ostane u životu! I dalje se ulazivate magyarima! Vas dosadasnji postupak nikad necemo oprostiti! Ovo vam porucuju Titovi partizani".³⁰

4. BATALJUN KPOH U MEĐIMURJU

Regent Horthy poznatom je proklamacijom 15. listopada 1944. godine proglašio kapitulaciju svoje zemlje.³¹ Oblasni komitet KPH za zagrebačku oblast bio je dobro upoznat sa situacijom u Mađarskoj te je, predvidjevši događaje, naredio OK KPH Varaždin da odredene snage iz sastava Kalničkog partizanskog odreda

29 15. prosinca 1943. Izvješće Kotarske oblasti za Kotareve Čakovec i Prelog u Varaždinu Velikoj župi Zagorje Varaždin u političkim prilikama u Međimurju, Grada VII, dokument br 152. Str, 601.- 605. Od 15. 12. 1943. Izvješće je potpisao Kotarski predstojnik Vicko Ostojić.

30 Letak – trojezični (hrvatski, prekmurski dijalekt slovenskog jezika i slovenski), s brojnim pravopisnim i jezičnim greškama. Letci su bacani iz slabo maskiranog mađarskog vojnog zrakoplova. Leci su bili sastavljeni u Murskoj Soboti. Vlasništvo je Zgodovinskog društva Murska Sobota, br. 1/1944., ovjerena kopija je u Muzeju Međimurja Čakovec.

31 Peter Hanak: Povijest Madarske, str. 268.

prebaciti u Međimurje sa zadaćom da preuzmu vlast. Partizani su vlast trebali preuzeti u suradnji s mađarskom vojskom što znači da su im se u Međimurju stacionirane mađarske snage trebale predati.³²

U tu svrhu je zapovjedništvo KPOH 17. listopada 1944. godine u Međimurje uputilo jednu postrojbu jačine čete, koja se istoga dana neobavljenoga posla vratila na Kalnik. U međuvremenu je u Mađarskoj, uz pomoć njemačke vojske izvršen državni udar, a vlast je preuzeila njilaška stranka. Njilaši su vrlo brzo uspjeli konsolidirati vlast, a pored ostalog i u Međimurje su poslane nove vojne postrojbe kako bi se izbjegla mogućnost predaje partizanima snaga koje su tu nalazile. Zbog toga se četa nakon manjih okršaja vratila natrag na Kalnik.

Zapovjedništvo X. korpusa, ne odustajući od demonstracije vojne sile, naredilo je zapovjedništvu Kalničkog partizanskog odreda da u Međimurje pošalje veće snage, koje bi, s jedne strane konačno uvjerile Međimurce o snazi NOV-e, a s druge izvršile masovnu mobilizaciju novih boraca. Madari su se upravo tada pripremali za temeljitu prisilnu mobilizaciju svega raspoloživog muškog stanovništva radi obrane svojih istočnih granica.

Prema prvobitnom planu postrojba je u Međimurje trebala biti prebačena 19. listopada, dakle samodva dana nakon povratka čete iz Međimurja, što govorio o brzom reagiranju zapovjedništva X. korpusa. O obimnosti planiranih akcija pak svjedoči podatak da je zapovjedništvo KPO tražilo gumene čamce ne samo za prijelaz preko Drave nego i za prijelaz preko Mure. Osim toga preko Drave je u Međimurje odmah poslano nekoliko terenskih grupa sa zadaćom da pripreme prihvat boraca. Planirani pohod za 19. listopada ipak je odložen po svemu sudeći zbog toga što gumeni čamci nisu na vrijeme stigli u odred.

Pred polazak postrojenom bataljunu jačine 126 boraca, uglavnom Međimuraca, obratio se tadašnji sekretar OK KPH Varaždin Stjepan Ivić Mali. Govorio je o potrebi snaženja NOP-a i o stvaranju uvjeta za općenarodni ustanak u Međimurju.³³

Bataljun je na Dravu došao noću između 26. i 27. listopada. "Preko Drave prebacivali smo se dvije noći. Prva je četa odmah prešla Dravu i smjestila se u selu Turčiću. Slijedeći dan ostala je u selu u konspiraciji. Druga četa, u kojoj sam se i ja nalazio ostala je prvu noć na "otoku sreće". Ovdje je ostala i cijeli drugi dan. Drugu večer krenuli smo preko Drave takoder u Turčiće. Putem nas je pratila kiša, te smo pokisli došli do naših u Turčiću. Ljudi su nas lijepo primili i nahranili, a kada smo se osušili, pred zorou svi smo krenuli u Podturen".³⁴

Put ih je vodio preko Dekanovca i Novakovca. Negdje oko podneva 28. listopada bataljun se smjestio u Podturnu. Iako je i ovdje boravak bataljuna trebao biti konspirativan, borci konspiraciju više nisu mogli izdržati. Jednostavno su izašli iz štagljeva, bunkera i kuća i pokazali se na ulicama sela. Mještani su se odmah počeli skupljati oko njih. Netko je donio harmoniku, počela je pjesma, a uskoro i ples u samom središtu sela kod Kalvarije (sakralni spomenik iz 18.

32 Izvještaj OK KPH Varaždin od 17. listopada 1944., MMČ, PO 352.

33 Izvještaj OK KPH Varaždin Oblasnom komitetu KPH za zagrebačku oblast, MMČ, PO, inv. br. 553

34 Izjava Ivana Vugrinčića, MMČ, PO inv. br. 631.

stoljeća), Komesar bataljuna Viktor Kocijan održao je govor. Općinski odbornici i mađaroni na čelu s bilježnikom Dobos Sandorom bili su dovedeni da slušaju govor komesara.³⁵

Iz Podturna bataljun je krenuo u Vratišinec. Tu je na sastanku zapovjedništva donijeta odluka da se u zrak digne most u Murskom Središtu, kako bi se Mađari-ma onemogućilo dopremanje pojačanja iz Lendave. Međutim, eksploziv su diverzanti čuvali u šumi Škarje kod Turčića. Grupa koja je krenula u "Škarje" po eksploziv pala je u ruke mađarske ophodnje te je plan o rušenju mosta propao. Tada je prva četa krenula u napad na vojnu posadu koja je u Peklenici čuvala postrojenja za istraživanje i vađenje nafte, a druga četa u napad na žandarmerijsku postaju u Murskom Središću.

Naftno polje Peklenica

je četa napala žandarmerijsku postaju i vrlo je brzo zauzela. Žandari su pobjegli prema Lendavi. Ratni plijen bio je vrlo bogat: osam pisačih strojeva, četiri bicikla, dvadeset pari čizama, mnoštvo novih uniformi, šinjela, rublja i posteljine.

Bataljun se s bogatim plijenom još iste večeri uputio prema Koncovčaku. U isto vrijeme Madari i Nijemci sa svim raspoloživim snagama krenuli u opkoljavanje šireg prostora koji se nalazi u trokutu ceste Čakovec – Štrigova, ceste Čakovec – Mursko Središće, te rijeke Mure. Međutim, partizani se nisu povukli, a u brdovitom kraju nisu bili ni otkriveni. Imali su još dvije zadaće. Uništiti naftna postrojenja u Selnici i u Prekmurju.

Prva je četa brzo stigla do Peklenice i opkolila baraku u kojoj se nalazila vojnička posada. Iako je bilo dogovorenovo da se istovremeno napadne u Peklenici i Murskom Središtu, partizane na položaju u Peklenici otkrili su psi. Zato je četa odmah krenula u napad. Već u prvom jurišu mađarska posada jačine 50 vojnika se razbježala, a šestorica se odmah predala. U partizanske ruke pale su veće količine oružja, municije, odjeće, obuće i hrane. Postrojenja za vađenje nafte su minirana i do kraja rata Mađari i Nijemci nisu ih mogli staviti u pogon.

Obavivši brzo svoj zadatak prva je četa krenula prema Murskom Središtu s namjerom da pomogne drugoj četi u napadu na žandarmerijsku postaju. Usput su razoružali jednu mađarsku žandarmerijsku ophodnju koja je privučena pučnjavom iz Murskog Središća krenula u Peklenicu. U međuvremenu druga

35 Milan Brunović: Kalnik u borbi, Zagreb 1953., str. 306.

U Koncovčaku su ostali dva dana. Tada je druga četa dobila zadaću prijeći Muru, doći do izvora naftne kod Petišovaca (kod Lendave) i zapaliti ih. Pored toga trebalo je uništiti i tri zrakoplova koji su se nalazili na pomoćnom aerodromu u neposrednoj blizini naftnih izvora. Kada je četa došla do Mure vidjelo se da jedan naftni izvor gori. Vrlo je vjerojatno da su ga zapalili saveznički bombarderi. Svijetlo je bilo kao po danu, bilo je mnogo vojske i žandarmerije i bilo je nemoguće prijeći Muru.

Istovremeno prva je četa trebala izvršiti napad na naftna postrojenja u Selnicu. Mađarska posada u Selnicu zbog ranijih događaja dobila je pojačanje od 80 vojnika. Kako bi se onemogućio dolazak pojačanja dva su voda postavila zasjedu na cesti prema Murskom Središću i prema Čakovcu. Treći vod izvršio je napad na neprijateljsko uporište. U žestokoj borbi koja je trajala više od sat vremena Mađari su imali 12 poginulih, 15 ranjenih i 56 zarobljenih vojnika. Partizani su imali jednog poginulog, dva teško i nekolicinu lakše ranjenih. Zapaljen je rezervoar s naftom, upravna zgrada, skladište i dva osobna automobila. Prije nego je uporište bilo zauzeto partizani su morali napustiti borbu jer su iz pravca Čakovca nadirale jake madarske i njemačke snage koje vod u zasjedi nije mogao zaustaviti.³⁶

Zbog velike koncentracije neprijateljskih snaga bataljun se nakon napada na Selnicu morao preko Željezne Gore povlačiti u pravcu Gornjeg Mihaljevca. Na putu prema Gornjem Mihaljevcu bataljunu se predala grupa mađarskih honveda, uglavnom Medimuraca regrutiranih u madarsku vojsku. Nakon predaje jedan dio je pušten kući, a dio je ostao u partizanima. Mađari i Nijemci bili su uvjereni da će bataljun prijeći u Sloveniju pa su blokirani svi prijelazi prema tadašnjoj granici Reicha. Međutim, nakon odmora u Kukulićevim grbama, sjeverozapadno od Gornjeg Mihaljevca, bataljun je krenuo prema Gornjem Kraljevcu. Vodeći sa sobom šezdesetak novih boraca, bataljun je bez ikakvih okršaja iz Gornjeg Kraljevca 3. studenog došao do Podbresta i iste se noći prebacio preko Drave u Podravinu.

Snaga NOV-e prohujala je Medimurjem. Bila je to najveća partizanska postrojba koja je tijekom rata izvela vojne operacije u Medimurju. Uz demonstraciju odlučnosti i borbenosti koja je kolebljive definitivno privukla partizanima, pohod bataljuna kod okupatora je stvorio paniku i pridonio masovnom deserterstvu iz mađarske vojske. Iako u Medimurju nije uspjelo preuzimanje vlasti, moralni učinak boravka bataljuna bio je golem. "S našim dolaskom u Medimurje narod je neobično raspoložen, kao i s našim uspjehom. Sav narod Međimurja odan je našem pokretu. Mađari vrše jaki teror i tjeraju ih u vojsku, ali oni bježe i mnogi prilaze na našu stranu preko Drave, dok ih je dosta koji se kriju kod kuće. Kada bi imali dosta oružja i kada bi naše jedinice ostale u Medimurju imao izgleda da bi se mogla u kratkom vremenu stvoriti jedna međimurska brigada".³⁷ Dalje u Izvještaju posebno je naglašeno da je od listopada do 15. studenoga na Kalnik iz Medimurja u postrojbe KPO prešlo čak 105 novih boraca. O boravku bataljuna KPO u Medimurju pisao je već 7. studenoga 1944. i organ KPH "Naprijed".

36 Isto, str. 307.

37 Izvještaj štaba Kalničkog partizanskog odreda štabu X. korpusa, 15. studeni 1944., MMČ, PO, in. br. 559.

Ipak, i pored značajnih prepostavki za dizanje općenarodnog ustanka, pri-like u Međimurju bile su vrlo teške. Na terenu Medimurja djelovale su manje grupe partizana, diverzanti, terenski politički radnici i drugi, a objektivne mogućnosti za njihov rad iz dana u dan bile su sve teže. Brzo nadiranje Crvene armije uvjetovalo je veliku koncentraciju neprijateljske vojske, a sve jasniji ishod rata rezultirao je krvoločnim divljanjem okupatora i njegovih domaćih suradnika.

O tome rječito govore dva događaja. Prvi je bilo javno strijeljanje petorice međimurskih partizana Rafaela Jalšovca i Ignaca Pintara iz Turčića, Leonarda Krčmara iz Goričana, Ivan Jalšovca iz Hodošana i Ivana Dobrovoljca iz Palinovca u unutrašnjem dvorištu palače Staroga grada u Čakovcu 30. kolovoza 1944. godine. Oni su tokom ljeta kao partizani bili uhićeni na prostoru Međimurja te ih je tročlano vijeće prijekog vojnog suda osudilo na smrt strijeljanjem. Egzekuciju su obavili pripadnici jedne madarske oklopne postrojbe koja se slučajno zatekla u Čakovcu. Osuđenici su dovezeni na strijeljanje u Stari grad iz čakovečke vojarne.

Pogibija dvanaestorice partizana i terenaca 18. prosinca 1944. godine u šumi Murščak, na terenu zvanom Vrbulja, bio je najveći partizanski gubitak u ljudstvu tijekom rata. Zajedno s njima poginula su i dvojica Nijemaca, desertera iz njemačke vojske i nesudenih partizana. U okršaju su zarobljena još dvojica partizana. Neposredni povod akciji okupatorskih trupa na grupu partizana bilo je ubojstvo pripadnika njemačke vojske koji su se dan ranije nalazili u lovnu u šumi Murščak. Postoje različiti podaci o tome tko je toga dana ubijen u lovnu. Prema memoarskoj gradi koja se čuva u Muzeju Međimurja Čakovec ubijen je jedan njemački general. Milan Brunović pak tvrdi da su ubijena dva njemačka viša časnika³⁸ U knjizi "Međimurje 1919.- 1959." nalaze se isti podaci koje koriste i autori knjige "Zapis i sjećanja"³⁹ a govore o ubojstvu dvojice njemačkih vojnika i jednog dočasnika. U službenim dokumentima iz toga vremena nigdje nisam našao podatke o tom događaju, tako da sve podatke o tome tko je ubijen u Murščaku treba uzeti s oprezom. Ono što je tu ipak najvažnije je činjenica što su se Nijemci i Mađari odlučili za to osvetiti.

U akciju je krenulo oko 800 okupatorskih vojnika. Posljedice njihove akcije svakako ne bi bile tako teške da se u okružju, u selu Dvorišću, nije nalazila grupa terenaca i novih boraca koja se je prethodne noći trebala prebaciti na Kalnik. Iako su veze s Kalnikom funkcionalne, grupa se zbog jakog neprijateljskog osiguranja pruge Kotoriba – Čakovec, nije uspjela prebaciti do Drave. Zbog situacije na istočnom bojištu ta je pruga postala osobito važna, te su je Nijemci i Mađari dobro čuvali. Pokušaj prijelaza na dionici pruge Čehovec – Donji Kraljevec nije uspio pa se grupa vratila u Dvorišće. Istovremeno Mađari i Nijemci krenuli su u šire opkoljavanje prostora sela Turčića i Dvorišća. Vidjevši što se sprema grupa slabo naoružanih partizana odlučila je izbjegći okršaj, povući se u šumu Murščak i prebaciti se preko Mure u Mađarsku. Međutim, Mađari su zatvorili klopku postavivši svoje zasjede i na lijevoj obali Mure. U povlačenju prema Murščaku Mađarima su u ruke

38 Milan Brunović: Kalnik u borbi., str. 305.

39 Kapun, Feletar, Fišer: Zapis i sjećanja, Čakovec 1970., str. 175.

pali Antun Lepen i Andrija Biber. Ostali su nastavili povlačenje prema Muri i na samoj obali rijeke, na mjestu zvanom Vrbulja, prihvatili borbu. Nisu imali nikakve šanse. Nakon što im je nestalo municije, aktivirali su ručne bombe i svi izgjnuli. Bili su to: Mijo Baranašić, Franjo Bašnec, Franjo Jurčec, Filip Krčmar, Nikola Krhač, Adam Mesarek, Lovro Mesarek, Dragutin Pintar, Đuro Pintar, Pavao Pintar, Leonard Setnik, Franjo Srpak i dvojica nepoznatih bivših njemačkih vojnika, nesudjenih partizana.⁴⁰

40 Kapun - Feletar - Fišer: Zapis i sjećanja, str. 175 –178.

IX.

OBAVJEŠTAJNA DJELATNOST

1. PARTIZANSKA OBAVJEŠTAJNA SLUŽBA

Tijekom 1941. godine na čitavom području sjeverozapadne Hrvatske obavještajnom i sigurnosnom djelatnošću bavile su se organizacije Komunističke partije Hrvatske i njihova vodstva (komiteti). Tek od 25. prosinca 1941. godine Uputom Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske pri stožerima partizanskih postrojbi osniva se vojnoobavještajna (informativna) i politička obavještajna služba (špijunaža i kontrašpijunaža). Radilo se zapravo o uvođenju instituta informativnog i obavještajnog časnika u sve partizanske postrojbe. Veliki korak u razvitku obavještajne organizacije i sustavu sigurnosti NOP-a predstavljala je Naredba i Uputa Josipa Broza Tita od studenoga 1942. godine o stvaranju jedinstvene obavještajne organizacije osnivanjem obavještajnih centara u partizanskim postrojbama i na određenoj teritoriji. Ti su centri imali dvije sekcije: ofenzivnu-informativnu i defenzivnu-sekciju za kontrašpijunažu.¹

Područje sjeverozapadne Hrvatske pokrivalo je Pokrajinski obavještajni centar (POC) za gornju Hrvatsku s mrežom centara – Rajonsko obavještajni centar (ROC) i Mjesni obavještajni centar (MOC). Područje Kalnika tj. Varaždinski okrug s kotarevima Varaždin, Ivanec, Novi Marof, Križevci, Ludbreg, Koprivnica, Čakovec i Prelog bilo je teritorijalno i po broju stanovnika najveće područje II. operativne zone. Prvi pravi partizanski obavještajac na Kalniku bio je Slobodan Ilić Čića. Međutim, služba se razvijala i organizacijsku strukturu prilagodavala potrebama. Sredinom 1943. godine obavještajni časnik Kalničkog partizanskog odreda bio je Andrija Frntić. Već se tada uz njega ističe osobito sposoban obavještajac Josip Blažić Škot. Pored njih obavještajnim poslom bavili su se i Martin Puštek, predratni učitelj u Domašincu i Mirko Gobac Filip. Početkom kolovoza 1943. godine pod vodstvom Josipa Blažića Škota u selu Ivancu oformljen je Okružni obavještajni centar za Kalničko područje. U rajonskim obavještajnim

¹ Milan Obradović. O obaveštajnoj službi i sistemu sigurnosti NOP-a na području severozapadne Hrvatske u NOR-u 1941– 1945., Sjeverozapadna Hrvatska u NOB-u i socijalističkoj revoluciji str. 746.

centrima (ROC) za podruje Kalničkog okruga radili su Vilko Kun, Ivan Brcković, Rudolf Perin Švejk, Tomo Blažić Pepek, Andelko Matišić, Aco Vidović, Franjo Švagel, Pero Bezjak i mnogi drugi. Već tada vrlo su se pedantno radile evidencije o neprijateljima NOP-a.²

Od srpnja 1943. godine pa do ukidanja II. operativne zone 24. siječnja 1944. godine na podruju Kalnika, osim dobro organizirane i vođene partizanske obavještajne službe razvila se i snažna političko-teritorijalna obavještajna služba za potrebe NOP-a. U to vrijeme pada i ozbiljno obavještajno prodiranje u Međimurje, osobito nakon što su početkom studenoga 1943. godine u partizanske ruke pali gradovi Ludbreg i Koprivnica. Pored toga što je oslobođenjem toga dijela Podravine omogućen lakši prijelaz Drave, bila je oformljena Međimurska četa te su učestali odlasci diverzanata u Međimurje.

Na podruju II. operativne zone NOV i PO Hrvatske djelovale su 4 grupe neprijateljskih obavještajnih službi. Najvažnije su bile njemačke obavještajne službe. Tu je djelovala i talijanska OVRA, zatim različite mađarske vojne i civilne obavještajne i kontraobavještajne službe i naravno Ustaška nadzorna služba (UNS). U Međimurju su djelovale sve službe osim talijanske OVRE.

Josip Šlibar

Kako je 10. listopada 1943. godine odvojena političko-teritorijalna od vojnoobavještajne službe formiran je Pomočni obavještajni centar za Zagrebačku oblast. Na čelo centra postavljen je Nikola Brezović Prebeg. Odmah je bio osnovan i centar za rad uz mađarsku granicu i za rad u Međimurju. Za rad u Međimurju bio je određen Josip Šlibar.³ Ovako organizirana političko-teritorijalna obavještajna služba radila je do osnivanja Odjeljenja za zaštitu naroda (OZNA) 13. svibnja 1944. godine. Od Štaba II. operativne zone Josip Šlibar je ponovno bio određen za rukovoditelja obavještajne i sigurnosne službe u Međimurju. Bolto Ivančok – Boško pak je bio određen za zamjenika šefa OZN-e za Međimurje, ali je poginuo nakon jednog okršaja s mađarskim žandarima⁴

2 Iz govora neidentificiranog visokog dužnosnika UDB-e Hrvatske održanog u Čakovcu 12. svibnja 1954. godine u povodu obilježavanja 10. obljetnice OZN-e, MMČ, PO, inv. broj. 601.

3 Josip Šlibar, sin Antuna, (Donji Mihaljevec, 1922. – Zagreb, 1997.). Od 1939. radio u radionici Državne željeznice u Zagrebu. Ustaše ga zbog prikupljanja "Crvene pomoći" 30. rujna 1941. uhitile, te je osuden na smrt. Bio je pomilovan i osuden na 2 godine robije. Kaznu je izdržao u Zagrebu. Do 1943. bio u ustaškom zatvoru. Nekoliko dana prije no što je kaznu izdržao pobjegao je znajući da ga ustaše neće pustiti. Odmah je otisao u partizane. Krajem 1943. imenovan zamjenikom komesara Međimurske čete, te potom bio imenovan na dužnost obavještajnog oficira u Međimurju. Bio je šef OZN-e, a potom do svibnja 1947. šef UDB-e Čakovec. Od svibnja 1947. do travnja 1949. radio u UDB-i za Jugoslaviju. Od travnja 1949. do travnja 1954. radio u Državnom sekretarijatu za vanjske poslove. Od 1954. tajnik NÖ Kotara Čakovec. Bio je predsjednik KO SSRNH Čakovec, te predsjednik Skupštine općine Čakovec. U Izvšnom vijeću SR Hrvatske bio je sekretar za rad, te prije odlaska u mirovinu šef Sekretarijata za unutrašnje poslove Grada Zagreba. MMČ, PO, inv. broj 443.

4 Ivančok Baltazar – Boško, sin Kajetana rođen u Hemuševcu u Međimurju poginuo je u okršaju s mađarskim žandarima u Gornjem Koncovčaku 24. prosinca 1944. godine. Opkoljen od Madara, vidjevši da bi mogao živ pasti žandarima u ruke, raznio se se bombom.

Šlibarovi suradnici na obavještajnim zadacima u Međimurju, pored drugih, bili su Đuro Zvonar iz Donjeg Vidovca za kojega Šlibar navodi da je bio vrlo pokretljiv čovjek te osobito odani suradnik, dok za Miška Bartolića iz Donjeg Mihaljevca Šlibar tvrdi da je bio odličan kao "njuškalo". Za djelovanje obavještajaca, stalne prijelaze diverzanata i manjih partizanskih postrojbi preko Drave izuzetno je bilo važno imati pouzdane ljude na samoj Dravi. Jedan od njih svakako je bio i Mato Lončarić iz sela Oporovca koji je vezu držao gotovo dvije godine. Zanimljivo je s kakvim su se protivnicima suočili partizanski obavještajci u Međimurju.

2. MAĐARSKE OBAVJEŠTAJNE SLUŽBE

ISPOSTAVA ČAKOVEČKIH DETEKTIVA

U službi je radilo dvadesetak detektiva s činovima žandarmerijskih časnika i dočasnika. Na raspolažanju im je bila mađarska žandarmerija. Šef ispostave bio je kapetan Pales Tibor. Kao detektivi spominju se Eleks Ferenc, Marcibal Ferenc, Magyreszi Vendel, Domjan Gyula, Takacs Jozsef, Hallasz Janez, Fejes Jozsef, Krisztofery Gyula, Magyar Bela, Dobry Jozsef, Nemeth Janez, Berczes Istvan, Eles Lajos, Nagy Ferenc, Salay Istvan, i drugi. Kao prevoditelji u Ispostavi čakovečkih detektiva radili su Cserto Karoly i Antun Fucks.⁵

Služba je imala veliki broj suradnika u svim mjestima Međimurja. Gotovo svi birovi i podbirovi (općinski načelnici i podnačelnici), te seoski starješine bili su, neki više neki manje, suradnici mađarskih obavještajnih službi. Mnogi su nakon rata bili sudeni kao suradnici okupatora.

VOJNA OBAVJEŠTAJNA SLUŽBA

Krajem studenoga 1942. godine načelnik generalštaba Mađarske kraljevske vojske naredio je svom Prvom odjeljenju da se na teritoriju Međimurja organizira preventivna izviđačka služba pod jedinstvenim rukovodenjem. U naredenju stoji: " Iz Međimurja i s teritorije preko granice stiglo je više takvih izvještaja prema kojima predstoji namjera dizanja partizanskog ustanka u Međimurju od strane ilegalnih partizanskih jedinica koje djeluju u Hrvatskoj. Na ovo ukazuju sabotaze izvršene na željezničkim prugama u Međimurju 15. i 16. studenog. Naredujem da se na teritoriju Međimurja organizira preventivna izviđačka služba pod jedinstvenim rukovodenjem."⁶ Jedinstveno rukovodenje povjerio je zapovjedniku 9. lake divizije Velika Kanjiža (Nagykanizsa). To naredbom na polju preventivne službe izviđanja organi javne uprave, žandarmerijski i policijski organi na teritoriju Međimurja upućeni su isključivo na zapovjednika 9. lake divizije. Njemu će neposredno podnositi sve izvještaje.

5 Rad V. kolone u Međimurju, str. 67 – 76.

6 Naredenje načelnika generalštaba mađarske kraljevske vojske svom Prvom odjeljenju da se na teritoriju Međimurja organizira preventivna izviđačka služba pod jedinstvenim rukovodenjem. Budimpešta 23. studeni 1942. Grada III., dokument br. 288, str. 624 – 625.

- Od profesionalnih mađarskih vojnih obavještajaca u izvorima se spominju:
1. **Dr. Bertin Jozsef**, pričuvni poručnik mađarske obavještajne službe u Čakovcu, bio je član ravnateljstva Mesne industrije "Hunnia", prije mađarske okupacije "Vajda".
 2. **Erdu Eugen**, pričuvni natporučnik, šef mađarske obavještajne službe u Čakovcu 1943. godine.
 3. **Haidecker Lajos**, časnik kontrašpijunaže, član uprave "Hunnie",
 4. **Hauer Janos**, artiljerijski narednik, bavio se kontrašpijunažom u Čakovcu
 5. **Telefai Jeno**, poručnik, šef mađarske kontrašpijunaže u Čakovcu.⁷

ZAPOVJEDNIŠTVO JAVNE SIGURNOSTI ZA MEĐIMURJE

Ured službe je u Čakovcu otvoren krajem listopada 1944. godine nakon što su vlast u Madarskoj preuzeli njilaši. Uredu su bile podređene sve mađarske vojne i žandarmerijske postrojbe, te odjel mađarske kontrašpijunaže. Glavna zadaća bila je razbijanje NOP-a i vojne akcije protiv postrojba NOV-e, uglavnom postrojba Kalničkog partizanskog odreda, koje su često dolazile u Međimurje po različitim, najviše diverzantskim poslovima. Osim toga trebalo je čuvati granicu i zaštiti komunikacije, poglavito prugu Čakovec – Kotoriba.

Na čelu Zapovjedništva javne sigurnosti za Međimurje bio je pukovnik Han Elek. Uz njega su radili kapetan Gaal Antal, poručnik Jurics Jozsef, potporučnik Ovarics Jozsef i zastavnik Gyarmathy Arpad.⁸

3. OBAVJEŠTAJNA MREŽA NDH

Obavještajna mreža NDH djelovala je preko Kotarskih oblasti za kotareve Čakovec i Prelog u Varaždinu. Na čelu te Kotarske oblasti bio je Vicko Ostojić, a preko Ustaškog povjereništva za Međimurje, također u Varaždinu, kojemu je na čelu bio apotekar Teodor Košak. Izvješća su dostavljana Zapovjedništvu mjesta u Varaždinu, odnosno Domobranskom popunidbenom zapovjedništvu u Varaždinu, ali i Ministarstvu unutrašnjih poslova. Izvješća su uglavnom nabrajala događaje važne za opće sigurnosne prilike u Međimurju. Bili su to odlazak mađarskih trupa na front i dolazak novih, diverzije, sukobi partizana s mađarskom vojskom ili žandarmerijom u Međimurju, uhićenja, osobito onih koji su bilo naklonjeni vlastima NDH, grubi postupci mađarskih vlasti prema stanovništvu, rekvizicije, izgradnja fortifikacijskih objekata i utvrđivanje granica i drugog.

4. NJEMAČKE OBAVJEŠTAJNE SLUŽBE U MEĐIMURJU

Organizacija njemačke obavještajne službe u Međimurju ovisila je prvenstveno o položaju Međimurja i prilikama u Međimurju unutar općih zbivanja

⁷ MMČ, PO, inv. br. 612.

⁸ Rad V. kolone, str. 168. – 169.

tijekom rata. Kao madarski okupirani teritorij u obavještajnom smislu Međimurje je dijelilo sudbinu Madarske. Tu su do proljeća 1944. godine radili Abwehr i VI. Uprava RSHA (obavještajna služba za inozemstvo). Rezident Abwerha bio je u Nagykanizsi. Da li je u akciju u Međimurju stupila i Trupna obavještajna služba (Ic) – vojno-obavještajni organi stožera koju su činile Tajna vojna policija i Vojna žandarmerija prije proljeća 1944. godine nije poznato.

GESTAPO

Zapovjedništvo njemačke vojske u travnju 1941. godine, odmah po zauzimanju Međimurja, nije bilo u Čakovcu već u Murskom Središću. Ured GESTAPO-a u Čakovcu otvoren je u svibnju 1944. godine, dakle, nakon što je u Madarskoj srušen Horthyjev režim. Na čelu ureda bio je Fritz Arndt, sturmführer rodom iz Hannovera. U uredu su radili i Walter Regelin, Ludwig Schmidt, Fritz Mayer i Adam Lauferer. Ured bio u kući dr. Vilima Viole, danas na uglu Ulice Matice hrvatske i Ulice Valenta Morandinija.

FELDGENDERMERIE – Vojna žandarmerija

Krajem listopada 1944. godine osnovano je u Čakovcu njemačko Mjesno vojno zapovjedništvo-Ortskomandantura koja se također bavila obavještajnim i kontraobavještajnim radom. Na čelu službe bio je dr. Hans Michelli.

Njemačke obavještajne službe u Međimurju su podatke obavještajnog kartera prikupljale preko vlastite mreže agenata i međimurskih njilaša. Osobito su se angažirale u uništenju čakovečke židovske zajednice i u mobilizaciji mladića za njemačku vojsku.

Partizanski obavještajci informacije u Međimurju nisu prikupljali iz neprijateljskih redova, već su ih prikupljali od simpatizera NOP-a koji su pomno pratili prilike u svojim sredinama. Podaci vojnog karaktera bili su osobito važni od sredine 1944. godine kada se, zbog približavanja fronte, u gotovo svakom selu nalazila neprijateljska vojna posada. Osnovne zadaće službe u Međimurju bile su prikupljanje podataka o neprijateljskim vojnim snagama, obavještajno-politički rad usmjeren protiv djelatnosti madarskih civilnih službi i otvorenih i prikrivenih suradnika okupatora kao i prikupljanje podataka o ljudima koji su s neprijateljskih pozicija djelovali prema NOP-u. Pomoć službi pružali su kotarski komiteti KPH Čakovec i Prelog, organizacije SKOJ-a i ilegalni narodnooslobodilački odbori.

Okružni komitet KPH Varaždin odredio je u ožujku 1945. godine tko će preuzeti koje dužnosti u času oslobođenja Međimurja. Za šefa OZN-e za Čakovečki kotar bio je određen Josip Šlibar, a za šefa OZN-e Preloškog kotara Viktor Habuš.

Okružno opunomoćstvo OZN-e na čelu s Josipom Bahorićem, s gotovo 60 ljudi, trebalo se 4. travnja 1945. godine gumenim čamcem prebaciti preko Drave između Hrženice i Otoka kod Preloga. Međutim, čamac se probušio, te su se svи vratili na Kalnik. S Kalnika je jedan dio obavještajaca produžio za Voćin. Tu im se pridružio Josip Šlibar koji se u času oslobođenja Međimurja nalazio u Garešnici. Zajedno su krenuli prema Podravskoj Slatini. Tu su se prebacili preko Drave i preko Madarske ušli u Međimurje. Šlibar je sa svojom grupom ušao u već oslobođeni Čakovec i preuzeo opunomoćstvo OZN-e od svog zamjenika Antuna Bratka.

U gradu je vidio plakate koji su pozivali građane na red i mir sa svojim potpisom. OZN-a je svoje urede već imala u Starom gradu. Antun Bratko je ubrzo otisao na novu dužnost u Zagreb. Šlibar pak je dobio novog zamjenika. Bio je to Franjo Petek iz Ludbrega. Ekipu su činili i pomoćnik Miško Bartolić, te istražitelji Valent Habuš, Drago Rožman i Petar Drk.

Viktor Habuš bio je određen za šefu OZN-e za kotar Prelog. S grupom od osam obavještajaca 4. travnja 1945. godine Habuš se nalazio na jednom dravskom otoku (adi) kod Preloga. Istoga dana u Prelog su ušle ruske i bugarske trupe, te dijelovi postrojbi Kalničkog partizanskog odreda Hrvatske. Sa svojom grupom u Prelog je ušao i Viktor Habuš. Odmah su na sve javne objekte nalijepili označke OZN-e. Opunomoćstvo OZN-e za kotar Prelog je uspostavilo dobre veze s russkom vojnog obavještajnom službom. Rusi su OZN-u primali kao novu vlast. S Bugarima pak su odmah nastali sukobi, a u tim sukobima Rusi su bili na strani OZN-e. Viktor Habuš bio je šef OZN-e u Prelogu do kraja 1946. godine. Zamjenik mu je prvo bio Stanko Tomek, a kasnije Josip Zadravec iz Ludbrega. U OZN-i u Prelogu je tada radio i Petar Zelenić.

OZN-a je bila zasebna struktura sigurnosnog sustava, dok je u okviru vlasti, odnosno Odsjeka za unutrašnje poslove djelovala Narodna milicija. Opunomoćstvima OZN-e u Međimurju za posebne je akcije stajala na raspolažanju i postrojba Korpusa narodne obrane Jugoslavije (KNOJ).

Zajedno s russkim i bugarskim postrojbama koje su učestvovali u oslobođanju Međimurja u travnju 1945. godine došle su i njihove službe sigurnosti. OZN-a je s njima teško suradivala, osobito s bugarskom. Russka obavještajna služba predala je OZN-i grupu čakovečkih madarona, poznatih pod nazivom "Vijeće dvadesetice". Međutim, predali su sve osim Ota Pečornika, najvažnijeg čovjeka madarskog okupacijskog sustava u Međimurju. Odveli su ga nakon uhićenja u Madarsku, gdje mu je nestao svaki trag.⁹

⁹ Vjerojatno je bio strijeljan.

X.

OSLOBOĐENJE MEĐIMURJE I POVRATAK HRVATSKE/ JUGOSLAVENSKE VLASTI

Početkom 1945. godine prilike u kojima je djelovao KPOH bile su vrlo teške jer su na njegovom operativnom području koncentrirane jake neprijateljske snage svih boja. Njemačka i ustaška zapovjedništva brzo su uočila da na srijemskom frontu neće biti u stanju duže vremena pružati otpor, pa su usporedo s operacijama u Srijemu gomilala trupe koje su oformile pričuvnu frontu, upravo na području djelovanja KPOH.¹ KPOH se u posebno teškom položaju našao odmah po proboru srijemskog fronta, a uoči opće ofenzive na neprijatelja koncem ožujka 1945. godine. Kako bi sačuvalo ljudstvo zapovjedništvo X. korpusa zagrebačkog, naredilo je KPOH da se prebaci u Međimurje. Sam dolazak partizanskih postrojbi s Kalnika bio je koordiniran s ulaskom u Međimurje trupa III. ukrajinskog fronta Crvene armije i bugarske Otečevstvene fronte. O njihovu ulasku u Međimurje Glavni štab Hrvatske potpisao je sporazum sa sovjetskim zapovjednikom maršalom Tolbuhinom.

Rusko ratno zrakoplovstvo bombardiralo je Čakovec 31. ožujka 1945. godine. U tom zračnom napadu srušeno je i oštećeno nekoliko kuća u današnjoj Ulici kralja Tomislava. Bombom je pogoden njemački transportni vlak na pruzi između Glavnog kolodvora i postaje Buzovec. Rusko je zrakoplovstvo bombardiralo grad i 3. travnja u času kada se njemačka i mađarska vojska iz njega užurbano povlačila prema Štrigovi. Naime, Nijemci nisu branili Čakovec, već su ga napustili onesposobivši uređaje na Glavnom željezničkom kolodvoru, te pogonske strojeve i kotlovnice industrijskih pogona. Obrađenu liniju uspostavili su na zapadnim granicama Međimurja od Gibine do Trnovca s najjačim fortifikacijama kod Štrigove. U Čakovec su bez borbe 6. travnja 1945. godine najprije iz pravca Preloga umarširale

¹ Enciklopedija Leksikografskog zavoda , 6, Zagreb 1969., str. 119 – 120.

bugarske trupe, potom ruske iz pravca Pribislavca, a odmah iza njih u Čakovec su ušle postrojbe Kalničkog partizanskog odreda Hrvatske. Zadnji otpor u Međimurju Nijemci su pružili u višednevnoj bitci kod Štrigove. Njihov otpor slomljen je 12. travnja na brdu Štrigovčaku te su nakon poraza konačno izbačeni iz Međimurja.

Uoči dolaska savezničkih postrojbi u Međimurje, Oblasni odbor Jedinstvene narodnooslobodilačke fronte za Zagrebačku oblast izdao je poduzi letak u kojem je pored ostalog stajalo: "Dolaskom Crvene armije u Medjimurje nestati će strah i patnje od madjarsko-njemačkih velemožnika i njihovih ustaških pomagača. Nakon 4 godine madjarsko-njemačkog ropstva, u koje ga je bacio Pavelić, Medjimurje će biti slobodno i vraćeno u zagrljav demokratskoj Hrvatskoj, a zločinci bit će kažnjeni za zločine i patnje koje su sramnom izdajom nanijeli slobodoljubivom narodu. Nikada više neće njemački agenti odvoditi marljive Medjimurce na robovski rad njemačkim i madjarskim grofovima. Narod Međimurja nikada neće zaboraviti kaznione i logore u Madjarskoj i ustaškoj Hrvatskoj u kojima su zatvarani i mučeni najbolji sinovi Međimurja i drugih krajeva naše domovine..."² Redakcija "Novosti" izdala je polovicom travnja 1945. godine letak pod naslovom "Crvena armija oslobođa Sjevernu Hrvatsku i Sloveniju". Oslobođeni su gradovi Čakovec, Mursko Središće, Donja Lendava i preko 100 drugih mjesta.³ Jedan od ustaških obavještajaca poslao je 11. travnja 1945. godine Obavještajnom odsjeku RAVSIGUR-a izvješće o stanju u Međimurju pod naslovom "Prodor Rusa u Međimurje" u kojem stoji da je: Prigodom nadiranja Rusa između Stare Kanjiže i Djekenješa na pruzi Legrad - Kerestur na Muri tamošnji njemački mineri digli su pruge i mostove te se povukli prema Kotoribi i Čakovcu. Kada su Rusi krenuli iz Kanjiže prema Murskoj Soboti, na isti način su se iz Donje Lendave povukle njemačke i madjarske čete prema Čakovcu, a odatle djelomično prema pruzi Varaždin - Zagreb. Kada su Rusi prodirali prema Murskoj Soboti, jedan njihov dio prebacio se preko Mure na Mursko Središće, te stigao do sela Vratišinec koje se nalazi na pola puta izmedju Murskog Središća i Čakovca. Tamo su ih dočekale ustaške postrojbe u većini, zatim jedan dio pripadnika Strjelastih križeva (sami Medjimurci) i nešto SS sastava te ih bacili preko Mure. Primjećuju se zadnjih dana da Rusi na sjevernoj strani Drave postavljaju minska polja i izgradjuju male utvrđice. Prema tome izgleda da nemaju za sada namjeru prelaziti Dravu, ali si osiguravaju bokove.⁴

Partizanski zapovjednik Čakovca, major Rudi Rak izdao je 9. travnja 1945. godine plakatiranu naredbu radi zaštite javne sigurnosti i reda u Čakovcu. U Međimurju su u to vrijeme s njemačkim trupama vodene teške borbe kod Štrigove, a Podravinu i Hrvatsko Zagorje još su čvrsto držali Nijemci i ustaše. Rudi Rak je naredio policijski sat koji je u gradu trajao od 20 sati navečer do 6 sati ujutro. U tom je vremenu strogo naredio i zamračivanje stanova. Kretanje građana Čakovca izvan grada bez potrebe i propisane propusnice bilo je najstrože zabranjeno.

2 Arhiv Instituta za historiju radničkog pokreta Hrvatske, JNOF- 3/425.

3 AIHRPH JNOF- 4/563.

4 Dokument nosi službenu oznaku I-19/124-5, a u PO MMČ stigao je u kopiji bez oznake fonda iz nekadašnjeg IHRPH u Zagrebu.

Propusnice je izdavao Odsjek zaštite naroda II. Zagrebačke oblasti za Kotar Čakovec čiji se ured nalazio u zgradici tadašnje Pučke škole, danas zgrade Otvorenog sveučilišta. Najstrože je bilo zabranjeno i svako grupiranje i sastajanje građana na ulici, u lokalima i po kućama bez dopuštenja zapovjedništva grada. Po ulicama je bilo dopušteno kretati se u grupi do tri osobe. Naredba je na kraju imala i jednu zanimljivu točku. Naime, major Rudi Rak upozorava građane Čakovca da vlastima svakako prijave bilo kakav slučaj samovolje, samovlašća ili nasilja bilo vojne ili civilne osobe. Takvome neka zapamte lik i smjesta ga prijave zapovjedništvu grada (Komanda mjesta) ili ophodnjama koje su se sastojale od 2 bugarska vojnika i jednog partizana. Grad je u to vrijeme bio pun bugarskih i ruskih vojnika s čijom se samovoljom teško izlazilo na kraj.⁵ Samovolju i nasilje, pljačku i silovanja, moglo se očekivati osobito od ruskih vojnika i Bugara. Brojna memoarska grada govori o nasilnom ponašanju ruskih i bugarskih vojnika koji su smatrali i zbog toga što su svi natpisi na trgovinama, radnjama i uredima kada su oni ušli u grad bili na mađarskom jeziku, da su zaposjeli dio Madarske.

Okružni komitet KPH Varaždin poslao je 23. travnja 1945. godine izvješće Oblasnom komitetu KPH u kojem se osobito ističe da je u Međimurju mobilizirano preko 1.500 novih boraca, da za njih nema dovoljno oružja, opreme i odjeće te da će to trebati hitno prebaciti zrakoplovima. U Čakovcu je neprijatelj uništio sve što je mogao. Tvornice su sve opljačkane, željeznički kolodvor miniran, a lokomotive uništene. Uspio se uspostaviti promet prugom Čakovec – Mursko Središće kojom vozi jedna lokomotiva. Radom je počela i tvornica platna (vjerojatno "Prva međimurska tkaonica" d.d., danas "Čateks"). Počeo je radom paromlin u Murskom Središću, a izvore nafte u Prekmurju koristila je bugarska vojska.⁶

Nova vlast u Međimurju organizirali su komunisti preko kotarskih komiteta KPH za Čakovečki i Preloški kotar, te preko Gradskog komiteta KPH Čakovec. Već 10. travnja 1945. djelovali su privremeni kotarski NOO Čakovec i Prelog, te Gradski NOO Čakovec. Odmah potom u svim su selima izabrani seoski ili mjesni NOO.⁷

Jedan od najvažnijih zadataka OZN-e nakon oslobođenja bila je onemogućiti sve one koji su ometali rad na izgradnji nove vlasti i zasluženoj kazni privesti one koji su aktivno i vjerno služili okupatoru. Dakle, trebalo je uhiti suradnike okupatora i formirati posebne grupe za likvidaciju onih koju su se oružjem nastojali suprotstaviti novoj vlasti. Ubrzo su organi sigurnosti uhitali nekoliko stotina aktivnih suradnika okupatora. Znatan broj njih uspio je pobjeći.

Redovni promet željezničkim i cestovnim mostom preko Drave kod Varaždina ponovno je uspostavljen 9. studenoga 1945. godine. Most je inače sagrađen 1886. godine kada je i puštena u promet pruga Čakovec – Varaždin – Zabok – Zaprešić – Zagreb. Bio je od čelične konstrukcije, a sagradila ga je uz zнатне teškoće

⁵ MMČ, PO, inv. br. 1456.

⁶ AIHRPH - KP - 64/1009.

⁷ Izbori za nove odbore provedeni su u rujnu 1945. godine. U Ustavu iz 1946. godine mjesni narodni odbori, koji su osnovani u svim selima, utvrđuju se kao najniži organi vlasti koje neposredno bira narod. Već iste godine otvara se proces u kojem se smanjuje njihov broj, te nekoliko manjih naselja ima jedan mjesni odbor. Već 1952. godine uslijedila je upravna reorganizacija. Počinju se formirati općinski narodni odbori. Pored toga osnivaju se i mjesni odbori i stambene zajednice.

graditeljska tvrtka Armina Schwartza iz Budimpešte. Uoči napada njemačke vojske na Kraljevinu Jugoslaviju 6. travnja 1941. godine jugoslavenska je vojska digla most u zrak. Tijekom II. svjetskog rata most nije bio popravljen. Vlak je iz Čakovca vozio do Drave, a putnici su tada na varaždinsku stranu bili prevoženi brodom, odnosno skelom. Radovi na popravku mosta i njegovu osposobljavanju za promet započeli su već krajem svibnja 1945. godine. Zanimljivo je da je most za željeznički i cestovni promet služio sve do 7. svibnja 1970. godine kada je u promet pušten novi cestovni most, danas Most hrvatskog bana Josipa Jelačića. Od toga dana stari most služi isključivo za željeznički promet.

Pontonski most na Dravi kod Varaždina 1945. godine

Granica između Hrvatske i Slovenije na području nekadašnje općine Štrigove utvrđena je 8. travnja 1946. godine. Stoljetna hrvatsko - štajerska granica na tom je prostoru išla od sela Robadja ravno na sjever do Mure i obuhvaćala i današnja slovenska sela Veščica, Raskrižje, Gibina i Šafarsko. Do donošenja Zakonu o izmjenama i dopunama Zakona o nazivima i podjeli Kraljevine Jugoslavije na upravna područja 1931. godine; Medimurje je zapremalo 783 km², a ne kao današnje 730 km². Tim je zakonom Medimurje ostalo bez Legrada i čitave štrigovske općine, te bez sela Preseke, Prhovca i Badličana u općini Gornji Mihaljevec. Nakon sporazuma Cvetković - Maček i formiranja Banovine Hrvatske u Čakovcu je u studenom 1940. godine boravio ban Banovine Hrvatske dr. Ivan Šubašić. Tom je zgodom Šubašić svečano izjavio da je pitanje povratka štrigovske općine pod administraciju Banovine Hrvatske samo pitanje dana. Međutim, to nije bilo točno. Kada su Nijemci 7. travnja 1941. godine ušli u Medimurje, pripajajući Štajersku neposredno teritoriju Trećeg Rajha, svoje granične straže postavili su na liniji Čestijanec - Prekopa - Stanetinec, odnosno na istočnim i južnim granicama nekadašnje općine Štrigova. Tek u lipnju 1941. godine, na zahtjev Mađara koji su u međuvremenu okupirali Medimurje, Nijemci su se povukli na staru hrvatsko - štajersku granicu između Veščice i Sročje Vasi, te Raskrižja i Cvena. Nakon svršetka II. svjetskog rata ponovno je postavljeno pitanje granice. Naime, vlast je na tom prostoru organizirana iz Ljutomera, a ne iz Čakovca. Nakon dužih pregovora povučena je granična linija koja se održala do današnjeg dana.⁸

⁸ Vladimir Kalšan: Politička i administrativna pripadnost Medimurja 16. – 21. stoljeće, časopis Ako, Čakovec, br. 13, prosinac 2002., str. 24.

XI.

OBRAČUN S "NARODNIM NEPRIJATELJIMA"

Nova je vlast držala da treba javno demonstrirati odlučnost u obračunu sa suradnicima okupatora. Zbog toga su održana dva javna suđenja. Javna suđenja suradnicima Madara i Nijemaca u Čakovcu i Prelogu održana su na inicijativu starih, predratnih komunista koji su rat preživjeli u logorima. Rukovodeći kadrovi koji su u Međimurje došli s Kalnika, iz partizanskih postrojbi, bili su protiv javnih suđenja. Držali su da je to posao za regularne sudove. Međutim, morali su popustiti te su suđenja bila doista održana.¹

Javno su suđeni:

U Prelogu na sajmištu održano je javno suđenje preloškim madaronima. Javni tužitelj bio je stari preloški predratni komunist Rudolf Vlahek. Sudeni su:

- **Andel Ivan**, iz Preloga. Osuđen je na vremensku kaznu
- **Blažinčić Franjo** iz Preloga. Nema podataka o kazni.
- **Čonkaš Stjepan** iz Preloga. Suradnik madarskih žandara. Iza svakog njegovog razgovora sa šefom postaje u Prelogu uslijedila su uhićenja. Osuđen na smrtnu kaznu. Strijeljan
- **Šafraňić Ivan**. Nema podataka o kazni.
- **Šoštarić Antun** iz Preloga, trgovac. Osuđen je na vremensku kaznu.
- U Čakovcu u nekadašnjem Sokolskom domu započelo je 29. srpnja 1945. godine veliko suđenje članovima Vijeća dvadesetorice.² OZN-i je okrivljenike predala Crvena armija. Sudeni su bili:
- **Antonović Ignac**, sin Josipa. Rođen 31. 01. 1900. u Čakovcu, zemljoposjednik završio 8 razreda gimnazije i trogodišnju višu gospodarsku školu. Član i predsjednik Vijeća dvadesetorice, član MEP. Početkom rujna 1941. imenovan je vijećnikom Županije Zala. Uhićen 25. 05. 1945. Osuđen na smrtnu kaznu i strijeljan.

1 MMČ, PO, inv, broj. 159. Plakat Gradske JNOF Čakovec

2 Međimurje 1919 - 59., str. 110.

OGLAS

**Obavještava se pučanstvo Čakovca i
okolice da će se u nedelju 29. jula 1945
u 2 sata poslije podne održati javna
rasprava protiv**

**Antonović Ignaca, Döring Dragutina, Juranić
Đure, Behojnik Mije, Salaj Ladišlava, Wohlsein
Dragutina, Mekovec Ignaca, Binder Ljudevita,
Kovač Pavla, Kolarić Franje, Janković Florijana,
Balaša Josipa, Palfi Vendela i
Vresk Franje,**

**sviju iz Čakovca radi zločina počinjenih
prema našem narodu.**

**Rasprava će se održati u Domu
Kulture.**

Poziva se stanovništvo da u što većem broju prisustvuje
ovoј prvoj javnoj raspravi.

SMRT FAŠIZMU - SLOBODA NARODU!

Gradski J. N. O. F.

- **Balaša Josip**, sin Antona. Rođen 02. 06.1906. u Čakovcu. Postolar, Mađar po narodnosti, Član Vijeća dvadesetorice, član MEP., policajac, detektiv, čuvar zatvorenika u Preparandiji. Uhićen 25. 05. 1945. Osuđen na smrtnu kaznu i strijeljan.
- **Behojnik Mijo**, sin Mije. Rođen 14. 06. 1906. u Čakovcu. Trgovac željezom. Po nacionalnosti Mađar. Bio član Vijeća dvadesetorice, član MEP. Početkom rujna 1941. imenovan je vijećnikom Županije Zala Uhićen 25. 05. 1945. Osuđen 29. 07. 1945. na 20 godina robije, gubitak građanskih prava od 10 godina i djelomičnu konfiskaciju imovine.
- **Binder Ljudevit**, sin Dragutina. Rođen 29. 03. 1909. u Čakovcu. Trgovac željezom, Mađar po nacionalnosti, član Vijeća dvadesetorice, član MEP. Uhićen 25. 05. 1945. Osuđen 31. 08. 1945. na 10 godina robije, gubitak građanskih prava 10 godina i djelomičnu konfiskaciju imovine. Tražio je pomilovanje, a 13. 01. 1951. molba mu je bila odbijena.
- **Döring Dragutin**, sin Emila. Rođen u Czambrendeku, kotar Sumeg u Mađarskoj 14. 03. 1892. godine. Strojobravar. U Čakovcu živio od 1901. godine. Član Vijeća dvadesetorice. Početkom rujna 1941. imenovan je vijećnikom Županije Zala Član MEP. Suradnik žandarmerije. Uhićen 25. 05. 1945. i osuđen na smrtnu kaznu.
- **Janković Florijan**, sin Jelene, rođen 26. 04. 1889. u Jurčevcu (Mala Subotica). Živio u Čakovcu. Postolarski obrtnik. Hrvat, član Vijeća dvadesetorice, član njilaške stranke. Uhićen 11. 04. 1945. Osuđen na smrtnu kaznu i strijeljan.
- **Juranić Duro**, sin Đure. Rođen 23. 04. 1892. U selu Bosenyfa, kotar Kaposvar u Mađarskoj. Po nacionalnosti Mađar, strojarski tehničar. Član Vijeća dvadesetorice. Povjerenik u tvornici "S. Neumann nasljednici". Suradnik žandarmerije. Uhićen 25. 05. 1945. Osuđen na smrtnu kaznu i strijeljan.
- **Kolarić Franjo**, sin Josipa. Rođen 08. 10. 1891. u Čakovcu. Postolarski obrtnik, Hrvat, Član Vijeća dvadesetorice, član MEP. Uhićen 25. 05. 1945. Osuđen 29. 07. 1945. na 7 godina robije i gubitak pojedinih građanskih prava od 5 godina.
- **Kovač, Pavao**, sin Pavla. Rođen 31. 10. 1911. u Novom Bečeju. U Čakovcu živio od 22. 04. 1940. Tekstilni kemičar. Član Vijeća dvadesetorice. Uhićen 25. 05. 1945. Osuđen 29. 07. 1945. na 15 godina robije, gubitak političkih prava i konfiskaciju imovine.
- **Mekovec, Ignac**, sin Marka, Rođen 16. 07. 1898. u Čakovcu. Postolar. Član Vijeća dvadesetorice. Član MEP. Čuvar zatvora u Preparandiji Uhićen 25. 05. 1945. Osuđen na smrtnu kaznu i strijeljan.
- **Palfi Vendel**, sin Stjepana. Rođen 20. 06. 1884. u selu Somgy Berzenczi kotar Csуро u Mađarskoj. U Čakovcu je živio od 1892. godine. Ratar, član Vijeća dvadesetorice, član MEP. Uhićen 25. 05. 1945. Osuđen 29. 07. 1945. na 8 godina robije i 5 godina gubitka političkih prava.
- **Salaj Ladislav**, sin Ladislava. Rođen 17. 07. 1905. u Čakovcu. Nadstrojar paromlina. po nacionalnosti Mađar. Član Vijeća dvadesetorice, član MEP. Početkom rujna 1941. imenovan je vijećnikom Županije Zala. Suradnik žandarmerije. Uhićen 25. 05. 1945. Osuđen na smrtnu kaznu i strijeljan

- **Sočić Murakozy-Mijo**, član Mađarske kulturne zajednice, član Vijeća dvadesetorice, pregovarač za okupaciju Međimurja, gradski zastupnik Čakovca. Najbliži suradnik Ota Pečornika. Osuđen na smrt strijeljanjem i strijeljan.
- **Šafran Ladislav**, najbliži suradnik Ota Pečornika. Službenik u firmi "Braća Graner". S balkona hotela "Metropol" u Čakovcu pozvao jugoslavensku vojsku da položi oružje pred Nijemcima. Bio upravitelj trikotaže "King" nakon što su Židovi odvedeni u logor 1944. godine, član "Vijeća dvadesetorice". Prvo član MEP, a potom njilaš. Predsjednik DVD Čakovec. Osuđen na smrt i strijeljan.
- **Škvorc, Ivan**, sin Tome i Marije rođene Lendvaj. Rođen 29. 04. 1895. u Belici. Živio u Čakovcu. Trgovac. Bivši narodni poslanik u Kraljevini Jugoslaviji. Član Vijeća dvadesetorice. Član MEP. Mađarski podnačelnik u Čakovcu. Sudjelovao je u pljački židovske imovine. Osuđen na smrt strijeljanjem i strijeljan.
- **Vresk, Franjo**, sin Franje. Rođen 13. 02. 1892. u Čakovcu. Puškar i strojobravar. Član Vijeća dvadesetorice, član MEP. Uhićen 25. 05. 1945. Osuđen 29. 07. 1945. na 5 godina robije i gubitak pojedinih građanskih prava od 5 godina.
- **Wohlsein, Dragutin**, sin Dragutina. Rođen 26. 10. 1907. u Trnavi u Slovačkoj. U Čakovcu živio od 1914. godine. Dimnjačarski obrtnik. Član Vijeća dvadesetorice, član MEP, agent GESTAPO-a. Uhićen 12. 04. 1945. Osuđen na smrt i strijeljan.³

³ MMČ, PO, Plakat, inv. br. 501, Kopije presuda suradnika okupatora, MMČ, PO, inv. br. 590 – 604.

VOJNI SUD
VOJNE OBLASTI „ZAGREBAČKE“ J. A.
vijeće kod Komande Grada Čakovca

Presudama Vojnog Suda Vojne Oblasti -Zagrebačke- J. B. — višeća kod Komanda Grada Čakovca i Vojnog Suda II. Armijске Oblasti — kao Višeg Vojnog Suda osuđeni su

I. Na kaznu smrti strijeljanjem, na gubitak građanskih časti i uviiek, te na konfiskaciju njihove imovine u korist N. O. fonda:

1. ŠKÝRKO IVAN, trgovac, okupátor podnikateľa v Čakovciach a bývali narodení postlaniak, s rodinou Tome a Mariou rešene Lendvai, roden 29. januára 1915, v sene Belica, opčina Čakovce, žil v Čakovciach, s rodinou Čakovcami, rad tega,

že počas príjazdu Jugoslávov prepadlo nelegálnu protestantskú organizáciu viacero - 20-ťiatro, ktoré je imala za cieľ premeniť Medzinárodnú organizáciu na ľudovo demokratickú. Počas tejto akcie bol zabitý Čakovec, ktorého ďalšieho života neskoršieho nebol. Vtedy sa Čakovec odstredil do pevniny vojskami rádu Madarska. Pomogao je okupantomok pri prenájme vlasti, primie sa do diaľnosti.

On je kroz cijelo hrvatsko jeziku i odjepu, u svim oblikovima i raznolikostima, prepozivao političku odluku o okupaciji u svim zahtjevima neprijateljske politike u Medimurju, pomagao ga u ostvarivanju, a u zadnjem dijelu Eblomova književnog bogatstva se stvaraju usilno odvedeni, dok je narod Medimurja dešten u njegovim rukama, u planinama, za slobodu.

2. ČRNČEC VINKO, stolar, sin Antuna i Rege rođene Čimernar, rođen 31. III. 1889. u Nedelišću, općina Šestanovac, županija Karlovac, u bocu predravljiv kru u planinama Žumberak.

3. JALUŠIĆ JOSIP, ratar, sin Imbre i pok. Tereze rođene Thalec, rođen 1. X. 1889. u Buzovcu, općina Čakovac, ratar tadašnje vojske.

Sto je odnosi po dolasku okupatora stupio u „Madjar elekt“ partiju, kao njen tajni vrlo propagirani za eksploataciju i razvoj zemlje, ali i za njenu obnovu i rekonstrukciju, i to u svrhu pomoći učvršćivanju njihove vlasti i učestvovanju u progonaima međimurskih rođajućih. Sto je svake godine vršilo revizije i selekcije po kućama i odašao volje bjegešnicu, da se vjerna službi okupatora primjerom 1943. godine, način „viteza“ prigovara na vjetrenju, da neće dobiti povjerenje i dozvolu na organizaciju sindikala i skupština.

4. NOVAK JOŠIĆ, sin Sračje i Katarine redene Topolnjak, rođen 27. XII. 1883. u Nedelišću, općina ista, tar Čakovec, gdje je i živio, radi neptigljačom.
Bio je saradnik u jednog listu "Topol", bio je madarski okupator i odvraćao se od naroda-otrova.

1950. je ustanovljen i nezavisni novinski organ "Vitez" u kojem je počelo da se obavljaju dilačke borbe, odnosno u Budimpešti po direktive za masiranju Medimurja i za propagandu u tom pravcu. Za te sveje zasnovane novine je naslov "Vitez" i položaj pisanja Horaždju de Raditi na masiranju Medimurja i sa 5 mađarskih vojnika uhapšio Mirko i Novak Josip, koji su internirani u Šavaru.

5. CRNČEC STJEPAN, radnik, sin Franje i Ursule rođene Mesarić, rođen 2. VII. 1896. u Sv. Jurju na Bre općina Ista, kotor Čakovec, živio u Pitomači, općina i kotor Čakovec, radi toga,

6. KANIŠKIĆ IVAN, žandarm, sin Josipa i Magdalene, rođene Toplek, rođen 9. III. 1897. u Dol. Knjegiću, žitljivo u Petakovcu, nakon čega su žandari opkolili selo i ubili partizane Koleško, Štela, Novaka i Kosa, te tako sudjelovali u ubistvu trojice naših boraca.

ito je kao izazor bivše Jugoslavije prelao u ustašku kandarnečiju, vrlo propagandu za ustaše, vodio borbu protiv partizanskih odreda i Jugoslavenske Armije, vrlo racije na vojne obveznike i hrvatske simpatizere oslobodilačkog pokreta.

sprovedeni ih u varadinsku policiju, vjerno služeci krvavim fašističkim zločincima Pavelić i bandi sve do dana 6. IV. 1945., nije zarobljen od bosanske vojske.

stalnim prebivalstvom u Sv. Jeleni, općina i kotač Cakovec, radi toga,
što je polovicom 1942. stupilo u „Njelaš“ partiju, bilo posvjerenje te partije u Sv. Jeleni, utvorenje nove Banovice partiju i organizacija „Njelaška“ omladinu.

JAMBROVIĆ IANIN, strojograd, sin Đure i France rođen Lovrečev, rođen 4. II. 1913. god. u G. Parc kovcu, općina i kotar Čakovec, boravio u Čakovec, radi loga.

Još je kroz ponadnik poznati makedonski agitator. Na Pećenica i Gubara vodio propagandu za očjepljenje domaćine od matice zemlje, razstavio propagandni materijal, apisao se u „Njih“ partije, na sastancima davao upute za borbu te sazvaku, upisao se u Šaladićevu vježbu, preprečio organizaciju makedonske ljudske žandarmerije za opravdevanje racja, řenti i druge pitanja. Sa makedonskim žandarima vili se na vugle bijegunce i sumnjući ih, te je kom prilje

Kazna smrti nad osuđenima izvršena je

III. Na kaznu robije u trajanju od 20 godina, te na gubitak građanskih
časti i konfiskaciju njegove imovine i jutro orance i jutro šume:

DOBŠA ĐURU, ravnar, sin Ivana i Matije rođene Marćec, rođen 10. IV. 1886. u Novom Selu, općina i k. Varadžin, zadnjim boravštim u Kuršanču, radi toga,

Što je, kao starješina Kruševca 1944. usko saradivao sa makedonskim vlastima, 1942 stupio u "časopis elektrizacije" organiziran slavonu iz nju, sudjelovao kod hapšenja Bojančić Josipa i Krizančić Stjepana, pomagao kopiranju bunkera, i pravio svoje zasluge red "vitez" radi mazdravstvene Medunjura.

IV. Na kaznu robije u trajanju od 10 godina i gubitak gradanske case kroz 5 godina;

SOPAR IVAN, pekar, sin Dure i Terezije rođene Zeljak, rođen 25. IV. 1904. u selu Prinoslavac, općina Čakovec, posjednik boravštice Čakovec, rado loga,
šao je 1942. godine stazio u „Njemački“ partiju, bio povjerjenik za Belicu, Široj neprijateljsku propagandu, nadgledao „antipartizan“, bio božićni mentor kraljevskih Armije.

V. Na kaznu prisilnog rada u trajanju od 5 godina i gubitak grada
časti kroz 4 godine:

sko Središće, kotor Čakovec gdje i živi, radi toga, što je bio stanjelina sela Štrukovac od 1941. do 1945., i tijekom saradnje sa mađarskim okupatorima, prema mađarsima bio nepravedan u podjeli stvari potrebnih za život, i da je podatko o simpatiziraju mađarsko-četničke hrvatske.

VI. Na kaznu prisilnog rada u trajanju od 6 mjeseci uvjetno na 2 god
HADELJAN LOVRO, ratar, sin Josipa i pok. Franje rođene Čermak, rođen 5. IX. 1903, u Gardinovcu, op.

Belica, kotač Čakovec, radi toga.
Što je dužovljivo otklo u Njemačku na radove, a decembra 1944., vratili se iz Njemačke stupio u "Njih" tija, te jednoč, zajedno sa prećijednikom partije u općini Belica, Baksa Augustom, dijele neprijateljski propagandni materijal.

VII. Na kaznu prisilnog rada u trajanju od 1 godine uvjetno kroz 2 god.
TORNER ROZA, žena Stjepana, kćer Caucuk Gabra i Roze rođene Genc, rođena 28. V. 1903. u Svetih Klađama, u selu Škabrnja, u području Šibenika.

tar Lendava, živi Čakovcu, radi toga,
što je pod utjecajem Crnčec Stjepana svom mužu Tomoru Stjepanu rekla da mora idti na žandarmerije prijaviti
Ezane koji su otišli pravac Pantakovca.

VIII. Sud je prekinuo postupak
1. protiv MATIĆ TOME, ratara iz Oporovca i
2. protiv ĐEĐE ĐURĐEVIĆA, komandanta u Prelogu, jer nije moglo biti utvrđeno da su što radili protiv Narodne

JEDJUD IVANA, tapetirara iz Preloga, jer nije mogao biti učinjeni osuđen na mrtvu naroda.

DA NARODU!
VOJNI SUD
VOJNE OBLASTI "ZAGREBAČKE" J. A.

VOJNI SUD
VOJNE OBLASTI »ZAGREBAČKE« J. A.
Vijeće kod Varaždinske komande područja

OBAVJEST

Vojni sud vojne oblasti »Zagrebačke« J. A. Vijeće kod Varaždinske komande područja presudila je:

I. okr. RUSAK STJEPANA, sin pok. Martina i Tereze rod. Horvat, rod. 19. VI. 1901. u Dol. Dubravi, opć. ista, kotar Prelog, zanimanjem bilježnik i zadno boravište u Vratilšincu,
na kaznu smrti streljanjem i trajan gubitak građanske časti.

II. okr. CIMBOLA ROK, sin Ivana i Marije rod. Petković, rod. 6. VIII. 1893. u Vratilšincu, opć. ista, kotar Čakovec, gdje i živi, zanimanjem opć. podvornik,
na kaznu smrti streljanjem i trajan gubitak građanske časti.

III. okr. TUKSAR PAVAO, sin Bartola i Eve rod. Radiković, rod. 26. VI. 1897. u Križovcu, opć. Vratilšinec, kotar Čakovec, gdje i živi, zanimanjem ratar,
na kaznu robije u trajanju od 20 godina i gubitak građanske časti u trajanju od 5 godina.

IV. okr. SABO RUDOLF, sin Matije i Terezije rod. Kovacić, rod. 7. IX. 1906. u Petčevcu, opć. i kotar Dol. Lendava, živi u Pelešnici, opć. Vratilšinec, kotar Čakovec, zanimanjem mlinar,
na kaznu smrti streljanjem i trajan gubitak grad. časti i 40%, konfiskacije njegove imovine u korist N. O. Fonda.

V. okr. JAMBROŠIĆ MIJO, sin Tome i Marcu rod. Novak, rod. 29. IX. 1906. u Križovcu, opć. Vratilšinec, kotar Čakovec, živi u Pelešnici, opć. Vratilšinec, kotar Čakovec, zanimanjem ratar,
na kaznu smrti streljanjem i trajan gubitak grad. časti.

VI. okr. ŠIMUNIĆ JAKOB sin Josipa i France rod. Sovar, rod. 13. VII. 1887. u Podturnu, opć. ista, kotar Čakovec, živi u Gornjem Kraljevcu, zanimanjem ratar,
na kaznu smrti streljanjem, trajan gubitak grad. časti i 70%, konfiskacije njegove imovine u korist N. O. Fonda.

Ova presuda izvršena je na temelju čl. 29. Uredbe o vojnim sudovima od 24. maja 1944. t. j. po odobrenju Vojnog suda II. Jug. Hrvatske.

I. okr. RUSAK STJEPAN je po okupaciji Madara kao bilježnik razvio špijunska službu u korist Madara preko svojih velikih i malih birova i slao izveštaje Madarskoj žandarmeriji, sredu i madarskoj tajnoj policiji.

Tako je mnoge kavne, koji se nalaze u našoj vojski, koji su simpatizatori N. O. P. i koji su polazili na sastanak. Uslijed njegovog dojavljivanja ne samo, da su uhapšeni naši prijatelji i simpatizeri, nego i njihove žene, koje su bile zatvarane u starome gradu u Čakovcu. Za mnoge su to uhapšeni nezna se upoređuju sa njihovu sudbinu.

Okrivenjeni je počinio krv. djela špijunaze, službe neprijatelju, kao izvršni organ upravne vlasti vršio masovno hapšenje i odvođenje našeg stanovništva, pa je time počinio djela ratnih zločinaca opisano u čl. 13. Uredbe o vojnim sudovima i djela nadnadležnosti opisanom u čl. 14. iste Uredbe.

II. okr. CIMBOLA ROK krv je što je kao podvornik i član Madjar-elet partije javlja I. okr. Rusak Stjepanu, da su Gerenčer Ivan i Golubić Franjo u partizanima, vodio žandare do naših simpatizatora i pristalica N. O. P., pa kad nisu mogli uhapsiti njih, hapšili su njihove žene. Za nekoje hapšenje upoređuje se nezna gdje su.

Okrivenjeni je počinio krv. djela pripadništva neprijateljskoj političkoj organizaciji, masovnog hapšenja i odvođenja stanovništva, pa je time počinio djela ratnih zločinaca opisano u čl. 13. i narodnih neprijatelja opisano u čl. 14. cit. Uredbe.

III. okr. TUKSAR PAVAO bio je pripadnik Madjar-elet partije i kasnije Njilas-partije i za cijelo vrijeme okupacije bio mali bitnji poslu, pa tako davao podatke o onima koji su otisli u partizane i vodio žandare.

Okrivenjeni je počinio krv. djela službe neprijatelju, kao izvršni organ njegovog vlasti kao dostavljać i prokazivač, pa je time počinio djela narodnih neprijatelja opisana u čl. 14.

IV. okr. SABO RUDOLF, stupio je po okupaciji Madara Medimurja u Madjar-elet partiju a kasnije u Njilas-partiju i vršio dužnost birova, pa tako vodio žandare do naših simpatizatora i političkih radnika i javljaši tko se sada nalazi u partizanima, a kada se nijesu mogli pronaći oni, hapšene su njihove žene, koje su bile zatvarane u starome gradu u Čakovcu. Okrivenjeni je također I. okr. Rusak Stjepanu i davao popis drugova koji su pristalici N. O. P.-a.

Okrivenjeni svojim masovnog hapšenjem odvođenjem stanovništva kao izvršni organ upravne vlasti, počinje je djela ratnih zločinaca opisana u čl. 14. iste Uredbe.

V. okr. JAMBROŠIĆ MIJO stupa odmah u početku u Madjar-elet partiju i u isto vrijeme prima se dužnosti maloga birova i ostaje sve do oslobodjenja Medimurja, pa je kao takav davao popis vojnih bježunaca, vodio žandare koji su hapšili, daopis parizijskih familija I. okr. Rusak Stjepanu, od kojih su nekoj stradal, a kad nisu mogli biti uhapšeni, bile su zatvarane njihove žene. On svoj rad prokazivanja i dostavljanja nastavlja dalje sa novim bilježnikom Neopoldom Belom, koji dalje dostavlja Madarskim vlastima.

Okrivenjeni počinio je krv. djela službe neprijatelju kao izvršni organ, nadalje krv. djela dostavljanja prokazivanja, masovnog hapšenja i odvođenja našeg stanovništva, pa je počinio djela ratnih zločinaca opisana u čl. 13. Uredbe o vojnim sudovima i djela narodnih neprijatelja opisana u čl. 14. iste Uredbe.

VI. okr. ŠIMUNIĆ JAKOB od okupacije Medimurja po Madarima stupio je u Madjar-elet partiju, a u jesen 1945. stupio je u Njilas-partiju i za sve vrijeme bio birovi, a na traženje bilježnika I. okr. Rusak Stjepana dostavlja poplate o našim radnicima i simpatizerima pokreta, pa se tako na temelju tih podataka za vrijeme racija nekoj uhapšeni, a kad se njih nije moglo pronaći, bile su uhapšene njihove žene.

Okrivenjeni je počinio krv. djela pripadništva neprijateljskoj političkoj organizaciji, službe neprijatelju kao izvršni organ njegove vlasti masovnog hapšenja i odvođenja našeg naroda.

Svi okrivenjeni, a naročito I. okr. Rusak Stjepan, koji je bio organizator i vršio špijunska djelatnost, radili su i služili neprijatelju vjerno pa je radi toga bila posljedica, da je nad našim narodom vršeni teror i ujedno bila posljedica radi nedovoljnog razvitka Narodno-ostrobođilačkog pokreta.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

IZ KANCELARIJE:
vojnog suda, vojne oblasti »Zagrebačke« J. A.
Vijeće kod Varaždinske komande područja.

XII.

ZAKLJUČAK

Mađarske su vlasti formalnom odlukom svoga parlamenta 16. prosinca 1941. godine anektirale Međimurje, odnosno na do tada zaposjednuto područje pod vojnom upravom protegnule civilnu vlast. Istom odlukom, odnosno zakonskim člankom, civilna je mađarska vlast uvedena i u Prekmurju, Baranji i Bačkoj. Time je izvršena teška povreda međunarodnog prava, točnije II. haške konvencije iz 1907. godine jer je na vojno zauzeto područje uvedena civilna vlast prije završetka rata i rezultata mirovne konferencije. Međimurje je ušlo u sastav mađarske Županije Zala. Inače, mađarska je vojska Međimurje okupirala 16. travnja 1941. godine nakon osmodnevne ustaške vladavine. Vojnu je upravu, na čelu s pukovnikom Timarom Zsigmondom, javno proglašila 9. lipnja 1941. godine. Tada su zatvoreni svi javni uredi i u Međimurju dokinuto dvo-vlašće. Civilnu upravu uveli su već krajem kolovoza 1941. godine. Tijekom 1941. godine Mađari su zagospodarili cjelokupnim javnim, društvenim, gospodarskim i političkim životom. Hrvatsko činovništvo i inteligencija bilo je protjerano preko Drave u NDH, a uglavnom terorom domaći su domoljubi bili prisiljeni na šutnju. Mađari i mađaroni osnovali su u mnogim mjestima Međimurja ogranke mađarskih političkih stranaka, te utemeljili nekoliko udruga i društvenih organizacija. U postojećima organizacijama, kao što je na primjer bio Crveni križ i niz sportskih klubova, ili vatrogasnih društava preuzeli su vodstvo.

U odnosu na stanovništvo njihovi su postupci bili dvojaki. Do sredine 1943. godine nastojali su brojnim mjerama gospodarske politike, ali i ukupnog odnosa prema Međimurcima pridobiti stanovništvo i odvratiti ga od različitih oblika otpora. Kada je ta politika doživjela neuspjeh započeli su surovi obračuni sa svima onima koji su im pružali otpor.

Međimurci su u partizane odlazili na Kalnik. Međutim, njihov otpor okupatoru nije se sastojao samo u odlasku u partizane. U Međimurju se već u drugoj polovini 1943. godine razvio snažan sustav baza i terenskog političkog rada koji je omogućavao dolazak većih partizanskih postrojbi u Međimurje, njihov prihvati i siguran povratak na Kalnik nakon izvedenih akcija. Zbog malog prostora, rijeke Drave kao ozbiljne prirodne prepreke i državne granice, čuvanih željezničkih pruga, snažne okupatorske obavještajne mreže, gusto posijanih vojnih posada i

žandarmerijskih postaja, nije se duže vremena mogla u Međimurju održati niti jedna veća partizanska postrojba. Akcije su gotovo svakodnevno obavljane na način da je partizanska postrojba pred večer krenula s Kalnika, prešla čuvanu prugu Ludbreg – Koprivnica, prešla Dravu, izvršila primjerice diverziju na pruzi Kotoriba – Čakovec i istim se putem do jutra vratila na Kalnik.

Brutalni postupci mađarskih i njemačkih okupacijskih snaga, osobito nakon listopada 1944. godine, posve su Međimurce priklonile NOP-u. Tome u prilog govori niz činjenica, a osobito brojnost Međimuraca u različitim partizanskim postrojbama, velike ljudske žrtve koje su podnijeli, te masovno priključenje NOV-i nakon oslobođenja Međimurja u travnju 1945. godine i definitivnog priključenja Hrvatskoj/Jugoslaviji.

XIII.

ŽRTVE II. SVJETSKOG RATA U MEDIJMURJU

1. POGINULI MEDIJMURSKI PARTIZANI

- **Alt Franjo**, sin Franje, kožarski radnik, sedlar iz Robadja, rođen 30. 09. 1910. godine u Globoki. Radio i živio prije rata u Zagrebu. Sudjelovao u brojnim diverzantskim akcijama u gradu. U rodni kraj je došao sredinom 1942. i razvio NOP. Poginuo 18. 02. 1945. godine u sukobu s mađarskim žandarima u Šprincu.
- **Antolek Josip**, sin Alekse, iz Preloga
- **Antolek Mijo**, sin Ane, iz Preloga
- **Antolović Franjo** iz Bogdanovca
- **Antonović Stjepan**, sin Franje, iz Male Subotice
- **Antonović Stjepan**, sin Ivana iz Štefanca, rođen 1923. Krajem 1943. godine odlazi u partizane. Nosio je čin starijeg vodnika. Poginuo je 1944. godine.
- **Augustin Josip** iz Belice
- **Avi Franjo**, sin Jelene, iz Preloga
- **Bajkovec Josip**, sin Ivana, radnik iz Savske Vesi. Sin Ivana, rođen 1904. Uhićen 1941. i odveden u Szombathely, pa potom u Vac. Ukupno je tada bio zatvoren godinu i pol dana. Borac KPOH od 1944. Poginuo je 10.3.1945. godine. U borbama na Šamarici.
- **Baksa Antun**, sin Luke, iz Belice
- **Balent Aleksandar**, iz Oporovca
- **Balent Franjo**, sin Martina, iz Preloga. Aktivni suradnik NOP-a. Terenski radnik. Uhićen u studenom 1944. godine u Prelogu. Zatočen u logoru Heiburg. Kući se nije vratio.
- **Balent Mijo**, sin Martina, iz Preloga. Radio kao strojopravnik u Zagrebu. Borac 13. proleterske brigade od 25.3. 1943. Poginuo za vrijeme VII. neprijateljske ofenzive u Bosni 1944. godine.
- **Balenta Franjo** iz Strahoninca
- **Bali Ivan**, sin Mije, iz Donje Dubrave
- **Ban Franjo** iz Svetе Marije
- **Baranašić Ivan** sin Pavla, iz Goričana. Borac KPOH od 1943. godine. Poginuo 1944. godine kod sela Svibovec.
- **Baranašić Mijo**, sin Izidora. Roden 27. 09. 1905. u Turčiću. U NOB-u stupio 1944. godine. Poginuo 18. 12. 1944. godine u šumi Murščak. Nosio nadimak Mađar Mijo. Poginuo kao

- pripadnik II. čete, II. bataljuna III. Diverzantskog odreda Hrvatske
- **Baranasić Stjepan**, sin Đure, iz Pali-novca
 - **Baranić Melko**, Tome, iz Gardinovca, rođen 1921. U KPOH od 1944. Nepoznato mjesto i vrijeme pogibije.
 - **Barić Ignac** iz Donjeg Kraljevca
 - **Barić Leonard** iz Donjeg Kraljevca
 - **Bartolić Antun**, sin Ilijе iz Donjeg Mihaljevca
 - **Bartolić Franjo** iz Donjeg Mihaljevca
 - **Bartolić Franjo**, sin Josipa, iz Donjeg Mihaljevca
 - **Bartolić Franjo**, sin Petra, iz Donjeg Mihaljevca. Borac KPOH od 1944. godine.. Poginuo je u prosincu 1944. godine kod Đurdevca.
 - **Bermanec Đuro**, sin Andrije, iz Preloga, sindikalni aktivist na državnoj razini. (predsjednik URSS – tekstilno odjevnih radnika Hrvatske), poginuo prilikom bijega iz logora Krestinec 1941. godine.
 - **Bermanec Đuro**, sin Ivana, iz Preloga
 - **Blagus Blaž** iz Hodošana
 - **Blažinčić Ignac**, sin Nikole iz Donjeg Pustakovca
 - **Bolšec Stjepan**, sin Ivana. Rođen 1924. u Donjem Kraljevcu. U NOB-u stupio 1944. godine. Poginuo 18. 12. 1944. godine u šumi Murščak. Bio borac KPO.
 - **Božić Mijo** iz Domašinaca, rođen 1909. Član KPJ, U NOV od 1943. Poginuo 1944. kao komesar III. bataljuna "I. udarne zagorske brigade" u selu Poveljić na Bilogori.
 - **Branović Viktor**, sin Luke, iz Pod-bresta
 - **Branović Vinko Bruno**, sin Kate, strojobravar iz Čakovca. Rođen 21. 01. 1919. Sindikalista. U partizanima od 1944. Poginuo u velikim Zdencima u ožujku 1945. godine.
 - **Brglez Dragutin**, sin Antuna, student iz Čakovca, rođen 1924. godine. Bio uhićen i sudjen u Pečuhu, a po povratku iz zatvora otišao 1942. godine u partizane. Borac KPOH. Po dolasku u partizane bio zarobljen od ustaša, zatvoren u Lepoglavi gdje je 1944. godine ubijen.
 - **Brodarić Leonard**, iz Goričana
 - **Bujanić Đuro**, sin Blaža, iz Čakovača, bio pripadnik "I. udarne zagorske brigade". Poginuo u Medimurju početkom studenoga 1944. godine kao borac bataljuna Kalničkog partizanskog odreda pri napadu na izvore nafte u Selnici.
 - **Bukal Ivan**, sin Augusta, iz Podbresta
 - **Butorac Drago**, sin Josipa, iz Donjeg Kraljevca. Doktor veterine. Živio i radio u Zagrebu. Aktivni suradnik NOP-a. U partizanima je od 1942. godine. Poginuo je kod sela Začretje u borbi s ustašama 3. 05. 1942. godine.
 - **Ciglar Valent**, sin Ferde, iz Male Subotice
 - **Cimerman, Stjepan**, sin Đure. Rodio se 1913. u Trnovcu. Živio u Trnovcu i Štrigovi. U NOB-u stupio 03. 012. 1943. Poginuo u Bosni 1944. godine. Bio je učitelj. Učiteljsku školu završio je u Čakovcu 1935. Službovaо u Gabonjinu na Krku, Štrigovi, Sredancima kod Slavonskog Broda.
 - **Crikvenčić Stjepan**, iz Štefanca rođen 1928. godine. Borac NOV od 1945. Poginuo u završim borbama u Sloveniji 1945. godine.
 - **Čalić Kata**, rođena Špicer iz Čakovca
 - **Čalopek Josip**, sin Bolte, iz Donjeg Mihaljevca, mladić. Strijeljan u Starom gradu u Čakovcu 22. 01. 1945. godine nakon suđenja kao partizanu.
 - **Cavlek Andela**, kćerka Lovre, iz Oporovca

- **Čeh Dragutin**, sin Alberta, iz Domašinca. Rođen 1917. Borac 4. bataljuna KNOJ-a od studenoga 1944.. Poginuo kod Virja 13. 12. 1944.
- **Čonkaš Koloman**, sin Pavla, iz Preloga
- **Dobrovoljac Đuro**, sin Barnabe, iz Palinovca
- **Dobrovoljac Josip**, sin Melka. Rođen 27.2.1922. u Palinovcu. U NOB-u studio 1943. godine. Strijeljan u Starom gradu u Čakovcu 30.8.1944. godine.
- **Dolenc Stjepan**, sin Matije, iz Donjeg Hrašćana
- **Domjanić Franjo**, sin Lovre iz Držimurca, rođen 1922. Godine 1943. pobjegao je iz mađarske vojske i studio u KPOH. Poginuo je u bitci kod Križevaca neposredno pred oslobođenje zemlje.
- **Dopša Ivica** iz Čakovca. U partizanima je od 1942. godine. Poginuo je kod Našica u listopadu 1944. godine.
- **Dretar Vinko** sin Josipa, iz Preloga
- **Dvorski Mirko**, sin Mirka, iz Svetе Marije. Borac KPOH od 1943. godine. Poginuo kao Šamarice 1945. godine.
- **Durkin Stjepan**, sin Roka, iz Domašinca, borac KPOH od početka 1943. godine. Poginuo 19. 09. 1944. godine između Velikog i Malog Bukovca.
- **Egatner Alojz**, sin Slavka, iz Kotoribe
- **Golenko Josip**, sin Franje, iz Praporčana. Rođen 1919. godine, sin Terezije, u partizanima na Kalniku od 1942. Poginuo 25. rujna 1943. godine u Gornjem Pustakovcu.
- **Glavak Marija**, kćerka Josipa, iz Čakovca, učenica Domaćinske škole u Varaždinu. Borac KPOH od 1943. Poginula na Kalniku 1945. godine u okršaju s ustašama.
- **Glavina Ivan Guksa**, sin Ivana, iz Preloga, otišao u partizane u listopadu 1941. godine na Pohorje u Sloveniju. Poginuo u proljeće 1942. godine.
- **Grabrović Josip** iz Hodošana
- **Gregoran Marija**, iz Hodošana, rođena 24. siječnja 1924. godine. Uhićena u Beogradu 25. 08.. 1945. Strijeljana u logoru na Banjici u Beogradu 19. 09. 1941.
- **Habjan Ivan** iz Donjeg Vidovca
- **Habuš Andrija Bandi**, sin Josipa, iz Svetе Marije. Rođen 17. Rujna 1913. godine. Student Poljoprivrednog fakulteta u zagrebu. Osnivač HDM u Beogradu 1937. Poginuo 17. lipnja u selu Brezovice kod Valjeva u Srbiji. Opkoljen od četnika raznio se bom-bom. Pokopan u Beloj Crkvi.
- **Habuš Mijo** iz Donjeg Mihaljevca, rođen 13. 09. 1907.
- **Habuš Luka**, sin Ivana, iz Donjeg Mihaljevca. U NOV- bio je od 1943. godine. Madarima je pao u ruke 16. 02. 1944. godine prilikom prijelaza Drave. Odveden je u Mađarsku u zatvor gdje je nestao.
- **Haćek Antun**, iz Orehotice,
- **Haćek Sofija**, kćerka Stjepana, iz Orehotice
- **Hajdarević Miro**, sin Ivana, iz Gardinovca
- **Hajdinjak Antun**, sin Luke iz Belice, rođen 1928. u NOV. od 12. 12. 1944. Poginuo je 17. 04. 1945. u Moslavini kod sela Podgorača.
- **Hanić Eva**, Kćerka Karla. Rodena 24. 12. 1925. u Palinovcu. U NOB-u studio 1943. godine. Udarna brigada "Braća Radić" Poginula 1945. godine prilikom borbi za oslobođenje Zagreba. Bila borac KPO.
- **Hasnaš Mijo**, sin Mare, iz Podturna
- **Hatlak Ivan**, sin Alojza, iz Goričana
- **Herman Andrija**, sin Jakoba, iz Novakovca
- **Herman Viktor**, sin Franje, iz Belice.
- **Horvat Andrija**, sin Stjepana, iz Krištanovca

- **Horvat Juraj**, sin Antuna. Rođen 09. 04. 1925. u Čehovcu. U NOB-u stupio 1943. godine. Poginuo 03. 02. 1944. godine u selu Batina Gornja kod Zlatara. Aktivni suradnik NOP-a od 1941. godine. Na mjestu pogibije podignut mu je spomenik.
- **Horvat, Marko**, sin Matije. Rođen 19. 07. 1910. u Turčiću. U NOB-u stupio 1943. godine. Poginuo sredinom 1944. godine u Turčiću. U Međimurje je došao na izvršenje diverzantskih zadaća. Uhvaćen na spašavanju i strijeljan u dvorištu obitelji Matošić u Turčiću.
- **Horvat Marko**, sin Antuna iz Turčića poginuo kao pripadnik II. čete, II. bataljuna III. Diverzantskog odreda Hrvatske
- **Horvat Stjepan**, sin Franje iz Držimurca, rođen 1926. Od konca 1944. u KPOH. Poginuo kod Podgarića 13. 03. 1945.
- **Horvatić Mato**, sin Ivana, iz Turčića
- **Hozjak Eugen**, sin Ivana, iz Preloga
- **Hrešč Stjepan**, sin Roka, iz Preloga
- **Hribar Alojz**, sin Ignaca, iz Čakovca
- **Hudiček Franjo**, iz Donjeg Vidovca, uhićen u siječnju 1944. Kao član ilegalnog NOO. Odveden u Szombathely, te u logor u Njemačku, Poginuo u logoru.
- **Hunjadi Mijo**, sin Mije, iz Svetе Marije
- **Hunjadi Stjepan**, sin Ivana, iz Svetе Marije. Borac KPOH od 1944. godine. Poginuo je početkom 1945. godine.
- **Igrec Ivan**, sin Andrije, iz Svetе Marije
- **Igrec Mijo**, sin Bolte, iz Čukovca. U ratu bio je borac III. brigade KNOJ-a. Odlikovan za hrabrost. Ranjen, te je ostao bez jedne noge. Umro je 02. 11. 1953. od posljedica ranjavanja. (**Međimurje 29. 11. 1953.**)
- **Ivančić August**, sin Julije, iz Prekope, rođen 24. 09. 1924. Kurir između KPOH i Tomšićeve brigade od 15. 08 1944. Nakon izdaje uhićen 03. 01. 1945. i nakon mučenja strijeljan od mađarskih žandara u Prekopi.
- **Ivančok Baltazar – Boško**, sin Kajetana iz Hemuševca. Bio je određen za zamjenika šefa OZNE za Međimurje, ali je poginuo u jednom okršaju s mađarskim žandarima u Gornjem Koncovčaku 24. 12. 1944. godine. Opkoljen od Mađara ubio se bombom.
- **Ivić Ana**, kćerka Andrije, iz Palinovca
- **Jagec Antun** sin Josipa, iz Savske Vesi
- **Jakopović Ivan** iz Kotoribe, rođen 1923. Godine..U NOV- i od 1943. godine. Poginuo 1944. Godine kao pripadnik brigade "Matija Gubec"
- **Jakovec Matija** iz Hodošana, rođen 1925., učenik, član SKOJ-a, u NOV od 1942. Poginuo 1944. Kao pripadnik Udarne brigade "Braća Radić"
- **Jalšovec Franjo** iz Gardinovca, sin Jelene, rođen 1920. Borac KPOH od 10. 11. 1943. Kasnije u brigadi Matija Gubec. Poginuo 1944. u selu Sokolovac na Bilogori u minobacačkom napadu.
- **Jalšovec Ivan**, sin Bartola. Rođen 20. 08. 1919. u Hodošanu. u NOB-u stupio 1943. godine. Strijeljan 30. 08. 1944. u Starom gradu u Čakovcu.
- **Jalšovec Ladislav – Slavko**, sin Josipa. Rođen 19. 07. 1920. u Turčiću. U NOB-u stupio 1943. godine. Poginuo 18. 04. 1944. u Donjem Pustakovcu.
- **Jalšovec Rafael**, sin Josipa. Rođen 1918. u Turčiću. U NOB-u stupio 1943. godine. Strijeljan 30. 08. 1944. u Starom gradu u Čakovcu. Uhićen u kući Petra Zelenića u Donjem Pustakovcu.
- **Jalšovec Stjepan**, iz Gardinovca, sin Jelene, rođen 1914. borac KPOH od 1943. godine. Poginuo 1944. godine kod Varaždinskih Toplica.
- **Jambrović Nikola**, sin Nikole. Rođen 1914. u Macincu. U NOB-u stupio

- kao partizan kod Teslića u Bosni. Poginuo negdje u Bosni. Bio je učitelj. Učiteljsku školu završio je u Čakovcu 1935. Službovao u Štrukovcu, u Vrbovini kod Slavonskog Broda.
- **Jančec Antun**, sin Lovre, iz Turčića. Borac KPOH od 1943. godine. Nepoznato je vrijeme i mjesto njegove pogibije.
 - **Janković Mijo**, sin Vjenceslava, iz Svetе Marije
 - **Janković Vid**, sin Dimitrija, iz Svetе Marije. Borac KPOH od 1944. godine. Poginuo je početkom 1945. godine.
 - **Jedut Josip**, sin Stjepana, iz Donjeg Kraljevca. U partizanima od studenoga 1943. Poginuo je u prosincu 1944. godine.
 - **Ježernik Ivan**, sin Jakoba, iz Podturna, rođen 1923. godine. U NOV-od 1943. Poginuo 15. 03. 1945. godine u selu Mikloš kao pripadnik brigade "Matija Gubec"
 - **Juras Ivan**, sin Mije, iz Držimurca, rođen 1923. U NOV od 1944. Poginuo je 13. 05. 1945. naišavši na minu.
 - **Jurčec Franjo**, sin Matije. Roden 20. 01. 1925. godine u Svetom Jurju u Trnju. U NOB-u stupio 1944. godine. Poginuo 18. 12. 1944. godine u šumi Murščak.
 - **Kalšan Ivan**, sin Matije iz Donjeg Kraljevca, otišao u partizane u listopadu 1941. godine na Pohorje u Sloveniju. Poginuo u proljeće 1942.
 - **Kanižaj Antun**, sin Ivana, iz Kotoribe. Bio je brijački pomoćnik u Zagrebu. Poginuo kao partizan 1942. godine negdje u Bosni.
 - **Kanižaj Dragutin**, sin Vinka, iz Svetе Marije. U KPOH stupio je 1942. godine. Kao partizana uhitili su ga Mađari 1943. godine u Medimurju. Poginuo je u logoru Dachau.
 - **Kanižaj Ivan**, sin Vinka, iz Svetе Marije, rođen 1919. Godine. Radnik u Zagrebu i Banja Luci, U NOV stupio krajem 1942. godine u KPOH. Po formiranju Medimurske čete u listopadu 1943. postao zamjenik komesara čete. Poginuo 12. kolovoza 1944. kao komesar 2. bataljuna brigade "Braća Radić" u selu Bulinac kod Bjelovara. Pokopan na groblju u Bulincu.
 - **Kanotić Ivan**, sin Mije, iz Kotoribe
 - **Karol Stjepan**, sin Matije, iz Pribislavca, rođen 1914. Predratni URSS-ovac. U Partizanima u KPOH, kasnije u brigadi Braća Radić. Poginuo je 26. 11. 1944. kod Velike Bare u Podravini.
 - **Kedmenec Stjepan**, sin Mije, iz Svetе Marije. Borac KPOH od 1943. godine. Poginuo u veljači 1944. godine na električnoj žici koju su uz Dravu postavili Mađari.
 - **Kerhač Nikola**, sin Ivana, iz Turčića
 - **Kinderić Antun**, sin Matije, radnik iz Domašinca. Poginuo u sukobu s mađarskim žandarima 1943. godine.
 - **Klarić Jakob**, sin Ivana, iz Cirkovljana
 - **Klinec Josip** iz Orehovice
 - **Klovar Fridrih**, iz Banfija, sin Matije, rođen 1928. Bio u kolonizaciji u Bosni. Živio na Kozari u selu Maovljani. Aktivni učesnik NOP-a. Bio kurir, držao stražu, pomoć ranjenim partizanima. U selo su 28. 11. 1944. upali Nijemci, ustaše i čerkezi. Uhićen i odveden u Staru Gradišku. Nakon oslobođenje nađen među zaklanim logorašima.
 - **Ključarić Drago**, sin Antuna iz Držimurca, rođen 1927. u Belici. U NOV od 1945. Poginuo je 13. 05. 1945. naišavši na minu.
 - **Knez Ivan**, sin Jeronima, iz Kotoribe. Rođen 1913. godine. Uhitili ga Mađari u siječnju 1942. – veliko hapšenje. U istrazi je glumio paralizu, pa su ga Mađari pustili. U partizanima

- bio od konca 1943. godine. Poginuo u mlinu Anke Kovač zapadno od Kotoribe 3. travnja 1945. godine u okršaju s grupom madarskih oficira.
- **Kolarić Antun**, sin Blaža, rođen 1920. U KPOH od 04. 01. 1944. Zarobljen od domobrana 15. 02. 1944. i zatvoren u Varaždinu. Prijavio se u domobrane te je pobjegao kući u Gardinovec. Tu su ga ubili madarski žandari 04. 12. 1944.
 - **Kolonić Stjepan**, sin Roka, iz Turčića. Borac KPOH od 1943. godine. Mađarima je pao u ruke u lipnju 1944. godine prilikom prijelaza Drave. Nestao u logoru Dachau 1945. godine.
 - **Koren Antun**, sin Jakoba, iz Turčića
 - **Koren Pavao**, sin Jakoba. Rođen 25. 01. 1920. u Turčiću. U NOB-u stupio 1943. Poginuo 18. 04. 1944. u Donjem Pustakovcu u kući Zelenić – Hošnjak.
 - **Koroš Franjo**, sin Josipa, iz Čakovca. U partizanima bio od 1942. godine. Bio komesar čete, poginuo nesretnim slučajem pri čišćenju puške u selu Mala Rasinjača, u veljači 1945. godine.
 - **Kos Antun**, iz Preloga. Bio u madarskom zatvoru 3 mjeseca tijekom 1943. godine. Potom otišao u partizana. Kao terenac često boravio u okolini Preloga. 26. travnja 1944. godine bio je primijećen u štaglju Vide i Franje Mlinarića. Nakon što su madarski žandari opkolili štagalj bio je ubijen. U tijelu mu je nađeno 65 zrna.
 - **Kos Ignac**, sin Vinka, iz Preloga. Uhićen u Prelogu u veljači 1942. godine. Osuđen na 14 mjeseci zatvora. Od 3. 01. 1944. borac KPOH, zatim u brigadi "Braća Radić". Poginuo prilikom napada na Zelinu u studenom 1944. godine.
 - **Kos Ivan**, sin Matije, iz Praporčana, rođen 1920., poginuo 25. rujna 1943. godine u Gornjem Pustakovcu. u kući Šarić, nakon izdaje s još dvojicom suboraca.
 - **Kostolic Josip**, sin Aleksandra, iz Čakovca, rođen 1921. Uhićen 1942. i suđen u Pečuhu, odveden na istočnu frontu. Tu prebjegao i borio se u sastavu Crvene armije. S Jugoslavenskom dobrovoljačkom brigadom oformljenom u SSSR 1944. godine ušao u Jugoslaviju. Poginuo na slavonskom frontu 1945. godine.
 - **Kovač Andrija**, sin Mije, rođen 1913. godine, iz Donjeg Kraljevca, U NOV-i od 1943. Poginuo 1944. godine kao pripadnik Udarne brigade "Braća Radić".
 - **Kovač Ivan**, iz Goričana
 - **Kovač Kalman** iz Celina, poginuo kao pripadnik II. čete, II. bataljuna III. Diverzantskog odreda Hrvatske
 - **Kovač Marko**, sin Antuna. Narodni heroj. Rođen 06. 09. 1910. u Turčiću. Poginuo 18. 06. 1944. na Dravi kod Crvenog kamena u sukobu s ustašama. Bio prvi sekretar partiskske čelije u Turčiću 1935. godine, te sekretar KK KPH Prelog. Uhićen 1937. i osuđen na 7 mjeseci zatvora. Bio je predsjednik prvog ilegalnog NOO formiranog u prosincu 1941. u Turčiću. Madari ga uhitili 27. 01. 1942. i osudili na dvije godine robije. Na slobodi je bio već 12. 08. 1943. te odmah bio prebačen u partizane na Kalnik. Tu je kooptiran u OK KPH Varaždin.
 - **Kovač Valent**, sin Alekse, iz Sivice, rođen 1908. u Novakovcu. Od 1942. aktivni suradnik NOP-a Bio u diverzantskoj grupi KPOH. Poginuo u Miklavcu 1944. godine u sukobu s madarskim vojnicima.
 - **Kovač Vilim**, sin Josipa, iz Domašinca (Kvitrovca), rođen 1921. U NOV-i od 1943. Poginuo 1943. godine. Bio pripadnik Udarne brigade "Braća Radić"

- **Kovačić Franjo**, sin Đure, iz Šenkovca, ubili ga mađarski žandari kod kuće u Šenkovcu kamo je došao iz jedinice na Kalniku uzeti neke stvari u lipnju 1944. godine.
- **Kovačić Slavko**, sin Ivana, iz Palinovca
- **Kozjak Ivan**, sin Blaža, iz Čehovca
- **Kožnjak Stjepan**, sin Ivana, iz Svetе Marije. Borac Zagorske brigade od 1944. godine. Poginuo je krajem 1944. godine.
- **Kramar, Stjepan**, sin Lovre. Rođen 28. 07. 1914. u Donjem Pustakovcu. U NOB-u stupio 1943. godine. Umro u Novakovcu u listopadu 1944. godine nakon teškog ranjavanja u borbi s mađarskom zasjedom između Preloga i Donjeg Kraljevca. Umro je kod obitelji Bister od trovanja. Dr. Franjo Deban nažalost nije stigao na vrijeme iz Čakovca. Prvo ga tajno kod Mure sahranio Drago Tuksar, a nakon rata posmrtni ostaci su preneseni na partizansko groblje u Svetom Jurju u Trnju. Bio diverzant II. čete, II. bataljuna, III. diverzantskog odreda. Početkom 1944. godine primljen u KPH
- **Kranjčec Ivan**, iz Hodošana, poginuo 1. studenoga 1943. godine kod Donje Dubrave kao borac Međimurske čete.
- **Kranjčec Mijo**, sin Jakoba, iz Hodošana
- **Kranjčec Rafael**, sin Jakoba, radnik iz Hodošana. Radio u Zagrebu u tekstilnoj tvornici "Herman Polak". Sindikalist, Poginuo kao borac XXXII. divizije 1943. godine na Kalniku.
- **Kranjec Leonard** iz Goričana
- **Kranjec Stjepan**, sin Jakoba, iz Donje Dubrave (bio borac brigade "Mihovil Pavlek Miškina")
- **Krčmar Filip**, sin Lovre. Roden 1925. godine u Turčišću. U NOB-u stupio 1943. godine. Poginuo 18. 12. 1944. u šumi Murščak.
- **Krčmar Leonard**, sin Ilije. Rođen je 05. 10. 1922. u Goričanu. U NOB-u stupio 1944. godine. Strijeljan 30. 08. 1944. u Starom gradu u Čakovcu.
- **Krčmar Stjepan**, sin Tome, iz Goričana. Kao borac KPOH ranjen u srpanju 1944. godine u okršaju s mađarskim žandarima kod sela Oporovec. Otpremljen u čakovečku bolnicu gdje je umro.
- **Krhač Nikola**, sin Andrije. Rođen 07. 11. 1916. u Novakovcu. U NOB-u stupio 1944. godine. Poginuo 18. 12. 1944. u šumi Murščak. Bio je glazbenik i do 1941. godine živio u Zagrebu.
- **Krof Vinko**, sin Pavla, iz Kotoribe
- **Kukec Ana**, kćerka Vinka, iz Palinovca, rođena 1925. Član SKOJ-a, U NOV-i od 1943. Poginula 1945. kao pripadnica brigade "Mihovil Pavlek Miškina".
- **Kukec Magdalena**, kćerka Vinka, iz Palinovca, rođena 1923. U NOV. od 1943. Poginula 1943. Kao pripadnica brigade "Mihovil Pavlek Miškina".
- **Kukulić Andrija**, sin Franje, iz Domašinca
- **Kunčić Dragutin** iz Banfija, sin Stjepana, rođen 1883. Poginuo u vrijeme borbi za oslobođenje sela 22. 04. 1945.
- **Kvakan Matija**, sin Matije iz Draškovca. Živio u Zagrebu. Aktivni suradnik NOP-a od 1941. godine. Uhićen u Zagrebu i strijeljan u Rakovu Potoku 17. 04. 1943. godine.
- **Labazan Stjepan** iz Turčišća
- **Lacković Mato**, sin Stjepana, iz Turčišća
- **Lah Ivan** sin Jakoba, iz Turčišća. Borac KPOH od 1943. godine. Pao je Mađarima u ruke u travnju 1944. godine prilikom prijelaza Drave. Nestao je u logoru Dachau.

- **Lah, Stjepan**, sin Jakoba. Rođen 1910. godine u Turčiću. U NOB-u stupio 1943. godine. Poginuo 18. 04. 1944. u Donjem Pustakovcu.
- **Lajtman Stjepan**, sin Jakoba, iz Male Subotice, rođen 1920. godine. U NOV. i od 1944. godine. Poginuo 11. 08. 1944. godine kod sela Lasovec kao pripadnik brigade "Matija Gubec".
- **Lapuh Rajko**, sin Josipa, rođen 1923. u Štrigovi, stalno živio u Nedelišću. Borac KPOH, poginuo u svibnju 1944.
- **Legin Franciska**, kćerka Silvestera, iz Preloga. Borac KPOH od 9. 03. 1943. godine. Poginula je 25. 07. 1943. godine u Velikom Pogancu.
- **Lepen Tomo**, sin Stjepana, iz Turčića
- **Lepoglavec Rok** iz Goričana
- **Lončarić Ivan**, sin Marije, iz Goričana
- **Lovrec Antun**, sin Josipa, iz Praporčana, rođen 1909. u Gornjem Mihaljevcu. Suradnik NOP-a. Borac KPOH i Zagorske brigade. Poginuo u Hrvatskom zagorju 01. 03. 1945.
- **Lovrenčić Dragutin**, sin Stjepana, iz Gardinovca, rođen 1919. U KPOH od 26. prosinca 1943. Poginuo je u siječnju 1945. kod Malog Grđevca.
- **Lovrenčić Ivan**, sin Blaža, iz Palinovca
- **Lovrenčić, Šimun**, sin Blaža. Roden 29. 10. 1905. u Palinovcu. U NOB-u stupio 1943. Strijeljan 30. 08. 1944. u Starom gradu u Čakovcu.
- **Lukman Ferdinand** iz Murskog Središća, sin Ferdinanda, rođen 1917. Do rata je studirao u Zagrebu. U NOV stupio je 1944. u XII. Proletersku brigadu. Poginuo u borbama za Viroviticu 05. 10. 1944.
- **Maček Đuro**, sin Đure, iz Podbresta
- **Magić Josip**, sin Mije iz Novog Sela na Dravi. Ranjen je u završnim borbama za oslobođenje u Sloveniji 1945. godine. Umro je u bolnici u Ljubljani.
- **Malec Alojz**, sin Franje, iz Kotoribe
- **Malek Antun**, sin Matije, iz Preloga. Bio je trgovački pomoćnik u Koprivnici. U partizane otišao 1944. godine. Poginuo je u borbi s ustašama u Rasinići 20. 08. 1944. godine.
- **Malek Stjepan, Lata**, sin Matije, iz Preloga. Rođen 16. prosinca 1913. Službenik, revolucionar, Policiji pao u ruke 1. listopada 1941. godine na Krugama u Zagrebu. Po osudi prijekog suda strijeljan 18. veljače 1942. godine u Maksimirskoj šumi.
- **Maltar Josip**, sin Roka iz Kotoribe
- **Marcinjaš Franjo**, sin Vide iz Svetog Jurja u Trnju
- **Marciuš Danijel** iz Nedelišća, sin Antunam rođen 1922. u Gornjoj Stubici. U NOV. Nakon oslobođenja. Poginuo u sukobu s križarima.
- **Marciuš Ivan** iz Nedelišća, sin Stjepana, rođen 1916. U NOV. Nakon oslobođenja. Poginuo u ophodnji nakon rata.
- **Marčec Ivan**, iz Kuršanca, sin Mije, rođen 1927. Nakon oslobođenja Međimurja stupio u NOV. Bio je kurir u II: hrvatskoj brigadi. Sudjelovao je u borbama za oslobođenje Bjelovara i tu bio teško ranjen. Umro je 22. 08. 1945. od zadobivenih rana.
- **Marčec Josip**, iz Nedelišća, sin Franje, rođen 1915. Suradnik NOP-a. U KPOH od prosinca 1944. Poginuo u siječnju 1945.
- **Markan Valent**, sin Mije, iz Kotoribe, rođen 1915., u NOV - u stupio 1943., poginuo 1944. godine kao pripadnik Udarne brigade "Braća Radić".
- **Marković Edo**, sin Gašpara, iz Donjeg Mihaljevcu. U partizanima je od

1944. godine. Teško ranjen u borbi te umro u partizanskoj bolnici 1945. godine.

- **Mate Mato** iz Hodošana
- **Mati Valent**, sin Franje, iz Donjeg Kraljevca, rođen 1924. Godine. U NOV-i od 1943., poginuo 1944. Kao pripadnik Udarne brigade "Braća Radić".
- **Matišić Ivan**, sin Josipa, iz Donjeg Kraljevca
- **Matoš Alojz**, sin Vinka, iz Kotoribe, poginuo 17. lipnja 1944. godine na Dravi zajedno s Markom Kovačem i Tomom Višnjićem.
- **Matošić, Ivan**, sin Mije. Rođen 19. 03. 1919. u Turčiću. U NOD-u stupio 1944. godine. Poginuo 1944. u svom dvorištu u Turčiću..
- **Mesarek Adam**, sin Eve. Roden 17. 12. 1926. u Turčiću. U NOD-u studio 1943. Poginuo 18. 12. 1944. u šumi Murščak.
- **Mesarek Mijo**, sin Baltazara, iz Turčića. Borac KPOH od 1943. Poginuo 1944. godine kod sela Beltinac na Kalniku.
- **Mesarek Lovro**, sin Ivana. Roden 10. 08. 1920. godine u Turčiću. U NOD-u stupio 1943. godine. Poginuo 18. 12. 1944. godine u šumi Murščak.
- **Mesarek, Rok**, sin Ivana. Roden 08. 11. 1911. u Turčiću. U NOD-u stupio 1943. godine. Poginuo 18. 04. 1944. u Donjem Pustakovcu u kući Zele-ni} - Hošnjak. Bio u KPO, te II. četa II. bataljuna III. diverzantskog odre-da Hrvatske. Brat mu Lovro poginuo u Murščaku.
- **Mesarek Tomo**, sin Ivana, iz Turčića
- **Mesaric Duro**, iz Goričana
- **Mesaric Josip**, sin Stjepana, iz Goričana
- **Mezga Ladislav**, rođen 1916. u Mur-skom Središću. Bio učenik Učiteljske škole u Čakovcu. Prekinuo polaženje zbog teških materijalnih prilika. Za-poslio se u Zagrebu. Priključio re-volucionarnom pokretu. Ustaše ga uhitile i ubile 1941. godine.
- **Mihalec Ivan**, sin Roka, iz Svetе Marije. Borac I. vojvodanske brigade. Poginuo je u veljači 1945. kod Valpo-va.
- **Mihalković Josip**, sin Ivana, iz Ča-kovca
- **Mikec Josip**, sin Mije, iz Cirkovljana, rođen 1919. U NOV-i od 1944. Poginuo 1944. Kao pripadnik "I. udarne zagorske brigade".
- **Mikulaj Melko** iz Palovca
- **Miljančić Pavao**, sin Milana, iz Šte-fanca, rođen 1923. Bio u madarskoj vojsci i pobegao iz nje. Završio je u partizanima. Poginuo je u činu vod-nika u travnju 1945. kod Grubišnog Polja.
- **Mislović Ivan**, sin Stjepana, iz Pali-novaca
- **Mislović Dragutin**, sin Matije, iz Tur-čića
- **Mlinarec Josip**, sin Ivana, zemljorad-nik iz Preloga. Borac KPOH. Poginuo 1944. godine.
- **Mlinarić Ivan**, sin Đure, iz Goričana
- **Modrić Mijo** , sin Stjepana, iz Svetе Marije
- **Mravlek Ivan**, sin Matije, iz Donjeg Vidovca
- **Mučić Slava**, kćerka Franje, iz Pod-turerna
- **Mučić Stjepan**, sin Franje, iz Podtur-na, rođen 1921. U partizanima je bio od 1943. godine. U Moslavačkoj bri-gadi. Poginuo je u selu Oborovu u svibnju 1944. godine.
- **Murković Ivan**, sin Lovre, iz Podtur-na, rođen 1908. Kao mesar živio u Vinici. Suradnik NOP-a od 1941. go-dine. Uhićen u Vinici u ožujku 1942.

- i strijeljan u Cerju Tužnom u srpnju 1942. godine.
- **Murković Valent**, sin Lovre iz Podturna. Rođen 1912. u KPOH stupio 23. 01. 1943. U partizanima u Bosni je od 1943. godine. Poginuo je na Bjelašnici 06. 06.1943. u borbi s ustašama.
 - **Mustač Karlo**. Iz Cirkovljana, rođen 1914. U NOV-i od 1943. Poginuo 1944. kao pripadnik "I. udarne zagorske brigade".
 - **Mustač Mato**, sin Andrije, iz Svetе Marije, rođen 1925. U NOV od 1944. Poginuo 1944 kao pripadnik brigade "Mihovil Pavlek Miškina".
 - **Nad Ivan**, iz Svetog Martina na Muri, sin Dragutina, rođen 1920. Od 1942. u mađarskoj je vojsci. Na ruskom frontu prebjegao u redove Crvene armije. Poginuo u svibnju u borbama za oslobođenje Vukovara.
 - **Nad Leon**, sin Andrije, iz Svetе Marije
 - **Naranda Antun**, sin Melka, iz Palinovca
 - **Nederal Vinko**, sin Tome, radnik iz Preloga, istaknuti revolucionar, strijeljali ga u Varaždinu ustaše nakon bezuspješnog pokušaja razmjene. Uhićen je 29. lipnja 1944. godine dok je bio na sastanku KK KPH Varaždin.
 - **Nemeć Antun**, sin Antuna, iz Štrigove, rođen 1916. Živio u Beogradu kao časnik (potporučnik) vojske Kraljevine Jugoslavije, antifašist. Ilegalac, a u partizanima već početkom 1942. Bio zapovjednik bataljuna Tomšićeve brigade u Sloveniji. Poginuo je u bitci s Talijanima kod Leškog Potoka 25. 07. 1942.
 - **Nemeć Antun**, sin Franje, zemljoradnik iz Robadja – Sevščaka. Rođen 08. 04. 1923. U partizanima od 06. 02. 1945. Poginuo 21. 03. 1945. na Črnom Vrhu na Pohorju.
 - **Nestić Ivan**, sin Tome, iz Donjeg Vidovca
 - **Novak Franjo** iz Banfija, sin Ivana, rođen 1921. Bio je vojnik Kraljevine Jugooslavije u času njemačkog napada 1941. godine. Bio je zarobljen. Krajem 1941. vratio se kući. Bio je pozvan u mađarsku vojsku. Pobjegao je u Sloveniju i ušao u sastav pohorskog partizanskog odreda. Dobio čin poručnika. U ožujku 1945. pao u ruke Nijemcima u tijeku borbi oko Ptuja. Mučen. Strijeljan je s grupom partizana kod Cvena kraj Ljutomera.
 - **Novak Franjo**, sin Ivana, iz Robadja., rođen 1926. Odbio poziv u mađarsku vojsku. Poginuo kao borac Tomšićeve brigade kod Kokolenčaka kraj Maribora u sukobu s belogardejcima.
 - **Novak Franjo**, sin Jakoba, iz Donjeg Mihaljevca. Kao terenski politički radnik djelovao u Međimurju od 1942. godine. U partizane na Kalnik otišao u lipnju 1944. Poginuo je u prosincu 1944. godine kod Đurđevca.
 - **Novak Franjo**, sin Jakoba, iz Turčića. Borac KPOH od 1943. godine. Poginuo je 1944. godine u selu Leskovcu kod Varaždinskih Toplica.
 - **Novak Franjo**, sin Mije iz Preseke, rođen 1922. Bio je borac Kozjanskog odreda u Sloveniji od kolovoza 1944. godine. Kao partizanski obavještajac poginuo je 2. 02.1945. godine kod Rimskih Toplica.
 - **Novak Ivan**, iz Držimurca, sin Tome, rođen 1913. u Palinovcu. Borac KPOH. Poginuo neposredno nakon oslobođenja u čišćenju minskog polja.
 - **Novak Ivan**, sin Stjepana, iz Palovca (Palinovca), poginuo kao pripadnik II. čete, II. bataljuna III. Diverzantskog odreda Hrvatske
 - **Novak Jerko**, sin Ivana, iz Banfija,

- rođen 1923. Borac KPOH, bio je sedam putra ranjen i nosio tri odlikovanja za hrabrost. Umro je 1949. od posljedica ranjavanja.
- **Novak Josip**, iz Novog Sela na Dravi, sin Josipa, rođen 1926. Poginuo je 25. rujna 1943. godine u Gornjem Pustakovcu u kući Šarić, nakon izdaje s još dvojicom suboraca.
 - **Novak Konrad**, sin Mije, iz Preseke. Bio je u partizanima u Sloveniji od 1943. godine. Poginuo je u ožujku 1945. godine kod Jurja na Ščavnici.
 - **Novak Mijo**, sin Franje, iz Preloga. Borac KPO od 1942. godine. Kao komandir čete u Varaždinskom bataljunu poginuo je 19. 12. 1944. kod Sredica na Kalniku.
 - **Novak Stjepan** iz Selnice (Novo selo)
 - **Novosel Leonard**, sin Vinka, iz Donjeg Mihaljevca. Borac KPOH od 1943. godine. Pao je Madarima u ruke prilikom prijelaza u Međimurje u travnju 1944. godine. Nestao u mađarskim zatvorima.
 - **Obadić Antun**, sin Luke, iz Belice
 - **Obadić Slavko**, sin Mije, iz Male Subotice, rođen 1926. godine. U NOV-i od 1944. Ranjen 1945. Poginuo 1945. godine kao pripadnik brigade "Matija Gubec".
 - **Obadić Stjepan**, iz Ivanovca
 - **Obadić Stjepan**, sin Mije, iz Male Subotice. Borac KPOH od 1944. godine. Poginuo 1945. godine kod Bjelovara.
 - **Palačić Matija** iz Preloga
 - **Patafta Alojz**, sin Andrije, iz Cirkovljana
 - **Patafta Franjo**, sin Filipa, iz Turčića. Borac KPOH od 1943. Kao pripadnik Međimurske čete ranjen u akciji na selo Podbrešt. Liječio se kod kuće. Tu je bio 3. 11. 1944. godine uhićen i odveden u Komarom. Tu osuđen na 14 godina strogog zatvora. Odveden u logor Dachau gdje mu se gubi trag.
 - **Patafta Mato**, sin Matije, iz Turčića
 - **Patafta Rudolf**, sin Filipa, Iz Turčića. Borac KPOH od 1943. Uhićen s grupom partizana u kući Petra Zeleňiča u Donjem Pustakovcu i odveden u Komarom. Tu osuđen na 14 godina strogog zatvora. Odveden u logor Dachau. Kući se nije vratio.
 - **Pavlic Franjo**, sin Nikole, iz Draškova. Borac KPOH od 1943. godine. Poginuo 30. 04. 1945. u selu Ribnica na Kalniku.
 - **Perhoč Urban** iz Jurovčaka
 - **Petek Melko**, sin Mije iz Benkovca (Male Subotice), rođen 1924. , U NOV-i od 1944. Poginuo 1945. Kao pripadnik brigade "Matija Gubec".
 - **Petković Bolta** iz Vratišinca, sin Šimuna, rođen 1923. Bio nekoliko puta zatvaran. Oslobođili ga bugarski vojnici u travnju 1945. Odmah otišao u NOV. Poginuo 08. 06. 1945.
 - **Pigac Rok**, sin Ivana, iz Oporovca
 - **Pigac Viktor**, sin Jelene, iz Oporovca
 - **Piknjač Antun**, sin Ivana, iz Držimurca, rođen 1923. u Strelcu. U KPOH od 1943. Poginuo u Slavoniji 1943. godine.
 - **Piknjač Đuro**, sin Luke, iz Strelca, rođen 1924. U KPOH od 1944. Poginuo je 20. 04. 1945. kod sela Bojno.
 - **Pintar Dragutin**, sin Barnabe. Rođen 24. 11. 1919. u Turčiću. U NOB-u stupio 1942. KPO i kasnije brigada "Braća Radic". Poginuo 18. 12. 1944. u šumi Murščak.
 - **Pintar Dragutin**, sin Filipa, iz Turčića. U KPOH od 1942. godine. Poginuo je 18. 11. 1943. godine prilikom borbi za oslobođenje Koprivnice.
 - **Pintar Đuro**, sin Valenta. Rođen 23. 09. 1921. u Turčiću. U NOB-u stupio 1943 KPO i kasnije II. četa II. bataljun III. diverzantskog odreda

- Hrvatske.. Poginuo 18. 12. 1944. u šumi Murščak.
- **Pintar, Ignac**, sin Ivana. Rođen 1923. u Turčiću. U NOB-u stupio 1943. godine KPO. Strijeljan 30. kolovoza 1944. u Starom gradu u Čakovcu. U travnju 1944. godine s grupom borača došao u Medimurje. Grupa je bila razbijena u sukobu s neprijateljem. Pobjegao je u Budimpeštu. Tu je uhićen i doveden u Čakovec.
 - **Pintar, Pavao**, sin Barnabe. Rođen 12. 01. 1926. u Turčiću. U NOB-u stupio 1944. Poginuo 18. 12. 1944. u šumi Murščak.
 - **Pintarić Franjo**, sin Mije, iz Donjeg Kraljevca, rođen 1913. godine. U NOV-i od 1945. Poginuo 16. 05. 1945. godine u Zagrebu kao pripadnik "I. udarne zagorske brigade".
 - **Polandak Julija**, rodena Halić, kćerka Ivana, iz Podbresta
 - **Poljak Mijo**, sin Matije, iz Belice, rođen 1880. Od 22.01. 1944. u KPOH. Poginuo u Dugoj Rijeci 17. 04. 1944.
 - **Pongrac Antun**, sin Ivana, iz Donjeg Mihaljevca
 - **Pongrac Franjo** iz Donjeg Mihaljevca. U partizanima od ožujka 1944. godine. Zarobljen je bio 15. prosinca 1944. kod Velike Pisanice od strane ustaša. Umro je od tifusa 5. ožujka 1945. u logoru kod Vrapča.
 - **Pongrac Josip**, sin Valenta, iz Donjeg Mihaljevca. Strijeljan kao partizan u Starom gradu u Čakovcu 22. 01. 1945. godine po presudi madarskog prijekog suda.
 - **Posavec Antun**, sin Vinka, iz Podturna. Rođen 1922. Živio u Zagrebu. Godine 1942. otišao u partizane u Slavoniju. Poginuo je 23. 05. 1944. godine kod Čazme.
 - **Purgar Bernard** iz Vratišinca, sin Matije, rođen 1920. geolog po zanimanju. Uhićen 07. 02. 1945. i mučen u Starom gradu u Čakovcu. Ubijen na nepoznatom mjestu.
 - **Puštek Martin**, iz Domašinca
 - **Radek Ignac**, sin Mirka iz Gardinovca.
 - **Radiković Ivan** iz Vratišinca. Bio je krojač u Zagrebu. U partizane otišao u Bosnu krajem 1942. godine. Poginuo je 1943. godine za vrijeme V. neprijateljske ofenzive.
 - **Radović Matija**, sin Stjepana, iz Turčića. Borac KPOH od 1943. godine. Bio u izvidačkoj postrojbi Zagorske brigade. Poginuo je 1945. godine kod Garića u Moslavini.
 - **Rakoša Josip** iz Belice
 - **Rebernik Dragutin**, sin Ivana, iz Železne Gore, rođen 1907. Borac KPOH. Ustaše ga zarobile u borbi te ga strijeljale 23. 12. 1944. godine.
 - **Rebok Ivan**, sin Stjepana, iz Kotoribe
 - **Rob Dragutin**, sin Nikole, iz Novakovca, poginuo kao pripadnik II. čete, II. bataljuna III. Diverzantskog odreda Hrvatske
 - **Rodek Dragutin**, sin Karla, iz Kotoribe
 - **Rome Oskar** rođen u Hrasniku kod Laškog u Sloveniji 1905. godine. Stalno živio u Murskom Središću. U Zagorski partizanski odred stupio je 05. 10. 1943. godine. Bio je informativni oficir NOP-a ta Zlatar. Uhitile ga ustaše u Golubovcu 29. 03. 1944. Strijeljan je istog dana na groblju u Radoboju.
 - **Ružić Stjepan**, sin Blaža, iz Dekanovca
 - **Sabolić Florijan**, sin Roka, iz Kotoribe
 - **Setnik, Leonard**, sin Melka. Rođen 29. 10. 1927. u Turčiću. U NOB-u stupio 1944. godine. Poginuo 18. 12. 1944. u šumi Murščak.
 - **Sinković Pavao** iz Draškovca

- **Slamek Antun**, sin Augusta, iz Donjeg Mihaljevca. Diverzant. Pao Mađarićma u ruke 18. 12. 1944. godine. Strijeljan kao partizan u Starom gradu u Čakovcu 22. 01. 1945. godine po presudi mađarskog prijekog suda.
- **Slamek Ignac**, sin Augusta, iz Donjeg Mihaljevca. Borac KPOH od studenoga 1944. godine. Poginuo je 24. prosinca 1944. godine kod sela Sredice na Kalniku.
- **Slana Franjo** iz Hodošana
- **Slana Josip** iz Hodošana
- **Slaviček Luka**, sin Roka, iz Draškovca
- **Smolek Antun**, sin Florijana, iz Palinovca
- **Smolek Ivan**, sin Florijana, iz Palinovca
- **Smolek, Mijo**, sin Roka. Rođen 20. 09. 1920. u Goričanu. U NOB-u studio 1942 u 13. proletersku brigadu upućen iz Zagreba, kasnije u KPO. Poginuo je 09. 07. 1944. godine u Palinovcu u dvorištu Šimuna Čanadija, zajedno s Ivanom Vargecom. Bio je politički sekretar KK SKOJ-a Prellog oformljenog u proljeće 1944. na Kalniku.
- **Smrk Ljudevit**, sin Karla, iz Kotoribe
- **Sovar Ivan**, sin Josipa, iz Vratišinca, rođen 1917. , stolar, Rat ga je zatekao u Zagrebu. Godine 1943. odlazi u partizane. Bio je borac XIII. Prolewerske brigade. Poginuo su borbi s ustašama.
- **Spahija Ivan**, sin Jeronima, iz Kotoribe, rođen 1925. Godine, U NOV-i od 1944. Poginuo 1944. kao pripadnik brigade "Matija Gubec".
- **Srpak Antun**, sin Roka, iz Turčića. Borac KPOH od 1943. godine. Poginuo je prilikom oslobođenja Koprivnice 1945. godine.
- **Srpak Franjo** iz Gornjeg Hrašćana, sin Franje, rođen 1922. Stalno živio kao rudar u Lozniči u Srbiji. Član URSS-a Po izbijanju ustanka stupio u Loznički partizanski odred. Ranjen i zarobljen kod Loznice. Odveden u zatvor u Šapcu i strijeljan 25. 10. 1941.
- **Srpak, Franjo**, sin Ivana. Rođen 03. 09. 1927. u Turčiću. U NOB-u studio 1943. Poginuo 18. 12. 1944. u šumi Murščak.
- **Srpak Josip**, sin Roka iz Turčića. Borac KPOH od 1943. godine. Poginuo je kao politički komesar bataljuna Zagorske brigade kod Bjelovara 1945. godine.
- **Srpak, Matija**, sin Marka. Rođen 10. 09. 1921. u Palinovcu. U NOB-u studio 1943. Poginuo 1944. u Svibovcu na Kalniku.
- **Stanković Antun**, sin Melka, iz Turčića, rođen 1923. godine, U NOV-i od 1943. Poginuo 21. 12. 1943. Kao pripadnik Udarne brigade "Braća Radić" u Šemovcu.
- **Steinitz Stjepan**, sin Mavra, iz Čakovca
- **Strbad Mijo**, sin Ivana, iz Donjeg Mihaljevca. Bio tvornički radnik u Zagrebu. U partizanima je bio od 1942. godine. Poginuo je kao borac KPOH 1943. godine kod Velike Gorice.
- **Šabijan Ivan**, sin Lucije, iz Preloga
- **Šalamun Matija** iz Podbresta
- **Šarić Mijo**, sin Josipa, radnik iz Čakovca - Gornjeg Pustakovca, revolucionar, sindikalista, glazbenik, vatrogasac, sokolaš, nogometničar, katališki amater
- **Šekutor Franjo**, sin Šimuna, iz Donjeg Mihaljevca
- **Šimunić Mijo** iz Miklavca
- **Šimunić, Valent**, sin Vinka. Rođen 04. 02. 1901. u Domašincu. U NOB-u studio 1943. Bio 09. 04. 1944. u Donjem Pustakovcu s grupom koja je

- stradala u kući Zelenić - Hošnjak. Uhićen prije tragedije, te sa zarobljenim partizanima odvezen u Čakovec u žandarmeriju (danas Šumarija) Tu ga nogama usmratio jedan žandar.
- **Šoštarić Rudolf**, sin Ivana, iz Donje Dubrave
 - **Štimec Franjo**, sin Matije, iz Turčića, rođen 1915. stalno živio u Gardinovcu. U partizanima od 12. 12. 1943. Dezertirao iz KPOH došao kući i prijavio se žandarima. Zatvoren u Čakovcu i Komaromu. Ne zna se vrijeme i mjesto pogibije.
 - **Štimec Vinko** iz Donjeg Vidovca
 - **Švenda Josip**, sin Ivana, iz Čehovca
 - **Taradi Alojz**, sin Stjepana, iz Belice
 - **Tizaj Mijo**, sin Blaža, iz Cirkovljana, rođen 1919. U NOV-i od 1944. Poginuo 1944. Kao pripadnik "I. udarne zagorske brigade".
 - **Tomašić**, iz Okruglog Vrha
 - **Tompić Ivan**, sin Đure, iz Turčića, rođen 1925. U NOV-i od 1943. Poginuo 1943. Godine kao pripadnik Udarne brigade "Braća Radić".
 - **Tompić Marko**, sin Đure, iz Turčića, rođen 1925. U NOV-i od 1943. Poginuo 1943. Godine kao pripadnik Udarne brigade "Braća Radić".
 - **Tompić Mijo**, sin Leonarda, iz Turčića, rođen 1921. U NOV- i od 1943. Poginuo 1944. Kao pripadnik "I. udarne zagorske brigade".
 - **Tompić Mijo**, sin Leonarda, iz Donjeg Kraljevca
 - **Toplek Ivan**, sin Ivana, iz Donjeg Hrašćana
 - **Treska Franjo**, sin Josipa iz Pretetinca, rođen 1915. U NOV- u od 1944. Poginuo 1945. godine kao pripadnik Udarne brigade "Braća Radić'" kod Koprivnice.
 - **Tuksar Ernest, Erni**, sin Antuna, iz Peklenice, sin Antuna, rođen 1921. godine. Pred mobilizacijom u mađarsku vojsku pobegao je u Varaždin.U Varaždinu je bio pozvan u ustašku vojsku. Ipak, 01. 10. 1944. odlazi u KPOH. Zarobile su ga ustaše nakon okršaja kod Varaždinskih Toplica 12. 03. 1945. i odmah strijeljale.
 - **Vajdić Bartol**, sin Mije, iz Goričana. Borac KPOH od 1943. godine. Poginuo 12. 12. 1944. u selu Svibovec na Kalniku.
 - **Varga Antun**, sin Mije, iz Sivice, sin Mirka, rođen 1927.U NOV-i od 1944. godine. Poginuo je 16. 06. 1945. godine kod Kranja.
 - **Vargec Ivan**, sin Ivana. Rođen 26. 01. 1922. u Palinovcu. U NOB-u stupio 1943 u KPO. Poginuo je 09. 07.1944. u Palinovcu u dvorištu Šimuna Čanadija zajedno s Mijom Smolekom. Bio je organizacijski sekretar KK SKOJ-a Prelog.
 - **Videc Franjo** iz Macinca sin Franje, rođen 1927-. Suardnik NOP-a. U NOV stupio nakon oslobođenja. Stradao u eksploziji muničije.
 - **Višnjić Tomo**, iz Preloga. Borac KPOH od 1943. Član Okružnog NOO Varaždin. Poginuo na Dravi zajedno s Markom Kovačem 18. 06. 1944. godine u sukobu s ustašama.
 - **Vlahek Stjepan**, sin Imbre, iz Turčića. Roden 1907. godine. Često hapšen zbog komunističke djelatnosti. Bio u Sovjetskom Savezu. Uhitila ga 30. ožujka 1941. Šubašićeva policija i predala ustašama. Zatočen u Kerestincu. Nakon bijega iz Kerestinca u noći između 13. i 14. srpnja 1941. opkoljen od ustaša izvršio je samoubistvo u kući obitelji Brdarić (rodom iz Goričana) u Zagrebu.
 - **Vlahek Vinko**, sin Lovre, iz Hodošana.
 - **Vlašić Leonard**, sin Valenta, iz Donjeg Hrašćana.

- **Vlašić Rok**, sin Roka, iz Kotoribe. Zarobljen u okršaju s ustašama u Velikom Bukovcu u ožujku 1944. godine. Ustaše su ga objesili na licu mješta.
- **Vojković Josip**, sin Mije, iz Turčića.
- **Vojvoda Stjepan**, sin Jeronima, iz Kotoribe, poginuo pri napadu na neprijateljsku posadu u Podbrestu 1943. godine. Bio je mitraljezac u Međimurskoj četi.
- **Vrbanec Ivan**, sin Mije, iz Pribislavca, rođen 1913. Zbor suradnje s NOP-om uhićen 1941. godine. U madarskom zatvoru bio je do 1944. kada odlazi u KPOH. Poginuo je 6. 02. 1945. u selu Drenovcu kod Varaždinskih Toplica.
- **Vrtarić Mirko**, sin Đure, rođen 1908. u Ferketincu. Stradao u selu od zatalog metka u travnju 1945.
- **Vugrinec Milan**, sin Terezije, iz Čakovca.
- **Vuk Ivan**, iz Preloga.
- **Weiss Mirko**, Sin Huge, službenik iz Čakovca, u KPOH od 1942. godine. Poginuo 1943. godine
- **Weiss Nikola**, sin Huge, učenik iz Čakovca, poginuo 1. studenoga 1943. godine kod Donje Dubrave kao borac Međimurske čete.
- **Weiss Slobodan**, sin Deneša, iz Čakovca.
- **Zadravec Ivan**, sin Valenta, iz Podturna, rođen 1925. Odlaže se s partizanima nakon poznatog partizanskog mitinga krajem listopada 1944. u Podturnu. Poginuo 1945. u borbama na Bilogori.
- **Zorc Radoslav**, sin Augusta, iz Čakovca.
- **Zorman Franjo**, sin Pavla iz Svete Marije. U NOB-u stupio 1943. godine u Bosni. Bio borac 13. brigade. Poginuo je kao kurir 15. 04. 1944. godine u mjestu Truju kod Trsta.
- **Zrna Ivan**, iz Gornjeg Kraljevca, sin Stjepana, rođen 1927. U partizanima od 02. 011. 1944. Poginuo je 23. 12. 1944. godine.
- **Zvonar Mijo** iz Donjeg Vidovca, uhićen u siječnju 1944. Kao član ilegalnog NOO. Odveden u Szombathely, te u logor u Njemačku. Poginuo u logoru.
- **Žbulj Ivan**, sin Matije iz Donjeg Mihaljevca.
- **Želježnjak Franjo**, sin Petra, iz Čakovca.
- **Žvorc Milan** iz Novog Sela na Dravi.⁴

⁴ Ukupno je navedeno 334 poginulih partizana Međimuraca. Najveći broj podataka o poginulim međimurskim partizanima nalazi se u MMČ, PO, u dokumentima: Popis boraca NOR-a, inv. br. 1406, Dopuna popisa boraca NOR-a, inv. br. 1355, ali i velikom broju drugih dokumenata, posebno seoskih kronika koje se također čuvaju u PO MMČ. Nepotpuni podaci o poginulim borcevima NOR-a objavljeni su u knjizi "Međimurje 1919. - 1959.", gdje se pojmenice spominje 248 poginulih partizana.

2. ŽIDOVI AKTIVNI SUDIONICI ANTIFAŠISTIČKOG POKRETA

- **BLAŽIĆ, MAKSO STARJI** (Čakovec, 1897 – ?), službenik. Nakon kapitulacije Jugoslavije prebjegao u Hrvatsko primorje odakle su ga 1942. talijanske vlasti internirale u logor u Kraljevici. Početkom lipnja 1943. odveden u logor na Rabu. Po oslobođenju iz logora u rujnu 1943. stupio u NOV. Bio na raznim dužnostima u VI. korpusu.
- **BRANDL, ARPAD** (Szécsiszigeten, 1903 – Zagreb 1977.), liječnik u Kotoribi od 1932. godine, a od 1934. godine gradski liječnik u Čakovcu. Studirao u Zagrebu, Beču i Würzburgu. Supruga Margit, rođena Schwarz. Aktivni suradnik NOP-a. Mađari ga kao suradnika NOP-a uhitili i osudili na četrnaest mjeseci zatvora. Kaznu izdržavao u Szombathelyu. Godine 1947. preselio se u Krapinu i tu radio kao liječnik i upravitelj Kotarske ambulante. Godine 1952. zajedno sa suprugom i djecom htio odseliti se u Izrael. Bio je spriječen od saveznih vlasti navodno zbog nedostatka medicinskog osoblja u tadašnjoj Jugoslaviji. Potom živio i radio u Sisku i drugdje. Umro je u Zagrebu 1977. godine.
- **BRANDL, VIKTOR**, iz Čakovca, suradnik NOP-a. Mađari ga osudili na 4 godine robije. Kaznu je izdržavao u Szombathelyu.
- **EBENSPANGER, JURAJ (BORIĆ, ĐURO)** (Čakovec, 10. 12. 1926 – ?), sin Rudolfa i Vilme Erdős iz Turčića. Od 1942. u NOV-u. Bio zarobljen te odveden u logor u Mathausen, gdje je ostao do kraja rata. Živio u Beogradu, a sada živi u Izraelu pod imenom Đuro Borić. Prezime Borić uzeo 1949. godine. Ima dva sina, jedan je rođen u Čakovcu.
- **EBENSPANGER, LADISLAV (BORIĆ, LADISLAV)** (Čakovec, 10. 12. 1924 – ?), inženjer. U SKOJ-u od 1940. U čeliji Franje Weinstangla s bratom Đurrom pisao parole po ulasku Madara u Čakovec u travnju 1941. Nakon hapšenja bili su dva tjedna u Čakovcu u zatvoru, a potom su prebačeni u Szombathely. Iz Sombathelya u Györ i na kraju u Pečuh. Pušteni iz zatvora 15. rujna 1941. da se brane sa slobode. Po dolasku u Čakovec povezali se s Franjom Korošem i Denešom Weissom. Ponovno su uhićeni 22. prosinca 1942. (Đuro Borić, Franjo Koroš, Viktor Brandl, Bela Pataky i Ladislav Borić). Bili su zatvoreni u Čakovcu do 22. veljače 1943., a potom prebačeni u Szombathely gdje im je sudeno. Ladislav je nakon sudenja bio zatvoren u Vacu, a Đuro kao maloljetnik u logoru u Cegledu. Nakon II. svjetskog rata živio je u Beogradu.
- **HAHN, ARPAD**, prof. dr. sc. (Novakovec, 1903 – Rab, 1967), sin Eugena. Medicinski fakultet završio u Zagrebu 1928. godine. Istaknuti nogometni nogometni zagrebački Makabija, a kasnije tehnički referent i voda nogometne sekcije Makabija. Internist u Zagrebu prije II. svjetskog rata. Po dolasku ustaša na vlast upućen je u Mostar u sastav ekipe za suzbijanje endemskog sifilisa. Početkom 1943. godine pobegao je u Dubrovnik odakle su ga Talijani internirali u logor u Kuparima, a potom na Rab. Do 1943. bio je logoraš na Rabu, a zatim je radio kao liječnik u partizanskom sanitetu. Bio je upravnik bolnice Daruvarskog vojnog područja i referent saniteta za pozadinu pri Glavnom štabu

Hrvatske. Bio je asistent u Centralnom rendgenološkom institutu. Godine 1958. izabran je za redovnog profesora interne medicine na Medicinskom fakultetu u Zagrebu. Bio je dekan Medicinskog fakulteta u Zagrebu 1960 – 1963. Predsjednik Židovske općine Zagreb od 1946. do 1951. godine.

- **HIDVEGI, FRANJO** (Čakovec, 1913 – ?), inženjer, ljevičar, član KPH od 1939. Mađari ga uhitili 1942; osuđen na robiju i poslan s radnom jedinicom na rusku frontu. Preko zaledenog Dnjepra prebjegao k Rusima. Vratio se u zemlju u ožujku 1945. i stupio u NOV. Nakon rata zaposlio se kao inženjer u Beogradu. 1948. godine bio je zatvoren kao pristalica Informbiroa na Golom otoku. Preživio je Goli otok i vratio se u Beograd.
- **KOSTOLITZ (KOSTOLIC), JOSIP**, sin Aleksandra, iz Čakovca, rođen 1921. Uhićen 1942, suđeno mu je u Pečuhu, a zatim je odveden na Istočnu frontu. Tu je prebjegao i borio se u sastavu Crvene armije. S Jugoslavenskom dobrovoljačkom brigadom, oformljenom u SSSR-u 1944. godine, ušao u Jugoslaviju. Poginuo na slavonskoj fronti 1945. godine u činu zastavnika.
- **KOVAČ, PAVAO**, dr. (Čakovec, 07. 03. 1908 – Beograd), čakovečki odvjetnik, ljevičar, sin odvjetnika dr. Lavoslava. Mađari su ga uhitili 1942; osuđen i upućen na Istočnu frontu u radnoj jedinici. Prebjegao k Rusima. Tu je formirana hrvatska postrojba pod zapovjedništvom Marka Mesića, a dr. Pavao Kovač bio je načelnik za kulturno-prosvjetni rad. Nakon II. svjetskog rata živio je u Beogradu. Radio je u saveznoj upravi, u Zavodu za proučavanje problema i

organiziranju uprave. Tu je bio sumnjičen da je strani agent. Izvršio je samoubojstvo skočivši s četvrtog kata svoga stana.

- **REMENY, ANDRIJA**, dr. (Prelog, 13. 03. 1914 – ?), odvjetnik, sekretar MK KPH Čakovec 1938 – 1940. Otišao po zadatku 1941. u Split, gdje je organizator udarnih grupa. On je 20. 10. 1941. sudjelovao u napadu na grupu talijanskih karabinjera bacivši među njih bombu. Uspio je pobjeći, ali je ubrzo uhićen. Na suđu mu se to djelo nije moglo dokazati, ali je ipak upućen u koncentracioni logor u Italiju. U pripremama za taj napad sudjelovala je i Lea Remenyi-Pinto, mr. ph. Po oslobođenju iz logora, u rujnu 1943. godine stupio u NOV. Nositelj Partizanske spomenice 1941.
- **WEINSTANGL, FRANJO** (Čakovec, 17. 04. 1919 – Beograd, 07. 03. 1964), gospodarstvenik. Mađarski okupatori uhitili su ga kao skojevca. Osuđen je na procesu u Pečuhu 27. 5. 1942. i odveden u koncentracioni logor. Nakon oslobođenja vratio se u Čakovec. Prvi je direktor Trgovačkog poduzeća "Granap" u Čakovcu. Bio je načelnik Odjeljenja za robni promet u Sekretarijatu Saveznog izvršnog vijeća, a potom i direktor Zavoda za tržišna istraživanja Savezne privredne komore u Beogradu. Poginuo je u prometnoj nesreći.
- **WEISS, DENEŠ** (Čakovec, 1915 – Zagreb 16. 02. 1990), sin Huga i Ilone, rođene Kantor; iz Čakovca. Supruga mu je bila Dana. Sin mu Slobodan kao dijete umro u partizanskoj bolnici u Gabrinovcu. Antifašist, partizan, radio kao novinar u ratnom listu "Naprijed", a nakon oslobođenja direktor je tog lista. Kasnije se bavio izdavalanstvom. Bio je trgovački ataše

SFRJ u Indoneziji i na Filipinima. Još početkom 1943. godine vodio je s Nijemcima (ne s ustašama i domobranima) pregovore o razmjeni zatvorenika u selu Podravsko Subotica. Pokopan 20. veljače 1990. na čakovečkom groblju.

- **WEISS, MIRKO** (Čakovec, 1920 – NOB, 1943) sin Huga i Ilone, rođene Kantor. Službenik iz Čakovca, partizan u KPOH od 1942. godine. Poginuo 1943. godine.
- **WEISS, NIKOLA** (Čakovec, 29. 03. 1928 – Donja Dubrava, 01. 11. 1943), sin Huga i Ilone, rođene Kantor, iz Čakovca. Ranije, prije odlaska u partizane, bio je kurir u Međimurju. U kolovozu 1943. otišao u partizane i

bio u minerskoj četi. Sudjelovao je u akciji dizanja željezničke pruge kod Male Subotice. S Međimurskom je četom sudjelovao u više akcija, pored ostalih i u napadu na Podbrešt. Poginuo je zajedno s dvojicom drugova u zasjedi mađarskih vojnika kod Donje Dubrave 1. studenoga 1943. u nenavršenoj četrnaestoj godini života. Mrtva tijela međimurskih partizana mađarski su okupatori postavili pred zgradu općine u Donjoj Dubravi s metlama u rukama. Nakon toga pokopani su u jednoj jami uz Dravu. Poslije rata njihovi su ostaci prenijeti u Čakovec na gradsko groblje. (**Izjava Deneša Weissa od 18. travnja 1960. godine MMČ ONR**)

3. MEĐIMURSKI ŽIDOVİ STRADALI U NJEMAČKIM, USTAŠKIM I MAĐARSKIM LOGORIMA

- **Arnstein Terezija** (? – Auschwitz, 1944), iz Čakovca.
- **Bader Božidar** (? – Auschwitz, 1944), trgovac kožom iz Čakovca.
- **Bader Dezider** (? – Auschwitz, 1944)
- **Bader Emilija** (? – Auschwitz, 1944), rođena Fischer, iz Čakovca.
- **Basch, Emilija** (? – Auschwitz, 1944)
- **Bassist Erik** (? – Auschwitz, 1944), iz Čakovca.
- **Bassist Miroslav** (Čakovec, 1908 – Auschwitz, 1944), iz Čakovca.
- **Bassist Robert** (Čakovec, 1904 – Auschwitz, 1944). Član Noćnih ptica. Već je 6. travnja 1944. Gestapo u Čakovcu uhitio predsjednika Židovske bogoštovne općine dr. Ljudevita Schwarza te ugledne židovske gradiće Dionisa Zoora, Pavla Kernera, Dragutina Kerneru, **Roberta Bassista**, Ljudevitu Schlesingera, dr. Arpada Brandla, Gezu Mozešu i Gezu Wolneru. Bili su prisiljeni sastaviti popis svih članova čakovečke Židovske bogoštovne općine, dakle popis svih međimurskih Židova. U pljački 1944. godine Robertu Bassistu oduzeto je mnogo zlatnih i srebrnih predmeta te gotovog novca.
- **Bauer Erik** (Čakovec, 1935 – Auschwitz, 1944), sin Roberta.
- **Baumhorn Julija** (Čakovec, 1868 – Auschwitz, 1944), kći Maksa.
- **Baumhorn Natalija** (Čakovec, 1907 – Auschwitz, 1944)
- **Baumhorn Nikola** (? – Auschwitz, 1944)
- **Baumsteiger Samuel** (Zalaegerszeg, 1881 – Auschwitz, 1944), sin Maksa. Trgovac kožom i vlasnik radionice za proizvodnju gamaša u Čakovcu od 1910. godine. U pljački židovske

- imovine, koja je uslijedila nakon uhićenja 1944. godine, oduzeto mu je mnogo zlatnih i srebrnih predmeta te gotovog novca.
- **Baumsteiger Terezija** (? – Auschwitz, 1944), rođena Kohn, supruga Samuela.
 - **Bajer Beti** (? – Auschwitz, 1944), iz Čakovca.
 - **Beck Dragica** (Čakovec, 1910 – Auschwitz, 1944), rođena Rosenberger, kći Rikarda.
 - **Beck Tomislav** (Čakovec, 1935 – Auschwitz, 1944), sin Miroslava.
 - **Beldegrün Ladislav** (Čakovec, 1904 – Auschwitz, 1944), sin Simona.
 - **Beldegrün Milan** (Čakovec, 1934 – Auschwitz, 1944), sin Ladislava
 - **Beldegrün Terezija** (Sveta Marija, 1900 – Auschwitz, 1944), rođena Eisler, kći Sigismunda.
 - **Benedikt Irma** (? – Auschwitz, 1944), rođena Ausch.
 - **Benedikt Josefina** (Čakovec, 02. 09. 1868 – Auschwitz, 1944), kći Ede i Babette, rođene Mattersdorfer. Odlična klizačica, članica Čakovečkog klizačkog društva 1895.
 - **Benedikt Linka** (Čakovec, 1873 – Auschwitz, 1944), rođena Wetten-dorfer, blagajnica Židovskog gospo-jinskog društva u Čakovcu 1929/30.
 - **Benedikt Pavao** (Čakovec, 1902 – Auschwitz, 1944), sin Hermana.
 - **Berger Emanuel** (Kotoriba, 1872 – Auschwitz, 1944)
 - **Berger Josefina** (Čakovec, 1889 – Auschwitz, 1944), rođena Herzfeld.
 - **Berger Simon** (Alsobabota, 09. 09. 1884 – Auschwitz, 1944), sin Filipa. Čakovečki trgovac tekstilom, muškom i ženskom pomodnom i manufakturnom robom, krojačkim priborom i cipelama. Držao i droge-riju, te prodavao nadgrobne vijence.
 - Supruga Josefina, rođena Herzfeld, također stradala u Auschwitzu, u svibnju 1944. godine.
 - **Berger Vilim** (Čakovec, 1907 – Jase-novac, 1942), sin Rudolfa.
 - **Bernstein Ana** (Čakovec, 1876 – Aus-chwitz, 1944), kći Josipa.
 - **Bienenfeld Hermina** (Čakovec, 1863 – Auschwitz, 1944), rođena Soicer.
 - **Blühweis Josip** (Graz, 1905 – Aus-chwitz, 1944), knjigovoda, neože-njen. Zatvoren i osuđen u Pečuhu.
 - **Bolgar Beno** (Tormanföld, Mađarska, 1882 – Auschwitz, 1944), sin Alek-sandra, bankar. Ravnatelj Čakovečko – Medimurske štedionice u Ča-kovcu. Godine 1913. dao novčani prilog za postavljanje kabare pred-stave u Čakovcu u organizaciji Ča-kovečkog udruženja trgovaca. Član Noćnih ptica te Dobrotvora 1931. Supruga Margita, rođena Pollak.
 - **Bolgar Lili** (? – Auschwitz, 1944)
 - **Bolgar Margita** (Čakovec, 1890 – Auschwitz, 1944)
 - **Bolgar Paula** (? – Auschwitz, 1944)
 - **Brandl Aris** (? – Auschwitz, 1944)
 - **Brandl Margit** (Čakovec, 1908 – Aus-chwitz, 1944), rođena Schwarz, su-pruga Arpada.
 - **Brandl Nikola** (? – Auschwitz, 1944), član Noćnih ptica.
 - **Braun Emil** (? – Auschwitz, 1944), sin Vilima.
 - **Braun Ferdo** (Prelog – stradao u lo-goru), liječnik. U času smrti imao oko 75 godina.
 - **Braunstein Katarina** (Čakovec, 1865 – Auschwitz, 1944), kći Moritza.
 - **Breier Aleksandar, stariji.** (Donji Hrašćan, 1912 – Auschwitz, 1944), sin Mirka
 - **Breier Ruža** (Čakovec, 1891 – Aus-chwitz, 1944)

- **Bros Arnold** (Čakovec, 1883 – Auschwitz, 1944)
- **Deneš Dezideri** (Čakovec, 1904 – Auschwitz, 1944), liječnik iz Čakovca.
- **Deutsch Emil** (Čakovec, 15. 03. 1880 – Auschwitz, 1944), sin Juliusa i Rosalije, rodene Rosenberg.
- **Deutsch Koloman** (Čakovec, 08. 03. 1904 – Auschwitz, 1944), odvjetnik u Čakovcu, sin Salamona i Matilde, rodene Hirschsohn. Srednju školu završio u Nagykanizsi, a pravo u Zagrebu. Odvjetnik u Čakovcu od 1930. godine. Supruga Dora, rođena Krsnik. Godine 1941. u Szombathelyu oslobođen optužbe da je komunist. Zajedno s njim oslobođeni su: Eugen Singer, odvjetnik iz Preloga, Stjepan Wolf, Alfons Löbl, trgovac iz Čakovca, Ladislav Löbl, posebnik, i Arpad Löbl, trgovac iz Čakovca.
- **Deutsch Laura** (Čakovec, 1894 – Auschwitz, 1944), rođena Weisz.
- **Deutsch Makso** (Mala Subotica, 1886 – Auschwitz, 1944), trgovac u Čakovcu između dva svjetska rata. Supruga Laura, rođena Weisz.
- **Deutsch Manci** (? – Auschwitz, 1944)
- **Deutsch Marija** (Čakovec, 1892 – Auschwitz, 1944), rođena Braun, supruga Rudolfa.
- **Deutsch Rudolf** (Jurčevac, 13. 03. 1882 – Auschwitz, 1944), sin Sigismunda i Johanne, rođene Mautner. Od 1905. do 1918. godine imao trgovinu mješovitom robom u Maloj Subotici. Nakon I. svjetskog rata doselio u Čakovec i tu vodio svoju trgovinu. Godine 1932. postao je vlasnikom Čakovečkog kina.
- **Deutsch Salamon** (Čakovec, 1858 – Auschwitz, 1944), sin Jakova, trgovac mješovitom robom. Kao vrilist član je Gradskog vijeća Čakovec 1905. Posjednik u Čakovcu. Otac odvjetnika Kolomana.
- **Deutsch Verica** (? – Auschwitz, 1944)
- **Deutsch Vilim** (Čakovec, 1892 – Auschwitz, 1944), trgovac u Čakovcu.
- **Deutsch – Braun Marija** (Čakovec, 1892 – Auschwitz, 1944)
- **Ebenspanger Aleksandar** (Čakovec, 1887 – Auschwitz, 1944), sin Emanuela.
- **Ebenspanger Rudolf** (Prelog, 1890 – Auschwitz, 1944) sin Maksa. Supruga mu je bila Vilma Erdös iz Turčića.
- **Ebenspanger Vilim** (Domašinec, 1869 – Auschwitz, 1944), sin Emanuela.
- **Ebenspanger Vilma** (Turčiće, 1900 – Auschwitz, 1944), rođena Erdös, kći Mirka.
- **Ehrenfreundt Manci** (? – Auschwitz, 1944), rođena Deutsch.
- **Eisenstadter Beta** (Domašinec, 1875 – Jasenovac, 1942), kći Ignaca.
- **Eisenstadter Ferdinand** (Goričan, 1907 – Auschwitz, 1944), sin Davida.
- **Eisenstadter Laura** (Čakovec, 1869 – Auschwitz, 1944), kći Davida.
- **Eisenstadter Laura** (? – Auschwitz, 1944), baka Kamila Goldnera.
- **Eisenstadter Leo** (Čakovec, 1894 – Auschwitz, 1944), sin Justina.
- **Eisenstadter Leo** (Goričan, 1896 – Auschwitz, 1944), sin Julija.
- **Eisler Cecilia** (Sveta Marija, 1872 – Auschwitz, 1944), rođena Kohn.
- **Ekstein Đuro** (Čakovec, 1914 – Auschwitz, 1944), sin Leopolda.
- **Erdos Matilda** (? – Auschwitz, 1944), rođena Deutsch.
- **Erdos Olga** (? – Auschwitz, 1944), kći Imrea, udana Stern
- **Ernst Malvina** (Čakovec, 1888 – Auschwitz, 1944), kći Aleksandra.
- **Feigelstock Ignac** (Čakovec, 1887 – Auschwitz, 1944), sin Alojza.
- **Fischer Adolf** (Čakovec, 1888 – Auschwitz, 1944), sin Josipa.

- **Fischer Blanka** (Prelog, 1905 – Auschwitz, 1944), rođena Hirschsohn, kći Maksa,
- **Fischer Edita** (Prelog, 1926 – Auschwitz, 1944), kći Josipa.
- **Fischer Ernest** (? – Auschwitz, 1944)
- **Fischer Frici** (? – Auschwitz, 1944)
- **Fischer Frida** (Čakovec, 1891 – Auschwitz, 1944)
- **Fischer Jelena** (Mala Subotica, 1905 – Auschwitz, 1944)
- **Fischer Karolina** (Čakovec, 1870 – Auschwitz, 1944)
- **Fischer Manci** (? – Auschwitz, 1944)
- **Fischer Monika** (? – Auschwitz, 1944), kći Maksa, iz Preloga.
- **Fischer Oskar** (? – Auschwitz, 1944)
- **Fischer Roza** (Čakovec, 1878 – Auschwitz, 1944), rođena Weiss, vlasnica trafike u Čakovcu.. Članica Dobrotvora 1931. godine.
- **Fischer Suzana** (Prelog, 1929 – Auschwitz, 1944), kći Josipa.
- **Fischer Terezija** (? – Auschwitz, 1944)
- **Fischl Bela** (? – Auschwitz, 1944)
- **Fischl Eugen** (? – Auschwitz, 1944)
- **Fischl Fanika**, rođena Eisenstadter.
- **Fischl Jakob** (? – Auschwitz, 1944)
- **Fischl Matija** (Draškovec, 1907 – Auschwitz, 1944), sin Jakoba.
- **Fleisig Magda** (? – Auschwitz, 1944), rođena Neumann.
- **Fleisig Vera** (? – Auschwitz, 1944)
- **Frankl Jelena** (Čakovec, 1908 – Auschwitz, 1944), kći Simona.
- **Frankl Livija** (Čakovec, 1922 – Auschwitz, 1944), rođena Berger.
- **Frankl Tomislav** (? – Auschwitz, 1944)
- **Friedfeld Julija** (Domašinec, 1887 – Stara Gradiška, 1943), kći Marka.
- **Friedländer Ljudevit** (Čakovec, 1903 – Jasenovac, 1945), sin Adolfa.
- **Friedländer Sidonija** (Donja Dubrava, 1874 – Auschwitz, 1944)
- **Friedrich Elza** (Čakovec, 1900 – Auschwitz, 1944)
- **Friedrich Irma** (Čakovec, 1928 – Auschwitz, 1944)
- **Freidrich Roza** (Čakovec, 1890 – Auschwitz, 1944)
- **Friz Gizela** (Čakovec, 1898 – Auschwitz, 1944), rođena Wortmann.
- **Geiger Andrija**
- **Gersman Anka**.
- **Gersman Boriška**
- **Gleisinger Hermina** (Čakovec, 1868 – Auschwitz, 1944), kći Edmonda.
- **Gold Jakob** (Palinovec, 03. 03. 1883 – Sarvar, 1945), sin Juliusa i Katharine, rođene Spitzer. Smrznuo se u logor Sarvar 29. siječnja 1945.
- **Goldner Frida** (Čakovec – Auschwitz, 1944), rođena Eisenstadter, majka Lea, Kamila i Vere.
- **Gotlib Hinko** (Čakovec, 1894 – Auschwitz, 1944), činovnik, sin Samuela. Član Noćnih ptica.
- **Graner Bela**, (Čakovec, 1886 – Auschwitz, 1944), neoženjen. Sin Maksa i Karoline, rođene Bach. Vlasnik 2/16 tvrtke "Braća Graner".
- **Graner Dora** (Čakovec, 25. 05. 1914 – Auschwitz, 1944), kći Mete, rođene Benedikt, i Hinka Starijeg. Vlasnica 4/16 tvrtke "Braća Graner". Supruga Deziderija Šterna. Odvedena u logor 8. lipnja 1944. godine zajedno sa sinom Tomislavom. Oboje nestali u logoru.
- **Graner Elizabeta**, rođena Fried.
- **Graner Elza**, rođena Kornfeld.
- **Graner Hinko, mladi** (Čakovec, 1890 – Auschwitz, 1944), sin Moritza i Karoline, rođene Bach, otac Miroslava. Vlasnik 3/16 tvrtke "Braća Graner". Tvorničar tekstila.
- **Graner Karolina**, (Čakovec, 1866 – Auschwitz, 1944), rođena Bach, supruga Moritza, osnivača i suvlasnika

tvrtke "Braća Graner". Vlasnica 2/16 tvrtke "Braća Graner". Ubijena u logoru. Još 1942. godine u Budimpešti joj je umro sin Pavao. U logoru ubijena i Pavlova supruga Elizabeta, rođena Fried. Rat preživio jedino unuk Miroslav Graner.

- **Graner Meta**, (Zagreb, 1892 – Auschwitz, 1944), rođena Benedikt.
- **Graner Šarlota**, vlasnica 2/16 tvrtke "Braća Graner". Udana Segedi; kći Moritza i Karoline, rođene Bach. Živjela u Budimpešti. Ubijena u logoru.
- **Graner Tomislav** (? – Auschwitz, 1944)
- **Gross, Moritz** (Goričan, 26. 06. 1883 – Auschwitz, 1944), sin Sigmunda i Berthe, rodene Gorner.
- **Grünfeld Ernest**. (? – Auschwitz, 1944), trgovac u Čakovcu između dva svjetska rata
- **Grünfeld Malvina** (Čakovec, 1884 – Auschwitz, 1944), rođena Schwarz.
- **Grünfeld Nada** rođena Tesler.
- **Grüngold Josip** (Prelog, 1901 – Auschwitz, 1944), sin Josipa.
- **Grünwald Andrija**
- **Grünwald Federika**, (Čakovec, 1891 – Auschwitz, 1944), rođena Strausz, supruga nadrabina Ilije. Potpredsjednica Židovskog ženskog društva u Čakovcu 1929/1930.
- **Grünwald Ilija, dr.** (Miavan, Nyitra megye, Slovačka, 5. 06. 1886 – Auschwitz, 1944), rabin, učitelj, znanstvenik i publicist. Studirao povijest i judaizam u Berlinu, Parizu (Sorbonne) i Budimpešti. Završio rabiniski seminar u Budimpešti i obranio doktorsku disertaciju. Od 1915. godine rabin u Čakovcu, a kada je čakovečki rabinat uzdignut na rang nadrabinata, pripala mu čast nadrabina. Zahvaljujući njegovu radu, čakovečka se Općina isticala kao cionistička, tako da je 1933. godine

osnovana Mjesna cionistička organizacija. Svojeg je sina poslao na daljnje školovanje u Jeruzalem, kao prvi student iz tadašnje Jugoslavije. Uz njegovu pomoć i pristanak u Čakovcu je osnovano Žensko omladinsko društvo, zatim Židovsko žensko društvo i dječji Ken Betar. Osobno je 1924. osnovao i Talmud Toru, školu za dublje proučavanje Biblije. Svojim se komentarima često javljaо u listu "Židov". Glavno mu je djelo prijevod molitvenika na hrvatski jezik (Čakovec, 1925), a nedovršen je ostao prijevod Pet knjiga Mojsijevih. Zaslužan cionistički aktivist u sjeverozapadnoj Hrvatskoj i sjeveroistočnoj Sloveniji. Za svoje zasluge 1930. primio Orden sv. Save 2. i 3. stupnja. Uhićen 28. travnja 1944. i zajedno s ostalim Židovima odveden u sabirni logor u Nagykanizsi, odakle je 15. svibnja 1944. odveden u Auschwitz gdje je ubrzo po dolasku ubijen.

• **Gutman Egon**

- **Gutman Elza** (? – Auschwitz, 1944), rođena Bing, supruga Bele.
- **Gutman Franjo** (Čakovec, 1919 – Auschwitz, 1944), sin Leopolda.
- **Gutman Ladislav** (Čakovec, 1902 – Auschwitz, 1944)
- **Hafner Gizela** (Čakovec, 1881 – Auschwitz, 1944)
- **Hafner Lenka** (Čakovec, 1883 – Auschwitz, 1944)
- **Hahn Eugen** (Novakovec, 1875 – Auschwitz, 1944), sin Juliusa.
- **Halas Ferdinand**, Hrženica, 1882 – Auschwitz, 1944), sin Samuela. Promijenio prezime iz Hirschsohn u Halasz. Trgovac i posrednik u Čakovcu između dva svjetska rata. Godine 1920. reklamirao svoju tvornicu sođa vode – "Ferdo Halas, Tvornica sođa vode Čakovec".

- **Halas Ladislav** (Čakovec, 1923 – Auschwitz, 1944), sin Ferdinanda.
- **Halas Olga**
- **Heilig Cecilija** (Čakovec, 1895 – Auschwitz, 1944), rođena Hirschman.
- **heimer Elizabeza** (Čakovec, 1898 – Auschwitz, 1944), kći Mora.
- **Heinrich Robert** (Čakovec, 1885 – Jasenovac, 1941), sin Mihaela.
- **Herrenstein Malvina** (Čakovec, 1880 – Auschwitz, 1944).
- **Herrenstein Salomon** (Čakovec, 05. 06. 1874 – Auschwitz, 1944), sin Juliusa i Amalije, rodene Löwenstein.
- **Herzer Aleksandar** (? – Auschwitz, 1944), vlasnik trgovine manufakturnom i pomodnom tekstilnom robom u Čakovcu
- **Herzer Julio** (? – Auschwitz, 1944)
- **Herzer Milada** (? – Auschwitz, 1944)
- **Herzer Vera** (? – Auschwitz, 1944)
- **Hidvegi Klara** (Čakovec, 1910 – Auschwitz, 1944), kći Maksimilijana.
- **Hidvegi Makso** (Čakovec, 1873 – Auschwitz, 1944), odvjetnik u Čakovcu, sin Leopolda.
- **Hidvegi Margita** (Beograd, 1873 – Auschwitz, 1944), kći Adolfa.
- **Hirschl Ana**
- **Hischhl Armin** (Čakovec, 1880 – Jasenovac, 1941), sin Mavra.
- **Hirschl Hermina**, rođena 1876. u Svetoj Mariji, stalno je živjela u Štrigovi, poginula u logoru Auschwitz u svibnju 1944. godine.
- **Hirschl Makso**, (Murska Sobota, 1911 – Auschwitz, 1944), sin Jakoba, stalno živio u Štrigovi. Trgovac mješovitom robom. Uhićen u travnju 1944, poginuo u logoru Auschwitz u svibnju 1944. godine.
- **Hirschl Roza** (Čakovec, 1884 – Auschwitz, 1944), kći Adama.
- **Hirschler Emil** (Čakovec, 1878 – Auschwitz, 1944), član Čakovečkog športskog kluba od 1920. do 1925. godine. Monter, usavršio proizvodni proces u Čakovečkom paromlinu i munjari.
- **Hirschler Selina** (Čakovec, 1882 – Auschwitz, 1944)
- **Hirschlin Hermina** (Sveta Marija, 1876 – Auschwitz, 1944), kći Maksa Stalno živjela u Štrigovi.
- **Hirschlin Leopold**, (? – Auschwitz, 1944), sin Jakoba, iz Štrigove.
- **Hirschlin Mikša**, (Štrigova, 1909 – Auschwitz, 1944), sin Leopolda, iz Štrigove.
- **Hircshman Elizabeta** (Čakovec, 1896 – Auschwitz, 1944)
- **Hirschman Eva** (Čakovec, 1909 – Auschwitz, 1944), kći Adolfa.
- **Hirschman Irena**, (Čakovec, 1876 – Auschwitz, 1944), udovica.
- **Hirschsohn Anka** (? – Auschwitz, 1944)
- **Hirschsohn Ernest** (Čakovec, 1878 – Auschwitz, 1944), sin Sigismunda. Sudac porotnik u Nagykanizsi 1912. godine. Trgovac u Čakovcu između dva svjetska rata. Supruga Janka (Ivka), rođena Sugár, sinovi Karlo i Zoltan, trgovci.
- **Hirschsohn Franjo** (Čakovec, 1917 – Auschwitz, 1944), sin Hinka.
- **Hirschsohn Hermina** (Čakovec, 1889 – Auschwitz, 1944), rođena Stern.
- **Hirschsohn Ignac** (Čakovec, 1889 – Auschwitz, 1944), sin Hinka.
- **Hirschsohn Johana** (Čakovec, 1888 – Auschwitz, 1944)
- **Hirschsohn Leo** (Goričan, 1899 – Auschwitz, 1944), sin Meje.
- **Hirschsohn Nikola** (Prelog, 1903 – Auschwitz, 1944), trgovac. Trgovačku akademiju završio 1926. godine. Radio u obiteljskoj trgovini. Supruga Antonija, rođena Belić.

- **Hirschsohn Olga**, (Sveta Marija, 1902 – Auschwitz, 1944), kći Sigmunda; supruga Elemera Hoffmanna
- **Hirschsohn Stjepan** (Prelog, 1903 – Auschwitz, 1944), inženjer, sin Viktora.
- **Hirschsohn Terezija** (? – Auschwitz 1944), rođena Fischer, supruga Viktora **Hoffman Branka**
- **Hirzehl Jakob** (Čakovec, 1879 – Auschwitz, 1944), sin Mavra.
- **Hoffman Branka** (? – Auschwitz, 1944)
- **Hoffman Elemer**. (Sveti Martin na Muri, 01. 03. 1896 – Auschwitz, 1944), sin Eugena i Cecilije, rođene Baron iz Csurga. Suprug Olge, rođene Hirschsohn. Vlasnik Tvornice češljeva i dugmadi u Čakovcu. U I. svjetskom ratu (hadnagy) dobio brojna odlikovanja. Pred II. svjetski rat tvrtka se zove "Hoffmann i Rubin", proizvodnja češljeva, dugmeta i drugih predmeta iz rožine i galalita Čakovec.
- **Hoffman Etelka** (Čakovec, 1882 – Auschwitz, 1944), rođena Kreutz, kći Ignaca, supruga Julija (Gyule). Članica uprave Židovskog ženskog društva u Čakovcu.
- **Hoffman Eugen**, stariji (Sveti Martin na Muri – Auschwitz, 1944), trgovac iz Svetog Martina na Muri.
- **Hoffman Olga** (Prelog, 1905 – Auschwitz, 1944), rođena Hirschsohn
- **Hoffman Terezija**, (Čakovec, 1873 – Auschwitz, 1944), rođena Stern.
- **Hübsch Margita** Čakovec, 1878 – Auschwitz, 1944), rođena Kraus.
- **Jungwirt Otto** (Zagorje, 1898 – Jasenovac, 1942), gospodarstvenik, sportski radnik i židovski aktivist. Odgojen u Zagrebu u cionističkom duhu. Godine 1925. došao u Čakovec kao upravitelj Šumske uprave i svoju kancelariju pretvorio u Palestinski ured. U Čakovcu 1933. osnovao Židovsko omladinsko društvo, a potom i Mjesnu cionističku organizaciju. Zajedno s dr. Jerkom Frane-tovićem dao podići drvene tribine na nogometnom igralištu Čakovečkog sportskog kluba. Pogubljen u logoru Jasenovac 1942.
- **Katz Leopold** (? – Auschwitz, 1944), židovski kantor u Čakovcu do 1944. godine. Kao glavni kantor spominje se još 1910. godine. U organizacijskom odboru Matineje, održane u Čakovcu u restoranu "Zrinski" 18. kolovoza 1910., na kojoj je nastupao Jeno Hubay. Član Noćnih ptica. Kći Ana (Anuška) i sinovi Juraj i Stjepan.
- **Katz Stjepan** (? – Auschwitz, 1944)
- **Kelemen Bela** (Kaposvar, 1879 – Auschwitz, 1944), sin Gabriela. 1913. godine dao novčani prilog za postavljanje kabare predstave u Čakovcu u organizaciji Čakovečkog udruženja trgovaca. Trgovac u Čakovcu između dva svjetska rata. Suprug Eme, rođene Kohn, otac Zsuzse, Klare i Eve.
- **Kende Robert** . (? – Auschwitz, 1944)
- **Kerner Dragutin**, (Braunaubahn, 1897 – Auschwitz, 1944), direktor tekstilne industrije "Samuel Neumann nasljednici" u Čakovcu. Prije toga radio u Češkoj, Nizozemskoj, Austriji, Njemačkoj i Budimpešti.
- **Kerner Irena** (? – Auschwitz, 1944), rođena Zoor, supruga Pavla. Članica Dobrotvora 1931. godine.
- **Kerner Pavao** (Kratzau, 1899 – Auschwitz, 1944), inženjer tekstila iz Čakovca. Zet Dionisa Zoora, jednog od vlasnika tekstilne tvrtke "S. Neumann nasljednici" iz Čakovca. Strađao u Auschwitzu 1944. godine zajedno sa suprugom Irenom, rođenom Zoor.

- **Koch Zora** (Čakovec, 1878 – logor Stara Gradiška, 1942)
- **Kohn Adela** (Donji Mihaljevec, 1890 – Auschwitz, 1944)
- **Kohn Andrija** (? – Auschwitz, 1944)
- **Kohn Irena** (Čakovec, 1890 – Auschwitz, 1944)
- **Kohn Irma** (Čakovec, 1876 – Auschwitz, 1944)
- **Kohn Lidija** (Čakovec, 1936 – Auschwitz, 1944), kći Andrije.
- **Kohn Vilma** (Čakovec, 1906 – Auschwitz, 1944), rođena Hirschsohn.
- **Kollin Ignac dr.** (Tösökberend, 1872 – 1943), okružni liječnik u Čakovcu. Gimnaziju završio u Szekesfehervaru, a medicinu u Budimpešti. Najprije radio u Lendavi. Suprug Malvine, rođene Fragner, otac Mirka i Andrije. Zajedno sa suprugom nestao 1943. godine u logoru.
- **Kollin Malvina** (1876 – 1943), rođena Fragner, supruga dr. Ignaca.
- **Konstein Emil** (1898 – Auschwitz, 1944), veletrgovac kožom u Čakovcu.
- **Konstein Ernest** (? – Auschwitz, 1944)
- **Konstein Olga** (? – Auschwitz, 1944), rođena Singer
- **Konstein Paula** (? – Auschwitz, 1944)
- **Konstein Rudolf** (? – Auschwitz, 1944)
- **Konstein Tea** (1934 – Auschwitz, 1944)
- **Konstein Vilma** 1911 – Auschwitz, 1944), rođena Heimer.
- **Kostolitz Regina** (Čakovec, 1888 – Auschwitz, 1944), rođena Klein, supruga Aleksandra.
- **Kovač Ignac** (Čakovec – Auschwitz, 1944)
- **Kovač Kamila** (Donji Vidovec – Auschwitz, 1944)
- **Kovač Ladislav** (? – Auschwitz, 1944)
- **Kovač Lavoslav dr.** (Donji Vidovec, 1876 – Auschwitz, 1944), odvjetnik. Školovao se u Budimpešti. Tijekom I. svjetskog rata bio na srpskoj, ruskoj i talijanskoj fronti. Otac Pavla, također odvjetnika. Kći Elizabeta bila udana za odvjetnika, dr. Belu Laszla.
- **Kovač Marko** (? – Auschwitz, 1944), trgovac u Donjem Vidovcu. Brat odvjetnika Lavoslava Kovača. U studenome 1918. godine platio nekolicini ljudi iz Donjeg Vidovca da ga čuvaju od bijesa sumještana.
- **Kövesi Elizabeta** (? – Auschwitz, 1944)
- **Kövesi Gizela** (? – Auschwitz, 1944), rođena Hirschl
- **Kövesi Koloman**. (? – Auschwitz, 1944), trgovac konjima iz Čakovca.
- **Kraus, Bela** (Čakovec, 1905 – Auschwitz, 1944)
- **Kraus Margita** (Čakovec, 1880 – Auschwitz, 1944)
- **Kreutz Jelena** (? – Auschwitz, 1944), rođena Anhauser.**Kreutz Leopold**
- **Kreutz Leopold** (Belica, 17. 08. 1875 – Auschwitz, 1944), sin Ignatza i Jofefine, rođene Steiner.
- **Langer Ilija**, (Buclon, 1889 – Auschwitz, 1944), trgovac zemaljskim plodinama. Godine 1920. spominje se kao suvlasnik tvrke "Agraria". Supruga Erzsebet, rođena Kantor, djeca Ernest i Juraj.
- **Langer Jelisava** (? – Bergen-Belsen, 1944), rođena Kantor.
- **Lebović Dragutin** (Genterovci, 1866 – Auschwitz, 1944), sin Aleksandra
- **Lebović Ivan.** (Domašinec, 1911 – Auschwitz, 1944), sin Dragutina, živio u Čakovcu.
- **Lebović Margareta** (Čakovec, 1913 – Auschwitz, 1944), rođena Baumsteiger, kći Samuela.
- **Lebović Marija** (Gardinovec, 1871 – Auschwitz, 1944), rođena Selinger, kći Antuna.
- **Lebović Petar** (Čakovec, 1936 – Auschwitz, 1944), sin Ivana.

- **Leiner Cecilia** (Gornji Kraljevec, 1888 – Auschwitz, 1944), rođena Lebović.
- **Leitner Franjo** (? – Auschwitz, 1944)
- **Leitner Margita** (Čakovec, 1899 – Auschwitz, 1944), rođena Benedikt, supruga Marka.
- **Leitner Marko** (Čakovec, 1897 – Auschwitz, 1944), veletrgovac kolonijalnom i mješovitom robom. Vlasnik skladišta benzina, petroleja, strojnog i cilindarskog ulja te zastupnik "Jugoslavenske nafte d.d." Tajnik Čakovečkog športskog kluba od 1920. do 1925. godine, a 1931. tajnik čakovečke Židovske općine. Supruga Margita, rođena Benedikt.
- **Leitner Stjepan** (Gardinovec, 1907 – Auschwitz, 1944), sin Adolfa.
- **Leitner Vera** Čakovec, 1928 – Auschwitz, 1944), kći Marka i Margite.
- **Lesinger Ernest** (? – Auschwitz, 1944)
- **Lesinger Hermina** (? – Auschwitz, 1944)
- **Lifschutz Matilda** (Čakovec, 1878 – Auschwitz, 1944)
- **Löbl Agneza** (Čakovec, 1889 – Auschwitz, 1944)
- **Löbl Alfons** Čakovec, 25. 02. 1898 – Auschwitz, 1944), trgovac. Sin Rudolfa i Zseni, rođene Koblenczer
- **Löbl Arpad** (Čakovec, 25. 02. 1898 – Auschwitz, 1944), trgovac. Sin Rudolfa i Zseni, rođene Koblenczer. Vlasnik tvrtke "Löbl Mavro i sin" koja se bavila izvoz jaja, peradi, sijena, slame. U Čakovcu su imali i trgovinu dasaka, gradevnog. i gorivog drva te ugljena. Godine 1938. poveo je veliku akciju u Medimurju oko sabiranja puževa i njihove prodaje u inozemstvu (Francuska).
- **Löbl Dragica** (Čakovec, 1910 – Auschwitz, 1944), rođena Müller.
- **Löbl Eugina** rođena Koblenzer, udovica.
- **Löbl Ladislav** (Čakovec, 20. 01. 1899 – Auschwitz, 1944), sin Rudolfa i Zseni, rođene Koblenczer. Tvornički službenik.
- **Löbl Miroslav** (Čakovec, 1927 – Auschwitz, 1944), sin Ladislava.
- **Löbl Paula** (Čakovec, 1932 – Auschwitz, 1944), kći Arpada.
- **Löbl Sidonija** (Draškovec, 1865 – Auschwitz, 1944), kći Ladislava
- **Löwenstein Antun** (Čakovec, 1884 – Auschwitz, 1944), sin Bernarda.
- **Löwenstein Armin** (Čakovec, 1882 – Auschwitz, 1944), sin Bernarda
- **Löwenstein Ivanka** (? – Auschwitz, 1944)
- **Löwenstein Jozefina** (? – Auschwitz, 1944), rođena Weiss
- **Löwenstein Mavro** (? – Auschwitz, 1944)
- **Löwenstein Simon** (Čakovec, 1886 – Auschwitz, 1944), sin Bernarda.
- **Löwenstein Zvonko** (? – Auschwitz, 1944)
- **Löwy Irma** (Čakovec, 1894 – Auschwitz, 1944), kći Izidora.
- **Lustig Đuro** (Krištanovec, 1913 – Auschwitz, 1944), sin Kolomana.
- **Lustig Gizela** (Čakovec, 1880 – Auschwitz, 1944)
- **Lustig Mirko** (Čakovec, 1910 – Auschwitz, 1944), sin Kolomana, privatni činovnik u Čakovcu.
- **Marković Elza** (? – Auschwitz, 1944), rođena Singer.
- **Marković Ivan** (? – Auschwitz, 1944)
- **Marković Stjepan** (? – Auschwitz, 1944)
- **Mattersdorfer Franjo** (? – Auschwitz, 1944)
- **Mattersdorfer Julio** (? – Auschwitz, 1944)
- **Mayer Armand** (Čakovec, 1886 – Jasenovac, 1941), sin Ljudevita.
- **Mayer Hermina** (? – Auschwitz, 1944), rođena Mozes.

- **Mayer Jozefina** (? – Auschwitz, 1944)
- **Mayer Ladislav** (Čakovec, 1890 – Auschwitz, 1944), sin Karla.
- **Mayer Ljudevit** (Čakovec, 1884 – Auschwitz, 1944), član Čakovečkog obrtničkog društva i društva Dobrotvor.
- **Mayer Regina** (? – Auschwitz, 1944), rođena Mozes, supruga Hermana. Suvlasnica tvrtke "Braća Mayer", trgovine svih vrsta izradene kože.
- **Mayer Tina** (? – Auschwitz, 1944)
- **Meider Albert** (Lendava, 1869 – Auschwitz, 1944), mesar u Nedelišću i Čakovcu. Član ravnateljstva Čakovečko – Medimurske štedionice
- **Meider Eugen** (Ivanovec, 1896 – Auschwitz, 1944), sin Leopolda, mesara rođenog u Lendavi, i Juliške, rođene Recsei iz Becskehelya. Mesar i kobasičar u Čakovcu, član Noćnih ptica, nogometnički Čakovečki sportskog kluba i istaknuti kazališni amater. Kao redatelj postavio 1937. godine na scenu operetu "Grofica Marica", koja je bila kulminacija vrlo razvijenog glazbeno-scenskog amaterizma u Čakovcu između dva svjetska rata. Član Dobrotvora 1931. godine.
- **Meider Flora** (Čakovec, 1865 – Auschwitz, 1944)
- **Meider Jelena** (? – Auschwitz, 1944), rođena Gerstman.
- **Meider Jetti** (Čakovec, 12. 08. 1871 – Auschwitz 1944), kći Markusa i Emilie, rođene Weiss.
- **Meider Julia** (Subotica, 1870 – Auschwitz, 1944)
- **Meider Terezija** (Čakovec, 1870 – Auschwitz, 1944)
- **Meler Magda** (? – Auschwitz, 1944), rođena Nyiri.
- **Meler Makso** (Čakovec, 1904 – Auschwitz, 1944), sin Leopolda.
- **Metersdorfer Franjo**
- **Metersdorfer Julio**
- **Mozes Egon** (Čakovec, 1924 – Auschwitz, 1944), sin Geze.
- **Mozes Emil** (Vukovar, 1900 – Auschwitz, 1944)
- **Mozes Geza** (Čakovec, 1893 – Auschwitz, 1944), sin Bernarda; trgovac kožom. Član Dobrotvora 1931. godine. U pljački 1944. oduzeto mu je mnogo zlatnih i srebrnih predmeta te gotovog novca.
- **Mozes Greta** (Štrigova, 1905 – Auschwitz, 1944), rođena Stern.
- **Mozes Ivan** (Čakovec, 1892 – Auschwitz, 1944), sin Bernarda, gospodarstvenik i bankar. Član ravnateljstva i potpredsjednik Čakovečko – Medimurske štedionice, član ravnateljstva Čakovečkih javnih skladišta. Mason u loži "Pitagora" kojoj je bio jedan od osnivača te u loži "Humanitas" u Zagrebu. Nestao u logoru 1944. godine, zajedno sa sestrom Reginom, udanom za čakovečkog trgovca Hermana Mayera.
- **Mozes Regina** (? – Auschwitz, 1944), udana za čakovečkog trgovca Hermana Mayera.
- **Nadaši Cecilia** (? – Auschwitz, 1944), rođena Stern.
- **Nadaši Josip** (? – Auschwitz, 1944), profesionalni glazbenik u Čakovcu.
- **Nadaši Malvina** (Hrženica, 26.07.1874 – Auschwitz, 1944), rođena Hirschsohn. Supruga Ferda Nadašija. Živjela u Čakovcu i nakon nestanka supruga u I. sv.j ratu vodila obiteljski frizerski salon u Čakovcu.
- **Neufeld Marija** (? – Auschwitz 1944), rođena Millbover.
- **Neumann Antun** (Hlapičina, 1911 – Auschwitz, 1944), sin Teodora.
- **Neumann Antun** (Čakovec, 1917 – Auschwitz 1944), pisar iz Čakovca. Uhićen i osuđen u Pečuhu.

- **Neumann Berta** (Čakovec, 1880 – Auschwitz, 1944)
- **Neumann Cecilija** (? – Auschwitz, 1944)
- **Neumann Helena** (? – Auschwitz, 1944)
- **Neumann Hinko** (Hlapičina, 1904 – Auschwitz, 1944), sin Teodora.
- **Neuman Jelena** (? – Auschwitz, 1944)
- **Neumann Jozsef** (Čakovec, 1897 – Auschwitz, 1944), sin Antuna.
- **Neumann Magda** (? – Auschwitz, 1944)
- **Neumann Robert** (Čakovec, 05. 02. 1880 – Auschwitz, 1944), sin Maxa i Rose, rođene Orenstein, član ravnateljstva Čakovečko – Međimurske štedionice u Čakovcu. Sudac porotnik u Nagykanizsi 1912. godine.
- **Neumann Verica** (? – Auschwitz, 1944)
- **Neumann Vilim** (Čakovec, 1885 – Auschwitz, 1944), industrijalac teštala u Čakovcu. Između dva svjetska rata zajedno s Dionisom Zoorom snažno razvio obiteljsku tvrtku "Samuel Neumann nasljednici". Godine 1934. započeli izgradnju tkaonice kojom su željeli kompletirati proizvodnju. Do početka II. svjetskog rata u tvrtki radilo 150 radnika. Član Dobrotvora 1931. godine. Supruga Ilonka, rođena Szego.
- **Nyiri Gizela** (Čakovec, 1882 – Auschwitz, 1944), rođena Grünfeld, supruga Samuela.
- **Nyiri Ladislav** (Čakovec, 27. 11. 1911 – Ukrajina, 1943), dr. medicine, sin Samuela i Gizele, rođene Grünfeld iz Bakes Csabe. Poznati igrač stolnog tenisa. Godine 1930. treći na međunarodnom turniru u Zagrebu. Iste godine u paru s Gezom Legensteinom zauzeo drugo mjesto na prvenstvu Jugoslavije. Poginuo 1943. godine na njemačko-ruskoj fronti u Ukrajini kao pripadnik mađarske Radne službe (Munkaszolgálat).
- **Nyiri Samuel**, (Čakovec, 1882 – Auschwitz, 1944), sin Vilija, veletrogovac kratkom i galanterijskom robom u Čakovcu. Supruga mu bila Gizela Grünfeld.
- **Pataki Bela** (Čakovec, 1920 – Auschwitz, 1944), sin Julija.
- **Pataki Gizela** (Čakovec, 1883 – Auschwitz, 1944)
- **Pataki Gizela** (Čakovec, 1909 – Auschwitz, 1944), rođena Deutsch, kćи Žige.
- **Pataki Julio** (Čakovec, 1886 – Auschwitz, 1944), gostoničar iz Čakovca, sin Izidora.
- **Patkai Andrija** (Čakovec, 1889 – Auschwitz, 1944), sin Jakoba.
- **Peris Ladislav**, činovnik iz Kotoribe.
- **Poganyi Đuro** (? – Auschwitz, 1944), suvlasnik Čakovečke tvornice čokolade i kandita. Supruga Viktorija
- **Pollak Aleksandar** (Sisak 25.03.1909 – umro 1945. od tifusa u Sopronu (Agfalma), grob mu je nepoznat. Suprug Klare Pollak. Radio je kao službenik tvornice Graner u Čakovcu.
- **Pollak Ernest** (Čakovec, 1889 – Auschwitz, 1944), sin Juliusa i Henriete.
- **Pollak Hinko** (? – Auschwitz, 1944)
- **Pollak Izidor** (1870 – Auschwitz, 1944)
- **Pollak Jelena** (Donja Dubrava, 1895 – Auschwitz, 1944)
- **Pollak Josip** Čakovec, 1903 – Auschwitz, 1944), sin Samuela
- **Pollak Julija** (Čakovec, 1860 – Auschwitz, 1944), supruga Juliusa.
- **Pollak Julius** (? – Auschwitz, 1944)
- **Pollak Kamila** (Čakovec, 1869 – Auschwitz, 1944)
- **Pollak Lenka** (Donja Dubrava, 1903. – Auschwitz, 1944.), kćи Hermana.
- **Pollak Marija** (Čakovec, 1893 – Auschwitz, 1944), kćи Juliusa i Henriete.
- **Polak Marija** (? – Auschwitz, 1944), rođena Lustig.

- **Pollak Roza** (? – Auschwitz, 1944)
- **Pollak Salomon** (Kotoriba, 19. 12. 1867 – Auschwitz 1944), sin Moritza i Therese, rodene Rosenberg.
- **Poljanić Bela** (? – Auschwitz, 1944)
- **Poljanić Đuro** (Čakovec, 1937 – Auschwitz, 1944), sin Emanuela.
- **Poljanić Ella** (? – Auschwitz ,1944), rodena Fischel.
- **Poljanić Ella** (Čakovec, 1902 – Auschwitz, 1944), kći Artura.
- **Preis Ladislav** (Kotoriba, 1920 – Auschwitz, 1944), sin Samuela. sin Samuela i Hele, rodene Rosenfeld. Bio činovnik u Varaždinu.
- **Preis Samuel** (Čakovec, 1875 – Auschwitz, 1944). Suprug Helle Preis rod. Rosenfeld i otac Ladislava, Eugena, Stjepana i Andrije Preisa. Do 1941. živio u Kotoribi i radio kod tvrtke, Ujlaky - Hirschler i sin" kao činovnik.
- **Preis Stjepan** (Kotoriba, 1918 – Auschwitz,1944), sin Samuela i Helene rođene Rosenfeld, iz Kotoribe.
- **Pulai Berta** (Belica, 1882 – Auschwitz, 1944), rodena Kreutz.
- **Pulai Erna** (Čakovec, 1905 – Auschwitz, 1944), kći Henrika.
- **Pulai Olga** (Čakovec, 1907 – Auschwitz, 1944), kći Henrika.
- **Rado Andrija** (Kotoriba, 1905 – Auschwitz, 1944), sin Roberta.
- **Rado Artur** (Kotoriba, 1876 – Auschwitz, 1944), sin Samuela, suvlasnik pilane, član ravnateljstva Kotoripske štedionice 1892. Godine
- **Rado Đuro** (Kotoriba, 1906 – Auschwitz, 1944), sin Roberta.
- **Rado Gyula** (Kotoriba, 1881 – Auschwitz, 1944), sin Samuela, suvlasnik pilane
- **Rado Paula** (Kotoriba, 1910 – Auschwitz, 1944), kći Julia.
- **Rado Robert** (Kotoriba, 1875 – Auschwitz, 1944), sin Samuela, iz Kotoribe, suvlasnik pilane.
- **Rechnitzer Emilija** (? – Auschwitz, 1944), rodena Neuwirth.
- **Rehnitzer Friedrich** (? – Auschwitz, 1944)
- **Rechnitzer Siegmund** (? – Auschwitz, 1944)
- **Remenyi Jelisava** (? – Auschwitz, 1944)
- **Reibner Jelisava** (? – Auschwitz, 1944), rodena Seigler.
- **Reibner Samuel** (? – Auschwitz, 1944), glavni knjigovoda Čakovečko – Medimurske štedionice u Čakovcu, član Dobrotvora 1931. godine.
- **Ronai Desider** (? – Auschwitz, 1944)
- **Rosenberg Andrija** (Čakovec, 1917 – Auschwitz, 1944), sin Kalmana i Alme, rodene Heinrich, službenik. Osuđen u Pečuhu, na prisilnom radu u rudnicima u Boru, u Srbiji.
- **Rosenberg Blanka** (Čakovec, 17. 09. 1881 – Auschwitz, 1944), kći Davida i Adele, rođene Sonnenwald.
- **Rosenber Brajer Giz** (Čakovec, 1920 – Auschwitz, 1944), sin Gyule.
- **Rosenberg Erna** (? – Auschwitz, 1944)
- **Rosenberg Gizela** (Čakovec, 1899 – Auschwitz, 1944), kći Rudolfa.
- **Rosenberg Iris** (Čakovec, 1934 – Auschwitz, 1944)
- **Rosenberg Julio** (? – Auschwitz, 1944)
- **Rosenberg** (Čakovec, 19. 07. 1879 – Auschwitz 1944), sin Ludviga i Charlotte, rođene Beier. Veletrgovac alkoholom, vinom i voćem. Bio u I. svjetskom ratu od 1914. godine. Član mađarskog Narodnog vijeća u Čakovcu 1918. godine, član Nadzornog odbora Čakovečko – Medimurske štedionice u Čakovcu, te član uprave Prve medimurske tvornice pleteće žice i željeznog pokućstva u Čakovcu 1921. godine. Godine 1938.

- spominje se trgovina vinom i raki-jom. Vlasnik Tvrnice ruma, likera, konjaka i francuske rakije. Bario se i prodajom svih vrsta bačava. Supruga Emma, rođena Guttman, iz Sarvasa.
- **Rosenberg Vlado** (Čakovec, 1934 – Auschwitz, 1944)
 - **Rosenfeld Aleksander** (Čakovec, 1874 – Jasenovac, 194), sin Ignaca.
 - **Rosenfeld Aleksander** (Čakovec, 1909 – Auschwitz, 1944), sin Jakoba.
 - **Rosenfeld Edit** (?) – Auschwitz, 1944)
 - **Rosenfeld Ignac** (Čakovec, 1878 – Jasenovac, 1942)
 - **Rosenfeld Stjepan** (?) – Auschwitz, 1944)
 - **Sachs Karlo** (1902 – Auschwitz, 1944)
 - **Sachs Ruža** (Čakovec, 1907 – Auschwitz, 1944), rođena Steiner.
 - **Saltler Paula** (Čakovec, 1890 – Jasenovac, 1942), kći Mavra.
 - **Scharmatz Rozina** (?) – Auschwitz, 1944)
 - **Schayer Dragutin** (?) – Auschwitz, 1944), sin Josipa koji je krajem 19. stoljeća imao u zakupu Veliku oštariju u Prelogu. Vlasnik hotela "Zrinski", najpoznatijeg čakovečkog hotela između dva svjetska rata. U velikoj dvorani njegova hotela redovito su održavani koncerti, kazališne priredbe i kino predstave. Tu su priredivani poznati balovi i društvene zabave. Istaknuti mecena čakovečkoga Gradsanskog športskog kluba. Supruga Jolan, rođena Zalan.
 - **Schayer Jolan** (?) – Auschwitz, 1944), rođena Zalan.
 - **Schlesinger Jelena** (?) – Auschwitz, 1944), rođena Meider.
 - **Schlesinger Ljudevit** (28. 06. 1884 – Auschwitz, 1944), gostoničar, otpremnik, trgovac drvom i ugljenom. Član madarskog Narodnog vijeća u Čakovcu 1918. Supruga Ilona, rođena Meider.
 - **Schönauer Elizabeta** (Gardinovec, 1904 – Auschwitz, 1944), rođena Leitner.
 - **Schugar Roza** (Čakovec, 1873 – Auschwitz, 1944), rođena Gremzir.
 - **Schulhof Ada** (Čakovec, 1900 – Auschwitz, 1944), rođena Benedikt.
 - **Schulhof Walter** (Čakovec, 1903 – Auschwitz, 1944), sin Vilija.
 - **Schulteis Franciska** (Čakovec, 1867 – logor u Mađarskoj, 1944. ili 1945)
 - **Schulteis Margit**. poginula u logoru Sarvar od gladi i slabosti.
 - **Schulz Ferdo** (Goričan, 1883 – Auschwitz, 1944)
 - **Schulz Jakob** (?) – Auschwitz, 1944)
 - **Schulz Roza** (Čakovec, 1882 – Auschwitz, 1944)
 - **Schwarz Ella** (Čakovec, 1895 – Auschwitz, 1944), kći Karla, rođena Mayer.
 - **Schwarz Eugen** (Čakovec, 1933 – Auschwitz, 1944), sin Franca.
 - **Schwarz Franjo** (Podturen, 1910 – Auschwitz, 1944), sin Samuela.
 - **Schwarz Ida** (Čakovec, 1884 – Auschwitz, 1944), rođena Grünfeld.
 - **Schwarz Ida** (Čakovec 08. 12. 1877 – ?), kći Josefa i Anne, rođene Kohn.
 - **Schwarz Irena** (Podturen, 1906 – Auschwitz, 1944), kći Samuela
 - **Schwarz Jelena** (Podturen, 1913 – Auschwitz, 1944), kći Samuela.
 - **Schwarz Linka** (?) – Auschwitz, 1944)
 - **Schwarz Ljudevit dr.** (Čakovec, 29. 08. 1877 – Auschwitz 1944), sin rabin Jakoba i Rozalije, rođene Freunder. Odvjetnik, predsjednik Židovske općine od 1920. do 1944. godine. U Čakovcu 1918. godine član madarskog Narodnog vijeća.
 - **Schwarz Matilda** Čakovec, 1880 – Auschwitz, 1944)
 - **Schwarz Mavro** (Podturen, 1877 – Auschwitz, 1944), sin Franje.

- **Schwarz Ruža** (? – Auschwitz, 1944)
- **Schwarz Samuel** (? – Auschwitz, 1944)
- **Schwarz Šarlota** (? – Auschwitz, 1944)
- **Schwarz Tibor** (Čakovec, 1914 – Jasenovac, 1941), sin Eugena.
- **Schwarz Vera** (Čakovec, 1919 – Auschwitz, 1944), kći Eugena.
- **Sego Dragutin** (? – Auschwitz, 1944)
- **Seligmann Marko** (Čakovec, 1897 – Auschwitz, 1944), sin Eduarda.
- **Selinger Štefanija** (Domašinec, 1882 – Auschwitz, 1944), kći Antuna.
- **Sende Olga** (Čakovec, 1908 – Auschwitz, 1944), rođena Hirschsohn, vlasnica trgovine tehničkom robom u Čakovecu.
- **Serb Eugenija** (Čakovec, 1879 – Auschwitz, 1944), rođena Heimer.
- **Serb Hinko** (Čakovec, 1877 – Auschwitz, 1944)
- **Serb Nikola** (Čakovec, 1915 – Auschwitz, 1944), sin Henrika.
- **Singer Erna** (? – Auschwitz, 1944)
- **Singer Eugen dr.** (Hodošan, 23. 05. 1887 – Auschwitz, 1944), odvjetnik u Prelugu od 1913. godine. Sin Ljudevita, trgovca rođenog u Zalaegerszegu i Marije, rođene Zeisler. Diplomirao pravo u Budimpešti. Godine 1919. član Prosvjetnog društva za Medimurje, a 1927. godine predsjednik ogranka Samostalne demokratske stranke u Prelugu. Žena Josefina, rođena Friedrich.
- **Singer Geza dr.** (? – Auschwitz, 1944), sin Eugena i Josefine, rođene Friedrich; liječnik u Prelugu. 1919. godine član Prosvjetnog društva za Medimurje.
- **Singer Greta** (? – Auschwitz, 1944)
- **Singer Josefina** (? – Auschwitz, 1944), rođena Friedrich, supruga Eugena.
- **Singer Julio** (Mala Subotica, 1902 – Auschwitz, 1944), pekar, sin Salamona. Član Dobrotvora 1931. godine.
- **Singer Koloman** (Mala Subotica, 1900 – Auschwitz, 1944), trgovac u Čakovcu, jedan od osnivača ČŠK i njegov tajnik. Supruga Margit, rođena Pollak.
- **Singer Lenka** (Čakovec, 1907 – Auschwitz, 1944), rođena Beck.
- **Singer Margita** (Čakovec, 1898 – Auschwitz, 1944), rođena Deutsch.
- **Singer Milan** (1927 – Auschwitz, 1944)
- **Singer Nikola** (Prelog – Auschwitz, 1944), sin Eugena i Josefine, rođene Friedrich, iz Preloga.
- **Singer Salomon** (Mala Subotica, 1876 – Auschwitz, 1944), sin Kolomana, gostioničar u Maloj Subotici.
- **Singer Suzana** (? – Auschwitz, 1944), kći Eugena i Josefine, rođene Friedrich, iz Preloga
- **Sohnnenwald Angela** (? – Auschwitz, 1944)
- **Sohnnenwald Franjo** (Čakovec, 1904 – Jasenovac, 1941) sin Franje.
- **Sohnnenwald Jelena** (? – Auschwitz, 1944), rođena Heimer.
- **Sohnnenwald Josip** (Mali Bukovec, 1888 – Auschwitz, 1944), trgovac manufakturnom robom u Čakovcu od 1919. godine. Radio u Barcsu, Lendavi, Prelugu. Supruga Ilonka, rođena Jeindel.
- **Sohnnenwald Melania** (? – Auschwitz, 1944)
- **Sohnnenwald Robert** (? – Auschwitz, 1944)
- **Sohnnenwald Rozalija** (? – Auschwitz, 1944), rođena Rosenberg.
- **Spitzer Bernarda** (? – Auschwitz, 1944), udovica iz Čakovca.
- **Spitzer Izidor** (Čakovec, 14. 04. 1876 – Auschwitz, 1944), sin Josefa i Josefine, rođene Weiss.
- **Spitzer Kornelija** (Čakovec – Auschwitz, 1944)

- **Spitzer Ludvig** (Prelog – Auschwtiz, 1944)
- **Spitzer Mavro** (Prelog, 22. 05. 1892 – Auschwtiz, 1944), sin trgovca Jakoba i Rosalije, rodene Singer iz Nagykanizse. Po zanimanju elektrotehničar. Od 1936. godine vlasnik elektrotehničkog poduzeća u Čakovcu. Od 1932. do 1935. godine suvlasnik Ton kina Deutsch.
- **Spitzer Mavro** (Čakovec, 1899 – Auschwtiz, 1944), sin Ljudevita.
- **Spitzer Olga** (Čakovec, 1906 – Auschwtiz, 1944)
- **Spitzer Regina** (Čakovec, 1872 – Auschwtiz, 1944), kći Sigismunda.
- **Spitzer Suzana** (Čakovec, 1875 – Auschwtiz, 1944), kći Mavra.
- **Spitzer Suzana** (Čakovec, 1929 – Auschwtiz, 1944)
- **Stein Bartol** (Čakovec, 1887 – Auschwtiz, 1944), sin Moritza.
- **Steinberger Ivan** (Gardinovec, 1906 – Auschwtiz, 1944), sin Aleksandra.
- **Steiner Eugen** (Čakovec, 01. 10. 1902 – Auschwtiz, 1944), sin Hermana i Ernny, rodene Spiegel. Glavni knjigovođa Čakovečkog paromilna i munjare.
- **Steiner Janka** (?) – Auschwtiz, 1944)
- **Steiner Julija** (?) – Auschwtiz, 1944)
- **Steiner Katarina** (?) – Auschwtiz, 1944)
- **Steiner Robert** (Čakovec, 1880 – Auschwtiz, 1944), sin Šandora.
- **Steinitz Stjepan** (?) – Auschwtiz, 1944), trgovac žitom iz Čakovca. U listopadu 1942. godine osuđen u Nagykanizsi na kaznu od 500 penga zbog izigravanja zakona o ograničenju trgovine za Židove iz 1939. godine
- **Stern Aleksandar stariji** (?) – Auschwtiz, 1944)
- **Stern Alfred** (?) – Auschwtiz, 1944)
- **Stern Andrija** (Čakovec, 1932 – Auschwtiz, 1944), sin Martina.
- **Stern Danijel** (Čakovec, 1894 – Jasenovac, 1942), sin Davida, otac Izidora.
- **Stern Danijel** (Čakovec, 1934 – Auschwtiz, 1944)
- **Stern Dora** (Čakovec, 1914 – Auschwtiz, 1944), rodene Graner.
- **Stern Elizabeta** (Čakovec, 1917 – Auschwtiz, 1944), rodene Fischer.
- **Stern Flora** (?) – Auschwtiz, 1944)
- **Stern Heinrich** (Čakovec, 1903 – Auschwtiz, 1944), sin Jakova.
- **Stern Irena** (Čakovec, 1909 – Auschwtiz, 1944), rodene Kövesi.
- **Stern Irma** (?) – Auschwtiz, 1944), rodene Mel
- **Stern Jakob** (Čakovec, 1868 – Auschwtiz, 1944), sin Henrika.
- **Stern Jakob** (Čakovec 1873 – Auschwtiz, 1944), sin Samuela
- **Stern Julija** (Čakovec, 1923 – Auschwtiz, 1944), kći Vilima.
- **Stern Lili** (Čakovec, 1898 – logor Stara Gradiška, 1942)
- **Stern Lili** (Čakovec, 1929 – Auschwtiz, 1944)
- **Stern Makso** (21. 10. 1879 – Auschwtiz, 1944), iz Čakovca, veletrgovac poljoprivrednim proizvodima.
- **Stern Margita** (Čakovec, 1898 – Auschwtiz, 1944), rodena Kertes.
- **Stern Mira** (?) – Auschwtiz, 1944)
- **Stern Olga** (?) – Auschwtiz, 1944), rodene Erdös.
- **Stern Oto** (Čakovec, 1934 – Auschwtiz, 1944)
- **Stern Rudolf** (Čakovec, 12. 08. 1879 – Auschwtiz, 1944), sin Jakoba i Marie, rodene Judas.
- **Stern Samuel** (Goričan, 1905 – Auschwtiz, 1944), sin Jakoba.
- **Stern Tomislav** (Čakovec, 1939 – Auschwtiz, 1944)
- **Stern Vilim** (?) – Auschwtiz, 1944)
- **Stern Žiga** (?) – Auschwtiz, 1944)

- **Steinitz Malvina** (Čakovec, 1878 – Auschwitz, 1944)
- **Steinitz Stjepan** (? – Auschwitz, 1944), trgovac žitom iz Čakovca. U listopadu 1942. godine osuđen u Nagykanizsi na kaznu od 500 penga zbog izigravanja zakona o ograničenju trgovine za Židove iz 1939. godine
- **Stöger Bela** (Sveti Martin na Muri, 02. 03. 1883 – Auschwitz 1944), sin Josefa i Thereze, rodene Waldhaus; trafičnik u Čakovcu.
- **Stöger Jelena** (Sveti Martin na Muri, 1898 – Auschwitz, 1944), kći Josipa.
- **Strauss Makso** (Ujszentanna Arad, 30. 08. 1877 – Auschwitz, 1944), trgovac iz Čakovca, sin trgovca Mane i Šarlote, rodene Vogel u Szegedu. Član mađarskog Narodnog vijeća u Čakovcu 1918. godine. Supruga Marta, rodena Gibian.
- **Strauss Marta** (Prag, 19. 05. 1890 – Auschwitz, 1944), rođena Gibian, kći praškog trgovca Simona i Anne, rođene Zeckendorf.
- **Strauss Rikica** (? – Auschwitz, 1944), udana Grünwald, kći Aleksandra.
- **Sugar Ernest** (Čakovec – Auschwitz, 1944)
- **Sugar Ivka** (Čakovec – Auschwitz, 1944), supruga Ernesta Hirschsohna.
- **Sugar Rozalija** (Čakovec, 1873 – Auschwitz, 1944), rođena Kremsier, supruga Jakoba.
- **Szekely Teodor** (Čakovec, 1897 – Auschwitz, 1944), sin Vilima.
- **Tausing Hermina** (? – Auschwitz, 1944)
- **Teligman Dragutin** (Čakovec, 1911 – Jasenovac, 1941), sin Eduarda.
- **Tessler Josip** Budimpešta, 1893 – Auschwitz, 1944). Od 1929. godine suvlasnik tvrtke "Braća Graner" u Čakovcu. Specijalist za proizvodnju trikotaže. Početkom 1933. godine u tvrtku "Braća Graner" kapitalom su ušli braća Aleksandar i Josip Tessler, vlasnici tvornice čarapa "Margot" u Zagrebu. Tijekom godine oni su demontirali postrojenja svoje tvornice u Zagrebu i strojeve preselili u Čakovec. Već iduće 1934. godine, započela je, na katu stare marofске zgrade u današnjoj ulici Katarine Zrinske, proizvodnja trikotaže pod imenom "King". Izradivalo se muško, žensko i dječje rublje te dječje pidžame. Zbog nedostaka prostora "King" je 1937. godine preseljen u novosagrađene pogone unutar tvorničkog krušga tvrtke "Braća Graner". Na novoj lokaciji "King" se naglo razvijao. Iz Njemačke su nabavljeni novi ravnopletači strojevi. Odlično su se prodavali "Kingovi" svileni kombineži i muške košulje.
- **Tessler Margita** (? – Auschwitz, 1944)
- **Thurnauer Ernest** (? – Auschwitz, 1944)
- **Thurnauer Jelena** (Čakovec, 1907 – Auschwitz, 1944), rođena Beldegrün.
- **Vajda Andrija** (? – Auschwitz, 1944), otac Jurice, brat Elemera Vajde. Imao veliki vinograd u Svetom Jurju na Bregu. Vlasnik kuće do Gradske kavane u današnjoj Ulici Matice hrvatske.
- **Vajda Bela, dr.** (? – Auschwitz, 1944)
- **Vajda Jelena** (? – Auschwitz, 1944), udana Remenyi.
- **Vajda Katastrina** (? – Auschwitz, 1944), rođena Benedikt.
- **Vajda Margit** (? – Auschwitz, 1944), udana Vago.
- **Viola Juraj** (Čakovec, 21. 01. 1906 – Auschwitz, 1944), sin Vilmosa, liječnika iz Szombathelya i Seline, rođene Graner, iz Čakovca. Vlasnik 4/16 tvrtke "Braće Graner".

- **Viola Marija** (Čakovec, 1917 – Auschwitz, 1944), rođena Samai.
- **Viola Nikola** (Čakovec, 05. 07. 1903 – Auschwitz, 1944), dr. medicine, sin Vilmosa i Seline, rođene Graner.
- **Viola Vilim** (Szombathely, 1874 – Auschwitz, 1944), liječnik, sin Mavra, suvlasnik tvrtke “Braće Graner”, član Nadzornog odbora Čakovečko – Medimurske štedionice. Dugogodišnji predsjednik čakovečke Chevre Kadishe. Član madarskog Narodnog vijeća u Čakovcu 1918. Vlasnik kuće na uglu Ulice Matice hrvatske i Ulice Valenta Morandinija (u njoj 1944 – 1945. Gestapo).
- **Wagner Cecilija** (Čakovec, 1868 – Auschwitz, 1944), rođena Neufeld.
- **Wagner Elza** (Čakovec, 1897 – Auschwitz, 1944)
- **Weinberger Adolf** (? – Auschwitz, 1944), dr. prava.
- **Weinberger Ema** (? – Auschwitz, 1944), rođena Neuwirth.
- **Weinsteingl Aleksandar** (? – Auschwitz, 1944) Vlasnik tvrtke “Weinstangel i drug” i trgovine mješovitom i kolonijalnom robom te zemaljskim plodinama. Stanovao je u Čakovcu na dvije adrese: u Varaždinskoj cesti kod glavnog kolodvora, uz Bagolu, te u Mihovljanskoj ulici nakon križanja s Vrazovom.
- **Weinsteingl Gizela** (? – Auschwitz, 1944), rođena Nemšić.
- **Weisenstern Marta** (? – Auschwitz, 1944), rođena Weiss.
- **Weiss Ana** (? – Auschwitz, 1944), kći Mikše i Malvin, rođene Rosenberg.
- **Weis Elizabeta** (Čakovec, 25. 10. 1895 – Auschwitz, 1944), kći Mikše i Malvin, rođene Rosenberg; supruga Mora Bartosa. Službenica u mlinu 1942. godine.
- **Weiss Ella** (Čakovec, 1908 – logor Stara Gradiška, 1943), kći Šandora.
- **Weiss Ernest** (?) – Auschwitz, 1944)
- **Weiss Gustav** (Selnica, 1890 – Jasenovac, 1942)
- **Weiss Jakob** (Čakovec, 1879 – Auschwitz, 1944), sin Vilima.
- **Weiss Jelisava**
- **Weiss Josip** (?) – Auschwitz, 1944)
- **Weiss Kornelija** (?) – Auschwitz, 1944), udovica.
- **Weiss Magda** (?) – Auschwitz, 1944), rođena Fischer.
- **Weiss Mira** (Čakovec, 1934 – Auschwitz, 1944), kći Ladislava.
- **Weiss Miroslav** (?) – Auschwitz, 1944)
- **Weiss Oskar** (?) – Auschwitz, 1944)
- **Weiss Pavao** (Čakovec, 1910 – Auschwitz, 1944), sin Šandora.
- **Weiss Petar** (?) – Auschwitz, 1944)
- **Weiss Regina** (?) – Auschwitz 1944), rođena Loewenstein.
- **Weiss Ruža** (Čakovec, 1912 – Auschwitz, 1944), rođena Zalai.
- **Weiss Terezija** (Čakovec, 1881 – Auschwitz, 1944), rođena Rosenberg, supruga Davida.
- **Weis Terezija** (Čakovec, 1870 – Auschwitz, 1944)
- **Wellisch Emil** (Preseka, 15. 01. 1884. – logor 1942.), sin Ignatza i Pauline, rođene Deutsch.
- **Wellisch, Ilonka** (Čakovec, 1890 – Auschwitz, 1944)
- **Wellisch Salamon** (Čakovec, 1887 – logor, 1942), sin Ignatza.
- **Wertes Šarlota** (?) – Auschwitz, 1944)
- **Wettendorfer Ema** (Čakovec – Auschwitz, 1944), rođena Neuwirth.
- **Wettendorfer Erna** (Čakovec, 1853 – Auschwitz, 1944)
- **Wolf Eta** (1875 – Auschwitz, 1944), rođena Freier, supruga Bele.
- **Wollak Paula** (?) – Auschwitz, 1944), rođena Herzer, supruga Rudolfa.
- **Wollner Dražen** (Čakovec, 1924 – Auschwitz, 1944.), sin Geze.

- **Wollner Elza** (? – Auschwitz, 1944), rođena Gerstman.
- **Wollner Geza** (Prelog, 1894 – Auschwitz, 1944), sin Marka, otac Dražena i Mire.
- **Wollner Mira** (Čakovec, 1930 – Auschwitz, 1944), kći Geze.
- **Wollner Sidonija** (Čakovec, 1893 – Auschwitz, 1944), kći Marka.
- **Wollner Vera**
- **Wollner Vlado** (? – Auschwitz, 1944)
- **Wortman Hinko** (? – Auschwitz, 1944), iz Štrigove.
- **Wortman Jolanda** (Čakovec, 1884 – Auschwitz, 1944)
- **Wortman Samuel** (? – Auschwitz, 1944)
- **Zeisler Elizabeta** (? – Auschwitz, 1944)
- **Zeisler Ester** (Sombor, 1890 – Auschwitz, 1944)
- **Zeisler Gita** (Čakovec, 1929 – Auschwitz, 1944)
- **Zeisler Hinko** (Čakovec, 1928 – Auschwitz, 1944), sin Simona
- **Zeisler Leopold** (Mursko Središće, 05. 01. 1876 – Auschwitz, 1944), sin Samuela i Sidonije, rodene Kirschner.
- **Zeisler Malvina** (? – Auschwitz, 1944)
- **Zeisler Marta** (? – Auschwitz, 1944)
- **Zeisler Mirjam** (Čakovec, 1929 – Auschwitz, 1944)
- **Zeisler Simon** (Čakovec, 1885 – Auschwitz, 1944), sin Samuela.
- **Zeisler Šarlota** (Mursko Središće, 1882 – Auschwitz, 1944)
- **Ziegler Cecilija** (? – Auschwitz, 1944)
- **Ziegler Elizabeta** (? – Auschwitz, 1944)
- **Ziegler Gustav** (Čakovec, 1874 – Auschwitz, 1944), sin Henrika.
- **Ziegler Hinko** (Domašinec, 1900 – Auschwitz, 1944), sin Ljudevita.
- **Ziegler Klara** (Mala Subotica, 1902 – Auschwitz, 1944), kći Gustava.
- **Ziegler Malvina** (Jalžabet, 1878 – Auschwitz, 1944)
- **Ziegler Margita** (Čakovec, 1935 – Auschwitz, 1944), kći Ignaca.
- **Ziegler Marta** (? – Auschwitz, 1944)
- **Zeiegler Minjana** (Čakovec, 1932 – Auschwitz, 1944), kći Ignaca.
- **Ziegler Samuel** (Čakovec, 1913 – Auschwitz, 1944), sin Gustava.
- **Zoor Dionis** (Szenna, Mađarska, 1882 – Auschwitz, 1944), sin Vili-ja, zet Samuela Neumanna. Supru-ga Hermina Zoor, poznata čakovečka dobrotvorka. Trgovac i industrijalac. Član ravnateljstva Čakovečko – Međimurske štedionice, član Vijeća tr-govačke i obrtničke komore u Zagrebu od 1923. do 1928. godine, član mađarskog Narodnog vijeća u Čakovcu 1918. godine, član Noćnih pti-ca.
- **Antončić Mirko** iz Savske Vesi, sin Antuna, rođen 1932. Poginuo 24. 04. 1945. od nagazne mine.
- **Antonović Dragutin, dr**, sin Stjepana, iz Čakovca. Liječnik u čakovečkoj bolnici. Kao suradnik NOP-a uhićen 6. 12. 1944. i odveden u logor Dachau. Stradao je u logoru.
- **Arnuš Andrija** iz Tupkovca. Dao ga je ubiti Goegoes Jozsef, zapovjednik granične postaje u Stanetincu.
- **Babić Franjo**, sin Pavla iz Mačkovca, stradao u logoru.
- **Bakić Stjepan** iz Goričana, stradao u logoru Dachau
- **Balašković Franjo** iz Vukanovca, stradao u logoru.
- **Balaš Franjo**, iz Murskog Središća, sin Valenta, rođen 1910. Uhićen nakon odlaska KPOH iz Međimurja u studenom 1944. godine pod sumnjom da je simpatizer NOP-a. Mučen i zatvoren u Starom gradu u Čakovcu. Potom odveden u Szombathely i

3. MEĐIMURCI STRADALI U LOGORIMA, STRIJELJANI, POGINULI OD BOMBARDIRANJA I RATNIH NEDAĆA

Komarom te u njemački koncentracijski logor Hansburg. Umro od tifusa uoči Nove 1945. godine u logorskoj ambulanti.

- **Balašović Franjo**, iz Svetog Urbana, rođen 1904. Uhićen i odveden na prisilni rad u Njemačku. Poginuo je u zračnom napadu u Njemačkoj.
- **Balent Antun**, sin Jakoba iz Donjeg Kraljevca. Uhićen 1944. godine. Odveden u logor Dachau gdje je i stradao.
- **Balent Ivan** sin Luke iz Donjeg Kraljevca, Uhićen 9. lipnja 1944. godine u Donjem Kraljevcu. Odveden u Čakovec te osuđen po Vojnom судu na zatvorsku kaznu. Otpremljen u Komarom. Stradao u njemačkom koncentracijskom logoru.
- **Balent Josipa**, sin Josipa, iz Preloga, stradao u logoru.
- **Baliga Josip**, sin Matije, iz Kotoribe, Uhićen 27. veljače 1942. Sproveden u Čakovec. U Čakovcu bio 84 dana zatvoren, a tada prebačen u Szombathely, te tu osuden. Iz Szombathelya sproveden u Komarom, te u njemački koncentracijski logor Stradao u logoru.
- **Barabaš Ivan**, iz Novakovca, stradao u logoru.
- **Baranašić Andrija**, sin Martina, iz Palinovca, stradao u logoru.
- **Baranašić Ignac**, sin Stjepana, iz Preloga, Uhićen 3. studenog 1944. godine u posljednjem velikom hapšenju u Preloškom kotaru. Hapšenja je obavila žandarmerija pod izravnim kontrolom povjerenika Kotarske oblasti Zsirusz Janosa. Svi su uhićeni završili u njemačkim koncentracijskim logorima. Stradao u logoru.
- **Baranašić Jelena**, kćerka Ivana, iz Preloga, Uhićena 3. studenog 1944. godine u posljednjem velikom hapšenju u Preloškom kotaru. Hapšenja je obavila žandarmerija pod izravnim kontrolom povjerenika Kotarske oblasti Zsirusz Janosa. Stradala u logoru.
- **Baranašić Andrija**, sin Martina, iz Palinovca, stradao u logoru.
- **Baranić Tomo** iz Gardinovca, rođen 1890. u Maloj Subotici, majka Terezija. Suradnik NOP-a. Uhićen 10. 07. 1944. Zatvoren u Starom gradu u Čakovec te odveden u Komarom. I na kraju u Dachau.
- **Baranja Josip**, iz Selnice, stradao u logoru.
- **Barat Matija** iz Vratišinca, rođen u Murskom Središću, 1907. , sin je Ivana. Uhićen je 11. 11. 1944. kao simpatizer NOP-a. Mučen u Čakovcu i potom odveden u Dachau. Tu je umro neposredno pred oslobođenje.
- **Barat Matija**, sin Ivana, iz Murskog Središća, stradao u logoru.
- **Barić Franjo**, sin Pavla iz Mačkovca., rođen 1903. Uhićen kao suradnik NOP-a u prosincu 1942. U Szombathelyu osuđen na višegodišnju robiju. Godine 1944. sproveden u logor Dachau. Stradao u logoru.
- **Barić Ignac**, sin Luke iz Donjeg Kraljevca. Uhićen 9. lipnja 1944. godine u Donjem Kraljevcu. Odveden u Čakovec te osuđen po Vojnom судu na zatvorsku kaznu. Otpremljen u Komarom. Stradao u njemačkom koncentracijskom logoru.

- **Barić Josip.** Iz Donjeg Hrašćana. Umro kod kuće od posljedica torture u zatvoru u Čakovcu. Mučio ga policijski agent Bardos Marko. Uhićen u srpnju 1941. godine.
- **Barić Josip** sin Ivana iz Donjeg Kraljevca, stradao u logoru.
- **Barić Lenard** sin Luke iz Donjeg Kraljevca. Uhićen 9. lipnja 1944. godine u Donjem Kraljevcu. Odveden u Čakovec te osuđen po Vojnom судu na zatvorsku kaznu. Otpremljen u Komarom. Stradao u njemačkom koncentracijskom logoru.
- **Barić Stjepan**, sin Lovre iz Donjeg Kraljevca, stradao u logoru.
- **Bartolić Franjo**, sin Jakoba, iz Donjeg Mihaljevca, stradao u logoru.
- **Bartolić Ignac**, sin Alekse, iz Donjeg Mihaljevca. Kao suradnik NOP-a uhićen u veljači 1944. godine. Stradao u logoru Buchenwald.
- **Bartolić Matija** iz Svetе Marije, stradao u logoru.
- **Bartolić Stjepan**, sin Lenarda, iz Donjeg Mihaljevca, Kao suradnik NOP-a nakon provale, strijeljan od Madara u vlastitom dvorištu početkom siječnja 1945.
- **Bašek Franjo**, iz Ivanovca,, sin Roka, rođen 1922. Odbio služiti u madarskoj vojsci. Uhićen na cesti Kuršanec– Novo Selo na Dravi i ubijen.
- **Bašnec Stjepan**, sin Đure, iz Goričana, Uhićen 29. listopada 1944. U velikoj raciji u Goričanu koju su proveli žandari iz Čakovca, Letenja i Nagykanizse. Odveden prvo u Čakovec, zatim u Szombathely i na kraju u Dachau. Stradao u logoru Dachau.
- **Bedenicki Dragutin**, sin Dragutina, iz Cirkovljana, Uhićen 27. veljače 1942. Sproveden u Čakovec. U Čakovcu bio 84 dana zatvoren, a tada prebačen u Szombathely te tu osuđen. Iz Szombathelya sproveden u Komarom te u njemački koncentracijski logor. Stradao u logoru.
- **Bedić Cecilija**, rođena Antonović, iz Štefanca, kćerka Luke, rođena 1888. Poginula 05. 04. 1945. godine u Štefanцу od eksplozije granate.
- **Bednjak Marija** kćerka Ivana, iz Gornjeg Kraljevca, stradala u logoru.
- **Belić Franjo**, sin Stjepana, iz Preloga, stradao u logoru.
- **Belović Alojzija** iz Banfija, kćerka Matije, rođena 1893. Poginula u kući od granate uoči oslobođenja.
- **Belši Aleksandar** iz Murskog Središća, sin Ljudevita, rođen 1936. Smrtno stradao na obali Mure 08. 04. 1944. nagazivši na minu.
- **Belši Petar**, iz Murskog Središća, sin Stjepana, rođen 1912. Do rata je živio u Zagrebu. Uhićen u Murskom Središću 29. 10. 1944. godine kao vojni bjegunac i suradnik NOP-a.Odveden u Stari grad u Čakovec i potom u Dachau. U Dachau je viđen teško bolestan u proljeće 1945. godine. Umro u logoru.
- **Benko Antun**, sin Josipa, rođen 1903. u Donjem Koncovčaku, živio u Zasadregu. Pod sumnjom da je suradnik NOP-a bio je uhićen u Murskom Središću i odveden u logor Herensbruck gdje je ubijen. Bolovao je od tifusa.
- Berdin Pavao iz Miklavca, sin Andrije, rođen 1924. godine. Kod Miklavca nakon oslobođenja naišao na nagaznu minu i smrtno stradao.
- **Benjak Marija**, iz Gornjeg Kraljevca, kćerka Ivana, rođena 1907. zatvorena u logoru Ravenbruck gdje je i umrla.
- **Beti Franjo**, sin Antuna, iz Preloga. Uhićen je 3. studenog 1944. godine u posljednjem velikom hapšenju u preloškom kotaru. Hapšenja

- je vodila žandarmerija pod izravnim kontrolom povjerenika Kotarske oblasti Zsirusz Janosa. Stradao u logoru.
- **Bistrović Marko**, rođen u Bukovcu, stalni živio u Praporčanu. Uhićen 01. 11. 1944. Zatočen u Čakovcu, zatim u Dachau.
 - **Bistrović Nikola** iz Pleškovca, uhićen jer mu se sin Antun nije odazvao u mađarsku vojsku. Odveden u logor dachau gdje je u ožujku 1945. godine ubijen.
 - **Blagus Andrija** iz Goričana, stradao u logoru Dachau.
 - **Blagus Stjepan**, sin Luke, iz Goričana, stradao u logoru.
 - **Blazinarić Mirko**, iz Pušćina, sin Franje, rođen 1919. u Kuršancu. Odbio služiti mađarsku vojsku. Skrivao s ekod kuće Uhićen u selu 1944. Pri pokušaju bijega ubili su ga mađarski žandari..
 - **Blažeković Nikola** iz Svetе Marije, stradao u logoru.
 - **Blažinčić Mirko** iz Kuršanca (Kuršanečki lug). Ubio ga 27. studenoga 1944. godine pri pokušaju bijega na putu prema Čakovcu detektiv Toth Dezso.
 - **Bogdan Filip** iz Trnovca, sin Đure, rođen 1880. **Rom**, uhićen 01. 10. 1944. Odveden u Dachau.
 - **Bogdan Franjo** iz Trnovca, sin Đure, rođen 1890. **Rom**, uhićen 01. 10. 1944. Odveden u Dachau.
 - **Bogdan Stjepan** iz Svetog Urbana, sin Antuna rođen 1926. Mađari ga uhitili 1944. godine. Odveden je u Sopron na prisilni rad. Poginuo je u travnju 1945.
 - **Branilović Franjo**, sin Nikole iz Pretetinca, rođen 1914. Odbio služiti mađarsku vojsku. Uhićen u siječnju 1945. Stradao kao zatvorenik u Szombathelyu prigodom bombardiranja američkog zrakoplovstva 1945. godine.
 - **Branilović Franjo** iz Strahoninca, sin Mije, rođen 1930. Poginuo je 10. 05. 1945. od nagazne mine.
 - **Branilović Ivan**, sin Stjepana iz Pretetinca, rođen 1918. Odbio služiti mađarsku vojsku. Uhićen u siječnju 1945. Stradao kao zatvorenik u Szombathelyu prigodom bombardiranja američkog zrakoplovstva 1945. godine.
 - **Brišar Mirko** iz Robadja, sin Melka, rođen 1941. Poginuo 21. 04. 1945. kad je kraj njega eksplodirala granata.
 - **Brodarić Ivan** sin Fabijana, iz Goričana, stradao u logoru Dachau. Uhićen 29. listopada 1944. godine. Bio zatočen u Čakovcu, Szombathely, Komaromu, pa u Schlosenburgu.

- **Bukal Franjo** iz Podbrešta, stradao u logoru u Szombathelyu. Uhićen je bio 24. 12. 1944. godine.
- **Bukovec Mirko** iz Nedelišća. Rođen je 5. studenoga 1906. godine Rat ga zatekao u zatvoru u Lepoglavi. Bio u logoru Danica kod Koprivnice. Poginuo u logoru Stara Gradiška u veljači 1942. godine.
- **Bukovec Stjepan** iz Nedelišća, sin Ivana, rođen 1923. pokušao je ilegalno prijeći Dravu u veljači 1943. Ubio ga Kovacs Istvan, graničar iz postaje u Pušćinama
- **Burgar Leonard**, sin Matije, iz Vratišnica, stradao u logoru
- **Cerovec Valent** iz Miklavca, sin Tome, rođen 1896. Poginuo u selu nakon oslobođenja i nakon što su Nijemci topništвom pucali po selu.
- **Cilar Viktor** iz Šenkovca, rođen 1936., sin Jelene. Poginuo neposredno nakon svršetka rata od mine.
- **Crnčec Andrija** iz Pušćina. Ubila ga 18. siječnja 1945. godine mađarsko-njemačka ophodnja u dvorištu vlastite kuće i bez ikakvog povoda.
- **Čanadi Matija**, sin Šimuna, iz Palinovca, stradao u logoru.
- **Čanadi Šimun**, sin Stjepana, iz Palinovca, stradao u logoru.
- **Čavić Mihajlo**, iz Macinca, stradao u logoru.
- **Čavlek Stanko**, sin Tome, iz Čehovca, stradao u logoru.
- **Čavlek Valent**, sin Florijana, iz Goričana, stradao u logoru Dachau. Uhićen 29. listopada 1944. godine. Bio zatočen u Čakovcu, Szombathely, Komaromu, pa u Schlosenburgu.
- **Čeh Ivan** iz Gornjeg Kraljevca. Uhićen od mađarskih žandara 3. 11. 1944. godine. Stradao u logoru Dachau 01. 03. 1945. od tifusa.
- **Čirić Franjo**, sin Ivana iz Mačkova, rođen 1907. Uhićen kao suradnik NOP-a u prosincu 1942. U Szombathelyu osuđen na višegodišnju robiju. Bio u logoru Kis Tarcsa. Godine 1944. sproveden u logor Dachau. Stradao u logoru.
- **Čmrlec Dragutin** iz Svetе Marije. U vlastitoj ga kući zbog izbjegavanja vojske ubio mađarski žandar Lajos Jozsef iz postaje u Donjoj Dubravi.
- **Črep Alekса**, iz Preloga, stradao u logoru.
- **Črep Franjo** iz Ivanovca, sin Ivana, rođen 1914. Nakon što je krajem listopada 1944. godine pobjegao iz zatvora u Szombathelyu skrivaо se u štaglju Franje Novaka u Ivanovcu. Žandarmerijska patrola pod vodstvom žandara Kecskeš Lajosa opkolila ga je 10. studenoga 1944. godine i ubila iz strojnica.
- **Crnčec Andrija**, iz Svetog Jurja na Bregu, sin Andrije, rođen 1914. stalno živio u Pušćinama. Ubijen u vrtu vlastite kuće pri pokušaju bijega pred žandarima.
- **Čulek Viktor** iz Preseke, sin Antuna, rođen 1907. Uhićen prilikom prelaze Drave kod je htio otići u partizane. Zatvoren u Čakovcu i Szombathelyu gdje umire od tifusa 17. 03. 1945.
- Umro od tifusa kao zatvorenik u Szombathelyu 1945. godine.
- **Čurila Viktor** sin Matije iz Orehovice, stradao u logoru.
- **Čurin Josip** iz Podbrešta. Pobjegao u Mađarsku kako bi izbjegao vojnu obvezu. Ubili su ga mađarski žandari.
- **Čurin Mijo** iz Bukovca, sin Andrije, rođen 1923. Madari ga uhitili nakon odlaska bataljuna KPOH iz Medimurja u studenom 1944. godine. Odveden je u Njemačku u Dachau. Kući se nije vratio.

- **Dojčić Franjo**, sin Leonarda iz Orebovice, stradao u logoru.
- **Dolenec Andrija**, sin Mije, iz Čehovca, stradao u logoru.
- **Dolenec Stjepan**, sin Mije, iz Čehovca, Uhićen 27. veljače 1942. Sproveden u Čakovec. U Čakovcu bio 84 dana zatvoren, a tada prebačen u Szombathely, te tu osuden. Iz Szombathelya sproveden u Komarom, te u njemački koncentracijski logor Stradao u logoru.
- **Dolinščak Josip** iz Svetog Urbana, sin Ivana, rođen 1917. Uhićen je 15. 12. 1944. i odveden na prisilni rad u Szombathely. Kasnije odveden u Njemačku i umro u Kasselju 01. 03. 1945.
- **Dominić Vinko** iz Štefanca, sin Valenta, rođen 1883. Uhićen 05. 11. 1944. kao suradnik NOP-a. Bio je zatvoren u Čakovcu, Szombathelju i Sopronu. U Sopronu je dočekao oslobođenje, ali je od iscrpljenosti umro na putu kući.
- **Držanić Antun**, iz Strelca, krojački pomoćnik, uhićen 10. 10. 1944. Odveden u Čakovec, zatim u Szombathely, te u Njemačku. Nije se vratio.
- **Dretar Andrija**, sin Matije, iz Preloga, Uhićen 3. studenog 1944. godine u posljednjem velikom hapšenju u Preloškom kotaru. Hapšenja vodilo žandarmerija pod izravnom kontrolom povjerenika Kotarske oblasti Zsirusz Janosa. Stradao u logoru.
- **Dvanajščak Đuro**, sin Mirka, iz Buvkovca, stradao u logoru.
- **Derkeš Valent**, sin Josipa, iz Jurovčaka, stradao u logoru.
- **Dermadi Đuro**, sin Julijane, iz Preloga, stradao u logoru.
- **Farkaš Đuro**, sin Franje iz Podbresta, stradao u logoru u Szombathelyu. Uhićen je bio 24. 12. 1944. godine.
- **Farkaš Đuro** iz Krištanovca, sin Andrije, rođen 1910. u Vratišincu. Otjeran na prisilni rad u Madarsku gdje je stradao 25. 03. 1945.
- **Fažon Stjepan** iz Gardinovca, sin Stjepana, rođen 1925. Ubio ga žandar Jaszorda Janos 2. veljače 1945. godine na cesti između Gardinovca i Belice, zajedno s Horvat Franjom i Mijom, te Antunom Ovčarom.
- **Ferlin Antun** iz Železne Gore, rođen 1906. u Gornjem Mihaljevcu, otac Ivan. Poginuo u svojoj kući od granate 08. 05. 1945. **Poginula cijela obitelj**.
- **Ferlin Ivan**, sin Gabriela rođen 1905. u Vukanovcu, stalno živio u Železnoj Gori. Poginuo u svojoj kući od granate 08. 05. 1945.
- **Ferlin Katarina**, kćerka Antuna rođena 1940. u Železnoj Gori. Poginula u svojoj kući od granate 08. 05. 1945.
- **Ferlin Marija**, kćerka Antuna Rođena 1936. u Železnoj Gori. Poginula u svojoj kući od granate 08. 05. 1945.
- **Ferlin Petar** iz Prhovca, sin Matije, rođen 1906. Ubijen zajedno sa Stjeponom Sprajcom iz Prhovca u kući Ščavničar Vinka iz Prhovca 7. ožujka 1943. godine u času kad su čekali vezu za odlazak u partizane u Sloveniju. Ubili su ih žandari iz postaje u Štrigovi.
- **Fileš Ivan**, sin Đure iz Goričana, stradao u logoru Dachau. Uhićen 29. listopada 1944. godine. Bio zatočen u Čakovcu, Szombathely, Komaromu, pa u Schlosenburgu.
- **Filipić Josip**, sin Josipa, iz Preloga. Uhićen 3. studenog 1944. godine u posljednjem velikom hapšenju u Preloškom kotaru. Hapšenja vodilo žandarmerija pod izravnom kontrolom povjerenika Kotarske oblasti Zsirusz Janosa. Stradao u logoru.

- **Filipić Katarina**, kćerka Josipa, rođena 1897. u Praporčanu, supruga Filipić Bernarda iz Gornjeg Hrašćana uhićena 3. studenoga 1944. zajedno s kćerkom Rozalijom udanom Leich. Obje mučene u Starom gradu te nakon toga u Szombathelyu. Odvedene u logor Bergen Belsen. Nisu se vratile kući.
- **Filipić Viktor**, sin Josipa iz Čakovca. Stradao u logoru.
- **Flac Ivan**, sin Ivana, iz Gornjeg Koncovčaka, sin Ivana, rođen 1906. U jesen 1944. madarski su ga žandari bez ikakvog razloga odveli na prinudni rad u Sopron. Potom je zatvoren u Szombathelyu, gdje je u proljeće 1945. poginuo u zračnom napadu na grad. Stradao u logoru.
- **Flinčec Stjepan**, sin Đure, iz Prhovca, rođen 1908. Odbio otici u madarsku vojsku. Uhićen, odveden u Čakovac, a iz Čakovca u Lendavu. Na putu je 09. 03. 1945. ubijen.
- **Frančić Ivan**, sin Mije, iz Čehovca, stradao u logoru.
- **Frančić Julijana**, iz Preloga. Uhićena 3. studenog 1944. godine u posljednjem velikom hapšenju u Preloškom kotaru. Hapšenja vodilo žandarmrija pod izravnom kontrolom povjerenika Kotarske oblasti Zsirusz Jannosa. Stradala u logoru.
- **Fučec Nikola** iz Orehotice, sin Franje, rođen 1915., stalno živio u Novom Selu na Dravi. Godine 1943. bio je pozvan u domobranstvo te je zbog toga pobegao u rodnu Orehoticu. Madari su ga uhitili i odveli u logor, gdje je nestao.
- **Fučko Martin** iz Dunjkovca, sin Jurja, rođen 1904. Odbio služiti madarsku vojsku. Uhićen i stradao kao zatvorenik u Szombathelyu prigodom bombardiranja američkog zrakoplovstva 1945. godine.
- **Fundak Đuro**, sin Matije, postolar iz Kotoribe. Uhićen 1. srpnja 1944. godine u Kotoribi s većom grupom mještana. Uhitila ga žandarmerija. Odveden u Szombathely, pa u njemački koncentracijski logor. Stradao u logoru.
- **Fundak Julije**, sin Martina, iz Kotoribe, stradao u njemačkom logoru. Uhićen je 1. srpnja 1944. godine, odveden u Szombathely.
- **Gal Antun**, sin Antuna, iz Male Subotice, stradao u logoru.
- **Ganzer Franjo** iz Putjana. 19. veljače 1945. godine ubila ga u polju kraj Putjana zajedno s Franjom Mihalkovićem i Josipom Šoltićem žandarmijska patrola pod vodstvom Matračazija Vincea.
- **Garlec Dragutin** iz Svete Marije. Zbog izbjegavanja vojne službe ubio ga je 9. veljače 1945. godine u vlastitoj kući žandar Lajos Jozsef iz postaje u Donoj Dubravi.
- **Gašparić Marija**, iz Banfija, kćerka Andrije, rođena 1910. Teško ranjena od komadića granate u borbama za opslobodenje. Odvezena u vojnu boloniku u Hlapičinu gdje je umrla.
- **Gerencér Đuro**, iz Vratišinca. Uhićen 14. 11. 1944. godine jer mu je bio u partizanima. Poginuo je u logoru Dachau.
- **Glavnik Kristina** kćerka Augusta, rođena 1925. u Železnoj Gori, stalno živjela u Svetom Urbanu. Suradnica NOP-a kuća njezinih roditelja bila je baza terenaca. Uhićena je 07. 01. 1945. u vlastitoj kući. Teško premlaćena i ubijena pred kućom.
- **Glazer Josip**, sin Sofije iz Totovca, stradao u logoru.
- **Golenko Dragutin**, sin Antuna, iz Štrigove, rođen 1929. Uhićen 18. 02. 1945. i odveden na prisilni rad u Njemačku. Umro od trbušnog tifusa.

- **Goričanec Franjo** iz Murskog Središća, stradao u logoru.
- **Golenja Valent**, sin Šimuna, iz Goričana, stradao u logoru Dachau. Uhićen 29. listopada 1944. godine. Bio zatočen u Čakovcu, Szombathelyu, Komaromu, pa u Schlosenburgu.
- **Golomboš Franjo**, sin Jakoba, iz Preloga, stradao u logoru.
- **Golub Ivan** iz Slakovca, sin Pavla, rođen 1901. Odbio služiti mađarsku vojsku. Uhićen je 25. 01. 1945. Umro u Szombathelyu 26. 03. 1945.
- **Golub Rudolf**, sin Juraja, iz Orehovice, stradao u logoru.
- **Golubić Josip** iz Slakovca. Stradao kao zatvorenik u Szombathelyu 26. ožujka 1945. godine prilikom bombardiranja američkog zrakoplovstva.
- **Goričanec Aleksa** iz Novog Sela Rok, sin Andrije, rođen 1923. Uhićen 18. 02. 1945. te kao "leventaš" otjeran u Njemačku. Umro na putu.
- **Goričanec Franjo**, iz Murskog Središća, sin Jakoba, rođen 1906. Kao suradnik NOP-a uhićen 29. 10. 1944. godine prilikom racije u svojoj kući. Odveden u Stari grad u Čakovcu gdje je mučen. Potom odveden u Szombathely gdje je u zatvoru umro od posljedica mučenja. Stradao u logoru.
- **Goričanec Stjepan**, sin Andrije iz Novog Sela Rok, rođen 1918. Radnik u Čakovcu, suradnik NOP-a. Uhićen 30. 10. 1944. u tvornici. Zatvoren i mučen te odveden u logor Herrenbruck 30. 01. 1945. gdje je umro.
- **Gosarić Josip**, iz Goričana stradao u logoru Dachau.
- **Grabar Slavko** iz Banfija sin Jure, rođen 1931. Poginuo uoči oslobođenja u pokušaju da u vlastitoj štali nahrađeni stoku. Nijemci pucali na njega.
- **Grbec Alojz**, iz Gradišćaka, sin Stjepana, rođen 1929. Stradao u bombardiranju prilikom povlačenja Nijemaca i Madara iz Međimurja.
- **Gregoran Rafael**, sin Luke, iz Palinovca, stradao u logoru.
- **Grgan Valent**, sin Lenarda, iz Goričana, stradao u logoru Dachau. Uhićen 29. listopada 1944. godine. Bio zatočen u Čakovcu, Szombathelyu, Komaromu, pa u Schlosenburgu.
- **Gruber Mato**, sin Šimuna, iz Cirkovljana, stradao u logoru.
- **Gruden, Josip** rođen u Čakovcu. Učiteljsku školu završio je 1928. u Čakovcu. Uhićen u Đakovu 1944. godine te odveden u logor u Jasenovcu. Stradao je prilikom likvidacije logora. Službovao kao učitelj i školski nadzornik u Otočcu. 1942. pozvan na rad u Zagreb. Kao nepočudan premješten u Đakovo. Tu je uhićen kao suradnik NOP-a.
- **Gudlin Ivan**, sin Mije, iz Goričana, strijeljan u Zagrebu po presudi Prijekog suda od 26. rujna 1942. godine. Bio tkalac, star 28 godina. Optužen da je dijelio komunističke letke i skupljaо novac za "Narodnu pomoć".
- **Gudlin Tomo**, sin Blaža, iz Goričana, stradao u logoru.
- **Gudlin Tomo**, sin Tome, iz Goričana, stradao u logoru.
- **Habjanić Ljudevit**, sin Petra., zemljoradnik živio u Leskovcu kod Štrigove. Ustrijeljen u Čakovcu 2. 11. 1944. godine. Ubili ga mađarski žandari nakon pokušaja bijega u današnjoj Ulici kralja Tomislava.
- **Habuš Antun** sin Tome iz Donjeg Kraljevca. Uhićen 9. lipnja 1944. godine u Donjem Kraljevcu. Odveden u Čakovec te osuden po Vojnom sudu na zatvorsku kaznu. Otpremljen u Komarom. Stradao u njemačkom koncentracijskom logoru.

- **Habuš Đuro**, sin Đure, iz Čehovca, stradao u logoru.
- **Habuš Franjo**, sin Pavla, iz Palinovca, stradao u logoru.
- **Habuš Ivan**, sin Josipa, iz Svetе Marije, stradao u logoru.
- **Habuš Josip** sin Stjepana iz Donjeg Kraljevca. Uhićen 9. lipnja 1944. godine u Donjem Kraljevcu. Odveden u Čakovec te osuđen po Vojnom судu na zatvorsku kaznu. Otpremljen u Komarom. Stradao u njemačkom koncentracijskom logoru.
- **Habuš Pavao**, sin Ivana, iz Palinovca, stradao u logoru.
- **Hadela Ignac**, sin Petra, iz Gornjeg Koncovčaka, sin Petra, rođen 1906. Uhićen je 05. 01. 1945. jer se nije odazvao pozivu u mađarsku vojsku. Mučen u čakovečkom Starom gradu, pa odveden u vojni zatvor u Szombathely gdje je umro od posljedica tifusa.
- **Hadela Rudolf** iz Jurovčaka, sin Martina, rođen 1910. Odbio služiti mađarsku vojsku. Mađari ga uhitili kao vojnog bjegunci 10. 01. 1945. u Svetom Martinu na Muri. Odveden u logor u Györ gdje je 12. 02. 1945. poginuo prilikom bombardiranja logora.
- **Hajdala Andrija** iz Štefanca, stradao u logoru.
- **Hajdinjak Ivan**, sin Stjepana iz Podbresta, stradao u logoru Dachau. Uhićen je 03. 11. 1944. Godine, bio zatočen u Komaromu i Schlossenburgu.
- **Hajdinjak Mijo**, sin Mije, iz Donje Dubrave, stradao u logoru.
- **Hajdinjak Stjepan**, iz Podbresta, stradao u logoru.
- **Halaš Antun**, Uhićen 9. lipnja 1944. godine u Donjem Kraljevcu. Odveden u Čakovec te osuđen po Vojnom судu na zatvorsku kaznu. Otpremljen u Komarom. Stradao u njemačkom logoru.
- **Hanc Adam** iz Peklenice, sin Katarine, rođen 1923. godine. Pobjegao kući i okupatorske vojske. Uhićen u Peklenici čekajući vezu za odlazak u KPOH. Odveden u Njemačku. Poginuo sredinom ožujka 1945. na putu u logor.
- **Haramija Ivan**, sin Stjepana, iz Donje Dubrave, stradao u logoru.
- **Hatlak Ivan** iz Palovca, stradao u logoru.
- **Havaš Salika**, iz Donjeg Vidovca, stradala u logoru.
- **Havaš Valika** iz Donjeg Vidovca, stradala u logoru.
- **Havaši Ivan**, iz Nedelišća, rođen 1891. u Himotu. Otac Ivan. Uhićen 25. listopada 1944. na željezničkoj stanici u Čakovcu odmah nakon diverzije. Tu se slučajno zatekao. Osumnjičen da je diverzant. Teško mučen u Starom gradu. U Szombathelyu po prijekom sudu osuđen na smrt i strijeljan.
- **Hedžet Josip**, sin Juraja iz Banfija, rođen 29. siječnja 1915. u Razkriškoj Grabi, inženjer ruderstva. Gimnaziju je polazio u Murskoj Soboti, a geologiju je završio na sveučilištu u Ljubljani. U Rudniku ugljena u Murskom Središću zaposlio se u lipnju 1941. godine. Organizirao je diverziju u rudniku i pobjegao u Ljutomer. Kad je došao u Medimurje po eksploziv bio je uhićen u listopadu 1941. U Szombathelyu osuđen na šest godina zatvora. Upućen je u kažnjeničkoj jedinici za čišćenje minskih polja na istočni front. Prebjegao je u redove Crvene armije. Umro je 1943. godine od tifusa u logoru Hrenvoje.
- **Heiman Andrija**, iz Novakovca, stradao u logoru.

- **Heitl Stjepan** iz Podbrešta, stradao u logoru Dachau. Uhićen je 03. 11. 1944. Godine, Bio zatočen u Komaromu i Schlossenburgu.
- **Heric Magdalena** iz Grabrovnika, rođena Šajnović 1902. Stalno živjela u Banfiju. Poginula od puščanog metka u tijeku borbi za oslobođenje Banfija.
- **Heric Rudolf** iz Železne Gore, sin Petra, rođen 1931. Nakon povlačenja Nijemaca naišao na zaostale mine. U eksploziji izgubio noge te ubrzo umro.
- **Herman Juraj**, sin Vinka iz Pribislavca. Pobjegao iz madarske vojske u jesen 1944. Stradao u logoru Dachau.
- **Holetić Josip**, iz Koncovčaka, sin Josipa, rođen 1917. Pobjegao je iz madarske vojske i krio se kod kuće. Žandari su mu maltretirali obitelj, osobito suprugu. U siječnju 1945. uspjeli su ga uhiti te su ga ubili na licu mjesta.
- **Horvat Andrija** iz Črečana, sin Florijana, rođen 1900. Javno tražio nastavu na hrvatskom jeziku. Simpatizer NOP-a. Uhićen 03. 11. 1944. Odveden u Dachau i ubijen 04. 02. 1945.
- **Horvat Đuro**, iz Vučetinca, sin Ivana, rođen 1933. Smrtno strado 1945. nagazivši na zaostalu minu.
- **Horvat Franjo** iz Gardinovca, ubio ga žandar Jaszorda Janos 2. veljače 1945. godine na cesti između Gardinovca i Belice. Ubio ga zajedno sa sinom Mijom Horvatom kada mu je sin htio pružiti pomoć. Tada su ubijeni i Ovčar Antun i Fažon Stjepan, a ranjeni Hruška August, Mikec Josip, Mikec Stanislav, Horvat Stjepan i Hajdarović Stjepan, svi iz Gardinovca.
- **Horvat Ivan**, iz Belice, sin Đure, rođen 1912. Poginuo 05. 04. 1945. godine kad je pokušao ugasiti vlastiti štagalj kojega su zapalili Nijemci. Ubili ga njemački vojnici.
- **Horvat Ivan**, sin Gašpara, iz Palinovca, stradao u logoru.
- **Horvat Ivan**, sin Ivana, iz Banfija, rođen 1910. u Gornjoj Bistrici. Stalno živio u Banfiju. Suaradnik NOP-a. Uhićen i zatvoren u Čakovcu, mučen. Odvezen u Dachau gdje je ubijen.
- **Horvat Josip** iz Čakovca, stradao u logoru.
- **Horvat Hermina** iz Čakovca, poginula u logoru.
- **Horvat Kazimir** iz Murskog Središća, sin Franje, rođen 1908. Uhićen u raciji 03. 11. 1944. na željezničkom kolodvoru u Murskom Središću. Osumnjičen za suradnju s NOP-om. Odveden u Čakovec i mučen. Iz Čakovca je otpremljen u Dachau, Prije oslobodenja 1945. umro od tifusa.
- **Horvat Marija** iz Banfija, rođena 1910. Suradnica NOP-a. Uhićena, devet tjedana bila je zatvorena i mučena u Starom gradu u Čakovcu. Tada puštena kući. Nastavila suradnju s NOP-om. Poginula uoči oslobođenja od granate koja je eksplodirala kraj njezine kuće.
- **Horvat Marko** iz Turčića. Ubijen u kući Ivana Matošića u Turčiću 8. prosinca 1944. godine zajedno s Ivanom i Katarinom Matošić. Ubili iz žandari iz postaje u Gardinovcu.
- **Horvat Mijo**, sin Franje iz Gardinovca, rođen 1926. Ubio ga žandar Jaszorda Janos iz strojnica 2. veljače 1945. godine na cesti između Gardinovca i Belice.
- **Horvat Stjepan** iz Ivanovca, rođen u Obrankovcu. Odbio je poziv u madarsku vojsku. Uhićen 29. 11. 1944. odveden u Sopron gdje je umro 02. 04. 1945.
- **Horvat Stjepan** iz Pušćina. Ubio ga Borendi Antal, graničar, kaplar u Pušćinama.

- **Horvat Stjepan**, iz Slakovca, sin Andrije, rođen 1918. Uhićen kao vojni bjegunac 25. 01. 1945. Odveden u Szombathely gdje je umro od tifusa 25. 02. 1945.
- **Horvat Terezija**, kćerka Ruže, iz Male Subotice, stradala u logoru.
- **Horvatić Josip** iz Vukanovca, mučio ga i ubio Drazsnyak Jozsef, zapovjednik granične postaje u Preseki.
- **Hošnjak Margareta** iz Hodošana, stradala u logoru.
- **Hranjec Andrija**, stradao u logoru Dachau.
- **Hranjec Josip**, sin Đure, iz Goričana, stradao u logoru .
- **Hranjec Vinko**, sin Stjepana, iz Goričana, stradao u logoru Dachau. Uhićen 29. listopada 1944. godine. Bio zatočen u Čakovcu, Szombathely, Komaromu, pa u Schlosenburgu.
- **HRastić Amalija** iz Pušćina, kćerka Mije, rođena 1911. u Nedelišću. Poginula nedaleko kuće od granate.
- **Hraščanec Franjo**, sin Josipa iz Draškovca, stradao u logoru.
- **Hudiček Franjo**, sin Stjepana, iz Donjeg Vidovca, stradao u njemačkom logoru. Uhićen u siječnju 1944. godine kao član ilegalnog NOO Donji Vidovec.
- **Ignac Đuro**, iz Trnovca, sin Đure, rođen 1886. **Rom**. Uhićen 01. 10. 1944. i odveden u Dachau.
- **Ignac Franjo iz** Orehovice, stradao u logoru.
- **Igrec Antun**, sin Mije, iz Donjeg Mihaljevca, stradao u logoru.
- **Ivanec Ivan**, sin Josipa, iz Goričana, stradao u logoru.
- **Jagec Mirko**, iz Pribislavca, sin Vinka, rođen 1936. Teško ranjem od naganze mine nakon oslobođenja. Ubrzo preminuo.
- **Jagec Vinko**, sin Andrije iz Pribislavca, rođen 1910. Od 1936. do 1941. bio je na radu u Francuskoj. Dezertirao iz madarske vojske. Uhićen je 30. 09. 1941. zatvoren u Čakovcu i u Dachau, gdje je umro 16. 01. 1945.
- **Jaklin Antun** iz Svetog Urbana, sin Antuna, rođen 1900. Poginuo početkom travnja 1945. godine od granate.
- **Jalšovec August** iz Plešivice, sin Stjepana, rođen 1905. godine. Radio kao rudar u Murskom Središću. Suradnik NOP-a. Održavao veze s pripadnicima Pohorskog partizanskog odreda. Uhićen u Murskom Središću 12. 10. 1944. godine te mu nestaje svaki trag.
- **Jambrešić Ivan**, iz Oporovca, kao suradnika NOP-a zaklali ga u ožujku 1944. godine ustaše koji su ga uhvatili na jednom dravskom otoku, gdje je imao kuću i bio čuvan šume.
- **Jambrović Stjepan** iz Vugrišinca, stradao u logoru.
- **Jambrović Tomo**, sin Ivana, iz Gornjeg Kraljevca, stradao u logoru Dachau.
- **Jambrošić Tomo**, iz Gornjeg Kraljevca, sin Matije, rođen 1885. Uhićen nakon odlaska partizana iz sela 1944. Odveden u Čakovec i mučen., te potom odveden u Dachau gdje je umro 20. 01. 1945.
- **Jankolija Antun**, sin Lajosa, iz Palinovca, stradao u logoru.
- **Jankolija Lajos**, sin Mije, iz Palinovca, stradao u logoru.
- **Janković Melko**, iz Male Subotice, stradao u logoru.
- **Jelenčić Viktor** iz Jalšovca, sin Matije, rođen 1916. Uhićen 29. 11. 1944. i odveden na prisilni rad u Mađarsku. Poginuo je u siječnju 1945. kod Balatona.
- **Jelenić Josip**, iz Strahoninca, sin

- Ivana, rođen 1930. Stradao od mine neposredno nakon oslobođenja 1945. godine
- **Jerebić Terezija** iz Draškovca, stradao u logoru.
 - **Jesenović Andrija**, sin Mije, iz Goričana, stradao u logoru Dachau. Uhićen 29. listopada 1944. godine. Bio zatočen u Čakovcu, Szombathely, Komaromu, pa u Schloßenburgu.
 - **Jurak Ivan** sin Bedenika, iz Donjeg Mihaljevca. Bio je suradnik NOP-a od 1943. Uhićen je 16. veljače 1944. Stradao u logoru Dachau 1945. godine.
 - **Juras Ivan**, sin Mije, iz Držimurca, stradao u logoru.
 - **Jurčec Andrija**, sin Đure, iz Čehovca, poginuo u logoru.
 - **Jurčec Blaž**, iz Hodošana, stradao u logoru.
 - **Jurčec Ignac**, sin Đure, iz Čehovca, stradao u logoru.
 - **Jurčec Ivan** iz Goričana, stradao u logoru Dachau.
 - **Jurković Franjo** iz Robadja, sin Jurja, rođen 1907. Uhićen 14. 10. 1944. i otjeran u Madarsku na prisilni rad. Bio u Szekesfehervaru odakle je pobjegao i ponovno je uhićen u Svetom Jurju u Trnju. Zatvoren u Čakovcu, pa prebačen u Szombathely i u Njemačku. Umro u prosincu 1944.. Mjesto i okolnosti nisu poznate.
 - **Jurinić Aleksa**, iz Bukovca, sin Antuna, rođen 1909. Dezertirao iz mađarske vojske. Uhićen u raciji 01. 12. 1944. Zatvoren u Čakovcu i potom u Szombathelyu, gdje umire u ožujku 1945.
 - **Jurović Agata**, rođena Barat, kćerka Andrije, rođena 1903. iz Murskog Središća. Poginula je '6. 05. 1945. od zaostale ručne bombe.
 - **Jurović Josip**, sin Josipa, rođen 1895. godine u Peklenici, stalno živio u Murskom Središću. Poginuo je 06. 04. 1945. kad je kraj njega ekspodirala topovska granata.
 - **Jursić Jakob** iz Gardinovca, sin Leonarda, rođen 1900. Stradao 26. 07. 1944. na prisilnom radu u Budimpešti.
 - **Kanižaj Ivan**, iz Svete Marije, stradao u logoru.
 - **Kanižaj Dragutin** iz Donjeg Vidovca, stradao u logoru.
 - **Kanotić Josip**, sin Mirka, iz Donje Dubrave, stradao u logoru.
 - **Karlović Vinko**, sin Josipa iz Pušćina, rođen 1913. Student agronomije u Zagrebu. Zatvoren u Pečuhu. Poginuo kao logoraš 7. svibnja 1945. kod Dresdена. U njegovu uhićenju sudjelovao Toris Sandor iz Ispostave čakovečkih detektiva.
 - **Kečak Ivan**, sin Roka, iz Kotoribe, stradao u logoru.
 - **Kenjevari Stjepan**, sin Marka, iz Svetе Marije, stradao u logoru.
 - **Kermek Leopold** iz Robadja, sin Josipa, rođen 1936. Poginuo od mine iznenadenja u svojoj kući neposredno nakon oslobođenja. Zajedno s njim poginula i majka Marija.
 - **Kermek Marija**, iz Robadja, kćerka Mirka, rođena 1912. u Globoki. Poginula od mine iznenadenja u svojoj kući neposredno nakon oslobođenja. Zajedno s njom poginuo sin Leopold.
 - **Kerovec Antun**, sin Blaža. Rođen 19. 01. 1884. u Svetom Jurju u Trnju. Stradao u logoru Dachao 1944. godine.
 - **Kinderić Stjepan** iz Domašinca. Ubili ga mađarski žandari u Domašincu 1943. godine.
 - **Klenar Dragutin**, sin Alojza, iz Robadja, rođen 1892. Suradnik NOP-a. Član Osvobodilne fronte. Kuća mu baza za terence. Uhićen, mučen i odveden u Dachau. Ubijen u travnju 1945.

- **Klovar Fridrih**, sin Matije, iz Banfija, stradao u logoru.
- **Ključarić Drago**, sin Marije, iz Držimurca, stradao u logoru.
- **Knez Matija**, sin Mije, iz Kotoribe, stradao u logoru.
- **Knezić Ivan** iz Železne Gore, sin Matije, rođen 1929. Uhićen u raciji mađarske žandarmerije. Predali ga Njemcima koji ga odveli na prisilni rad u Rottenman gdje je 03. 03. 1945. umro.
- **Knezić Rafael**, sin Matije, iz Železne Gore, rođen 1923. Odbio poziv u mađarsku vojsku. Uhićen 16. 02. 1945. Nijemci ga odveli u logor. Nepoznato mjesto i datum smrti.
- **Kocijan Franjo** iz Gornjeg Hrašćana, sin Franje, rođen 1924. Tuberkulozni bolesnik. Uhićen 05. 09. 1943. jer nije dolazio na vježbe leventaša. Ubijen u njemačkom logoru 01. 01. 1944.
- **Kocijan Josip** iz Dekanovca, poginuo u logoru.
- **Kocijan Verona** iz Dekanovca, stradala u logoru.
- **Kočila Stjepan** iz Donjeg Koncovčaka, sin Franje rođen 1911. Mađarski ga žandari strijeljali 24. 12. 1944. godine nakon što su ga pronašli u bunkeru u blizini kuće. U bunkeru se inače skrivaо partizanski obavještajac Bolto Ivančok Boško.
- **Kolac August** iz Zasadbreга, sin Stjepana, rođen 1918. Odbio služiti u mađarskoj vojsci. Skrivaо se kod kuće. Mađari su ga 07. 01. 1945. uhitiли u Gornjem Hrašćanu. Odveden je u zatvor u Szombathely. Tu je obolio od tifusa i umro u ožujku 1945. godine.
- **Kolac Pavao**, sin Martina, iz Palinovca, stradao u logoru.
- **Kolarić Ivan**, iz Črečana, sin Andrije, rođen 1895. Odveden u Njemačku i stradao u logoru.
- **Kolarić Tomo** iz Donjeg Hrašćana. Uhićen 16. 12. 1944. godine po žandarima iz Gardinovca zajedno s Ivanom Kranjčecom zbog suradnje s partizanima. Zatvoreni u Čakovcu, te u Szombathelyu. Teško mučeni, Tu je Kolarić stradao prilikom bombardiranja zatvora.
- **Kolmanić Stjepan** iz Vukanovca, stradao u logoru.
- **Kontrec Đuro**, iz Murskog Središća, sin Ivana, rođen 1902. Smrtno strado 06. 04. 1945. kad je kraj njega eksplodirala topovska granata.
- **Kos Josip**, sin Vinka, iz Preloga, Uhićen 27. veljače 1942. Sproveden u Čakovec. U Čakovcu bio 84 dana zatvoren, a tada prebačen u Szombathely, te tu osuđen na višegodišnju robiju. Iz Szombathelya sproveden u Komarom, te u njemački koncentracijski logor. Stradao u logoru.
- **Kos Matija** iz Grkaveščaka, sin Ignaca, rođen 1908. Odbio služiti u mađarskoj vojsci. Kada je bataljun KPOH prolazio Grkaveščak u jesen 1944. pridružio se partizanima. Nakon oslobodenja vratio se bolestan kući i tu umro u jesen 1945.
- **Kosmač August** iz Šenkovca, sin Vinka, rođen 1930. Poginuo neposredno nakon svršetka rata od mine.
- **Kosmač Ignac** iz Lopatinca, sin Terezije, rođen 1881. Smrtno stradao 1945. od zaostale mine.
- **Kosmač Kata**, iz Šenkovca, kćerka Lovre, rođena 1937. godine. Poginula u eksploziji bombe u času oslobođenja Šenkovca 1945. godine.
- **Kostanjević Viktor** iz Svetog Urbana, sin Antuna, rođen 1926. Odveden na prisilni rad u Njemačku gdje je poginuo 18. 04. 1945.
- **Košir Mijo**, sin Stjepana, iz Belice, rođen u Podturnu 1912. Odbio

- poziv u mađarsku vojsku. Bio je uhićen i odveden u Szombathely. Na putu vlak je bio napadnut, a Mijo je utrčao u minsko polje i poginuo.
- **Košir Terezija**, iz Trnovca. Rođena u Macincu 1921. Kćerka Petra. Djeca su nakon oslobođenja donijela u kuću granatu koja je eksplodira. Svi su bili na mjestu mrtvi. Uz Tereziju bili su to Prapotnik Tomo i Ivan Šestan
 - **Kovač Ivan**, iz Domašinca, stradao u logoru.
 - **Kovač Kamila** iz Donjeg Vidovca, stradala u logoru.
 - **Kovač Leonard** iz Hodošana, stradala u logoru.
 - **Kovač Marko** iz Donjeg Vidovca, poginuo u logoru.
 - **Kovač Tomislav**, sin Blaža, iz Štrigove, rođen 1885. u Pitomači. Aktivan pripadnik NOP-a Provaljen 24. 10. 1941. i uhićen. Robiju je izdržavao u Vacu do 1944, a potom je odveden u logor Oranien – Saksendorf, gdje je i umro.
 - **Kovačić Franjo** iz Šenkovca, sin Đure, rođen 1919. Kao vojnog bjegunca ubili su ga žandari prilikom pokušaja bijega hicima u leđa 29. siječnja 1945. godine.
 - **Kozjak Antun**, iz Strahoninca, sin Josipa, rođen 1929. Stradao od mine neposredno nakon oslobođenja 1945. godine
 - **Kozjak Stjepan**, sin Mije, iz Male Subotice, 30. 11. 1943. godine ubila ga mađarska žandarmerijska ophodnja na ulici u Maloj Subotici. Na ulici se nalazio za vrijeme policijskog sata. Bezrazložno ubistvo 19-godišnjeg Kozjaka izazvalo veliko negodovanje u selu.
 - **Krajner Stjepan**, iz Šenkovca, sin Jakoba, rođen 1907. Pobjegao je iz mađarske vojske i skrivaо se kod kuće.

Madari ga uhitili i jedno je vrijeme služio kao talac na pruzi Čakovec – Lendava. Grupa talaca bila je na vagonu ispred lokomotive kao zaštita od diverzije na pruzi. I tu je pobjegao Madarima. Poginuo je u Šenkovcu od ručne bombe u posljednim danim rata.

- **Kraljić Josip** iz Šenkovca. Rođen 1895. godine u Strahonincu, sin Tome. Stradao je 6. travnja 1941. godine i bio je jedna od prvih žrtava fašističkog napada. Bio je strojovoda i njegova je lokomotiva na Glavnem željezničkom kolodvoru u Čakovcu bila mitraljirana. Bio je teško ranjen i izdahnuo je istoga dana.
- **Kramar Stjepan**, sin Lovre iz Donjeg Pustakovca. Ubila ga mađarska ophodnja predvodena Jančec Rokom iz Donjeg Pustakovca u polju između Čehovca i Donjeg Kraljevca 24. studenoga 1944. godine. U okršaju je bio ranjen Josip Katalenić iz Domašinca.
- **Kranjčec Ivan**, sin Stjepana iz Donjeg Hrašćana, umro od posljedica mučenja u Starom gradu u Čakovcu.
- **Kranjec Ivan**, iz Svetе Marije, stradao u logoru.
- **Krčmar Pavao**, sin Mije iz Goričana, stradao u logoru Dachau. Uhićen 29. listopada 1944. godine. Bio zatočen u Čakovcu, Szombathelyu, Komarmu, pa u Schlosenburgu.
- **Krosna Viktor**, iz Orehovice, stradao u logoru.
- **Krznar Stjepan** iz Kvitrovca. Ustrijelili su ga u vlastitoj kući 29. siječnja 1945. godine žandari Vidak Jozsef i Simon Janos iz žandarmerijske postaje Gardinovec.
- **Kukec Jelena**, iz Palinovca, stradala u logoru.
- **Kukovec Đuro**, sin Ivana iz Orehovice, stradao u logoru.

- **Kukovec Stjepan**, sin Ivana, iz Orebovice, stradao u logoru.
- **Kupec Ivan** iz Ivanovca, sin Stjepana, rođen 1924. Uhićen kao vojni bjegunac i predan Nijemcima koji su ga 22. 01. 1945. godine zvjerski ubili. zajedno s još dvojicom ljudi bio je vazan za saonice. Vukli su ih dok nisu umrli.
- **Kutnjak Ivan** iz Vratišinca, stradao u logoru.
- **Kvakan Antun**, sin Matije, iz Draškovca, stradao u logoru.
- **Lacković Franjo**, sin Leonarda, iz Držimurca, stradao u logoru.
- **Lacković Slavko**, sin Franje, iz Držimurca, stradao u logoru.
- **Lajtman Marija**, iz Preloga, stradala u logoru.
- **Lapuh Zdravko**, iz Nedelišća, sin Josipa, rođen 1919. u Varaždinu. Suradnik NOP-a. Uhićen u Varaždinu 12. 08. 1944. Ubijen u Lepoglavi neposredno pred oslobođenje. Leš nađen u bunaru.
- **Latin Ivan** iz Okruglog Vrha, sin Josipa, rođen 1930. Poginuo 1945. od zaostale mine.
- **Leček Stjepan**, sin Mirka, iz Vratišinca, rođen 1889. Uhićen je 11. 11. 1944. kao simpatizer NOP-a. Mučen u Čakovcu i potom odveden u Dachau. Umro 07. 02. 1945.
- **Leich Rozalija**, rođena Filipić iz G. Hrašćana 1924. godine. Uhićena 3 studenoga 1944. zajedno s majkom Katarinom Filipić. Obje mučene u Starom gradu, te odvedene u logor Bergen Belsen. Nisu se vratile kući.
- **Levačić Mijo**, iz Frkanovca, sin Viktor, rođen 1929. Poginuo je od zaostalih mina 1945. u Frakanovcu.
- **Levačić Nikola** iz Gardinovca. Ubio ga hicem iz puške žandar Simon Janos 24. siječnja 1945. godine u dvorištu oca Valenta Levačića u Gardinovcu.
- **Levičnik Franjo**, sin Franje iz Čakovca. Stradao u logoru.
- **Liklin Alekса**, iz Sitnica kraj Murskog Središća, sin Antuna, rođen 1897. Suradnik NOP-a. Uhićen 27. 10. 1944. te mučen i zatvoren u Starom gradu u Čakovcu. Potom odveden u Szombathely i Komarom te na kraju u Dachau, gdje je umro 31. 12. 1944. godine.
- **Livšić Hermina** iz Čakovca. Stradala u logoru.
- **Livšić Marija**, iz Čakovca, stradala u logoru.
- **Logožar Josip** iz Trnovca. Sin Vinka, rođen 1927. Ubio ga pijani graničar Siklin Ferenc.
- **Logožar Stjepan**, sin Stjepana, iz Goričana, stradao u logoru.
- **Lovrec Ivan Đovani**, sin Alberta, radnik iz Šenkovca, rođen 1891. u Gornjem Mihaljevcu sekretar KK KPH Čakovec, hapšen 1941. i 1942 godine. Osuden u Pečuhu na višegodišnju robiju. Bio je zatvorern u Vacu i od 1944. godine Dachau. Stradao je uoči oslobođenja.
- **Lukovnjak Antun** iz Štrigove, sin Antuna, rođen 1932. Nekoliko tjeđana nakon oslobođenja poginuo od mine. (upaljač mu je eksplodirao u rukama).
- **Lukovnjak Magdalena** iz Banfija, kćerka Ivana, rođena 1900. Poginula prilikom borbi za oslobođenje sela.
- **Lukovnjak Viktor**, iz Štrigove, sin Antuna, rođen 1934. Nekoliko tjeđana nakon oslobođenja poginuo od mine. (upaljač mu je eksplodirao u rukama).
- **Maček Ivan**, sin Vinka iz Podbresta, stradao u logoru u Szombathelyu. Uhićen je bio 24. 12. 1944. godine.

- **Madarić Slavko**, sin Franje iz Orehovice, stradao u logoru.
- **Magdalenić Marija** rođena Herman iz Štefanca, stradala u logoru.
- **Magić Josip** iz Novog Sela na Dravi, sin Mije, rođen 1915. Godine 1943. dobio je poziv za domobranstvo. Pozivu se odazvao ali je iz domobrana prebjegao u partizane početkom 1944. godine. Kao borac NOV sudjelovao je u oslobođenju Trsta. Na povratku kući teško je ranjen od naganzne mine. Umro je u rujnu 1945. od zadobivenih rana.
- **Majerić Franjo** iz Miklavca, stradao u logoru. Sin Josipa, rođen 1924. u Miklavcu. Uhićen od strane madarskih žandara 24. 10. 1944. i odveden u zatvor. Umro je 06. 05. 1945. od posljedica batinjanja i zlostavljanja.
- **Majerić Ivan** iz Lopatinca, stradao u logoru.
- **Majerić Ivan** iz Dragoslavca, sin Matije, rođen 1890. Uhićen kao suradnik NOP-a. Odveden u Mađarsku, gdje je nestao.
- **Majsen Šimun**, sin Ivana iz Krištanovca, rođen 1905. u Vratišincu. Pod sumnjom da je sudjelovao u miniranju vlaka zatvoren u Čakovcu, Szombathelyu i Sopronu. Umro na putu za Njemačku.
- **Majsen Šimun**, sin Nikole, iz Novog Sela Rok, stradao u logoru.
- **Makovec Matija**, iz Banfija, sin Mihajla, rođen 1900. Vojni bjegunac. Mađari ga uspjeli uhiti 17. 01. 1945. Odveden je u Szombathely, gdje je umro od trbušnog tifusa.
- **Makovec Viktor**, sin Josipa, iz Štrigove rođen 1913. Stalno je živio u Murskoj Soboti. Hapšen u Murskoj Soboti i Zagrebu zbog sudjelovanja u radničkom pokretu. Po mađarskoj okupaciji izvršio nekoliko diverzija u tvornici suhomesnatih proizvoda u murskoj Soboti. Prešao u ilegalnost, sudjelovao u napadima na žandare. U Štrigovi je razoružao finance. Bio je uhićen i mučen i osuđen na 27 godina robije. U kažnjeničkoj je postrojbi na Istočnom bojištu. Pobjegao je u redove Crvene armije. Obolio od tifusa i umro u ukrajinskom mjestu Vjaznik.
- **Malec Alojz** iz Kotoribe. Stradao u njemačkom logoru. Uhićen je 1. srpnja 1944. godine, odveden u Szombathely.
- **Malek Ivan**, sin Matije, iz Preloga, rođen 1919. Uhićen 3. studenog 1944. godine u posljednjem velikom hapšenju u preloškom kotaru. Hapšenja vodila žandarmerija pod izravnom kontrolom povjerenika Kotarske oblasti Zsirusz Janosa. Bio u logorimu Komarom, pa odveden u Dachau. Umro u ožujku 1945.
- **Malek Josip**, sin Matije, iz Preloga, rođen 1922. Kao aktiv suradnik NOP-a uhićen u veljači 1942. godine te osuđen na smrt. Pomilovan je, a kazna mu je preinačena na 15 godina zatvora. U siječnju 1945. godine odveden je u logor Dachau gdje je 17. 03. 1945. godine stradao.
- **Malek Štefica**, kćerka Matije, iz Preloga, rođena 1925. Nekoliko puta bila je uhićena kao suradnica NOP-a. Umrla u zatvoru u Budimpešti 20. 09. 1943.
- **Marciuš Gabrijel** iz Macinca, sin Ročka, rođen 1895. u Črečanu. Zvonar. Veliki protivnik Mađara. Uhićen 3. studenoga 1944. te odveden u Mađarsku i zatim u konclogor Hersburg. u Njemačku. Kući se nije vratio.
- **Marciuš Stjepan**, sin Bolte, iz Nedelišća, rođen 1897. Uhićen 03. 11. 1944. zbog suradnje s NOP-om. Nestao u Mađarskoj.

- **Marić Mirko**, sin Cvije, iz Štrigove, rođen 1905. u Prijedoru. Po okupaciji odlazi u Prijedor, te u uličnim borbama 30. 07. 1941. bio ubijen u Prijedoru.
- **Markan Stjepan**, sin Ivana, iz Kotoribe, stradao u logoru.
- **Martan Franjo**, sin Ivana, iz Štefanca, rođen 1923. Uhićen 2. 11. 1944. jer mu je brat bio u partizanima. Odveden je prvo u Szombathely, a potom u Dachau gdje je stradao.
- **Martinjak Stjepan** iz Gornjeg Kraljevca, rođen 1901. godine u Vternici, sin Josipa. Suradnik NOP-a od 1943. 1944. godine sin mu otisao u NOV-u. Uhićen je 11. 11. 1944. Odveden u Čakovec i mučen te potom odveden u Dachau. Stradao u logoru.
- **Martinjak Tomo** iz Gornjeg Kraljevca, stradao u logoru Dachau pri transportu iz logora Dachau u logor Ortirnek
- **Masnec Stjepan** iz Goričana. Stradao u logoru Dachau. Uhićen 29. listopada 1944. godine. Bio zatočen u Čakovcu, Szombathely, Komaromu, pa u Schlosenburgu.
- **Matijačić Mato**, sin Marije, iz Draškovca, stradao u logoru.
- **Matijačić Mato**, sin Mije, iz Goričana, stradao u logoru Dachau. Uhićen 29. listopada 1944. godine. Bio zatočen u Čakovcu, Szombathely, Komaromu, pa u Schlosenburgu.
- **Matišić Ivan** iz Donjeg Kraljevca, ubili su ga mađarski žandari 16. 06. 1944. godine u polju izvan Donjeg Kraljevca kada im je htio pobjeći u raciji.
- **Matjašec Franjo** iz Orebovice, stradao u logoru.
- **Matoš Ivan**, sin Vinka, iz Kotoribe. Stradao u logoru Dachau 1945. godine.
- **Matoša Mijo**, sin Juraja, iz Gornjeg Kraljevca, rođen 1906. Uhićen u raciji 14. 11. 1944. kao suradnik NOP-a. Stradao u logoru Dachau pri transportu u logor Ortirnek 15. 02. 1945.
- **Matoša Josip**, sin Đure, iz Križovca, rođen 1927. u Peklenici. Uhitila ga 15. 03. 1945. godine mađarska žandarmerija. Stradao od zračnog napada prilikom transporta u logor u Njemačkoj.
- **Matošić Ivan** iz Turčišća. Ubijen u vlastitoj kući u Turčišću 8. prosinca 1944. godine zajedno s Horvat Markom i suprugom Matošić Katarinom. Ubili iz žandari iz postaje u Gardinovcu.
- **Matošić Katarina** iz Turčišća. Ubijena u vlastitoj kući u Turčišću 8. prosinca 1944. godine zajedno s Horvat Markom i suprugom Matošić Ivanom. Ubili iz žandari iz postaje u Gardinovcu.
- **Matulin Stjepan**, mladić iz Donjeg Vidovca. Bez posebnog razloga prvo ga mučili, a potom ubili 15. lipnja 1944. godine mađarski topnici koji su se zatekli u Donjem Vidovcu.
- **Mečnik Antun** iz Svetog Urbana, sin Franje, rođen 1922. Mađari ga uhitili 10. 02. 1945. i bio je odveden na prisilni rad. Pobjegao im ali je bio ponovno uhićen. Poginuo je u zračnom napadu na putu za Njemačku.
- **Medlobi Antun**, iz Nedelišća, sin Ivana, rođen 1880. u Frkanovcu. Stradao 1944. prilikom bombardiranja.
- **Mekovec Viktor**, sin Josipa, iz Štrigove, stradao u logoru.
- **Mesarek Ivan** iz Turčišća, stradao u njemačkom logoru. Uhićen 03. 11. 1944. Zatvoren u Čakovcu i Szombathelyu.
- **Mesarek Valent** iz Domašinca. Uhićen 03. 11. 1944. Stradao u logoru Dachau.

- **Mesarić Alojz**, sin Luke, iz Držimurca, rođen 1913. Kao suradnik NOP-a uhićen je 10. 03. 1943. godine. U Budimpešti osuđen na višegodišnju robiju. U studenom 1944. otpremljen u logor u Komarom, a otuda u njemački koncentracijski logor Schenberg. Kući se nije vratio.
- **Mesarić Ivan**, sin Mije, iz Čehovca, stradao u logoru.
- **Mesarić Florijan**, sin Blaža iz Donjeg Kraljevca. Uhićen 1944. godine u Donjem Kraljevcu. Stradao u logoru Dachau.
- **Mesarić Ignac**, sin Stjepana, iz Goričana, stradao u logoru Dachau. Uhićen 29. listopada 1944. godine. Bio zatočen u Čakovcu, Szombathely, Komaromu, pa u Schlosenburgu.
- **Mesarić Ivan**, sin Lenarda, iz Goričana, stradao u logoru.
- **Mesarić Josip**, sin Stjepana, iz Goričana. Uhićen početkom siječnja 1945. godine. Odveden u Prelog, a potom u Mursku Sobotu. Tu je 16. veljače 1945. godine kao suradnik NOP-a osuđen na smrt i strijeljan.
- **Mesarić Marija** iz Pleškovca, kćerka Andrije, rođena 1870. u Vučetincu. Uhićena 03. 11. 1944. godine zbog toga što joj se sin Josip nije odazvao u madarsku vojsku. Nestala u njemačkom logoru.
- **Mesarić Mijo**, sin Stjepana, iz Goričana. Strijeljan u Zagrebu 1942. godine.
- **Mesarić Stjepan** iz Pleškovca, sin Franje, rođen 1869. Uhićen 03. 11. 1944. godine zbog toga što mu se sin Josip nije odazvao u mađarsku vojsku. Nestao u njemačkom logoru Dachau.
- **Mesarić Lajoš**, sin Luke iz Držimurca, stradao u logoru.
- **Mesarić Valent**, sin Gašpara, iz Hodošana, stradao u logoru.
- **Mezga Ivan**, iz Novakovca, stradao u logoru Dachau. Uhićen u studenom 1944. godine. Zatvoren prvo u Čakovcu 6 tjedana.
- **Mezga Valent**, sin Luke, iz Vratisinca, rođen 1907. Uhićen je 07. 11. 1944. kao simpatizer NOP-a. Mučen u Čakovcu, odveden u Szombathely i potom odveden u Dachau.
- **Mihalic Ivan** iz Štrukovca, sin Jakoba, rođen 1900. Bolovan je od raka na želucu. Uhićen i mučen u odmazdi za rušenje telegrafskih stupova. Odveden u logor Herensbruck gdje je umro.
- **Mihalić Alojz** iz Pribislavca, sin Marije, rođen 1915. Pobjegao iz madarske vojske. Ustrijelio ga je žandar Zsambo Sandor 2. veljače 1945. godine u kući Marije Mrazović u Pribislavcu.
- **Mihalić Franjo**, iz Pribislavca, stradao u logoru.
- **Mihalic Stjepan** sin Mirka iz Novog Sela Rok, rođen 1899. u Gornjem Puštakovcu. Suradnik NOP-a. Uhićen prvi puta 29. 12. 1942. Ponovno uhićen 30. 10. 1944. te odveden u Szombathely i Dachau gdje je umro od tifusa u travnju 1945.
- **Mihalković Franjo** iz Putjana. 19. veljače 1945. godine ubila ga u polju kraj Putjana žandarmerijska patrola pod vodstvom Matrahazi Vincea.
- **Mihoci Ignac**, iz Svetе Marije, stradao u logoru.
- **Mihoci Valent**, sin Franje, iz Donjeg Mihaljevca. Kao suradnik NOP-a nakon provale, strijeljan od Mađara u vlastitom dvorištu početkom siječnja 1945.
- **Mikec Blaž**, sin Valenta, iz Hemuševca, stradao u logoru.
- **Mikec Franjo**, sin Valenta iz Hemuševca, stradao u logoru.

- **Miklin Julijana**, rođena Vrbanec iz Svetog Križa, stradala u logoru.
- **Miklin Petar**, iz Svetog Križa, stradao u logoru.
- **Mikolaj Marko**, iz Palovca, stradao u logoru.
- **Mikulaj Jakob** rođen u Vratišincu, a stalno živio u Štrukovcu. Sin je Franje, a rođen je 1902. godine. Uhićen je u listopadu 1944. zbog sumnje da je sudjelovao u diverziji na pruzi Čakovec - Mursko Središće. Bio je zatvoren i mučen u čakovečkom Starom gradu. Potom odveden u Dachau, a iz Dachaua u logor Herensbruck gdje je ubijen.
- **Miri Ivan**, sin Leonarda iz Gardinovca, rođen 1918. Odbio poziv u mađarsku vojsku. Uhićen 02. 11. 1944. Deportiran u Dachau gdje umire u travnju 1945.
- **Mirković Đuro** iz Goričana, stradao u logoru Dachau..
- **Mlinarić Ivan** iz Peklenice, sin Antuna, rođen 1908. u Peklenici. Skrivao se u improviziranom bunkeru, ali su ga madarski žandari pronašli i uhitili. Odveden u njemački koncentracijski logor i tu stradao neposredno pred oslobođenje.
- **Mlinarić Karlo**, sin Jakoba, iz Cirkovljana, stradao u logoru Livno.
- **Močnik Antun**, sin Martina iz Štrigove, stradao u logoru.
- **Molnar Đuro**, vratar željezničke stanice u Čakovcu. Poginuo pri diverziji 25. listopada 1944. godine.
- **Mošmondor Ivan**, sin Josipa iz Čakovca. Stradao u logoru.
- **Mošmondor Josip** iz Ivanovca, sin Terezije, rođen 1913. U raciji 29. siječnja 1945. godine bio je uhićen u svojoj staji i ustrijeljen na licu mesta. Ubili su ga žandari Dohar Istvan i Kecskes Lajos.
- **Mučić Martin**, iz Sivice, sin Ivana, rođen 1925. Smrtno stradao 24. 04. 1945. od nagazne mine.
- **Munda Katarina** iz Novakovca, stradala u logoru Bergen Belzen. Uhićena početkom studenoga 1944. zajedno sa kćerkom Margaretom zbog bijega iz zatvora sina Munda Stjepana. Prvo su zatvorene u Komaromu.
- **Mundar Ivan**, iz Peklenice, sin Franje, rođen 1911. Uhićen je 23. 07. 1944. godine kao suradnik NOP-a. Stradao je u logoru Dachau od tifusa u ožujku 1945. godine.
- **Mundar Pavao** iz Štrukovca, sin Stjepana, rođen 1904. godine. Uhićen zbog sumnje da surađuje sa NOP-om. Zatvoren u Starom gradu u Čakovcu i mučen. Odveden u logor Herensbruck i ubijen.
- **Murković Martin**, sin Lovre iz Podturna rođen 1921. Kao suradnik NOP-a uhićen 3. 11. 1944. godine. Stradao u logoru Flossenburg..
- **Muršić Stjepan**, iz Ciganjičaka, sin Antuna, rođen 1912. Živio u Jurovčaku. Odbio poziv u mađarsku vojsku. Uhićen je 08. 01. 1945. Bio zatvoren u Starom gradu u Čakovce, te potom odveden u Szombathely gdje je 26. 03. 1945. godine poginuo.
- **Nad Josip**, sin Karla, rođen 1915. u Žabniku. Stalno živio u Svetom Martinu na Muri. Odbio služiti mađarsku vojsku, živio ilegalno kao suradnik NOP-a, terenski radnik. Mađari ga uhitili 04. 10. 1944. u Grkaveščaku. Odveden je u logor Dachau, gdje je umro od tifusa nekoliko dana prije oslobođenja logora.
- **Naranda Stjepan**, iz Hodošana, stradao u logoru.
- **Nemec Matija** iz Banfija, rođen 1871. u Štrigovi, otac Juraj. Poginuo za vrijeme borbi za oslobođenje Banfija.

- **Nemšić Jolanda** iz Čakovca. Stradao u logoru.
- **Novak Đuro**, sin Alekse, iz Turčića, stradao u logoru.
- **Novak Franjo** iz Novog Sela na Dravi, stradao u logoru.
- **Novak Franjo**, iz Totovca, sin Ivana, rođen 1927. Krajem 1944. uhićen i otjeran na prinudni rad u Szombathely. Poginuo je prilikom zračnog napada 15. 11. 1944. godine.
- **Novak Ivan** iz Brezovca, sin Mije, rođen 1923. Uhićen krajem rata odveden u Lendavu i u zatvorenom vagonu poslan u Njemačku. Poginuo na putu prilikom bombardiranja vlaka.
- **Novak Ivan** iz Dragoslavec Brega. Strijeljan 6. ožujka 1945. godine u dvorištu Općinskog poglavarstva u Svetom Jurju na Bregu. Zajedno s njim strijeljani su i Štrok Antun iz Dragoslavec Brega, Posedi Ivan iz Dragoslavca i Zadravec Valent iz Dragoslavca. Strijeljali ih žandari pod zapovjedništvom Karocsonyija Sandora.
- **Novak Ivan**, sin Josipa, rođen 1924. u Miklavcu. Nakon oslobođenja poginuo od nagazne mine.
- **Novak Ivan** iz Prekope, stradao u logoru.
- **Novak Ivan** iz Pribislavca, stradao u logoru.
- **Novak Josip**, sin Ivana, iz Totovca, stradao u logoru.
- **Novak Juraj** iz Zasadbrega, sin Ivana, rođen 1904. Pod sumnjom da je suradnik NOP-a bio je uhićen u Murskom Središću i odveden u logor Herrenbruck gdje je ubijen. Bolovao je od tifusa.
- **Novak Luka**, iz Novog Sela na Dravi, sin Jakoba, rođen 1908. Bio je u domobranima. Pri pokušaju bijega iz vojske bio je uhićen i na licu mjesta ubijen.
- **Novak Magda** iz Pušćina, kćerka Jelene, rođena 1927. Poginula je 1944. godine prilikom bombardiranja sela.
- **Novak Marko**, iz Zaveščaka, sin Jurja, rođen 1929. Stradao u Lincu 15. 03. 1945. prilikom deportacije.
- **Novak Mijo**, iz Pribislavca, sin Luke, rođen 1910. Pobjegao iz mađarske vojske u jesen 1944. Uhićen 30. 09. 1944. u Murskom Središću. Odveden u Dachau gdje je ubijen 28. 02. 1945.
- **Novak Nikola** iz Preloga. Kao kožarski majstor živio u Beogradu. Aktivni suradnik NOP-a. Uhićen u Beogradu u rujnu 1944. godine i strijeljan.
- **Novak Pavao** iz Ivanovca. Ubijen je pri pokušaju prijelaza Drave u partizane 2. studenoga 1944. godine na gmajni kod Ivanovca. Izdala ga žandarima žena Novak Aga rođena Kovacić iz Ivanovca.
- **Novak Rafael** iz Knezovca, sin Mije, rođen 1917. Pobjegao iz mađarske vojske i skriva se kod kuće. Uhićen je kao vojni bjegunac 21. 01. 1944. Bio zlostavljan, te odveden u Njemačku. U Kasselju je 21. 01. 1945. godine poginuo prilikom zračnog napada.
- **Novak Rozalija**, kćerka Pavla iz Strelca, rođena 1911. u Belici. Uhićena 1944. stradala u logoru Dachau u svibnju 1945. Bila uhićena zbog toga što joj je suprug Benedikt bio suradnik NOP-a.
- **Novak Stjepan**, sin Tome, iz Donjeg Mihaljevca. Kao suradnik NOP-a nakon provale, strijeljan od Mađara u vlastitom dvorištu početkom siječnja 1945.
- **Novaković Viktor** iz Podturna, sin Matije, rođen 1902. Aktivni suradnik NOP-a. Uhićen u raciji jer je skriva terence. Odveden u Čakovec. Prilikom transporta pokušao je pobjeći, ali je ranjem od ručne bombe. Dokrajčili ga metkom u potiljak.

- **Novak Vinko** iz Gardinovca, sin Tome rođen 1904. Poginuo je 21. 03. 1945. na pruzi kod Zlatara.
- **Novosel Julija**, iz Donjeg Mihaljevca, stradala u logoru.
- **Novosel Lenard**, sin Vinka, iz Donjeg Mihaljevca, stradao u logoru.
- **Oletić Josip** iz Donjeg Koncovčaka. Pobjegao je u listopadu 1944. godine iz zatvora u Szombathelyu. U žandarmerijskoj raciji 12. siječnja 1945. bio je uhićen i ubijem na dvorištu Mije Srše u Donjem Koncovčaku. Mijo Srša i sin bili su uhićeni i odvedeni u Stari grad u Čakovec.
- **Oletić Stjepan**, sin Stjepana, rođen 1923. U Svetom Martinu na Muri. Ubili ga madarski žandari u vlastitom dvorištu 24. veljače 1945. godine nakon pretresa kuće, te nakon što su ga pronašli skrivenog u ormaru. Suradnik NOP-a, čekao vezu za odlazak u KPOH.
- **Orehovec, Valent**, sin Franje, iz Donjeg Mihaljevca, stradao u logoru
- **Oreški Josip** iz Nedelišća, sin Antuna, rođen 1896. Uhićen kao saboter koncem 1944. godine. Odveden u logor u Szombarhely gdje je usmrćen.
- **Oršoš Franjo** iz Orehovice, stradao u logoru.
- **Oršoš Valent**, iz Orehovice, stradao u logoru.
- **Ostel Franjo**, sin Ivana, iz Robadja, stradao u logoru.
- **Ovčar Antun**, sin Andrije iz Gardinovca, rođen 1919. u Novakovcu. Ubio ga žandar Jaszorda Janos iz strojnica 2. veljače 1945. godine na cesti između Gardinovca i Belice. zajedno s njim ubijeni su Franjo i Mijo Horvat i Stjepan Fažon svi iz Gardinovca.
- **Patafta Andrija**, sin Pavla, iz Cirkovljana, stradao u logoru.
- **Patafta Filip**, sin Josipa iz Turčišća, stradao u njemačkom logoru Dachau. Uhićen 03. 11. 1944. Zatvoren u Čakovcu u Szombathelyu.
- **Pavlic Tomo**, sin Mije, iz Goričana, stradao u logoru Dachau. Uhićen 29. listopada 1944. godine. Bio zatočen u Čakovcu, Szombathely, Komaromu, pa u Schlosenburgu.
- **Pergar Franjo** iz Svetog Urbana, sin Mirka, rođen 1901. Ubijen u puščanoj vatri 09. 04. 1945. u svom dvorištu.
- **Pergar Franjo** iz Robadja, sin Stjepana, rođen 1911. Poginuo u puščanoj vatri u borbama za oslobođenje .
- **Pergar Ignac** iz Pleškovca, sin Jurja, rođen 1919. Stradao od mine neposredno nakon završetka rata.
- **Pergar Ivan** iz Prhovca, sin Magde, rođen 1920. Odbio otici u madarsku vojsku. Uhićen 02. 01. 1945. i odveden u Čakovec, a iz Čakovca u Mursku Sobotu, gdje je 16. 02. 1945. strijeljan.
- **Pergar Franjo** iz Prhovca. Uhićen kao vojni bjegunac u prosincu 1944. godine. Strijeljan je u Nagykanizsi.
- **Perhoć Urban**, iz Jurovčaka, sin Ivana, rođen 1921. U NOV stupio nakon oslobođenja 1945. godine. Poginuo je u okršaju s križarskim grupama u prosincu 1946. godine.
- **Pesek Stjepan** iz Novog Sela Rok, sin Antuna, rođen 1925. Otjeran s ostatim seoskim mlađićima kao "leventaš" u Njemačku, gde je umro.
- **Petak Ladislav** iz Svete Marije, stradao u logoru.
- **Petek Rok** iz Podturna, sin Đure, rođen 1912. javno strijeljan u dvorištu općinske kancelarije zajedno s Matijom Potarićem iz Podturna i Đurom Petrinom iz Podturna 24. siječnja 1945. godine. Presudu donio i egzekuciju vodio žandar Simon Janos.

- **Petermanec Martin** iz Brezovca, sin Ignaca, rođen 1914. Bio u mađarskoj vojsci. Došao na odsustvo u siječnju 1945. i odlučio da se više neće vratiti u svoju postrojbu. Ubila ga ophodnja od 6 žandara iz postaje u Murskom Središću u dvorištu vlastite kuće 23. veljače 1945. godine kao vojnog bjegunci. Žandare je vodio Jurović Matija, mali birov iz Svetog Martina na Muri.
- **Petrić Stjepan**, sin Tome, iz Oporovca, stradao u logoru Dachau. Uhićen u jesen 1943. godine zbog suradnje s NOP-om.
- **Petrina Đuro** iz Podturna, sin Florijana, rođen 1911. Javno strijeljan u dvorištu općinske kancelarije zajedno s Matijom Potarićem iz Podturna i Rokom Petekom iz Podturna 24. siječnja 1945. godine. Presudu donio i egzekuciju vodio žandar Simon Janos.
- **Pigac Andrija**, sin Antuna, iz Cirkovljana, stradao u logoru Dachau.
- **Pigac Andela**, kćerka Ivana, iz Oporovca, stradala u logoru.
- **Pintarić Mirko**, sin Mirka, iz Držimurca, stradao u logoru.
- **Pintarić Stjepan**, iz Male Subotice, stradao u logoru.
- **Pisarec Tomo**, rođen 1915. u Rumunjskoj, od 1941. godine živio je u Šandorovecu. Odbio mobilizaciju u vojsku NDH. Skrivo se u okolini selca. Kada ga je grupa ustaša 25. 11. 1944. godine pokušala uhititi bježao je prema mađarskoj granici. Tu su ga opazili mađarski graničari i ubili ga.
- **Polak Mirko** iz Novog Sela na Dravi, sin Josipa, rođen 1906. Već 1941. godin bio pozvan u domobranstvo gdje je proveo 14 mjeseci. Nakon dolaska kući na odsustvo dezertirao i skrivaо se kod kuće. Simpatizer NOP-a. U jednoj raciji bio je uhićen i odveden u zatvor u Varaždinu. U zatvoru je obilio od trbušnog tifusa i umro 15. 03. 1942. godine.
- **Podvez Dragutin**, iz Brezja, sin Eve, rođen 1933. Stradao 1945. nagazivši na minu.
- **Polanec Vinko** iz Merhatovca, sin Antuna, rođen 1909. Odbio je služiti mađarsku vojsku. Skrivo se kod kuće. Prilikom racije 12. siječnja 1945. godine hicima iz pištolja ga ubio mađarski detektiv Elekan Ferenc. Ostavio je ženu i petoro djece.
- **Poljak Andrija**, iz Svete Marije, stradao u logoru.
- **Poljak Đuro** iz Svete Marije, stradao u logoru.
- **Pongrac Franjo**, sin Josipa, iz Donjeg Mihaljevca, stradao u logoru.
- **Pongrac Franjo**, sin Vinka, iz Donjeg Mihaljevca. Ubijen 1945. godine prilikom povlačenja Madara iz Medimurja.
- **Pongrac Josip**, sin Gabora, iz Donjeg Mihaljevca, Strijeljan u Starom gradu u Čakovcu 22. 01. 1945. godine nakon suđenja kao suradniku NOP-a.
- **Posavec Ivan** iz Mačkovca, sin Stjepana, rođen 1934. Neposredno nakon svršetka rata stradao od mine.
- **Posedi Ivan** iz Dragoslavca. Strijeljan 6. ožujka 1945. godine u dvorištu Općinskog poglavarstva u Svetom Jurju na Bregu. Zajedno s njim strijeljani su i Štok Antun iz Dragoslavec Brega, Zadravec Valent iz Dragoslavca i Novak Ivana iz Dragoslavec Brega. Strijeljali ih žandari pod zapovjedništvom Karocsonyi Sandora.
- **Potarić Matija** iz Podturna, sin Dominika, rođen 1910. javno strijeljan u dvorištu općinske kancelarije zajedno s Đurom Petrinom iz Podturna i Rokom Petekom iz Podturna 24. siječnja 1945. godine. Presudu donio i egzekuciju vodio žandar Simon Janos.

- **Prapotnik Tomo** iz Trnovca, sin Antuna, rođen 1932. Poginuo od zaoštale granate unešene u kuću..
- **Ptiček Franjo**, iz Novog Sela na Dravi, sin Ivana, rođen 1903. Suradnik NOP-a. Skrivaо vojne bjegunce i držao vezu s terencima. Uhićen 22. 01. 1945. zajeno s odbjeglim njemačkim vojnikom. Obojica su bili mučeni, vukli su ih po selu saonicama, te ubijeni pucnjevima iz strojnica. Uhićen 22. 01. 1945.
- **Pufek Ivan** iz Štrigove, stradao u logoru.
- **Puklavec Albin** iz Kuršanca, sin Josipa, rođen 1910. Stalno živio u Puščinama. Odbio služiti u mađarskoj vojsci. Uhićen je 1944. Stradao kao zatvorenik 26. ožujka 1945. godine u Szombathelyu prilikom bombardiranja grada. Inače pod optužbom da je komunista bio je uhićen 23. prosinca 1944. godine.
- **Puklavec Ana**, iz Banfija, kćerka Ivana, rođena 1933. u Svetom Martinu na Muri. Poginula od granate u trenutku kad su se povlačili Nijemci iz Banfija 1945.
- **Purger Lenart**, umro od posljedica mučenja u Starom gradu u Čakovcu.
- **Purić August**, sin Stjepana, iz Hodošana, stradao u logoru.
- **Radiković Stjepan** iz Peklenice, sin Martina, rođen 1910. godine Uhićen 05. 11. 1944. godine u svojoj kući. Odveden u Mađarsku u logor Sopron. Oslobođen iz zatvora po vojnicima Crvene armije. Dovezen kući 23. 04. 1945. ali je tu umro od tifasa kojega je dobio u zatvoru.
- **Radmanić Stjepan**, sin Roka, iz Kotoribe, stradao u njemačkom logoru Dachau. Trgovački pomoćnik. Uhićen u travnju 1943. godine . Odveden prvo u Budimpeštu.
- **Rebernik Antun** iz Robadja, sin Jakoba, rođen 1884. u Leskovcu. U borbama za oslobođenje zapalila mu se štala. Poginuo u unakrsnoj vatri u pokušaju da iz zapaljene štale spasi stoku.
- **Rebok Emil**, iz Kotoribe, stradao u logoru. Uhićen je 1. srpnja 1944. godine, odveden u Szombathely.
- **Rešetar Cecilia**, rođena Medimurec, iz Totovca. Ubili su je mađarski žandari u vlastitom dvorištu. Žandare vodio Kecskes Lajos, žandarmerijski narednik u Čakovcu.
- **Rešetar Petar** iz Totovca, sin Jelene, rođen 1923. Pred mađarskom racijom u siječnju 1945. pobjegao je u NDH i tamo se skrivaо . Kad s epokušao vratiti kući bio je na granici uhićen dotjeran u Totovec i u središtu sela. Pred silom dovedenim mještanima, ubijen pucnjem u zatiljak. Ubili ga mađarski žandari na čelu s Lendvai Janosom kao navodnog vojnog bjegunca.
- **Rihtarec Petar**, sin Mije, rođen 1911. u Vratišincu, stalno živio u Štrukovcu. Uhićen u odmazdi za sabotaže i diverzije. Zatvoren i mučen u Starom gradu u Čakovcu. Odveden u logor Dachau, a potom u logore Herensbruck gdje je ubijen.
- **Rihtarec Petar**, sin Mije iz Štrukovca, stradao u logoru.
- **Rob Dragutin** iz Murskog Središća, sin Valenta, rođen 1928. Poginuo 06. 04. 1941. prilikom mitraljiranja njemačkog zrakoplova. Prva međimurska žrtva njemačke agresije.
- **Rošoci Mijo**, iz Pribislavca, rođen 1876. godine u Nedelišću. Poginuo u travnju 1945. godine prilikom zračnog napada na Pribislavec.
- **Ružaj Nikola** iz Novog Sela Rok, sin Josipa, rođen 1924. u Novakovcu.

- Uhićen 18. 02. 1945. i otjeran u Njemačku. Stradao je na putu.
- **Ružman Rok**, sin Stjepana, iz Preloga, stradao u logoru.
 - **Sabol Ivan** iz Svetе Marije, stradao u logoru.
 - **Sabol Marija** iz Belice, kćerka Pavla, rođena 1889. Poginula u Belici prilikom bombardiranja sela uoči oslobođenja.
 - **Sabolčec Ivan**, sin Petra, iz Gornjeg Kraljevca, stradao u logoru.
 - **Sabolčec Josip**, sin Ivana, iz Gornjeg Kraljevca, rođen 1917. Bio je invalid. Uhićen u raciji 14. 11. 1944. i odveden u Dachau. Stradao u logoru.
 - **Sabolek Đuro**, sin Luke, iz Donjeg Kraljevca, Uhićen 9. lipnja 1944. godine u Donjem Kraljevcu. Odveden u Čakovec te osuden po Vojnom suđu na zatvorsku kaznu. Otpremljen u Komarom. Stradao u njemačkom koncentracijskom logoru Dachau.
 - **Sačer Valent**, sin Matije, iz Preloga, Uhićen 3. studenog 1944. godine u posljednjem velikom hapšenju u Preloškom kotaru. Hapšenja vodila žandarmerija pod izravnom kontrolom povjerenika Kotarske oblasti Zsirusz Janosa. Stradao u logoru.
 - **Sedmak Martin** iz Banfija, sin Stjepana, rođen 1885. Poginuo od granate prilikom povlačenja Nijemaca 1945.
 - **Senčar Metod**, sin Franje, iz Štrigove, rođen 1899. Antifašist. Član Oslobodilne fronte, povezan s terenskim radnicima iz Ljutomera i Maribora. Trgovac. Aktivni suradnik NOP-a. Uhićen je 24. 10. 1941. mučen i zatvoren u Vacu. Godine 1943. dodijeljen je postrojbi za čišćenje minskih polja na istočnom frontu. Prebjegao u Crvenu armiju. Izmučen i obolio od tifusa umro je u ožujku 1943. godine u mjestu Hrenovaja.
 - **Sermek Stjepan**, sin Pavla iz Orehovice, stradao u logoru.
 - **Setnik Franjo**, iz Oporovca. Uhićen na jesen 1944. godine. Zatvoren u Čakovcu, a potom u jednom logoru u Madarskoj. Odmah po povratku kući nakon oslobođenja umro je od posljedica teških mučenja u logoru.
 - **Sitar Mirko** iz Banfija, sin Franje, rođen 1927. u Prekopi. Koncem 1944. odveden na prisilni rad u Njemačku.
 - **Slamek Antun**, sin Augusta, iz Donjeg Mihaljevca, strijeljan u Starom gradu u Čakovcu 22. 01. 1945. godine nakon suđenja kao suradniku NOP-a.
 - **Slaviček Franjo**, sin Roka iz Oporovca, stradao u logoru.
 - **Sokač Leonard**, sin Matije, iz Oporovca, stradao u logoru Dachau. Uhićen u jesen 1943. godine zbog suradnje s NOP-om.
 - **Sokač Stjepan**, sin Franje, iz Cirkovljana, stradao u logoru.
 - **Soldat Franjo**, sin Mije, iz Vratišnica, rođen 1921. Aktivni suradnik NOP-a. Uhićen 11. 11. 1941. stradao u Gyoeru na putu za logor Dachau.
 - **Sraka Vinko**, sin Đure iz Podbrešta, stradao u logoru Dachau. Uhićen je 03. 11. 1944. godine. Bio zatočen u Komaromu i Schlossenburgu.
 - **Srnec Dragutin**, sin Luke, rođen 03. 11. 1906. u Donjem Pustakovcu. Stradao u logoru Dachau 1944. godine
 - **Srpak Alekса**, sin Jakoba, iz Palinovca, stradao u logoru.
 - **Srpak Antun**, sin Jakoba, iz Palinovca, stradao u logoru.
 - **Srpak Ivan** iz Donjeg Hrašćana, stradao u logoru.
 - **Srpak Ivan**, sin Jakoba, iz Palinovca, stradao u logoru.
 - **Srpak Mijo** iz Murskog Središća, sin Stjepana, rođen 1908. Poginuo

- 21.02. 1946. godine od nagazne mine nepostavljene kraj željezničkog mosta u M. Središću.
- **Srpak Stjepan**, sin Andrije, rođen 1878. u Štrukovcu i stalno živio u Murskom Središću. Stradao 06. 04.1945. od artiljerijske granate.
 - **Srša Ivan** iz Grabrovnika kod Štrigove. Ustrijeljen u Čakovcu 02. 11. 1944. godine. Ubili ga mađarski žandari nakon pokušaja bijega u današnjoj Ulici kralja Tomislava.
 - **Srša Ivan**, sin Ivana, iz Robadja, rođen 1911. Pobjegao iz mađarske vojske. Kao dezerter uhićen 01. 10. 1944. i strijeljan.
 - **Srša Juraj**, iz Žabnika, sin Andrije, rođen 1927. Bio na prisilnom radu u Njemačkoj. Po povratku kući nakon oslobodenja poginuo od zaostale mine.
 - **Stančec Andrija**, iz Svetе Marije, stradao u logoru.
 - **Stojko Vinko**, rođen 1902. u Selnici, stalno živio u Murskom Središću, sin Petra. Stradao 06. 04.1945. od artiljerijske granate.
 - **Štefulj Josip**, iz Nedelišća, sin Antuna, rođen 1927. Uhićen u veljači 1945. Umro u Njemačkoj prilikom bombardiranja.
 - **Štefulj Marija**, iz Nedelišća, Kćerka Tome, rođena 1911. Poginula u Nedelišću od granate, neposredno uoči oslobođenja.
 - **Strahija Antun**, sin Đure, iz Donjeg Kraljevca, Uhićen 9. lipnja 1944. godine u Donjem Kraljevcu. Odveden u Čakovec te osuđen po Vojnom sudu na zatvorsku kaznu. Otpremljen u Komarom. Stradao u njemačkom koncentracijskom logoru.
 - **Strahija Florijan**, uhićen 9. lipnja 1944. godine u Donjem Kraljevcu. Odveden u Čakovec te osuđen po Vojnom sudu na zatvorsku kaznu. Otpremljen u Komarom. Stradao u njemačkom koncentracijskom logoru.
 - **Strbad Valent**, sin Jakoba, iz Donjeg Mihaljevca, stradao u logoru.
 - **Strejin Franjo** iz Murskog Središća, umro u Starom gradu u Čakovcu od posljedica mučenja.
 - **Strnišćak Mijo**, sin Đure, iz Čehovca, stradao u logoru.
 - **Strnišćak Nikola**, sin Andrije, iz Goričana, stradao u logoru Dachau. Uhićen 29. listopada 1944. godine. Bio zatočen u Čakovcu, Szombathely, Komaromu, pa u Schlosenburgu.
 - **Safarić Stjepan** iz Trnove, sin Franje, rođen 1927. Nakon oslobođenja poginuo je od eksplozije zaostale mine na Dravi.
 - **Šafarić** iz Podturna, stradao u logoru.
 - **Šafarić Stjepan** iz Slakovca, sin Franje, rođen 1918. Odbio služiti mađarsku vojsku. Uhićen u siječnju 1945. Stradao kao zatvorenik u Szombathelyu 26. ožujka 1945. godine prilikom bombardiranja američkog zračkoplovstva.
 - **Sandor Eugen** iz Čakovca, stradao u logoru.
 - **Sandor Irena** iz Čakovca, stradala u logoru.
 - **Sarić Mirko**, sin Josipa, stradao u logoru Buchenwald.
 - **Sarić Stjepan**, sin Josipa iz Čakovca, stradao u logoru.
 - **Šekutor Ana**, kćerka Šimuna, iz Donjeg Mihaljevca, stradala u logoru.
 - **Šestan Ivan**, iz Trnovca, sin Antuna, rođen 1935. Poginuo u ekspolziji mine unijete u kuću.

- **Šimunić Mijo**, sin Josipa, rođen 1924. u Miklavcu. Od 1943. borac KPOH. Uhićen je 12. 12. 1944. godine u Podturnu nakon sukoba s madarskim žandarima. Kada mu je poneštalo muncije. Strašno mučen u zatvoru te odveden u logor Dachau gdje je ubijen 07. 05. 1945. godine.
- **Simunković Franjo**, iz Pleškovca, sin Antuna, rođen 1932. Smrtno strado 19. 05. 1945. nagazivši na zaostalu minu.
- **Simunković Stjepan**, iz Pleškovca, sin Antuna, rođen 1927. Smrtno strado 19. 05. 1945. nagazivši na zaostalu minu.
- **Šipoš August**, sin Đure, iz Podbresta, stradao u njemačkom logoru. Uhićen 17. 01. 1945. Zatvoren u Körmendu.
- **Šipoš Slavko**, sin Ivana, iz Podbresta, stradao u njemačkom logoru. Uhićen 17. 01. 1945. Zatvoren u Körmendu.
- **Šket Antun**, sin Antuna iz Podbresta, stradao u logoru Dachau. Uhićen je 03. 11. 1944. Godine, Bio zatočen u Komaromu i Schlossenburgu.
- **Škrobar Antun** iz Vučetinca, sin Antuna, rođen 1929. Smrtno strado. 1945. nagazivši na zaostalu minu.
- **Škvorc Alojz** iz Železne Gore, sin Ivana, rođen 1929. Uhićen u raciji 16. 02. 1945. Stradao u logoru Rottentman 03. 03. 1945.
- **Škvorc Franjo** iz Okruglog Vrha, sin Petra, rođen 1937. Smrtno strado. 1945. nagazivši na zaostalu minu.
- **Škvorc Florijan**, sin Ivana iz Peklenice. Rođen je 1902. u Novom Selu Rok. Zbog suradnje s NOP-om uhićen 05. 11. 1944. Zatočen u Sopronu. Umro u zatvoru od tifusa 23. 04. 1945.
- **Škvorc Konrad** iz Železne Gore, sin Franje, rođen 1928. Uhićen u raciji 16. 02. 1945. Stradao u Njemačkoj prilikom zračnog napada
- **Šoltić Josip** iz Putjana. 19. veljače 1945. godine ubila ga u polju kraj Putjana zajedno s Franjom Mihalkovićem i Franjom Ganzerom žandarmijska ophodnja pod vodstvom Matrahazi Vincea.
- **Špoljarić Ivan**, iz Kotoribe, stradao u logoru.
- **Sprajc Stjepan**, sin Ivana, iz Prhovca, rođen 1911. Ubijen zajedno s Ferlin Petrom iz Prhovca u kući Ščavničar Vinka iz Prhovca 7. ožujka 1943. godine u času kad su čekali vezu za odlazak u partizane u Sloveniju. Ubili ih žandari iz postaje u Štrigovi.
- **Spicer Kata** iz Pretetinca, stradala u logoru.
- **Štefok Ivan**, sin Stanka, iz Donjeg Kraljevca, Uhićen 9. lipnja 1944. godine u Donjem Kraljevcu. Odveden u Čakovec te osuden po Vojnom sudu na zatvorsku kaznu. Otpremljen u Komarom. Stradao u njemačkom koncentracijskom logoru.
- **Štefok Jelena**, kćerka Ivana iz Donjeg Kraljevca. Stradala u logoru Dachau.
- **Štefulj Josip** iz Nedelišća, stradao u logoru.
- **Štefulj Stjepan** iz Gornjeg Hraćana, sin Ivana rođen 1924. Često hapšen zbog izgjegavanja leventaške obveze. Pobjegao u Austriju. Posljednji put se kući javio 01. 01. 1944. iz Beča.
- **Štimec-Novak Rozina** iz Podbresta, stradala u logoru Dachau. Uhićena je 03. 11. 1944. godine. Bila je zatočena u Komaromu i Schlossenburgu.
- **Štok Antun** iz Dragoslavec Brega. Bio je u mađarskoj vojsci. Strijeljan 6. ožujka 1945. godine u dvorištu Općinskog poglavarstva u Svetom Jurju na Bregu. Zajedno s njim strijeljani su i Posedi Ivan iz Dragoslavca, Zadravec Valent iz Dragoslavca i Novak Ivana iz Dragoslavca Brega. Strijeljali

- ih žandari pod zapovjedništvom Karocsonyi Sandora.
- **Štuhec Sofja** iz Robadja, izgorjela je u svojoj kući koju su zapalili njemački vojnici prilikom povlačenja.
 - **Švenda Antun**, sin Filipa, iz Čehovca, Roden 1922. godine. Uhićen 27. veljače 1942. Sproveden u Čakovec. U Čakovcu bio 84 dana zatvoren, a tada prebačen u Szombathely, te tu osuđen na doživotnu robiju. Iz Szombathelya sproveden u Komarom, te u njemački koncentracijski logor. Stradao u logoru.
 - **Štufec Jelena** iz Banfija, kćerka Sofije, rođena 1921. u Ljutomeru. Poginula od granate u svojoj kući u borbama za oslobođenje 1945. godine
 - **Štuhec Sofija**, iz Banfija, kćerka Matije, rođena 1880. Poginula od granate u svojoj kući u borbama za oslobođenje 1945. godine
 - **Tačar Mijo** iz Novakovca. Ubili su ga žandari Czukor Gyorgy i jedan neidentificirani žandar u veljači 1945. godine nakon pokušaja bijega, te nakon što su ga pronašli skrivenog na tavanu staje Elizabete Nemec u Novakovcu.
 - **Tilošanec Valent** iz Kotoribe. Umro odmah po povratku iz logora. Uhićen je 1. srpnja 1944. godine i odveden u Szombathely.
 - **Tisaj Josip**, sin Marka, iz Goričana, stradao u logoru Dachau. Uhićen 29. listopada 1944. godine. Bio zatočen u Čakovcu, Szombathely, Komaromu, pa u Schlosenburgu.
 - **Tisaj Stjepan**, sin Matije, iz Goričana, stradao u logoru Dachau. Uhićen 29. listopada 1944. godine. Bio zatočen u Čakovcu, Szombathely, Komaromu, pa u Schlosenburgu.
 - **Tivadar Franjo**, iz Železne Gore. Rođen 1909. u Dolju, sin Ivana. Nakon oslobođenje bio milicioner. Pucao u hrpu njemačkih mina ostavljenih u selu. Pritom je poginuo.
 - **Tkalčec Josip**, sin Đure iz Strahoninca, rođen 1925. Od 11. 12. 1943. bio je borac KPOH. Mađarski ga žandari uhitili kad je bio kod kuće 20. 05. 1944. godine. Mučen u Starom gradu te odveden u Dachau. Umro je 20. 04. 1945. u Dachau. Stradao u logoru.
 - **Tkalec Franjo**, iz Strelca. Uhićen 17. 01. 1945. Zatočen u Lendavi i Komaromu. Stradao u jednom logoru u Nizozemskoj.
 - **Tomšić Ignac** iz Gornjeg Koncovčaka, sin Andrije, rođen 1923. Uhićen 01. 11. 1944. zbog suradnje s NOP-om. Nakon uhićenja gubi mu se svaki trag.
 - **Tomašić Josip** iz Nedelišća, sin Ivana, rođen 1907. Suradnik NOP-a Uhićen 04.- 11- 1944. Zatočen u logoru Herzberg, pa u Dachau.
 - **Tomašić Mijo** iz Kapelščaka, sin Ivana, rođen 1919., stalno živio u Kapelščaku. Borio se u travanjском ratu 1941. Bio u zarobljeničkom logoru godinu dana. Po povratku uključio se u NOP. Ubijen 03. siječnja 1945. godine nakon što je pod batinama Tereza Tomašić, rođena Hrženjak, bratova supruga, pokazala bunker u kojemu se skrивao zajedno s bratom Stjepanom. Ubio ga hicem iz pištolja u glavu detektiv Marczibal Ferenc.
 - **Tomašić Stjepan** iz Kapelščaka, sin Ivana, rođen 1908., brat Mije Tomašića. Odbio služiti mađarsku vojsku. Ubili ga žandari 03. siječnja 1945. godine hicima iz pušaka nakon što su ga natjerali da trči po vinogradu.
 - **Tomšić Ignac**, sin Andrije, iz Gornjeg Koncovčaka, stradao u logoru.
 - **Toplek Ivan**, sin Ivana iz Donjeg Hraščana, stradao u logoru.

- **Treska Josip**, sin Josipa iz Dunjkovca, rođen 1896. Kao suradnik NOP-a uhićen je 3. 11. 1944. godine. Stradao u logoru Dachau.
- **Trojak Antun**, sin Ivana, iz Robadja. Suradnik NOP-a. Uhićen je 4. 05. 1944. godine. Stradao u logoru.
- **Trojko Andrija**, sin Ivana, Iz Kotoribe, stradao u logoru.
- **Trstenjak Tomo** iz Belice, sin Josipa, rođen 1893. Poginuo u vlastitoj kući koju je pogodila granata prilikom borbi za oslobođenje
- **Trupković Mirko** iz Strahoninca, stradao u logoru.
- **Turk Đuro**, iz Merhatovca, stradao u logoru.
- **Turk Ignac** iz Merhatovca, sin Đure, rođen 1913. Stalno živio u Merhatovcu. Pobjegao iz madarske vojske i skrivaо se kod kuće. Otkriven je 12. 01. 1944. Ranjen je u pokušaju bijega. Kada su ga žandari ranjenog sustigli ubili su ga i opljačkali na licu mjesta.
- **Vadlja Slavko**, iz Hodošana, stradao u logoru.
- **Vadlja Tomo**, sin Kate, iz Strahoninca, stradao u logoru.
- **Varga Đuro**, sin Pavla, iz Cirkovljana, stradao u logoru.
- **Varga Ivan**, iz Novog Sela na Dravi, stradao u logoru.
- **Varga Ivan** iz Vularije, sin Vide, rođen 1925. Kao pripadnik Leventa bio je 25. 01. 1943. otjeran na prirudni rad u Njemačku gdje je poginuo.
- **Varga Josip** iz Strahoninca, rođen 1906. godine u Mačkovcu. Sin je Josipa. Prije rata bio je član URSS-a, štrajkao u Vajdi 1936. Suradnik NOP-a Uhićen 03. 11. 1944. zatvoru u Čakovcu, te odveden u logor Herzburg, te u veljači 1945. u Dachau gdje je umro.
- **Varga Stjepan** iz Podturna, sin Melka, rođen 1923. Uhitili ga žandari i odveli u Čakovec te je potom odveden u Njemačku.
- **Varga Stjepan** iz Murskog Središća. Ubili ga madarski žandari nakon odlaska KPOH iz Međimurja u studenom 1944. godine.
- **Varošanec Josip**, sin Petra, iz Goričana, stradao u logoru Dachau. Uhićen 29. listopada 1944. godine. Bio zatočen u Čakovcu, Szombathely, Komaromu, pa u Schlosenburgu.
- **Vidović Stjepan**, sin Josipa iz Pleškovca, stradao u logoru.
- **Vinković Josip**, sin Đure, iz Križovca, rođen 1909. u Križovcu. Kao suradnik NOP-u uhitila ga madarska žandarmerija 29. 10. 1944. godine. Odveden u logor u Mađarsku gdje je 29. 02. 1945. godine umro od posljedica mučenja.
- **Vinković Martin**, iz Vučetinca, sin Josipa, rođen 1920. Odbio je poziv u madarsku vojsku. Bio je uhićen 1944. godine i odveden u Mađarsku, te strijeljan.
- **Višnjić Ivan** iz Ivanovca. Stradao kao zatvorenik u Szombathelyu prigodom bombardiranja američkog zračkoplovstva 1945. godine.
- **Vizer Nikola**, sin Ivana, iz Preloga, Uhićen 27. veljače 1942. Sproveden u Čakovec. U Čakovcu bio 84 dana zatvoren, a tada prebačen u Szombathely, te tu osuđen. Iz Szombathelya sproveden u Komarom, te u njemački koncentracijski logor Dachau, te potom u Speihinger. Stradao u logoru.
- **Vizinger Franjo** iz Nedelišća. Ubio ga njemački graničar u Središću ob Dravi.
- **Vlah Valent**, sin Jakoba, iz Oporovca, stradao u logoru Dachau. Uhićen u jesen 1943. Godine zbog suradnje s NOP-om.

- **Vračić Josip** iz Kotoribe, stradao u njemačkom logoru. Uhićen je 1. srpnja 1944. godine , odveden u Szombathely.
- **Vrana Franjo**, sin Fride, rođen 1902. godine u Križovcu, gdje je i stalno živio. Madarski žandari su ga uhitiili 30. 10. 1944. Odveden u logor u Mađarskoj gdje je 01. 04. 1945. godine ubijen.
- **Vrbanec Stjepan** iz Slakovca. Sin Stjepana rođen 1911. Odbio služiti mađarsku vojsku. Uhićen u siječnju 1945. Stradao kao zatvorenik u Szombathelyu ožujka 1945. godine prilikom bombardiranja američkog zrakoplovstva.
- **Vrbanec Stjepan**, sin Stjepana iz Strahoninca, stradao u logoru
- **Vrbanec Vinko**, sin Blaža, iz Mačkova, rođen 1895. URSS-ovac , štrajkao u Vajdi 1936. Aktivan učesnik NO-IP-a. Uhićen kao suradnik NOP-a u prosincu 1942. U Szombathelyu osuđen na višegodišnju robiju. Godine 1944. sproveden u logor Dachau.
- **Vugrinec Ana**, kćerka Martina, iz Gornjeg Kraljevca, rođena 1886. Suradnica NOP-a Uhićena 11. 11. 1944. Mučena u Čakovcu i potom odvedena u logor Ravenbruck. Tu dočekala oslobođenje, ali je iscrpljena umrla na putu kući u gradu Rebelu.
- **Vugrinec Antun** iz Gornjeg Kraljevca, rođen u Nedeliću 1898., sin je Josipa. Suradnik NOP-a. Sa suprugom deportiran u Dachau. Umro 28. 02. 1945. od tifusa.
- **Vugrinec Ivan**, sin Mije, iz Vratišnica, rođen 1919. Uhićen je 14. 02. 1945. kao simpatizer NOP-a. Mučen u Čakovcu i ubijen na nepoznatom mjestu.
- **Vugrinec Jana**, kćerka Martina, iz Gornjeg Kraljevca, stradala u logoru
- **Vugrinec Mijo**, sin Marka, iz Vratišnica, rođen 1892. Uhićen je 15. 09. 1944. jer mu je sin pobjegao iz mađarske vojske. Mučen u Čakovcu i potom odveden u Dachau, gdje je umro 30. 01. 1945.
- **Vugrinec Roko** iz Krištanovca, sin Đure, rođen 1904. Poginuo je u Čakovcu prilikom bombardiranja u travnju 1945.
- **Vuković Martin** iz Vučetinca, strijeljan po presudi vojnog suda u Szombathelyu kao vojni bjezugac.
- **Zadravec Elizabeta**, kćerka Antuna, iz Donjeg Hrašćana, stradala u logoru.
- **Zadravec Ivan**, sin Antuna, rođen 1895. godine u Zebancu gdje je i stalno živio. Uhićen je u Štrukovcu 27. 10. 1944. za odmazdu. Odveden u logor Dachau gdje je stradao.
- **Zadravec Ivan**, iz Podturna, sin Dragutina, rođen 1909. Uhićen nakon odlaska partizana iz Podturna 1944. Odveden u Čakovec i mučen., te potom odveden u Dachau gdje je umro od tifusa.
- **Zadravec Kristina**, rođena Glavnik, iz Svetog Urbana. Suradnica NOP-a. Mađarski žandari su je strijeljali u veljači 1945. godine pištoljem kojega su pronašli kod nje.
- **Zadravec Mijo**, iz Donjeg Kraljevca, stradao u mađarskom logoru. Uhićen prvo 11. 06. 1944. odveden u Szombathely. Pobjegao kući, ali je bio ponovo uhićen i odveden u Mađarsku.
- **Zadravec Sofija** iz Banfija, kćerka Lovre, rođena 1907. Teško ranjena u borbama za oslobođenje sela. Umrila u čakovečkoj bolnici 22. 04. 1945.
- **Zadravec Stjepan** sin Dragutina, iz Podturna, rođen 1903. Uhićen nakon odlaska partizana iz Podturna 1944. Odveden u Čakovec i mučen te potom odveden u Dachau.
- **Zadravec Valent**, sin Karla, iz Podturna, rođen 1895. Uhićen 3. 11.

1944. godine zbog suradnje s NOP-om. Stradao u logoru Dachau pri transportu iz Dachaua u Ortirnek.
- **Zadravec Valent** iz Dragoslavca. Strijeljan 6. ožujka 1945. godine u dvorištu Općinskog poglavarstva u Svetom Jurju na Bregu. Zajedno s njim strijeljani su i Štrok Antun iz Dragoslavec Brega, Posedi Ivan iz Dragoslavca i Novak Ivan iz Dragoslavec Brega. Strijeljali ih žandari pod zapovjedništvom Karocsonyija Sandora.
 - **Zadravec**, iz Železne Gore, stradao u logoru.
 - **Zanjko Gizela**, iz Strahoninca, stradala u logoru.
 - **Zelenić Tomo**, sin Blaža, iz Donjeg Pustakovca, stradao u logoru.
 - **Zvonar Mijo**, sin Đure iz Donjeg Vidovca, stradao u njemačkom logoru. Uhićen u siječnju 1944. godine kao član ilegalnog NOO Donji Vidovec.
 - **Zubović Ivan** iz Trnovca, sin Stjepana, rođen 1932. Stradao od eksplozije mine prilikom povlačenje Nijemaca iz sela.
 - **Žalar Mijo** iz Brezovca, sin Josipa, rođen 1905. Odbio poziv u mađarsku vojsku. Skriva se kod kuće, ali je bio uhićen i zatvoren u Sopronu. Ubijen je na glas da se gradu približava Crvena armija.
 - **Žbulj Vinko** iz Preloga. Bio je brijački pomoćnik u Zagrebu. Aktivno radio za NOP. Uhićen je 20. 12. 1941. godine u Zagrebu. Stradao je u logoru Jasenovac.
 - **Železnjak Vinko** iz Vularije. Dok je obavljao obveznu noćnu stražu iz puške ga ubio 20. listopada 1944. godine mađarski vodnik Szloek.
 - **Žerjav Franjo**, sin Pavla iz Domašinca, stradao u logoru.
 - **Žganec Agneza** iz Miklavca, kćerka Mije, rođena 1932. u Miklavcu. Poginula nakon oslobođenja od nagačne mine.
 - **Žganec Stjepan** iz Štrukovca, sin Mirka, rođen 1920. godine. Uhićen 27. 10. 1944. pod sumnjom da je sudjelovao u rušenju telegrafskih stupova na pruzi Čakovec – Mursko Središće. Odveden u logor Herensbruck gdje je umro neposredno prije oslobođenja.
 - **Žinić Dragutin**, iz Kapelščaka, sin Stjepana, rođen 1915. godine. Ubijen u zračnom napadu 01. 11. 1944. godine u Njemačkoj gdje je bio na radu.
 - **Živčec Mirko** iz Žaveščaka, sin Đure, rođen 1912. Odbio otici u mađarsku vojsku. Skriva se do 01. 11. 1944. kada je uhićen i odveden u Szombathely gdje je umro 01. 03. 1945.
 - **Živković Ankica** iz Železne Gore, kćerka Franje, rođena 1931. Poginula nakon oslobođenja od zaostale mine.
 - **Živković August** iz Železne Gore, sin Franje, rođen 1927. Uhićen je 30. 01. u jednoj raciji na Rimščaku. Odveden je na prisilni rad u Njemačku. Stradao je na putu.
 - **Žižek Andrija** iz Banfija, sin Alojza, rođen 1880. u Veščici. Ubijen 05. 05. 1945. prilikom povlačenja Nijemaca.
 - **Žnidarić Amalija**, iz Trnovca kćerka Tome, rođena 1929. Poginula od eksplozije protivtenkovske mine 1945. godine.
 - **Žnidarić Franciska**, kćerka Pavla, rođena 1897. u Sračincu. Stalno živjela u Trnovcu. Stradala nakon oslobođenja od zaostale mine.
 - **Žvorc Milan** iz Novog Sela na Dravi, sin Antuna, rođen 1929. Aktivist NOP-a, terenac, prebacivao ljudе preko Drave u KPOH. Kada je otkriven njegov rad prešao je u partizansku jedinicu na Kalnik. Umro je 19. 04. 1948. od posljedica rata.

4. ŽRTVE FAŠISTIČKOG TERORA I RATA - ZBIRNI PODACI PO MJESTIMA

Poginuli partizani, međimurski Židovi, strijeljani, stradali u logorima, poginuli od bombardiranja i drugih ratnih nedaća

Mjesto	Zatvoreni i internirani	Ubijeni i umrli	Poginuli partizani	Mjesto	Zatvoreni i internirani	Ubijeni i umrli	Poginuli partizani
Banfi	13	5	3	Gradiščak	1	-	-
Belica	10	3	7	Grkaveščak	1	1	-
Brezovec	1	-	-	Hemuševec	5	3	1
Bukovec	7	1	-	Hodošan	10	7	12
Cirkovljан	10	8	5	Ivanovec	3	2	1
Čakovec	740	416	18	Jalšovec	3	-	-
Čehovec	32	10	3	Jurovčak	2	2	1
Črečan	2	2	-	Kotoriba	83	16	17
Čukovec	7	7	1	Krištanovec	14	4	1
Dekanovec	5	2	1	Križovec	27	3	-
Domašinec	11	3	8	Kuršanec	12	-	1
Donja Dubrava	21	3	3	Lopatinec	13	13	-
Donji Hrašćan	8	5	3	Macinec	2	3	2
Donji Koncovčak	13	--	-	Mačkovec	6	3	-
Konji Kraljevec	18	13	10	Mala Subotica	5	5	7
Donji Mihaljevec	36	17	18	Marof	1	-	-
Donji Pustakovec	10	2	2	Mihovljan	3	-	-
Donji Vidovec	18	8	6	Miklavec	1	1	1
Draškovec	11	6	4	Merhatovec	8	4	-
Držimurec	9	2	7	Mursko Središće	9	6	2
Dunjkovec	2	2	-	Nedelišće	14	8	3
Ferketinec	2	-	-	Novakovec	5	4	3
Frkanovec	23	-	-	Novo Selo na Dravi	4	4	3
Gardinovec	12	2	6	Novo Selo Rok	16	4	-
Goričan	41	26	14	Okrugli Vrh	6	-	1
Gornji Hrašćan	4	2	1	Oporovec	9	6	5
Gornji Koncovčak	13	4	-	Orehovica	13	12	3
Gornji Kraljevec	15	10	1	Palinovec	22	14	16
Gornji Mihaljevec	13	5	-	Palovec	15	2	2
Gornji Vidovec	2	2	-	Peklenica	12	2	1
Grabrovnik	5	-	-	Plešivica	2	-	-

Mjesto	Zatvoreni i internirani	Ubijeni i umrli	Poginuli partizani	Mjesto	Zatvoreni i internirani	Ubijeni i umrli	Poginuli partizani
Pleškovec	9	4	-	Sveti Urban	2	-	-
Podbrest	21	11	5	Šandorovec	1	-	-
Podturen	12	5	8	Šenkovec	7	2	1
Praporčan	3	-	3	Štefanec	11	5	3
Prekopa	2	1	1	Štrigova	16	10	1
Prelog	60	30	24	Štrukovec	6	6	-
Preseka	2	-	2	Totovec	5	2	-
Pretetinec	4	4	1	Turčišće	56	3	46
Pribislavec	8	4	3	Trnovec	4	3	1
Pušćine	5	3	-	Vratišinec		9	
Robadje	13	5	2	Vrhovljan		-	
Savska Ves	1	-	2	Vučetinec		-	
Selnica	9	-	1	Vukanovec		3	
Slakovec	4	4	-	Zasadbreg		-	
Strahoninec	6	6	1	Zaveščak		-	
Sveta Marija	24	13	17	Zebanec		-	
Sveti Juraju Trnju	6	1	2	Železna Gora		6	
Sveti Križ	8	2	-	UKUPNO		848	
Sveti Martin na Muri	8	1	1				

XIV.

KRATICE

AIHRPH	- Arhiv Instituta za historiju radničkog pokreta Hrvatske Zagreb
ČŠK	- Čakovečki športski klub (Češka)
GVzM	- Generalni vikarijat za Medimurje
HDM	- Hrvatsko društvo Međimuraca (Zagreb, Beograd)
HRS	- Hrvatski radnički savez
HSS	- Hrvatska seljačka stranka
JNOF	- Jedinstvena narodnooslobodilačka fronta
JRZ	- Jugoslavenska radikalna zajednica
KIOE	- Katoličko društvo obrtničke i radničke mlađeži.
KPH	- Komunistička partija Hrvatske
MANS	- Magyar asszonyek nemzeti szovetszege, Narodno udruženje mađarskih žena
MEP	- Magyar elet part
MKD	- Međimursko kulturno društvo
MMC, PO	- Muzej Međimurja Čakovec, Povijesni odjel
MOC	- Mjesni obavještajni centar
NAZ	- Nadbiskupski arhiv Zagreb
NDH	- Nezavisna država Hrvatska
NOO	- Narodnooslobodilački odbor
NOP	- Narodnooslobodilački pokret
NOV	- Narodnooslobodilačka vojska
NOV i POH	- Narodnooslobodilačka vojska i partizanski odredi Hrvatske
OVRA	- Organizzazione di Vigilanza e Repressione dell'Antifascismo - Tajna politička policija fašističkog režima u Italiji
OZNA	- Odjeljenje za zaštitu naroda
POC	- Pokrajinski obavještajni centar
RAVSIGUR	- Ravnateljstvo za javni red i sigurnost
ROC	- Rajonski obavještajni centar
SSRN	- Socijalistički savez radnog naroda
SKOJ	- Savez komunističke omladine Jugoslavije
UNS	- Ustaška nadzorna služba
URSS	- Ujedinjeni radnički savez sindikata
ZML	- Zalai megye leveltar (Arhiv županije Zala u Zalaegerszegu)

XV.

IZVORI I LITERATURA

Arhivski izvori:

1. Arhiv Hrvatskog školskog muzeja u Zagrebu, Fond: Srez Čakovec i Srez Prelog, podaci za godinu 1938./1939
2. Fond GVzM, NAZ
3. Muzej Međimurja Čakovec, Povijesni odjel (Arhiv nekadašnjeg Odjela narodne revolucije). Arhiv sadrži originalne dokumente te kopije dokumenata koji se čuvaju u drugim arhivskim fondovima , a odnose se na prilike i događaje i osobe u Međimurju od 1918. do 1970. godine.
4. ZML – Conscriptiones dicales
5. Fond konfiskacije, Državni arhiv u Varaždinu, Arhivski sabirni centar Čakovec

Tiskani izvori:

6. Građa za povijest Narodnooslobodilačke borbe i Socijalističke revolucije u sjeverozapadnoj Hrvatskoj 1941. – 1945. knjiga I. – X , Zagreb 1981. – 1989.

Literatura:

7. Bauk, Franka: Povijest školstva i prosvjete u Međimurju, Čakovec 1992.
8. Brunović, Milan: Kalnik u borbi, Zagreb 1953.
9. Bučar, Franjo: Širenje reformacije u Hrvatskoj i Slavoniji, Vjestnik kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinskog zemaljskog arkiva, godina II., svezak 4. Zagreb, 1900.
10. Cimerman, Franjo: Obrt u Međimurju, Čakovec 1998.
11. Damiš, Ivan: Iz prošlosti župe Čakovec, Zagreb, 1994.
12. Dokumenti o protunarodnom radu i zločinima jednog dijela katoličkog kraja, Zagreb 1946.
13. Feletar, Dragutin: Legrad, Čakovec 1971.
14. Goldstein, Ivo: Hrvatska povijest, Zagreb 2003.
15. Grünwald, Tibor: Povijest i propast čakovečke jevrejske vjeroispovjedne općine, Tel Aviv 1977.
16. Hanak, Peter: Povijest Mađarske, Zagreb 1995.

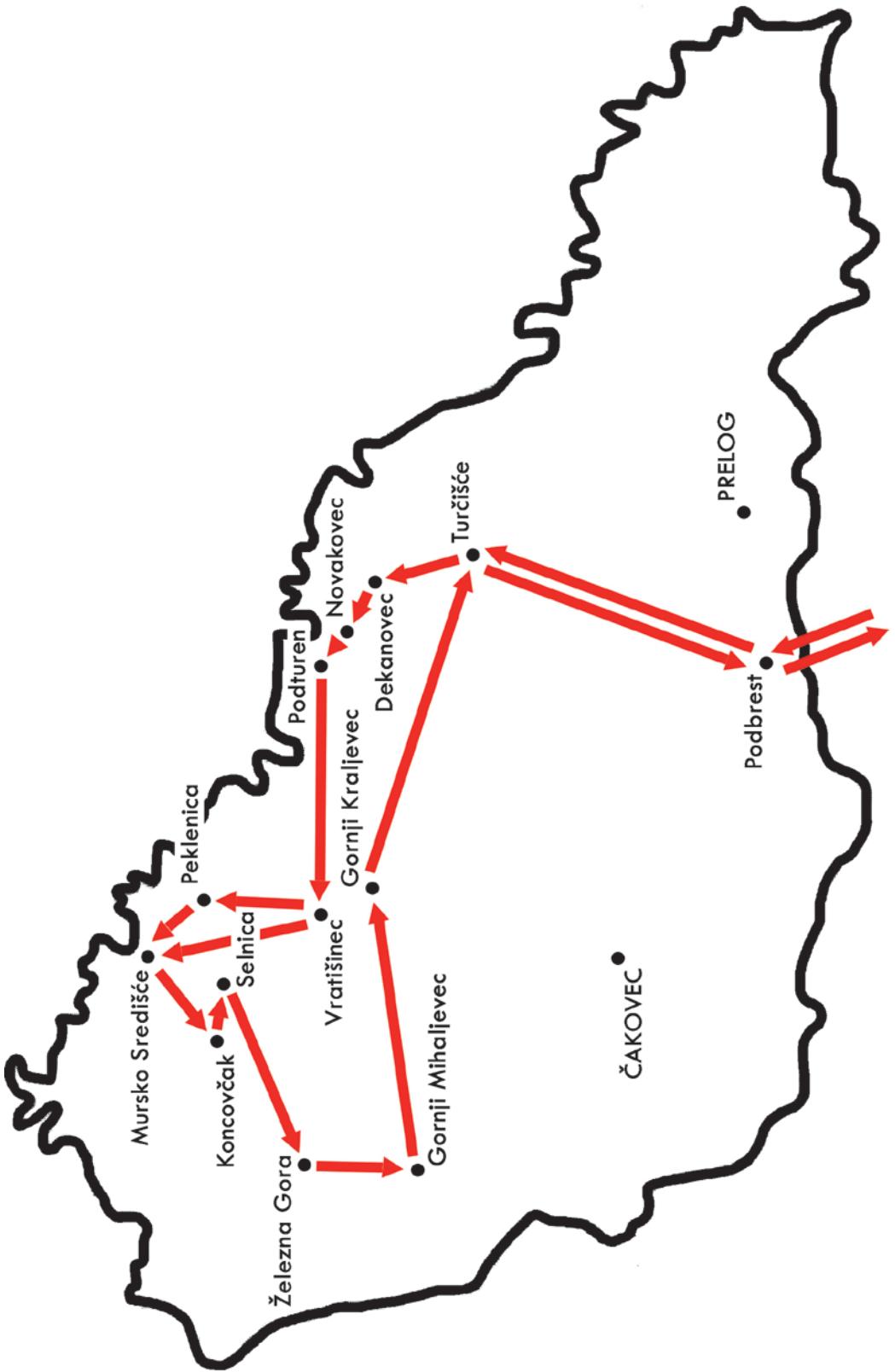
17. Horvat, Rudolf : Poviest Međimurja, Zagreb 1944.
18. Hrvatski kajkavski kalendar, Čakovec 1994.
19. Kalšan, Vladimir: Javni i društveni život Čakovca 1850-1940., katalog izložbe, Čakovec 1996.
20. Kalšan, Vladimir: Građansko društvo u Međimurju, Čakovec 2000.
21. Kalšan, Vladimir: Politička i administrativna pripadnost Međimurja 16. – 21. stoljeće, časopis AKO, Čakovec, br. 13, prosinac 2002.
22. Kalšan, Vladimir: Židovi u Međimurju, katalog izložbe, Čakovec 2006.
23. Kapun, Vladimir: Medimurci na Kalniku, Sjeverozapadna Hrvatska u NOB-u i socijalističkoj revoluciji, Varaždin 1976.
24. Kapun – Feletar – Fišer: Zapis i sjećanja, Čakovec, Čakovec, 1970.
25. Kokolj, Miroslav-Horvat, Bela: Prekmursko šolstvo od začetka reformacije do zloma nacizma, Murska Sobota 1977.
26. Kolar-Dimitrijević, Mira: Socijalne karakteristike stanovništva sjeverozapadne Hrvatske uoči drugog svjetskog rata, Sjeverozapadna Hrvatska u narodnooslobodilačkoj borbi i socijalističkoj revoluciji, Varaždin 1976.
27. Kožul, Stjepan: Spomenica žrtvama ljubavi zagrebačke nadbiskupije, Zagreb 1992.
28. Međimurje 1919. – 1959., Čakovec 1959.
29. Murakoz – Megymurje, Čakovec 1941. – 1944.
30. Nemeth, Laszlo: A Žala Megyei Zsidóság toerteneteinek levéltári forrásai 1716. – 1849., Zalaegerszeg 2002.
31. Novak, Drago – Orešnik, Ivo – Štictl, Herman: Pomniki NOB v Slovenskih Goricah in Prekmurju, Murska Sobota 1985.
32. Novosti, Zagreb, 1938.
33. Obradović, Milan: O obaveštajnoj službi i sistemu sigurnosti NOP-a na području severozapadne Hrvatske u NOR-u 1941– 1945., Sjeverozapadna Hrvatska u NOB-u i socijalističkoj revoluciji, Varaždin 1976.
34. Sjeverozapadna Hrvatska u NOB-u i socijalističkoj revoluciji, Varaždin 1976.
35. 32. divizija NOVJ, Zagreb 1988.
36. “100 godina – 1893. – 1993.” – monografija DP Elektra Čakovec, Čakovec 1993.,

XVI.

SADRŽAJ

I. UVOD	7
II. UOČI II. SVJETSKOG RATA	9
1. Prilike u Međimurju.....	9
2. Stupanje Mađarske u rat.....	15
3. Ustaška vlast u Međimurju	16
III. MAĐARSKA OKUPACIJA	19
IV. MAĐARSKA CIVILNA UPRAVA U MEĐIMURJU OD 28. KOLOVOZA 1941. DO 12. TRAVNJA 1945.	31
1. Uređenje uprave	31
2. Sudstvo	33
3. Žandarmerija	34
4. Školstvo	35
5. Zdravstvo	41
6. Kultura.....	43
V. POLITIČKI I DRUŠTVENI OSLONAC VLASTI	34
1. Mađarske političke stranke.....	49
2. Društva	52
a) Mađarska.....	52
b) Njemačka	58
VI. VJERSKE PRILIKE U MEĐIMURJU	44
1. Katolička crkva.....	59
a) Župe i svećenici	59
b) Generalni vikarijat za Međimurje	60
c) Progoni međimurskih svećenika.....	62
d) Pastoralna konferencija međimurskog svećenstva.....	64
e) Sukobi s novom vlašću	65
2. Židovi	65

VII. GOSPODARSTVO	73
VIII. NOVE PRILIKE U MEĐIMURJU	83
1. Mađari više nisu sigurni	83
2. Međimurska četa.....	89
3. Mađari mijenjaju odnos prema Međimurcima	93
4. Bataljun KPOH u Međimurju	97
IX. OBAVJEŠTAJNA DJELATNOST U MEĐIMURJU.....	103
1. Partizanska obavještajna služba.....	103
2. Mađarske obavještajne službe	105
3. Obavještajna mreža NDH	106
4. Njemačke obavještajne službe u Međimurju.....	106
X. OSLOBOĐENJE MEĐIMURJA I POVRATAK HRVATSKE/ JUGOSLAVENSKE VLASTI	109
XI. OBRAČUN S NARODNIM NEPRIJATELJEM	113
XII. ZAKLJUČAK.....	119
XIII. ŽRTVE II. SVJETSKOG RATA U MEĐIMURJU.....	121
1. Poginuli međimurski partizani.....	121
2. Međimurski Židovi stradali u njemačkim i mađarskim logorima.....	136
2. Međimurci poginuli u logorima, strijeljani, poginuli od bombardiranja i ratnih nedaća ...	156
3. Žrtve fašističkog terora i rata. Zbirni podaci po mjestima	185
XIV. KRATICE	187
XV. IZVORI I LITERATURA.....	189
XVI. SADRŽAJ	191

BILJEŠKA O AUTORU

Vladimir Kalšan rođen je u Prelogu 26. listopada 1951. godine. Filozofski fakultet – povijest i sociologiju završio je u Zagrebu. Godine 1976. zaposlio se u Muzeju Međimurja Čakovec na mjestu kustosa Povijesnog odjela. Tu je 1981. godine imenovan direktorom. Na toj dužnosti bio je do 1989. godine. Od 1990. godine ponovno radi na mjestu kustosa. Tijekom rada u Muzeju Međimurja stekao je zvanje višeg kustosa i potom zvanje muzejskog savjetnika. Ravnatelj je Muzeja Međimurja Čakovec od 2006. godine. Na Filozofskom fakultetu u Zagrebu 2003. godine stekao je titulu magistra povijesnih znanosti. Bavi se poviješću i kulturnom poviješću Međimurja. Autor je većeg broja tematskih izložbi iz povijesti i kulturne povijesti Međimurja. Objavio je brojne stručne i znanstvene članke u domaćim i stranim časopisima. Autor je ukupno 12 knjiga i monografija od kojih se posebno ističu: "Gradansko društvo u Međimurju" 2000., "Iz vjerskog života Međimurja" 2003. i "Međimurska povijest" 2006. Član je Društva znanstvenika Međimurja.

